די גוטע בשורה לויט יוחנן

Yochanan

א אינם אנהויב איז געווען דאס ווארט, און דאס ווארט איז געווען
geven iz vort dos un vort dos geven iz onhoib inem
was are word the and word the was is beginning in the

ביי ה׳ , און דאס ווארט איז געווען גארנישט ווייניקער ווי ג-ט.
G-t vi veiniker gornisht geven iz vort dos un Hashem bai
G-d than less nothing was are word the and Hashem with

ב דאס דאזיקע איז געווען אין אנהויב ביי ה׳ . ג אלץ איז דורך
durch iz alts Hashem bai onhoib in geven iz dozike dos
through is all Hashem with beginning in was are this the

אים באשאפן געווארן; און אחוץ דורך אים איז נישט באשאפן געווארן
gevoren bashafen nisht iz im durch achuts un gevoren bashafen im
become created not is him through except and become created him

קיין זאך , וואס איז באשאפן געווארן. ד אין אים איז געווען לעבן; און
un leben geven iz im in gevoren bashafen iz vos zach kein
and life was is him in become created is which thing any

דאס לעבן איז געווען דאס ליכט פון די מענטשן. ה און דאס ליכט שיינט
shaint licht dos un mentshn di fun licht dos geven iz leben dos
shines light the and men the of light the was is life the

אין דער פינצטערניש; און די פינצטערניש האט עס נישט גובר געווען.
geven goiver nisht es hot fintsternish di un fintsternish der in
was overcome not it has darkness the and darkness the in

ו עס איז געווען א מענטש, פון ה׳ געשיקט, זיין נאמען
nomen zain geshikt Hashem fun mentsh a geven iz es
name his sent Hashem of man a was is it

איז געווען יוחנן . ז דער דאזיקער איז געקומען פאר אן עדות ,
eides an far gekumen iz doziker der Yochanan geven iz
witness a for come is this one the John was is

כדי עדות צו זאגן וועגן דעם ליכט, אז אלע זאלן גלויבן
gloiben zolen ale az licht dem vegen zogen tsu eides kedei
believe should all that light the about say to witness so that

דורך אים. ח ער איז נישט געווען דאס ליכט, נאר (איז געקומען)
gekumen iz nor licht dos geven nisht iz er im durch
come is but light the was not is he him through

כדי עדות צו זאגן וועגן דעם ליכט. ט דאס איז געווען דאס
dos geven iz dos licht dem vegen zogen tsu eides kedei
the was is that light the about say to witness so that

אמתע ליכט, וואס באלייכט יעדן מענטשן, וועלכער קומט אין
in kumt velcher mentshn yedn balaicht vos licht emese
in comes who man every illuminates which light true

דער וועלט אריין. י ער איז געווען אין דער וועלט, און די וועלט
velt di un velt der in geven iz er arain velt der
world the and world the in was is he into world the

איז דורך אים באשאפן געווארן, און די וועלט האט אים נישט
nisht im hot velt di un gevoren bashafen im durch iz
not him has world the and become created him through is

געקענט. יא צו זיין אייגנטום איז ער געקומען, און די זייניקע
zainike di un gekumen er iz eigentum zain tsu gekent
his the and come he is own his to known

1 Bereshis *(in the Beginning)*
was the Dvar Hashem,
and the Dvar Hashem was
agav *(along with, etzel)* Hashem,
and the Dvar Hashem was
nothing less, by nature, than
Elohim! 2 Bereshis *(in the*
Beginning) this Dvar Hashem
was with Hashem. 3 All things
through him came to be, and
without him came to be not
one thing which came into
being. 4 In him was Chayyim
(Life) and the Chayyim *(Life)*
was the Ohr *(Light)* of Bnei
Adam. 5 And the Ohr shines
in the choshech, and the
choshech did not grasp it.

6 There came an ish haElohim
(a man of G-d), having been
sent from Hashem. His
name was Yochanan. 7 This
Yochanan came for an eidus
(witness), that he might give
solemn edut *(testimony)*
about the Ohr, that kol Bnei
Adam might have emunah
through him. 8 This ish
haElohim was not the Ohr,
but he came that he might
give solemn edut *(testimony)*
about the Ohr. 9 The Ohr,
the Ohr HaAmitti *(the True*
Light), which gives rational
haskalah *(enlightenment)* to
kol Bnei Adam *(all mankind)*,
was coming into the Olam
Hazeh. 10 He was in the Olam
Hazeh, the Olam *(world)*
came to be through him;
yet the Olam Hazeh did not
recognize him. 11 He came to

האבן אים נישט אויפגענומען. יב וויפל אבער עס האבן אים
im hoben es ober vifel oifgenumen nisht im hoben
him have it however as many as received not him have

יא אנגענומען, האט ער זיי געגעבן מאכט צו ווערן ה׳ס
Hashems veren tsu macht gegeben zei er hot ongenumen yo
Hashem's be to power given them he has received yes

קינדער, צו די , וואס גלויבן אין זיין נאמען: יג וועלכע זענען
zenen velche nomen zain in gloiben vos di tsu kinder
are which name his in believe who the to children

געבוירן געווארן נישט פון בלוט, נישט פון דעם ווילן פון דעם
dem fun vilen dem fun nisht blut fun nisht gevoren geboiren
the of will the of not blood of not become born

פלייש, אויך נישט פון דעם ווילן פון א מאן, נאר פון ה׳ .
Hashem fun nor man a fun vilen dem fun nisht oich fleish
Hashem of but man a of will the from not also flesh

יד און דאס ווארט איז געווארן (פארקערפערן) בשר (ודם)
v'dam basar farkerperen gevoren iz vort dos un
and blood flesh embodied become is word the and

און האט געוואוינט צווישן אונדז, און מיר האבן געזען זיין כבוד,
koved zain gezen hoben mir un undz tsvishen gevoint hot un
glory his seen have we and us among lived has and

א הערלעכקייט ווי פון א בן יחיד ביי זיין פאטער, פול
ful foter zain bai yochid ben a fun vi herlechkeit a
full Father his beside only Son of a of like glory a

מיט חסד און אמת. טו יוחנן האט עדות געזאגט וועגן אים,
im vegen gezogt eides hot Yochanan emes un chesed mit
him about said witness has John truth and grace with

און אויסגערופן, אזוי צו זאגן : ער איז עס, וועגן וועמען איך האב
hob ich vemen vegen es iz er zogen tsu azoi oisgerufen un
have I whom about it is he say to so called out and

געזאגט: דער , וואס קומט נאך מיר, איז געווען פאר מיר,
mir far geven iz mir noch kumt vos der gezogt
me before was is me after comes who the one said

ווייל ער איז געווען פארויס פאר מיר. טז און פון זיין פולקייט האבן
hoben fulkeit zain fun un mir far forois geven iz er vail
have fullness his of and me of ahead was is he because

מיר אלע באקומען, און (טאקע) חסד איבער חסד . יז ווייל
vail chesed iber chesed take un bakumen ale mir
because grace after grace actually and received all we

די תורה איז געגעבן געווארן דורך משהן , דער חסד און
un chesed der Moshen durch gevoren gegeben iz toire di
and grace the Moses through become given is Torah the

דער אמת זענען געקומען דורך יהושע/ישוע המשיחן .
HaMoshiachn Yeshua/Yehoshua durch gekumen zenen emes der
the Moshiach Yehoshua through come are truth the

יח קיינער האט קיינמאל נישט געזען ה׳ ; (נאר) דער בן יחיד
yochid ben der nor Hashem gezen nisht keinmol hot keiner
Only Son the but Hashem seen not ever has no one

וועלכער איז אינם שויס פון דעם פאטער, האט (אים) באקאנט
bakant im hot foter dem fun shois inem iz velcher
known him has Father the of bosom in the is which

געמאכט.
gemacht
made

his own, and his own were
not mekabel *(accepting)* the
Kabbalus HaMalchus of him.
12 But as many as him lekabel
pnei Moshiach *(receive him as
Moshiach)*, to them he gave the
tokef *(authority)* to become
in fact yeladim haElohim.
13 He gave this tokef to the
ones whose being born was
not by the agency of natural
descent, nor by the ratzon
(will) of basar *(fallen human
nature)*, nor by the ratzon
of a gever *(male)* — rather,
to the ones born of G-d.
14 And the Dvar Hashem did
mitgashem *(become bodily)*
and made his Sukkah, his
Mishkan *(Tabernacle)* among
us, and we gazed upon his
Shekhinah, the Shekhinah of
the Ben Yachid from Elohim
HaAv, full of Hashem's Chesed
v'Emes. 15 And Yochanan
gives solemn edut *(testimony)*
about him and has cried out,
This was he about whom I
said, Hu HaBah *(He who comes)*
after me is really before me
in priority, because, before
I came to be, he was. 16 For
from the kol melo *(all the
plentitude)* of him we all
received Chesed upon Chesed.
17 Because the matan Torah
(giving of the Torah) was
graciously bestowed through
Moshe, but Chesed and Emes
of Hashem came through
[Rebbe], Melech HaMoshiach
Yehoshua. 18 No one has ever
seen Hashem. It is Elohim
the Ben Yachid, it is he,
the one being in the kheyk
(bosom) of HaAv, this one is
Hashem's definitive midrash
(exegesis).

יט און דאס דאזיקע איז יוחננס עדות זאגן , ווען די יידן
Yidn di ven zogen eides Yochanans iz dozike dos un
Judaeans the when to say witness John's are these the and

פון ירושלים האבן געשיקט צו אים כהנים און לוויים , כדי
kedei Levi'im un koyanim im tsu geshikt hoben Yerushalayim fun
so that Levi'im and kohenim him to sent have Jerusalem of

אים צו פרעגן: ווער ביסטו ? כ און ער האט מודה געווען, און נישט
nisht un geven moide hot er un bistu ver fregen tsu im
not and was confess did he and are you who ask to him

געלייקנט; און האט מודה געווען: איך בין נישט דער משיח . כא און
un Moshiach der nisht bin ich geven moide hot un geleiknt
and Moshiach the not am I was admit has and deny

זיי האבן אים געפרעגט: טאָ ווער דען ? צי ביסטו אליהו ? און
un Eliyahu bistu tsi den ver to gefregt im hoben zei
and Eliyahu you are then who so asked him have they

ער זאגט: איך בין עס נישט. צי ביסטו דער נביא ? און ער האט
hot er un novi der bistu tsi nisht es bin ich zogt er
has he and prophet the you are not it am I says he

געענטפערט: ניין . כב האבן זיי דעריבער געזאגט: ווער זשע ביסטו ?
bistu zhe ver gezogt deriber zei hoben nein geentfert
you are then who said therefore they have no answered

כדי מיר זאלן געבן אן ענטפער צו די , וואס האבן אונדז געשיקט.
geshikt undz hoben vos di tsu entfer an geben zolen mir kedei
sent us have who the to answer an give should we so that

וואס זאגסטו וועגן דיר אליין ? כג האט ער געזאגט: איך בין א קול
kol a bin ich gezogt er hot alein dir vegen zogstu vos
voice a am I said he has yourself you about you say what

פון איינעם וואס שרייט אין דער מדבר : מאכט גלייך דעם וועג פון
fun veg dem glaich macht midbar der in shrait vos einem fun
of way the straight make wilderness the in cry out who one of

דעם האר, אזויוו ישעיה הנביא האט געזאגט. (ישעיהו מ, ג.)
g m Yeshayah gezogt hot hanovi Yeshayah azoivi Har dem
3 40 Yeshayah said has the prophet Isaiah just as L-rd the

כד און די שליחים זענען געווען פון די פרושים . כה און זיי האבן
hoben zei un Perushim di fun geven zenen shlichim di un
have they and Pharisees the from were are messengers the and

אים געפרעגט, און געזאגט צו אים: טאָ פארוואס ביסטו טובל אין
in toivel bistu farvos to im tsu gezogt un gefregt im
in immersing you are why so him to said and asked him

א מקווה , אויב דו ביסט נישט דער משיח , אויך נישט אליהו , און
un Eliyahu nisht oich Moshiach der nisht bist du oib mikveh a
and Eliyahu not also Moshiach the not are you if mikveh a

נישט דער נביא ? כו האט יוחנן זיי געענטפערט, אזוי צו זאגן :
zogen tsu azoi geentfert zei Yochanan hot novi der nisht
say to so answered them John has prophet the not

איך בין טובל מיט וואסער אין א מקווה : אין אייער מיט שטייט
shteit mit eier in mikveh a in vaser mit toivel bin ich
stands midst your in mikveh a in water with immersing am I

(איינער), וועמען איר קענט נישט, כז דער, וואס קומט נאך מיר, וועמען
vemen mir noch kumt vos der nisht kent ir vemen einer
whom we after comes who that not know you whom one

איך בין נישט ווערט אויפצובינדן דאס שנירל פון זיין שוך . כח דאס איז
iz dos shuch zain fun shnirel dos oiftsubinden vert nisht bin ich
is this sandal his of thong the to untie worthy not am I

19 And this is the solemn
edut *(testimony)* of Yochanan,
when those of Yehudah
sent kohanim and L'viim
from Yerushalayim to him
that they might ask him,
Mi atah? *(Who are you?)*.
20 Yochanan made hoda'a
(confession, admission) —
he did not fail to make
hoda'a — and said clearly,
I am not the Melech
HaMoshiach. 21 And they
asked Yochanan, What, then?
Are you Eliyahu HaNavi?
And Yochanan says, I am
not. Are you the Navi?
And he answered, Lo *(No)*.
22 They said then to him,
Mi atah? That we may give
a teshuvah *(answer)* to the
ones who sent us. What
do you say about yourself?
23 Yochanan said, I am a
KOL KOREY BAMIDBAR,
make straight the DERECH
HASHEM! as Yeshayah
HaNavi said. 24 And the ones
that had been sent were of
the Perushim. 25 And the
Perushim asked Yochanan,
If you are not the [Rebbe],
Melech HaMoshiach nor
Eliyahu nor the Navi, then
why do you administer the
mikveh mayim's tevilah?
26 Yochanan answered the
Perushim, I give a tevilah
in a mikveh mayim; among
you is standing one of
whom you do not have
da'as. 27 Hu HaBah *(he who
comes)*, that is, He who comes
after me, is one that I am
not worthy even to untie
the thong of his sandal.
28 These events took place
in Beit-Anyah *(Bethany)*,

געשען אין בית-היני , אויף יענער זייט ירדן , וואו יוחנן
Yochanan vu Yarden zait yener oif Beit-Anyah in geshen
John where Yarden side of the other on Beit-Anyah in happened

פלעגט טובל זיין אין דער מקווה .
mikveh der in zain toivel flegt
mikveh the in do immersing used

כט צומארגנס זעט ער יהושען/ישוען קומען צו אים, און
un im tsu kumen Yeshuan/Yehoshuan er zet tsumorgens
and him to come Yehoshua he sees the next morning

זאגט: זע , ה'ס לאם, וואס נעמט אוועק די זינד פון דער וועלט!
velt der fun zind di avek nemt vos lam Hashems ze zogt
world the of sin the away takes who lamb Hashem's look says

(ישעיהו נג, ז.) ל ער איז דאס, פון וועמען איך האב געזאגט: נאך
noch gezogt hob ich vemen fun dos iz er z ng Yeshayah
after said have I whom of the is he 7 53 Yeshayah

מיר קומט א מאן, וועלכער איז געווען פאר מיר; ווייל ער איז געווען
geven iz er vail mir far geven iz velcher man a kumt mir
was is he because me before was is who man a comes me

פאררויס פאר מיר. לא און איך האב אים נישט געקענט; נאר כדי ער
er kedei nor gekent nisht im hob ich un mir far forois
he so that but known not him have I and me of beforehand

זאל אנטפלעקט ווערן צו ישראל, דערפאר בין איך געקומען, טובל
toivel gekumen ich bin derfar Yisroel tsu veren antplekt zol
immersing come I am therefore Israel to to be revealed shall

זייענדיק מיט וואסער אין דער מקווה . לב און יוחנן האט עדות
eides hot Yochanan un mikveh der in vaser mit zaiendik
witness did John and mikveh the in water with having been

געזאגט, אזוי צו זאגן : איך האב געזען דעם גייסט אראפנידערן פון הימל
himel fun aropnideren Gaist dem gezen hob ich zogen tsu azoi gezogt
heaven from descend Spirit the see did I say to so say

ווי א טויב; און בלייבן אויף אים. לג און איך האב אים נישט געקענט;
gekent nisht im hob ich un im oif blaiben un toib a vi
know not him did I and him on remain and dove a like

נאר דער , וואס האט מיך געשיקט טובל צו זיין מיט וואסער אין
in vaser mit zain tsu toivel geshikt mich hot vos der nor
in water with do to immersing sent me had who the One but

א מקווה , האט צו מיר געזאגט: אויף וועמען דו וועסט זען דעם גייסט
Gaist dem zen vest du vemen oif gezogt mir tsu hot mikveh a
Spirit the see you will you whom upon say me to did mikveh a

אראפשוועבן , און בלייבן אויף אים, דער דאזיקער איז עס, וועלכער איז
iz velcher es iz doziker der im oif blaiben un aropshveben
is who it is this one the him on remain and down hovering

טובל אין א מקווה מיט דעם רוח הקודש . לד און איך האב געזען,
gezen hob ich un Hakoidesh ruach dem mit mikveh a in toivel
seen have I and the Holy Spirit the with mikveh a in immersing

און האב עדות געזאגט, אז ער איז דער זון פון דער אויבערשטער.
Oibershter der fun zun der iz er az gezogt eides hob un
Most High the of Son the is he that said witness have and

לה צומארגנס איז יוחנן ווידער געשטאנען, און צוויי פון
fun tsvei un geshtanen vider Yochanan iz tsumorgens
of two and standing again John is the next morning

זיינע תלמידים; לו און דערזעענדיק יהושען/ישוען ווי ער איז
iz er vi Yeshuan/Yehoshuan derzeendik un talmidim zaine
is he as Yehoshua seeing and disciples his

beyond the Yarden River,
which Yochanan was using
as a mikveh mayim in
which to administer the
tevilah.

29 On the next day, Yochanan
sees Yehoshua coming to
him, and Yochanan says,
Hinei! The Seh HaElohim,
the one carrying away
the avonot HaOlam Hazeh
(sins of this world). 30 This
is he about whom I said,
After me comes an ISH
who is really before me in
priority, because, before
I came to be, he was.
31 And I did not recognize
him, but that he might
be manifested to Klal
Yisroel, I came, therefore,
administering the mikveh
mayim's tevilah. 32 And
Yochanan gave solemn
edut, I have seen the Ruach
Hakodesh descending like
a yonah out of Shomayim
and remaining upon him.
33 And I did not recognize
him, but the One who sent
me to give the mikveh
mayim's tevilah said to
me, Upon whomever you
see the Ruach Hakodesh
descending and remaining,
this is the One giving
the tevilah in the Ruach
Hakodesh. 34 And I have
seen and I have given
solemn edut *(testimony)*
that this One is the Ben
HaElohim.

35 On the next day, Yochanan
was standing with two of
his talmidim. 36 And as
Yochanan watched Yehoshua
walking by, Yochanan says,

פארבייגעגאנגען, האט ער געזאגט: זעט, דאס (איז) ה׳ס לאם! לז און
un lam Hashems iz dos zet gezogt er hot farbaigegangen
and lamb Hashem's is this see said he has going past

די צוויי תלמידים זיינע האבן אים געהערט רעדן, און האבן נאכגעפאלגט
nochgefolgt hoben un reden gehert im hoben zaine talmidim tsvei di
followed have and speak heard him have his disciples two the

יהושען/ישוען . לח און אויסדרייענדיק זיך און זעענדיק זיי
zei zeendik un zich oisdreiendik un Yeshuan/Yehoshuan
them seeing and self turning around and Yehoshua

נאכפאלגען , האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: וואס באגערט
bagert vos gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot nochfolgen
desire who said them to Yehoshua has following after

איר? האבן זיי געזאגט צו אים: רבי (דאס הייסט, לערער) וואו
vu lerer heist dos Rebbe im tsu gezogt zei hoben ir
where teacher means that Rebbe him to say they did you

וואוינסטו ? לט זאגט ער צו זיי : קומט און זעט. זענען זיי דעריבער
deriber zei zenen zet un kumt zei tsu er zogt voinstu
therefore they are see and come them to he says do you dwell

געקומען און האבן געזען וואו ער האט געוואוינט; און זענען ביי אים
im bai zenen un gevoint hot er vu gezen hoben un gekumen
him with are and lived has he where seen have and come

פארבלייבן יענעם טאג. עס איז געווען ארום דער צענטער שעה. מ איינער
einer sho tsenter der arum geven iz es tog yenem farblaiben
one hour tenth the around was is it day that stay

פון די צוויי, וואס האבן געהערט פון יוחנן און האבן אים נאכגעפאלגט,
nochgefolgt im hoben un Yochanan fun gehert hoben vos tsvei di fun
followed him have and John of heard have who two the of

איז געווען אנדריי , דער ברודער פון שמעון פעטרוס. מא דער דאזיקער
doziker der Petros Shim'on fun bruder der Andrey geven iz
this one the Peter Simon of brother the Andrew was is

געפינט צוערשט זיין אייגענעם ברודער שמעון און זאגט צו אים: מיר
mir im tsu zogt un Shim'on bruder eigenem zain tsuersht gefint
we him to says and Simon brother own his first finds

האבן געפונען דעם משיח , (דאס הייסט פארטייטשט, געזאלבטער).
gezalbter fartaitsht heist dos Moshiach dem gefunen hoben
anointed one translated means this Moshiach the found have

מב ער האט אים געברענגט צו יהושען/ישוען . יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua Yeshuan/Yehoshuan tsu gebrengt im hot er
has Yehoshua Yehoshua to brought him has he

א בליק געטאן אויף אים און געזאגט: דו ביסט שמעון בן יונה ;
Yonah ben Shim'on bist du gezogt un im oif geton blik a
Jonah son of Simon are you said and him on done glance a

דו זאלסט הייסן כיפא , (פארטייטשט אויף יידיש , פעלדזן).
feldzn Yiddish oif fartaitsht Kefa heisen zolst du
rock Yiddish to translated Cephas be called you shall you

מג צומארגנס האט ער געוואלט ארויסגיין קיין גליל , און געפינט
gefint un Galil kein aroisgein gevolt er hot tsumorgens
finds and Galilee to to go out want he did the next morning

פיליפוסן; און יהושע/ישוע זאגט צו אים: פאלג מיר נאך . מד און
un noch mir folg im tsu zogt Yeshua/Yehoshua un Filiposn
and after we follow him to says Yehoshua and Philip

דער פיליפוס איז געווען פון בית-צידה , פון דער שטאט פון אנדריי
Andrey fun shtot der fun Beit-Tzaidah fun geven iz Filipos der
Andrew of city the of Beit-Tzaidah of was is Philip the

Hinei the Seh HaElohim!
37 And the two talmidim
heard Yochanan speaking,
and they followed after
him. 38 When he turned
and saw them following,
he says to them, Mah
tevakkeshun *(What do you
seek)*? And they said to
him, Rebbe (which means,
being translated, my Master
Moreh [teacher]), where
is your mekom megurim
(dwelling place)? 39 And he
says to them, Bo'u u're'u!
(Come and see!) They went,
therefore, and saw his
mekom megurim, and
remained with him that
day. The hour was about
the tenth *(four o'clock
in the afternoon)*. 40 One
of the two was the achi
Shim'on Kefa. His name
was Andrew. He was one
of the two who heard
Yochanan and followed
him. 41 Andrew first finds
his own achi Shim'on Kefa
and says to him, We have
found the Rebbe, Melech
HaMoshiach! — the word,
being translated, means
“Messiah”. 42 Andrew led
Shim'on to Yehoshua. When
Yehoshua gazed at Shim'on,
he said, You are Shim'on Bar-
Yonah. You will be called
Kefa, which is translated
Petros.

43 On the next day he wanted
to go out into the Galil,
and he finds Philippos, and
says to Philippos, Follow
me. 44 Now Philippos was
from Beit-Tzaidah, the
shtetl of Andrew and
Kefa. 45 Philippos finds

און פעטרוס. מה פיליפוס געפינט נתנאלן און זאגט צו אים: אים, פון
fun im im tsu zogt un Nataneln gefint Filipos Petros un
of him him to says and Natan'el finds Philip Peter and

וועמען משה האט געשריבן אין דער תורה, און די נביאים , האבן
hoben neviim di un toire der in geshriben hot Moshe vemen
have prophets the and Torah the in written has Moses whom

מיר געפונען, יהושע/ישוע בן יוסף פון נצרת . מו און נתנאל
Natanel un Natseret fun Yosef ben Yeshua/Yehoshua gefunen mir
Natan'el and Natseret of Joseph son of Yehoshua found we

האט צו אים געזאגט: פון נצרת קען דען זיין עפעס גוטס? זאגט
zogt guts epes zain den ken Natseret fun gezogt im tsu hot
says good something be then can Natseret of say him to did

פיליפוס צו אים: קום און זע . מז יהושע/ישוע האט געזען נתנאלן
Nataneln gezen hot Yeshua/Yehoshua ze un kum im tsu Filipos
Natan'el see did Yehoshua see and come him to Philip

קומען צו אים, און זאגט וועגן אים: אָט איז אן אמתער ישראל ,
Yisroel emeser an iz ot im vegen zogt un im tsu kumen
Israelite true a is here him about says and him to come

אין וועמען עס איז נישט פאראן קיין כיטרעקייט. מח זאגט נתנאל צו
tsu Natanel zogt chitrekeit kein faran nisht iz es vemen in
to Natan'el says deceit any there not is it whom in

אים: פונוואנען קענסטו מיך? האט יהושע/ישוע געענטפערט
geentfert Yeshua/Yehoshua hot mich kenstu funvanen im
answer Yehoshua did me you know from where him

און געזאגט צו אים: איידער נאך פיליפוס האט דיך גערופן, האב
hob gerufen dich hot Filipos noch eider im tsu gezogt un
have call you did Philip even before him to said and

איך דיך געזען, בשעת דו ביסט נאך געווען אונטער דעם פייגנבוים.
faignboim dem unter geven noch bist du beshas gezen dich ich
fig tree the under was still are you while seen you I

מט האט נתנאל אים געענטפערט: רבי , דו ביסט דער זון פון דער
der fun zun der bist du Rebbe geentfert im Natanel hot
the of Son the are you Rebbe answered him Natan'el has

אויבערשטער; דו ביסט דער מלך פון ישראל. נ האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot Yisroel fun Melech der bist du Oibershter
Yehoshua did Israel of king the are you Most High

געענטפערט און געזאגט צו אים: ווייל איך האב דיר געזאגט, אז איך
ich az gezogt dir hob ich vail im tsu gezogt un geentfert
I that say you did I because him to said and answer

האב דיך געזען אונטער דעם פייגנבוים, גלויבסטו ? גרעסערע זאכן
zachn gresere gloibstu faignboim dem unter gezen dich hob
things greater do you believe fig tree the under see you did

ווי די דאזיקע וועסטו זען. נא און זאגט צו אים: באמת , באמת זאג
zog beemes beemes im tsu zogt un zen vestu dozike di vi
say in truth in truth him to says and see will you these the than

איך אייך: איר וועט זען דעם הימל אפן , און די מלאכים פון ה׳
Hashem fun malochim di un ofen himel dem zen vet ir aich ich
Hashem of angels the and open heaven the see will you you I

ארויפגיין און אראפקומען אויף דעם בר אנש .
Enosh Bar dem oif aropkumen un aroifgein
of Man Son the on coming down and going up

ב און דעם דריטן טאג איז געווען א חתונה אין קנה פון גליל ; און
un Galil fun Cana in chasene a geven iz tog dritn dem un
and Galilee of Cana in wedding a was is day third the and

Natan'el and says to him, He whom Moshe wrote of in the Sefer Torah, he whom the Nevi'im also wrote of — Yehoshua ben Yosef [ben Dovid], from Natzeret we have found! 46 And Natan'el said to Philippos, Can anything good come out of Natzeret? Philippos says to Natan'el, Bo'u u're'u! *(Come and see!)* 47 Yehoshua saw Natan'el coming to him, and he says, Hinei a genuine Ben Yisroel, in whom is no MIRMAH *(deceit)*. 48 Natan'el says to him, How do you have da'as of me? In reply, Yehoshua said to him, Before you received your kri'ah *(call)* from Philippos, while you were beneath the etz hate'enah *(fig tree)*, I watched you. 49 In reply, Natan'el said to him, Rebbe, you are the Ben HaElohim, the Rebbe, Melech HaMoshiach of Yisroel. 50 In reply, Yehoshua said to Natan'el, Because I told you that I watched you beneath the etz hate'enah, do you have emunah *(faith)*? Greater than these things you will see. 51 And he says to Natan'el, Omein, omein, I say to you, you will see Shomayim having been opened and malachim *(angels)* of Hashem ascending and descending on the Bar Enosh.

2 On Yom HaShelishi, there was a Chasunoh *(Wedding*

ישועס מוטער איז דארטן געווען, ב און אויך יהושע/ישוע און
un Yeshua/Yehoshua oich un geven dorten iz muter Yeshuas
and Yehoshua also and was there is mother Yeshua's

זיינע תלמידים זענען פארבעטן געווארן אויף דער חתונה . ג און ווען עס
es ven un chasene der oif gevoren farbeten zenen talmidim zaine
it when and wedding the to become invited are disciples his

האט אויסגעפעלט וויין , זאגט ישועס מוטער צו אים: זיי האבן נישט
nisht hoben zei im tsu muter Yeshuas zogt vain oisgefelt hot
not have they him to mother Yeshua's says wine lacking has

קיין וויין . ד און יהושע/ישוע זאגט צו איר: וואס האב איך מיט דיר,
dir mit ich hob vos ir tsu zogt Yeshua/Yehoshua un vain kein
you with I have what her to said Yehoshua and wine any

אשה ? מיין שעה איז נאך נישט געקומען. ה זאגט זיין מוטער צו די
di tsu muter zain zogt gekumen nisht noch iz sho main isha
the to mother his says come not yet is hour my woman

סארווערס: וואס ער וועט אייך זאגן , זאלט איר טאן. ו און דארטן זענען
zenen dorten un ton ir zolt zogen aich vet er vos sarvers
are there and do you shall say you will he what servants

געווען אוועקגעשטעלט זעקס שטיינערנע וואסערגעפעסן, לויטן
loitn vasergefesn shteinerne zeks avekgeshtelt geven
according to water pots stone six standing was

מנהג פון וואשן זיך ביי יידן, יעדעס איינע האט אנטהאלטן צו
tsu anthalten hot eine yedes Yidn bai zich vashen fun minheg
to holding has one each Jews among self washing of custom

צוויי אדער דריי עמער. ז זאגט יהושע/ישוע צו זיי : פילט אָן די
di on filt zei tsu Yeshua/Yehoshua zogt emer drai oder tsvei
the up fill them to Yehoshua says buckets three or two

געפעסן מיט וואסער. און זיי האבן די דאזיקע אנגעפילט ביז ארויף.
aroif biz ongefilt dozike di hoben zei un vaser mit gefesn
top unto filled these the did they and water with pots

ח און ער זאגט צו זיי : איצט שעפט אָן און טראגט עס צו דעם , וואס
vos dem tsu es trogt un on shept itst zei tsu zogt er un
who the one to it carry and up fill now them to says he and

זיצט אויבנאן . און זיי האבן עס געטראגן. ט ווי אבער דער , וואס
vos der ober vi getrogen es hoben zei un oibnon zitst
who the one however as carry it did they and at the head sits

איז געזעסן אויבנאן האט טועם געווען דאס וואסער, וואס איז געווארן
gevoren iz vos vaser dos geven toyem hot oibnon gezesen iz
become is which water the was taste did at the head sat is

וויין , און האט נישט געוואוסט פונוואנען עס איז — די סארווערס
sarvers di iz es funvanen gevust nisht hot un vain
servants the is it from where know not did and wine

אבער , וואס האבן געשעפט דאס וואסער, האבן יא געוואוסט—רופט
ruft gevust yo hoben vaser dos geshept hoben vos ober
called know yes did water the draw did who however

דער , וואס איז געזעסן אויבנאן דעם חתן , י און זאגט צו אים:
im tsu zogt un chosen dem oibnon gezesen iz vos der
him to says and bridegroom the at the head sitting was who this one

יעדער מענטש שטעלט קודם כל אוועק דעם גוטן וויין , און ווען מען
men ven un vain gutn dem avek kol koidem shtelt mentsh yeder
they when and wine good the away all before sets out man every

האט זיך שוין אנגעטרונקען, דעמאלט דעם ערגערן; און דו האסט
host du un ergern dem demolt ongetrunken shoin zich hot
you have you and worse the then drunk already self has

Feast) in Kanah in the Galil; and the Em *(Mother)* of Rebbe, Melech HaMoshiach was there.
2 He and his talmidim were also invited to the Chasunoh *(Wedding Feast)*.
3 And when yayin *(wine)* was lacking, the Em of Rebbe, Melech HaMoshiach says to him, They do not have yayin.
4 And Rebbe, Melech HaMoshiach says to her, Mah lanu valach, Isha? My sha'ah *(hour, time)* has not yet come.
5 The Em of Rebbe, Melech HaMoshiach says to the mesharetim, Asher yomar lakhem ta'asu *(Do whatever he tells you)*.
6 Now there were shesh *(six)* stone water jars lying there. These were for the Jewish tohorot, each holding twenty to thirty gallons.
7 Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, Fill with mayim. And they filled them up to the top.
8 And he says to them, Draw now and bring to the Rosh HaMesibba *(Head of the Reception, Feast)*. And they brought it.
9 And when the Rosh HaMesibba tasted the mayim having become yayin, and when he did not have da'as of where it came from — but the mesharetim had da'as, the ones having drawn the water — the Rosh HaMesibba summoned the Choson *(Bridegroom)*.
10 And the Rosh HaMesibba says to him, Everyone sets out the yayin hatov first, and when they have become drunk, he sets out the inferior; you have kept the yayin hatov until now.
11 This was the reshit *(beginning)* of

באהאלטן דעם גוטן וויין ביז איצט. יא דעם דאזיקן אנהויב פון די
di fun onhoib dozikn dem itst biz vain gutn dem bahalten
the of beginning this the now until wine good the hidden

נסים האט יהושע/ישוע געמאכט אין קנה פון גליל , און האט
hot un Galil fun Cana in gemacht Yeshua/Yehoshua hot nisem
did and Galilee of Cana in make Yehoshua did signs

אנטפלעקט זיין הערלעכקייט, און זיינע תלמידים האבן אין אים געגלויבט.
gegloibt im in hoben talmidim zaine un herlechkeit zain antplekt
believed him in have disciples his and glory his reveal

יב נאך דעם איז ער אראפגעגאנגען קיין כפר-נחום , ער און זיין
zain un er K'far-Nachum kein aropgegangen er iz dem noch
his and he K'far-Nachum to go down he did that after

מוטער און די ברידער און זיינע תלמידים, און זענען דארט פארבליבן
farblaiben dort zenen un talmidim zaine un brider di un muter
remain there did and disciples his and brothers the and mother

נישט קיין סך טעג. יג און דער יידישער פסח איז געווען נאענט,
noent geven iz Pesach Yiddisher der un teg sach kein nisht
near was is Pesach Jewish the and days many to not

און יהושע/ישוע איז ארויפגעגאנגען קיין ירושלים . יד און האט
hot un Yerushalayim kein aroifgegangen iz Yeshua/Yehoshua un
did and Jerusalem to go up did Yehoshua and

געפונען אין בית המקדש די פארקויפער פון רינדער און שאף און
un shof un rinder fun farkoifer di Hamikdash beis in gefunen
and sheep and oxen of sellers the HaMikdash House in find

טויבן, און די געלט וועקסלער זיצן . טו און ער האט געמאכט א
a gemacht hot er un zitsen veksler gelt di un toibn
a make did he and sitting changers money the and doves

קאנטשיק פון שטריקלעך און אלעמען ארויסגעטריבן פונם בית
beis funem aroisgetriben alemen un shtriklech fun kantshik
House from the chased out everyone and cords from small whip

המקדש מיט די שאף און די רינדער; און אויסגעשיט דאס געלט
gelt dos oisgeshit un rinder di un shof di mit Hamikdash
money the poured out and oxen the and sheep the with HaMikdash

פון די אויסבייטער און די טישן אומגעקערט; טז און צו די ,
di tsu un umgekert tishn di un oisbaiter di fun
those to and overturned tables the and money changers the from

וואס האבן פארקויפט טויבן, האט ער געזאגט: נעמט די דאזיקע אוועק
avek dozike di nemt gezogt er hot toibn farkoift hoben vos
away these the take say he did doves sell did who

פונדאנען; מאכט נישט פון מיין פאטערס הויז א הויז פון מסחר .
mischar fun hoiz a hoiz foters main fun nisht macht fundanen
commerce of house a house Father's my of not make from here

יז זיינע תלמידים האבן זיך דערמאנט, אז עס שטייט געשריבן:
geshriben shteit es az dermont zich hoben talmidim zaine
written stands it that remember self have disciples his

דער אייפער פון דיין הויז האט מיך פארצערט. (תהלים סט, י .)
i st Tehilim fartsert mich hot hoiz dain fun eifer der
10 69 Psalms devoured me has house your for zeal the

יח די יידן האבן דעריבער געענטפערט און געזאגט צו אים: וואס
vos im tsu gezogt un geentfert deriber hoben Yidn di
what him to said and answer therefore did Judaeans the

פאר א צייכן ווייזט דו אונדז, אז דו טוסט די דאזיקע זאכן ?
zachn dozike di tust du az undz du vaizt tseichen a far
things these the you do you that us you show sign a for

the otot *(miraculous signs)* Rebbe, Melech HaMoshiach accomplished in Kanah of the Galil, and he manifested the kavod *(glory)* of him, v'ya'aminu bo *(and they put their faith in him)*.

12 After this he went down to K'far-Nachum and the Em of Rebbe, Melech HaMoshiach and the achim and his talmidim also, and there they remained not many yamim *(days)*. 13 And Pesach was fast approaching, and Rebbe, Melech HaMoshiach went up to Yerushalayim.
14 And he found in the Beis Hamikdash the ones selling oxen and sheep and doves and the coin-dealers sitting. 15 And having made a shot *(whip)* out of ropes Rebbe, Melech HaMoshiach drove all of them out of the Beis Hamikdash, both the sheep and the cattle. He also poured out the coins of the machalifei hakesafim *(money-changers)* and overturned their tishen *(tables)*. 16 And to the ones selling doves, Rebbe, Melech HaMoshiach said, Take these things from here. Do not make the Bais Avi a bais hasokharim *(house of merchants)*. 17 The talmidim of Rebbe, Melech HaMoshiach remembered that it had been written, KINAT BETECHA AKHALATNI *(Zeal for Your bais hath consumed me)*. 18 In reply, those of Yehudah then said to Rebbe, Melech HaMoshiach, What ot

19 האט יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו זיי : צעשטערט
tseshtert zei tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua hot
destroy them to said and answer Yehoshua did

דעם דאזיקן היכל , און אין דריי טעג וועל איך אים אויפשטעלן. 20 אזוי
azoi oifshtelen im ich vel teg drai in un Heichal dozikn dem
so erect it I will days three in and temple this the

האבן די יידן געזאגט: זעקס און פערציק יאר איז דער דאזיקער
doziker der iz yor fertsik un zeks gezogt Yidn di hoben
this the is years forty and six said Judaeans the did

היכל געבויט געווארן, און דו שטעלסט אים אויף אין דריי טעג?
teg drai in oif im shtelst du un gevoren geboit Heichal
days three in up it set you and been built Heikhal

21 ער אבער האט גערעדט וועגן דעם היכל פון זיין אייגענעם
eigenem zain fun Heichal dem vegen geredt hot ober er
own his of Heikhal the about speak did however he

גוף . 22 דעריבער, ווען ער איז אויפגעשטאנען פון די טויטע, האבן
hoben toite di fun oifgeshtanen iz er ven deriber guf
have dead the from stand up again is he when therefore body

זיך זיינע תלמידים דערמאנט, אז ער האט דאס דאזיקע געזאגט; און
un gezogt dozike dos hot er az dermont talmidim zaine zich
and say these this had he that remember disciples his self

האבן געגלויבט אין דער (הייליקער) שריפט און אין דעם ווארט, וואס
vos vort dem in un shrift heiliker der in gegloibt hoben
which word the in and Scripture Holy the in believe did

יהושע/ישוע האט געזאגט.
gezogt hot Yeshua/Yehoshua
said had Yehoshua

23 און בעת ער איז געווען אין ירושלים דעם יום טוב פסח ,
Pesach tov yom dem Yerushalayim in geven iz er beis un
Pesach Tov Yom the Jerusalem in was is he while and

האבן א סך געגלויבט אין זיין נאמען, זעענדיק די נסים , וואס ער
er vos nisem di zeendik nomen zain in gegloibt sach a hoben
he which signs the seeing name his in believed many a have

האט געטאן. 24 יהושע/ישוע אליין אבער האט זיך זיי
zei zich hot ober alein Yeshua/Yehoshua geton hot
them himself has however himself Yehoshua done had

נישט פארטרויט, ווייל ער האט אלעמען געקענט, 25 און נישט נייטיק
neitik nisht un gekent alemen hot er vail fartroit nisht
need not and know everyone has he because entrust not

געהאט, אז עמיצער זאל עדות זאגן וועגן דעם מענטשן; ווארום
vorem mentshn dem vegen zogen eides zol emitser az gehat
because person the about say witness shall someone that had

ער אליין האט געוואוסט וואס עס איז אין א מענטשן.
mentshn a in iz es vos gevust hot alein er
person a in is it what know did alone he

ג און עס איז געווען א מאן פון די פרושים , ער האט געהייסן
geheisen hot er Perushim di fun man a geven iz es un
named was he Pharisees the of man a was is there and

נקדימון , א שר ביי יידן ; 2 דער דאזיקער איז
iz doziker der Yidn bai sar a Nakdimon
is this one the Jewish people among dignitary a Nakdimon

געקומען צו אים ביינאכט, און האט צו אים געזאגט: רבי , מיר ווייסן,
veisen mir Rebbe gezogt im tsu hot un bainacht im tsu gekumen
know we Rebbe said him to did and by night him to come

(miraculous sign) do you show us for these things you do?
19 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Bring churban to this heikhal and in shloshah yamim I will raise it.
20 Those of Yehudah then said, In forty and six years this Heikhal was built and you in shloshah yamim will raise it?
21 But that one was speaking about the heikhal of Rebbe, Melech HaMoshiach's basar.
22 Therefore, when he underwent the Techiyas HaMoshiach *(Resurrection of the Moshiach)*, his talmidim remembered that this he was saying and v'ya'aminu *(and they put their faith)* in the Kitvei Hakodesh and the dvar which Rebbe, Melech HaMoshiach said.
23 And when Rebbe, Melech HaMoshiach was in Yerushalayim during Pesach at the Chag *(Feast)*, many from Yehudah had emunah *(faith)* in ha-Shem of Rebbe, Melech HaMoshiach, seeing his otot *(miraculous signs)* which he was doing.
24 But Rebbe, Melech HaMoshiach was not entrusting himself to them, because he had da'as of kol Bnei Adam.
25 And he had no need that anyone should give solemn edut *(testimony)* about them, for he knew what was in Bnei Adam.

3 Now there was a man of the Perushim. His name was Rav Nakdimon, a katzin *(leader)* of the Yehudim.
2 This one came to Rebbe, Melech HaMoshiach under cover of lailah and said to him, Rabbi, we have da'as that you are a

אז דו ביסט א לערער, געקומען פון ה' ; ווארום קיינער קען
ken keiner vorem Hashem fun gekumen lerer a bist du az
can no one because Hashem from coming teacher a are you that

נישט טאן די דאזיקע נסים , וואס דו טוסט, אויב ה' איז נישט מיט
mit nisht iz Hashem oib tust du vos nisem dozike di ton nisht
with not is Hashem if do you which signs these the do not

אים. [ג] האט יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו אים: באמת ,
beemes im tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua hot im
in truth him to said and answer Yehoshua did him

באמת זאג איך דיר: אויב איינער ווערט נישט ווידער געבוירן, קען ער
er ken geboiren vider nisht vert einer oib dir ich zog beemes
he can born again not is one if you I say in truth

נישט זען דאס קעניגרייך פון ה' . [ד] זאגט נקדימון צו אים: וויאזוי
viazoi im tsu Nakdimon zogt Hashem fun kenigraich dos zen nisht
how him to Nakdimon says Hashem of kingdom the see not

קען א מענטש געבוירן ווערן, זייענדיק א זקן ? צי קען ער דען
den er ken tsi zoken a zaiendik veren geboiren mentsh a ken
then he can older person a being to be born man a can

א צווייט מאל אריינגיין אין זיין מוטערס לייב און געבוירן ווערן ?
veren geboiren un laib muters zain in araingein mol tsveit a
become born and womb mothers his into go in time second a

[ה] האט יהושע/ישוע געענטפערט: באמת , באמת זאג איך דיר: אויב
oib dir ich zog beemes beemes geentfert Yeshua/Yehoshua hot
if you I say in truth in truth answered Yehoshua has

איינער ווערט נישט געבוירן פון וואסער און פון גייסט (וואשנדיק פון
fun vashendik Gaist fun un vaser fun geboiren nisht vert einer
of washed Spirit from and water from born not is one

התחדשות), קען ער נישט אריינגיין אין דעם קעניגרייך פון ה' .
Hashem fun kenigraich dem in araingein nisht er ken hitchadshut
Hashem of kingdom the in go in not he can regeneration

[ו] דאס, וואס איז געבוירן פון דעם פלייש, איז פלייש; און דאס, וואס איז
iz vos dos un fleish iz fleish dem fun geboiren iz vos dos
is which that and flesh is flesh the of born is which that

געבוירן פון גייסט, איז גייסט. [ז] וואונדער דיך נישט, ווייל איך האב דיר
dir hob ich vail nisht dich vunder gaist iz Gaist fun geboiren
you have I because not you marvel spirit is Spirit of born

געזאגט: איר מוזט ווידער געבוירן ווערן . [ח] דער ווינט בלאזט, וואו
vu blozt vint der veren geboiren vider muzt ir gezogt
where blows wind the become born again must you said

ער וויל , און דו הערסט זיין קול , נאר ווייסט נישט, פונוואנען ער
er funvanen nisht veist nor kol zain herst du un vil er
it from where not know but sound its hear you and wants it

קומט און וואוהין ער גייט; פונקט אזוי איז יעדער איינער וואס איז
iz vos einer yeder iz azoi punkt geit er vuahin un kumt
is who one every is so exactly goes it where and comes

געבוירן פון דעם גייסט. [ט] נקדימון האט געענטפערט און געזאגט צו
tsu gezogt un geentfert hot Nakdimon Gaist dem fun geboiren
to said and answered has Nakdimon Spirit the of born

אים: וויאזוי קען דאס געשען ? [י] האט יהושע/ישוע געענטפערט און
un geentfert Yeshua/Yehoshua hot geshen dos ken viazoi im
and answered Yehoshua has to happen this can how him

געזאגט צו אים: דו ביסט א רבי בישראל, און ווייסט דאס נישט?
nisht dos veist un b'Yisroel Rebbe a bist du im tsu gezogt
not this know and in Israel Rebbe a are you him to said

moreh from Hashem having
come, for no one is able these
otot *(miraculous signs)* to do,
which you do, unless Hashem
is with him. [3] In reply, he said
to him, Omein, omein, I say to
you, unless someone is born
anew, he is not able to see
the Malchut Hashem. [4] Rav
Nakdimon says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, How is
a man, being old, able to be
born? Surely he is not able
into the womb of immo a
second time to enter and to
be born? [5] In reply, Rebbe,
Melech HaMoshiach said,
Omein, omein, I say to you:
unless someone is born of
mayim and Ruach Hakodesh,
he is not able to enter into
the Malchut Hashem. [6] That
which is born of basar is
basar, and that which is born
of the Ruach is ruach. [7] Do not
marvel that I said to you, It is
necessary for you to be born
again, born anew. [8] The ruach
(wind, Spirit) blows where it
wishes, and the sound of it
you hear, but you do not have
da'as of where it comes from
and where it goes; so it is with
everyone having been born
of the Ruach Hakodesh. [9] In
reply, Rav Nakdimon said to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
How is it possible for these
things to happen? [10] In reply,
he said to him, You hold the
teaching office of rabbi, of
moreh b'Yisroel and of these
things you do not have da'as?
[11] Omein, omein, I say to
you, that of which we have
da'as we speak, and of that
which we have seen, we give
solemn edut *(testimony)*, and

יא באמת , באמת זאג איך דיר: וואס מיר ווייסן, דאס רעדן מיר, און
un mir reden dos veisen mir vos dir ich zog beemes beemes
and we speak this know we what you I say in truth in truth

וואס מיר האבן געזען, דערפון זאגן מיר עדות : און איר נעמט אונדזער
undzer nemt ir un eides mir zogen derfun gezen hoben mir vos
our take you and witness we say thereof seen have we what

עדות זאגן נישט אָן. יב אויב איך האב צו אייך גערעדט פון ערדישע
erdishe fun geredt aich tsu hob ich oib on nisht zogen eides
earthly of spoken you to have I if on not say witness

זאכן , און איר גלויבט נישט, וויאזוי וועט איר גלויבן , ווען איך וועל צו
tsu vel ich ven gloiben ir vet viazoi nisht gloibt ir un zachn
to will I when believe you will how not believe you and things

אייך רעדן פון הימלישע זאכן ? יג און קיינער איז נישט ארויפגעגאנגען אין
in aroifgegangen nisht iz keiner un zachn himlishe fun reden aich
in gone up not has anyone and things heavenly of speak you

הימל אריין, אחוץ דער , וועלכער איז אראפגעקומען פון הימל ,
himel fun aropgekumen iz velcher der achuts arain himel
heaven from come down has who the One except into heaven

דער בר אנש , וואס איז אין הימל . יד און ווי משה האט אויפגעהויבן
oifgehoiben hot Moshe vi un himel in iz vos Enosh Bar der
lift up did Moses as and heaven in was who of Man Son the

די שלאנג אין דער מדבר , אזוי מוז דער בר אנש אויפגעהויבן
oifgehoiben Enosh Bar der muz azoi midbar der in shlang di
lifted up of Man Son the must so wilderness the in serpent the

ווערן; טו כדי יעדער איינער, וואס גלויבט אין אים, זאל האבן אייביק
eibik hoben zol im in gloibt vos einer yeder kedei veren
eternal have shall him in believes who one every so that to be

לעבן. טז ווארום ה׳ האט אזוי ליב געהאט די וועלט, אז ער
er az velt di gehat lib azoi hot Hashem vorem leben
he that world the had love in this way has Hashem because life

האט געגעבן זיין בן יחיד , כדי יעדער איינער, וואס גלויבט אין אים,
im in gloibt vos einer yeder kedei yochid ben zain gegeben hot
him in believes who one every so that Only Son his given has

זאל נישט פארלוירן ווערן , נאר האבן אייביק לעבן. יז ווארום ה׳
Hashem vorem leben eibik hoben nor veren farloiren nisht zol
Hashem because life eternal have but become lost not shall

האט נישט געשיקט זיין זון אין דער וועלט אריין, כדי צו משפטן
mishpeten tsu kedei arain velt der in zun zain geshikt nisht hot
judge to in order into world the into Son his sent not has

די וועלט, נאר כדי די וועלט זאל דורך אים געראטעוועט ווערן .
veren geratevet im durch zol velt di kedei nor velt di
become saved him through shall world the so that but world the

יח דער , וואס גלויבט אין אים, ווערט נישט געמשפט ; דער ,
der gemishpet nisht vert im in gloibt vos der
the one condemned not becomes him in believes who the one

וואס גלויבט נישט, איז שוין געמשפט געווארן, וויל ער האט
hot er vail gevoren gemishpet shoin iz nisht gloibt vos
did he because become condemned already is not believes who

נישט געגלויבט אין דעם נאמען פון דעם בן יחיד פון ה׳ . יט און
un Hashem fun yochid ben dem fun nomen dem in gegloibt nisht
and Hashem of only Son of the of name the in believe not

דאס איז דאס משפט : דאס ליכט איז געקומען אין דער וועלט
velt der in gekumen iz licht dos mishpot dos iz dos
world the into come has light that condemnation the is this

the solemn edut of us you
[pl.] do not receive. 12 If I told
you [pl.] about things of the
Olam Hazeh and you have no
emunah, how will you have
emunah if I tell you about
the things of the Olam Haba?
13 And no one has ascended
into Shomayim except the
one having descended out of
Shomayim, the Bar Enosh.
14 And as Moshe lifted up the
nachash in the wilderness,
so it is necessary for there
to be a hagbah *(lifting up)*
of the Bar Enosh. 15 That
everyone having emunah
in him may have Chayyei
Olam. 16 For Hashem so
had ahavah *(agape)* for the
Olam Hazeh that Hashem
gave the matanah *(gift)* of
Hashem's Ben Yechid, so
that whosoever has emunah
in him may not be ne'evad
*(lost, perish, be ruined with
destruction)*, but find Chayyei
Olam. 17 For Hashem did not
send the Ben HaElohim into
the Olam Hazeh that he might
judge the Olam Hazeh, but
that the Olam Hazeh might
be brought to the Geulah
(Redemption) of the Olam Haba
through him *(Rebbe, Melech
HaMoshiach)*. 18 The one of
emunah who is mekabel
Moshiach *(accepting the person
of the Bar Enosh, Rebbe, Melech
HaMoshiach)* is not judged;
but the one without emunah
who is not mekabel Moshiach,
already has been judged and
given the psak din *(verdict)*
of "condemned," because he
has no emunah in the Shem
of the Ben Yachid of Hashem.
19 And this is the psak din,

אריין, און די מענטשן האבן ליבער געהאט די פינצטערניש ווי דאס
dos vi fintsternish di gehat liber hoben mentshn di un arain
the than darkness the had rather have men the and into

ליכט; ווייל זייערע מעשים זענען געווען בייז. [כ] ווארום יעדער איינער,
einer yeder vorem beiz geven zenen maisim zeiere vail licht
one every because evil been have deeds their because light

וואס טוט שלעכטס, האט פיינט דאס ליכט, און קומט נישט צו דעם
dem tsu nisht kumt un licht dos faint hot shlechts tut vos
the to not comes and light the hatred has evil does who

ליכט, כדי זיינע מעשים זאלן נישט אויפגעדעקט ווערן. [כא] דער
der veren oifgedekt nisht zolen maisim zaine kedei licht
the one to be exposed not should deeds his so that light

אבער , וואס טוט דעם אמת, קומט צום ליכט, כדי זיינע מעשים
maisim zaine kedei licht tsum kumt emes dem tut vos ober
deeds his so that light to the comes truth the does who however

זאלן אנטפלעקט ווערן, אז זיי ווערן געטאן אין ה׳ .
Hashem in geton veren zei az veren antplekt zolen
Hashem in done are being they that to be revealed should

[כב] נאך דעם איז יהושע/ישוע אוועק מיט זיינע תלמידים
talmidim zaine mit avek Yeshua/Yehoshua iz dem noch
disciples his with went away Yehoshua is that after

צום לאנד יהודה , און איז דארטן פארבליבן מיט זיי , און האט
hot un zei mit farblaiben dorten iz un Yehude land tsum
did and them with remain there is and Yehudah land of to the

טובל געווען אין דער מקווה . [כג] און אויך יוחנן האט טובל
toivel hot Yochanan och un mikveh der in geven toivel
immersing did John also and mikveh the in was immersing

געווען אין דער מקווה אין עינון , נאענט ביי שלם , ווייל דארטן איז
iz dorten vail Shalem bai noent Einon in mikveh der in geven
is there because Shalem by near Einayim in mikveh the in was

געווען א סך וואסער פאר דער מקווה; און מען פלעגט קומען און
un kumen flegt men un mikveh der far vaser sach a geven
and come would they and mikveh the for water many a was

זיך לאזן טובל זיין אין דער מקווה . [כד] ווארום יוחנן
Yochanan vorem mikveh der in zain toivel lozen zich
John because mikveh the in be immerse allowed themselves

איז נאך נישט געווען אריינגעווארפן אין תפיסה. [כה] און עס איז געקומען
gekumen iz es un tfise in araingevorfen geven nisht noch iz
come is there and prison into thrown been not yet is

צו א מחלוקה צווישן די תלמידים פון יוחנן און א יידן וועגן
vegen Yidn a un Yochanan fun talmidim di tsvishen machloike a tsu
about Judaeans a and John of disciples the among division a to

טהרה . [כו] און זיי זענען געקומען צו יוחנן , און האבן
hoben un Yochanan tsu gekumen zenen zei un ta'are
have and John to come did they and ritual cleansing

געזאגט צו אים: רבי , ער, וואס איז געווען מיט דיר אויף יענער
yener oif dir mit geven iz vos er Rebbe im tsu gezogt
the other on you with was is who he Rebbe him to said

זייט ירדן , וועגן וועמען דו האסט עדות געזאגט, אָט זע ,
ze ot gezogt eides host du vemen vegen Yarden zait
see here said witness you have you whom about Yarden side of

ער טובלט אין דער מקווה , און אלע קומען צו אים. [כז] האט יוחנן
Yochanan hot im tsu kumen ale un mikveh der in toivelt er
John has him to come all and mikveh the in tovlt he

that the Ohr has come into the Olam Hazeh, and Bnei Adam had ahavah for the choshech rather than for the Ohr, for their ma'asim were ra'im *(evil)*. [20] For everyone walking in the derech resha'im has sin'as chinom *(baseless hatred)* for the Ohr and does not come to the Ohr, lest his ma'asim be exposed. [21] But the one doing HaEmes comes to the Ohr that his ma'asim hamitzot may be manifested, that they have been wrought in Hashem.

[22] After these things Rebbe, Melech HaMoshiach and his talmidim came into the land of Yehudah, and there he was staying with them and was giving the mikveh mayim's tevilah. [23] And Yochanan was also giving the tevilah near Shalem at Einayim, because there was plenty of water there for a mikveh, and the Yehudim were coming and submitting to the tevilah. [24] Yochanan had not yet been incarcerated in the beit hasohar *(prison)*.

[25] There was then a discussion of Yochanan's talmidim with one of the Yehudim about the subject of tohorah *(purification)*. [26] And they came to Yochanan and said to him, Rabbi, he who was with you beyond the Yarden, the one to whom you have given solemn edut, hinei, this one gives the mikveh mayim's tevilah and kol Bnei Adam come to him. [27] In reply, Yochanan said, A man is not able to receive anything, unless

געענטפערט און געזאגט: קיין מענטש קען זיך גארנישט נעמען, אויב עס
es oib nemen gornisht zich ken mentsh kein gezogt un geentfert
it if receive nothing self can man any said and answered

איז אים נישט געגעבן געווארן פון הימל. [כח] איר אליין זענט מיינע
maine zent alein ir himel fun gevoren gegeben nisht im iz
my are yourselves you heaven from become given not him is

עדות, אז איך האב געזאגט: איך בין נישט דער משיח, נאר אז
az nor Moshiach der nisht bin ich gezogt hob ich az eides
that but Moshiach the not am I said have I that witnesses

איך בין געשיקט געווארן פאר אים. [כט] ווער עס האט די כלה, דער איז
iz der kale di hot es ver im far gevoren geshikt bin ich
is that bride the has it who him before been sent am I

דער חתן; אבער דער פריינד פון דעם חתן, וואס שטייט
shteit vos chosen dem fun fraind der ober chosen der
stands who bridegroom the of friend the however bridegroom the

און הערט זיך צו צו אים, טוט מיט שמחה זיך פרייען איבער דעם
dem iber freien zich simcha mit tut im tsu tsu zich hert un
the over rejoice self joy with does him to to self listen and

חתנס קול; אָט די דאזיקע פרייד מיינע איז דערפילט. [ל] ער
er derfilt iz maine freid dozike di ot kol chosens
he fulfilled is of mine joy this very the just voice bridegroom's

מוז וואקסן, איך אבער פארמינערט ווערן.
veren farminert ober ich vaksen muz
become decreased however I increase must

[לא] דער, וואס קומט פון אויבן, איז איבער אלעמען: דער, וואס איז
iz vos der alemen iber iz oiben fun kumt vos der
is who the everyone above is above from comes who the one

פון דער ערד, איז פון דער ערד, און רעדט פון דער ערד; דער,
der erd der fun redt un erd der fun iz erd der fun
the earth the from speaks and earth the from is earth the from

וואס קומט פון הימל, איז איבער אלעמען. [לב] וואס ער האט געזען
gezen hot er vos alemen iber iz himel fun kumt vos
seen has he what everyone over is heaven from comes who

און געהערט, דערפון זאגט ער עדות; און זיין עדות זאגן נעמט
nemt zogen eides zain un eides er zogt derfun gehert un
accepts say witness his and witness he says thereof heard and

קיינער נישט אָן. [לג] ווער עס נעמט יא אָן זיין עדות זאגן, דער
der zogen eides zain on yo nemt es ver on nisht keiner
that say witness his on indeed accepts it who on not no one

האט צוגעלייגט זיין חתימה, אז ה׳ איז אמת. [לד] ווארום ער, וועמען
vemen er vorem emes iz Hashem az chsime zain tsugeleigt hot
whom he because truth is Hashem that seal his added has

ה׳ האט געשיקט, רעדט די ווערטער פון ה׳; ווארום ער גיט
git er vorem Hashem fun verter di redt geshikt hot Hashem
gives he because Hashem of words the speaks sent has Hashem

נישט דעם גייסט מיט א מאס. [לה] דער פאטער האט ליב דעם זון,
zun dem lib hot foter der mos a mit Gaist dem nisht
Son the loved has Father the measure of a with Spirit the not

און האט אלץ געגעבן אין זיין האנט אריין. [לו] דער, וואס גלויבט אין דעם
dem in gloibt vos der arain hant zain in gegeben alts hot un
the in believes who the into hand his in give all did and

זון, האט אייביק לעבן; ווער אבער עס געהארכט נישט דעם זון,
zun dem nisht gehorcht es ober ver leben eibik hot zun
Son the not obey it however whoever life eternal has Son

it has been given to him
from Shomayim. [28] You
yourselves stand as eidus
(witness) to me, that I said I
am not the Rebbe, Melech
HaMoshiach, but I have been
sent gevorn forois before
him *(forerunner)*. [29] The one
having the Kallah *(bride)* is
the Choson *(Bridegroom)*, but
the Shoshvin *(the Choson's
best man)*, the one having
stood and hearing him with
simcha, rejoices because of
the kol *(voice)* of the Choson
(Bridegroom). Therefore, this
simcha of mine has been
made sheleimah *(complete)*.
[30] It is necessary for that one
to increase, but for me to
decrease.

[31] The one coming from above
(Moshiach) is over all; the one
being from Olam Hazeh is of
Olam Hazeh and of the Olam
Hazeh he speaks; Hu Habah *(He
who comes)*, from Shomayim
is over all. [32] Rebbe, Melech
HaMoshiach gives solemn
edut *(testimony)* to that which
he has seen and heard, yet
no one receives his eidus.
[33] The one who is mekabel
Moshiach's eidus has thereby
set his chotam of attestation
that Hashem is Emes. [34] For he
whom Hashem sent speaks the
Divrei Hashem, for He gives
the Ruach Hakodesh without
measure. [35] Elohim HaAv *(the
Father)* has ahavah *(love)* for
HaBen and has given all things
into his hand. [36] The one with
emunah in the Ben [HaElohim]
has Chayyei Olam; but the one
disobeying the Ben [HaElohim]
will not see Chayyim, but the

דער וועט נישט זען קיין לעבן, נאר ה׳ס צארן בלייבט אויף אים.
im oif blaibt tsorn Hashems nor leben kein zen nisht vet der
him on remains wrath Hashem's but life any see not will that

ד ווען דעריבער דער האר האט זיך דערוואוסט, אז די פרושים
Perushim di az dervust zich hot Har der deriber ven
Pharisees the that find out self has L-rd the therefore when

האבן געהערט, אז יהושע/ישוע מאכט און איז טובל אין
in toivel iz un macht Yeshua/Yehoshua az gehert hoben
in immersing is and makes Yehoshua that heard had

דער מקווה מער תלמידים ווי יוחנן — [ב] הגם יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hagam Yochanan vi talmidim mer mikveh der
Yehoshua although John than disciples more mikveh the

אליין האט נישט געטובלט אין דער מקווה , נאר זיינע תלמידים—
talmidim zaine nor mikveh der in getoivelt nisht hot alein
disciples his only mikveh the in immerse not did himself

[ג] האט ער פארלאזט דאס לאנד יהודה , און איז ווידער אוועק קיין
kein avek vider iz un Yehude land dos farlozt er hot
to went away again is and Yehudah land of the depart he did

גליל . [ד] און האט געמוזט דורכגיין דורך שומרון . [ה] און אזוי
azoi un Shomron durch durchgein gemuzt hot un Galil
so and Samaria through to go through obliged has and Galilee

קומט ער אין א שטאט פון שומרון , וועלכע מען רופט סוכר , נאענט
noent Sychar ruft men velche Shomron fun shtot a in er kumt
near Sh'khem called it be which Samaria of city a in he comes

ביי דעם פעלד, וואס יעקב האט געגעבן צו זיין זון יוסף ; [ו] און
un Yosef zun zain tsu gegeben hot Yaakov vos feld dem bai
and Joseph son his to given has Jacob which field the by

דארט איז געווען יעקבס ברונעם. און זייענדיק מיד פון דער נסיעה ,
nesie der fun mid zaiendik un brunem Yaakovs geven iz dort
journey the from tired being and well James' was is there

האט יהושע/ישוע זיך אזוי אנידערגעזעצט ביים ברונעם; עס
es brunem baim anidergezetst azoi zich Yeshua/Yehoshua hot
it well at the sat down thus himself Yehoshua has

איז געווען ארום דער זעקסטער שעה. [ז] קומט א פרוי פון שומרון
Shomron fun froi a kumt sho zekster der arum geven iz
Samaria from woman a comes hour sixth the around was is

שעפן וואסער; זאגט יהושע/ישוע צו איר: גיב מיר צו טרינקען.
trinken tsu mir gib ir tsu Yeshua/Yehoshua zogt vaser shepen
drink to me give her to Yehoshua says water to draw

[ח] ווארום די תלמידים זיינע זענען אוועקגעגאנגען אין שטאט אריין,
arain shtot in avekgegangen zenen zaine talmidim di vorem
into city into go away did his disciples the because

כדי איינצוקויפן שפייז. [ט] זאגט דעריבער צו אים די שומרונישע
Shomronishe di im tsu deriber zogt shpaiz aintsukoifen kedei
Samaritan the him to therefore says food buy so that

פרוי : וויאזוי בעטסטו, א ייד , צו טרינקען פון מיר, וואס
vos mir fun trinken tsu Yid a betstu viazoi froi
who me from drink to Jewish person a ask you how woman

איך בין א שומרונישע פרוי ? ווארום יידן האבן נישט קיין מגע־משא
mage-mase kein nisht hoben Yidn vorem froi Shomronishe a bin ich
dealings any not have Jews because woman Samaritan a am I

מיט שומרונים . [י] האט יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו איר:
ir tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua hot Shomronim mit
her to said and answer Yehoshua did Samaritans with

Charon Af Hashem remains on him.

4 Therefore when Rebbe, Melech HaMoshiach knew that the Perushim heard that he makes more talmidim and administers the tevilah of teshuva to more talmidim than Yochanan,
[2] Although Rebbe, Melech HaMoshiach himself did not personally administer the mikveh mayim’s tevilah — this was administered by his talmidim, [3] Then Rebbe, Melech HaMoshiach left the land of Yehudah and departed again into the Galil. [4] And it was necessary for him to pass through Shomron.
[5] Therefore, he comes into a city of Shomron being called Sh'khem near the field which Ya'akov Avinu had given to Yosef Ben Ya'akov.
[6] Now a be'er *(well)* of Ya'akov was there. Rebbe, Melech HaMoshiach, having become weary from his journey was sitting there at the be'er. The sha'ah *(hour, time)* was about hashishit *(the sixth, noon)*. [7] An isha of Shomron comes to draw mayim. Rebbe, Melech HaMoshiach says to her, Give me a drink. [8] For Rebbe, Melech HaMoshiach’s talmidim had gone away into the city that they might buy okhel. [9] Therefore, the isha of Shomron says to Rebbe, Melech HaMoshiach, How can you, being a Yehudi, ask to be given a drink from me, an isha *(woman)* from Shomron *(Samaria)*? *(For those who are Yehudim*

אויב דו וואלסט געקענט די מתנה פון ה׳ , און ווער דער איז,
iz der ver un Hashem fun matone di gekent volst du oib
is this one who and Hashem of gift the know would you if

וואס זאגט צו דיר: גיב מיר צו טרינקען, וואלסטו אים געבעטן,
gebeten im volstu trinken tsu mir gib dir tsu zogt vos
asked him would you have drink to me give you to says who

און ער וואלט דיר געגעבן לעבעדיק וואסער. [יא] זאגט די פרוי צו אים:
im tsu froi di zogt vaser lebedik gegeben dir volt er un
him to woman the says water living given you would he and

האר, דו האסט נישט מיט וואס אנצושעפן , און דער ברונעם איז
iz brunem der un ontsushepen vos mit nisht host du Har
is well the and to draw what with not you have you Sir

טיף ; פונוואנען זשע האסטו דאס לעבעדיקע וואסער? [יב] צי ביסטו
bistu tsi vaser lebedike dos hostu zhe funvanen tif
are you or water living this you have then from where deep

דען גרעסער ווי אונדזער פאטער יעקב , וועלכער האט אונדז געגעבן
gegeben undz hot velcher Yaakov foter undzer vi greser den
give us did who Jacob father our than greater then

דעם ברונעם, און אליין פון אים געטרונקען, און זיינע זין און זיינע
zaine un zin zaine un getrunken im fun alein un brunem dem
his and sons his and drank it from himself and well this

סטאדעס? [יג] האט יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו איר: יעדער
yeder ir tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua hot stades
every her to said and answer Yehoshua did herds

איינער, וואס טרינקט פון דעם דאזיקן וואסער, וועט ווידער דארשטיק
dorshtik vider vet vaser dozikn dem fun trinkt vos einer
thirsty again will water this the of drinks who one

ווערן ; [יד] ווער אבער עס וועט טרינקען פון דעם וואסער, וואס
vos vaser dem fun trinken vet es ober ver veren
which water the from drink will it however who become

איך וועל אים געבן , דער וועט ביז אויף אייביק מער נישט דארשטיק
dorshtik nisht mer eibik oif biz vet der geben im vel ich
thirsty not more eternal on until will that give him will I

ווערן ; נאר דאס וואסער, וואס איך וועל אים געבן , וועט ווערן
veren vet geben im vel ich vos vaser dos nor veren
become will give him will I which water this but become

אין אים א וואסער קוואל, וואס שפרודלט צום אייביקן לעבן. [טו] זאגט
zogt leben eibikn tsum shprudlt vos kval vaser a im in
says life eternal to the springs up which spring water a him in

די פרוי צו אים: האר, גיב מיר דאס דאזיקע וואסער, כדי איך
ich kedei vaser dozike dos mir gib Har im tsu froi di
I so that water very this me give Sir him to woman the

זאל נישט דורשטן , און נישט דארפן אהערקומען אנצושעפן . [טז] זאגט
zogt ontsushepen aherkumen darfen nisht un durshten nisht zol
says to draw to come here need not and be thirsty not shall

יהושע/ישוע צו איר: גיי רוף דיין מאן , און קום אהער. [יז] האט
hot aher kum un man dain ruf gei ir tsu Yeshua/Yehoshua
did here come and husband your call go her to Yehoshua

די פרוי געענטפערט און געזאגט: איך האב נישט קיין מאן . זאגט
zogt man kein nisht hob ich gezogt un geentfert froi di
says husband any not have I said and answer woman the

יהושע/ישוע צו איר: דו האסט ריכטיק געזאגט: איך האב נישט
nisht hob ich gezogt richtik host du ir tsu Yeshua/Yehoshua
not have I said correctly have you her to Yehoshua

do not associate with those of
Shomron). [10] In reply, Rebbe,
Melech HaMoshiach said to
her, If you knew the matanah
(gift) of Hashem and who it
is saying to you, Give me
a drink, you would have
asked him and he would have
given you Mayim Chayyim
(Living Water). [11] The isha
(woman) says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, Adoni,
you have no bucket and the
be'er is deep. From where
then do you have the Mayim
Chayyim? [12] Surely you are
not greater than Ya'akov
Avinu who gave the matanah
to us of the be'er *(well)* and
drank from it himself as
did his banim *(sons)* and
his tzon *(flock)*? [13] In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
said, Everyone drinking
from this mayim *(water)* will
thirst again, [14] But whoever
drinks of the mayim *(water)*
which I will give to him
will never thirst again, but
the mayim *(water)* which I
will give him will become
in him a makor *(fountain)*
of mayim *(water)* springing
up unto Chayyei Olam.
[15] The isha *(woman)* says to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
Adoni, give me this mayim
that I may not thirst nor
come here to draw mayim.
[16] Rebbe, Melech HaMoshiach
says to her, Go, call your
ba'al *(husband)*, and come
back here. [17] In reply, the
isha *(woman)* said to Rebbe,
Melech HaMoshiach, I do
not have a ba'al. He says to
her, Well you spoke, I do not
have a ba'al. [18] For beetzem

קיין מאן ; יח ווארום דו האסט שוין געהאט פינף מענער, און ער,
er un mener finf gehat shoin host du vorem man kein
he and men five had already have you because husband any

וועמען דו האסט איצט, איז נישט דיין מאן ; דאס דאזיקע האסטו
hostu dozike dos man dain nisht iz itst host du vemen
you have these the husband your not is now have you whom

אמת געזאגט. יט זאגט די פרוי צו אים: האר, איך זע, אז דו ביסט א
a bist du az ze ich Har im tsu froi di zogt gezogt emes
a are you that see I Sir him to woman the says said truth

נביא . כ אונדזערע אבות האבן זיך געבוקט (צו ה׳) אויף דעם
dem oif Hashem tsu gebukt zich hoben avot undzere novi
the on Hashem to worship self did ancestors our prophet

דאזיקן בארג ; און איר זאגט, אז אין ירושלים איז דאס ארט,
ort dos iz Yerushalayim in az zogt ir un barg dozikn
place the is Jerusalem in that say you and mountain this

וואו מען דארף זיך בוקן (צו ה׳). כא זאגט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua zogt Hashem tsu buken zich darf men vu
Yehoshua says Hashem to worship self must one where

צו איר: גלויב מיר, אשה , אז עס קומט א שעה, ווען נישט אויף
oif nisht ven sho a kumt es az isha mir gloib ir tsu
on not when hour a comes it that woman me believe her to

דעם דאזיקן בארג , נישט אין ירושלים וועט איר זיך בוקן צום
tsum buken zich ir vet Yerushalayim in nisht barg dozikn dem
to the worship self you will Jerusalem in not mountain this the

פאטער. כב איר בוקט זיך צו וואס איר ווייסט נישט, מיר ווייסן יא צו
tsu yo veisen mir nisht veist ir vos tsu zich bukt ir foter
to yes know we not know you what to self worship you Father

וועמען מיר בוקן זיך; ווייל די ישועה איז פון די יידן. כג נאר
nor Yidn di fun iz yeshue di vail zich buken mir vemen
but Jews the of is salvation the because self worship we whom

עס קומט א שעה, און איז שוין איצט, ווען די ווארהאפטיקע
vorhaftike di ven itst shoin iz un sho a kumt es
true the when now already is and hour a comes there

דינער פון ה׳ , וועלן זיך בוקן צום פאטער אין גייסט און
un Gaist in foter tsum buken zich velen Hashem fun diner
and Spirit in Father to the worship self will Hashem of servants

אין דער ווארהייט; ווארום דער פאטער זוכט אזעלכע, וואס זאלן זיך
zich zolen vos azelche zucht foter der vorem vorhait der in
self should who such seeks Father the because truth the in

בוקן צו אים. כד ה׳ איז א גייסט, און די , וואס בוקן זיך
zich buken vos di un Gaist a iz Hashem im tsu buken
self worship who those and Spirit a is Hashem him to worship

צו אים, מוזן זיך בוקן אין גייסט און אין דער ווארהייט. כה זאגט צו
tsu zogt vorhait der in un Gaist in buken zich muzn im tsu
to says truth the in and Spirit in worship self must him to

אים די פרוי: איך ווייס , אז דער משיח קומט , (וואס הייסט
heist vos kumt Moshiach der az veis ich froi di im
means which is coming Moshiach the that know I woman the him

געזאלבטער) ווען ער וועט קומען, וועט ער אונדז אלץ זאגן .
zogen alts undz er vet kumen vet er ven gezalbter
tell everything us he will come will he when anointed one

כו זאגט צו איר יהושע/ישוע : איך בין עס, וואס רעדט מיט דיר.
dir mit redt vos es bin ich Yeshua/Yehoshua ir tsu zogt
you with speaks who He am I Yehoshua her to says

(in fact) chamisha be'alim
(five husbands) you had, and
the one you have now is
not your ba'al *(husband)*.
What you have said is emes.
19 The isha says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, Adoni,
I see that you are a navi.
20 Avoteinu on this mountain
worshiped and you say that
in Yerushalayim is the place
where it is necessary to
worship. 21 Rebbe, Melech
HaMoshiach says to her,
Have emunah *(faith)*, believe
me, Isha. A sha'ah *(hour,*
time) comes when neither
on this mountain nor in
Yerushalayim will you
worship HaAv. 22 You worship
that of which you do not have
da'as; we worship that of
which we have da'as, because
Yeshu'at Eloheinu *(salvation)*
is from the Yehudim. 23 But
a sha'ah is coming, and
now is, when those of the
true avodas kodesh will
worship HaAv in the Ruach
Hakodesh and in Emes, for
indeed [Elohim] HaAv is
seeking such to worship
Him. 24 Hashem is Ruach
(Spirit) and it is necessary
for the ones worshiping
Him to worship in Ruach
and Emes. 25 The isha says
to him, I have da'as that
Rebbe, Melech HaMoshiach
is coming, the one being
called the Messiah. When
Rebbe, Melech HaMoshiach
comes, he will proclaim to
us everything. 26 Yehoshua
says to her, Ani Hu *(I am*
He), the one speaking to
you.

כז און ביי דעם דאזיקן זענען זיינע תלמידים אנגעקומען, און האבן
hoben un ongekumen talmidim zaine zenen dozikn dem bai un
have and came disciples his did this the at and

זיך געוואונדערט, אז ער רעדט מיט א פרוי ; דאך האט קיינער נישט
nisht keiner hot doch froi a mit redt er az gevundert zich
not anyone did yet woman a with speaks he that amazed self

געזאגט: וואס ווילסטו ? אדער: פארוואס רעדסטו מיט איר? כח און
un ir mit redstu farvos oder vilstu vos gezogt
and her with speak you why or do you want what say

די פרוי האט איבערגעלאזט איר וואסער קרוג, און איז אוועק
avek iz un krug vaser ir ibergelozt hot froi di
went away did and jar water her left has woman the

אין שטאט אריין, און זאגט צו די מענטשן: כט קומט, זעט א מענטשן,
mentshn a zet kumt mentshn di tsu zogt un arain shtot in
man a see come people the to said and into city in

וועלכער האט מיר געזאגט אלץ , וואס איך האב געטאן; איז דאס
dos iz geton hob ich vos alts gezogt mir hot velcher
this is done have I which everything tell me did who

נישט אפשר דער משיח ? ל זענען זיי ארויסגעגאנגען אויס דער
der ois aroisgegangen zei zenen Moshiach der efsher nisht
the out of go out they did Moshiach the perhaps not

שטאט, און זענען געקומען צו אים. לא דערווייל האבן אים די תלמידים
talmidim di im hoben derveil im tsu gekumen zenen un shtot
disciples the him have meanwhile him to come did and city

געבעטן, אזוי צו זאגן : רבי , עס. לב ער אבער האט צו זיי געזאגט:
gezogt zei tsu hot ober er es Rebbe zogen tsu azoi gebeten
say them to did however he eat Rebbe say to so asked

איך האב א שפייז צו עסן, וואס איר קענט זי נישט. לג האבן די תלמידים
talmidim di hoben nisht zi kent ir vos esen tsu shpaiz a hob ich
disciples the have not it know you which eat to food a have I

דעריבער געזאגט איינער צום אנדערן: צי האט אים דען עמיצער
emitser den im hot tsi andern tsum einer gezogt deriber
someone then to him has other to the one said therefore

געברענגט עפעס צו עסן? לד זאגט יהושע/ישוע צו זיי : מיין
main zei tsu Yeshua/Yehoshua zogt esen tsu epes gebrengt
my them to Yehoshua said eat to something brought

שפייז איז, אז איך זאל טאן דעם רצון פון דעם , וועלכער האט
hot velcher dem fun rotsn dem ton zol ich az iz shpaiz
has who the one of will the do shall I that is food

מיך געשיקט, און צו ענדיקן זיין ווערק. לה צי זאגט איר דען נישט:
nisht den ir zogt tsi verk zain endiken tsu un geshikt mich
not then you says work his complete to and sent me

נאך פיר חדשים , און עס קומט דער שניט ? זע , איך זאג אייך:
aich zog ich ze shnit der kumt es un chadoshim fir noch
you tell I look harvest the comes it and months four after

הייבט אויף אייערע אויגן און זעט די פעלדער, אז זיי זענען שוין
shoin zenen zei az felder di zet un oigen eiere oif heibt
already are they that fields the see and eyes your up lift

ווייס צום שניט . לו דער שניטער באקומט א שכר , און זאמלט
zamlt un sachar a bakumt shniter der shnit tsum vais
gathers and wage a receives reaper the harvest to the white

איין פירות צום אייביקן לעבן, כדי דער פארזייער און דער
der un farzeier der kedei leben eibikn tsum peires ein
the and sower the so that life eternal to the fruits together

27 And at this very moment, the Moshiach's talmidim arrived, and they were marveling that he was speaking with an isha. No one said, however, What are you seeking? Or, Why do you speak with her?
28 Therefore, the isha left her waterpot and went away into the city and says to the bnei Adam of the city,
29 Come, see an ish who told me everything I have ever done. Surely this one is Moshiach, is he not?
30 They came out of the city and were coming to him.
31 Divaile *(meanwhile)*, Moshiach's talmidim were asking him, Rebbe, eat.
32 But Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, I have okhel *(food)* to eat of which you have no da'as.
33 Therefore, Moshiach's talmidim were saying to one another, Surely no one brought him anything to eat?
34 Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, My okhel *(food)* is that I may do the ratzon *(will)* of the One having sent me and may complete His ma'aseh *(work)*.
35 Do not say, Yet arba'ah chodashim *(four months)* and then comes the katzir *(harvest)*. Hinei, I say to you, Lift up your eyes and see the sadot *(fields)* that they are white for the katzir *(harvest)*.
36 The one harvesting receives wages and gathers p'ri *(fruit)* unto Chayyei Olam, that the one sowing and

שניטער זאלן זיך פרייען צוזאמען. לז ווארום אין דעם דאזיקן (פאל)
fal dozikn dem in vorem tsuzamen freien zich zolen shniter
case this the in because together rejoice self should reaper

איז דאס שפריכווארט אמת: איינער זייעט, און אנדערער שניידט. לח איך
ich shnaidt anderer an zeiet einer emes shprichvort dos iz
I reaps other an sows one true proverb this is

האב איך געשיקט צו שניידן , וואס איר האט נישט באארבעט; אנדערע
andere baarbet nisht hot ir vos shnaiden tsu geshikt aich hob
others cultivated not have you what reap to sent you have

האבן געארבעט, און איר זענט אריינגעקומען אין זייער ארבעט אריין.
arain arbet zeier in araingekumen zent ir un gearbet hoben
into work their in entered are you and work did

לט און פון יענער שטאט האבן א סך שומרונים געגלויבט אין אים
im in gegloibt Shomronim sach a hoben shtot yener fun un
him in believe Samaritans many a did city that from and

דורך דעם ווארט פון דער פרוי , וואס האט עדות געזאגט: ער האט
hot er gezogt eides hot vos froi der fun vort dem durch
has he said witness did who woman the of word the through

מיר געזאגט אלץ , וואס איך האב געטאן. מ און ווי די שומרונים
Shomronim di vi un geton hob ich vos alts gezogt mir
Samaritans the when and done have I that everything told me

זענען געקומען צו אים, האבן זיי אים געבעטן צו בלייבן ביי זיי ;
zei bai blaiben tsu gebeten im zei hoben im tsu gekumen zenen
them with remain to asked him they have him to come did

און ער איז דארט געבליבן צווי טעג. מא און א סך מער האבן
hoben mer sach a un teg tsvei gebliben dort iz er un
did more many a and days two remain there is he and

געגלויבט דורך זיין ווארט, מב און האבן געזאגט צו דער פרוי : מיר
mir froi der tsu gezogt hoben un vort zain durch gegloibt
we woman the to say did and word his through believe

גלויבן מער נישט צוליב דיין רעדן , ווארום מיר אליין
alein mir vorem reden dain tsulib nisht mer gloiben
ourselves we because speaking your on account of not more believe

האבן אים געהערט; און ווייסן, אז ער איז באמת דער משיח ,
Moshiach der beemes iz er az veisen un gehert im hoben
Moshiach the in truth is he that know and heard him have

דער גואל פון דער וועלט. מג און אין צווי טעג ארום איז ער פון
fun er iz arum teg tsvei in un velt der fun goel der
from he is around days two in and world the of redeemer the

דארטן ארויסגעגאנגען קיין גליל . מד ווארום יהושע/ישוע אליין
alein Yeshua/Yehoshua vorem Galil kein aroisgegangen dorten
himself Yehoshua because Galilee to went out there

האט עדות געזאגט, אז א נביא האט נישט קיין כבוד אין זיין אייגן
eigen zain in koved kein nisht hot novi a az gezogt eides hot
own his in honor any not has prophet a that said witness has

היימלאנד. מה ווען דעריבער ער איז געקומען קיין גליל , האבן די
di hoben Galil kein gekumen iz er deriber ven heimland
the have Galilee to come is he therefore when home land

לייט פון גליל אים אויפגענומען, ווייל זיי האבן געזען אלץ ,
alts gezen hoben zei vail oifgenumen im Galil fun lait
everything seen have they because welcomed him Galilee of people

וואס ער האט געטאן אין ירושלים דעם יום טוב; ווארום זיי
zei vorem tov yom dem Yerushalayim in geton hot er vos
they because Tov Yom at the Jerusalem in done had he which

the other one harvesting
may have simcha together.
37 For in this the saying
is true, One sows and
another reaps. 38 I sent
you to harvest that upon
which you have not labored;
others have labored and
you have entered into their
labor.

39 And from that city of
Shomron many had emunah
in him, because of the solemn
dvar of the isha giving edut:
He told me everything I have
ever done. 40 Then when
those of Shomron came to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
they were asking him to
remain with them, and he
remained with them there
two yamim. 41 And many
more put their emunah [in
Rebbe, Melech HaMoshiach],
because of his dvar *(word)*.
42 And to the isha they were
saying, No longer because
of what you spoke do we
have emunah *(faith)*, for we
ourselves have heard and
we have da'as that his one is
be'emes the Moshi'a HaOlam
(the Savior, Go'el HaOlam).
43 And after two yamim
(days), he went out from
there into the Galil. 44 For
Rebbe, Melech HaMoshiach
himself gave solemn edut
(testimony) that a Navi does
not have kavod *(honor)* in his
own country. 45 Therefore,
when he came into the Galil,
those of the Galil received
Rebbe, Melech HaMoshiach,
vi-bahlt *(since)* they had
seen all which he did in
Yerushalayim during the

אליין זענען אויך ארויפגעגאנגען אויף יום טוב.
tov yom oif aroifgegangen oich zenen alein
Tov Yom for go up also did themselves

מו און ער איז ווידעראמאל געקומען קיין קנה פון גליל , וואו
vu Galil fun Cana kein gekumen videramol iz er un
where Galilee of Cana to come again a time is he and

ער האט געמאכט פון דעם וואסער ווײן . און עס איז געווען א
a geven iz es un vain vaser dem fun gemacht hot er
a was is there and wine water the of made has he

געוויסער קעניגלעכער באאמטער, וועמעס זון איז געלעגן קראנק אין
in krank gelegen iz zun vemes baamter keniglecher geviser
in sick lying was son whose official royal certain

כפר-נחום . מז ווי דער דאזיקער האט געהערט, אז יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua az gehert hot doziker der vi K'far-Nachum
Yehoshua that heard has this one the as K'far-Nachum

איז אנגעקומען פון יהודה קיין גליל , איז ער אוועק צו אים,
im tsu avek er iz Galil kein Yehude fun ongekumen iz
him to went away he is Galilee to Yehudah from came was

און אים געבעטן, אז ער זאל אראפגיין און היילן זיין זון ; ווייל
vail zun zain heilen un aropgein zol er az gebeten im un
because son his heal and come down shall he that asked him and

ער האט געהאלטן ביים שטארבן. מח און יהושע/ישוע האט געזאגט
gezogt hot Yeshua/Yehoshua un shtarben baim gehalten hot er
said has Yehoshua and death near held was he

צו אים: אויב איר זעט נישט קיין אותות ומופתים , ווילט איר בשום
beshum ir vilt umofsim otot kein nisht zet ir oib im tsu
never you will and wonders signs any not see you if him to

אופן נישט גלויבן . מט זאגט דער קעניגלעכער באאמטער צו אים: האר,
Har im tsu baamter keniglecher der zogt gloiben nisht oifen
Sir him to official royal the says believe not way

קום אראפ, איידער מיין קינד שטארבט. נ זאגט יהושע/ישוע צו
tsu Yeshua/Yehoshua zogt shtarbt kind main eider arop kum
to Yehoshua said dies child my before down come

אים: גיי, דיין זון לעבט! דער מענטש האט געגלויבט אין דעם ווארט,
vort dem in gegloibt hot mentsh der lebt zun dain gei im
word the in believe did man the lives son your go him

וואס יהושע/ישוע האט צו אים געזאגט, און איז געגאנגען. נא און
un gegangen iz un gezogt im tsu hot Yeshua/Yehoshua vos
and gone has and said him to had Yehoshua which

בשעת ער איז אראפגעגאנגען, האבן אים זיינע קנעכט באגעגנט, און
un bagegent knecht zaine im hoben aropgegangen iz er beshas
and met servants his him have going down is he while

געזאגט, אז זיין יינגל לעבט. נב ער האט זיך דעריבער נאכגעפרעגט
nochgefregt deriber zich hot er lebt yingel zain az gezogt
ask after therefore self has he lives boy his that said

ביי זיי די שעה, אין וועלכער עס איז אים בעסער געווארן. האבן זיי
zei hoben gevoren beser im iz es velcher in sho di zei bai
they have become better him was it which in hour the them with

אים געזאגט: נעכטן אין דער זיבעטער שעה האט דאס פיבער אים
im fiber dos hot sho zibeter der in nechtn gezogt im
him fever the had hour seventh the in yesterday said to him

פארלאזט. נג דער פאטער האט דעריבער געוואוסט, אז עס איז געווען אין
in geven iz es az gevust deriber hot foter der farlozt
in was is it that know therefore did father the leave

Chag, for they also went to the Chag.

46 Then Rebbe, Melech HaMoshiach came again into Kanah of the Galil where he made the mayim *(water)* into yayin *(wine)*. There was a certain royal official whose ben was choleh *(ill)* in K'far-Nachum. 47 This man, having heard that Yehoshua comes from the land of Yehudah into the Galil, went to him and was asking him to come down and cure the ben of him. For the yeled was about to die. 48 Therefore, Rebbe, Melech HaMoshiach said to him, Except you see otot *(miraculous signs)* and moftim *(wonders)*, you will never have emunah *(faith)*. 49 The royal official says to Rebbe, Melech HaMoshiach, Adoni, come down before my yeled dies. 50 Rebbe, Melech HaMoshiach says to him, Go! Bincha chai *(your son lives)*! The man had emunah *(faith)* in the dvar that Rebbe, Melech HaMoshiach had said to him, and the man departed. 51 And as the man was going, his avadim met him, saying that the man's yeled lives. 52 Therefore, the man inquired from them the sha'ah *(hour, time)* in which the yeled began to recover. Then they said to him, Etmol *(yesterday)* at the sha'ah hashevi'it *(seventh hour)* the fever left him. 53 Therefore, the abba knew that it was the same sha'ah *(hour, time)* in which

יענער שעה, איז װעלכער יהושע/ישוע האט צו אים געזאגט: דײַן זון
zun dain gezogt im tsu hot Yeshua/Yehoshua velcher iz sho yener
son your said him to has Yehoshua which is hour that

לעבט; און ער האט געגלויבט און דאס גאנצע הויז זײַנס. [נד] דאס דאזיקע
dozike dos zains hoiz gantse dos un gegloibt hot er un lebt
these the his house whole that and believe did he and lives

איז שוין דאס צװײטע נס , װאס יהושע/ישוע האט געטאן, װען
ven geton hot Yeshua/Yehoshua vos nes tsveite dos shoin iz
when done had Yehoshua which sign second the already is

ער איז געקומען פֿון יהודה קײן גליל .
Galil kein Yehude fun gekumen iz er
Galilee to Yehudah from come is he

ה נאך דעם איז געװען א יידישער יום טוב, און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un tov yom Yiddisher a geven iz dem noch
Yehoshua and Tov Yom Jewish a was is that after

איז ארויפגעגאנגען קײן ירושלים .
Yerushalayim kein aroifgegangen iz
Jerusalem to went up is

[ב] און אין ירושלים ביים שער הצאן איז דא א טײַך,
taich a do iz Hatson shaar baim Yerushalayim in un
pool a here is of the Sheep Gate by the Jerusalem in and

װאס הײסט אויף לשון קודש בית-חסדא , און האט פינף זאלן .
zaln finf hot un Beit-Chesda kodesh loshen oif heist vos
colonades five has and Beth-Chesda holy language in called which

[ג] אין די דאזיקע איז געלעגן א מאסע קראנקע, בלינדע , הינקענדיקע,
hinkendike blinde kranke mase a gelegen iz dozike di in
lame the blind sick crowd of a lying is these the in

אויסגעצערטע, (װאס האבן געװארט, אז דאס װאסער זאל זיך באװעגן;
bavegen zich zol vaser dos az gevart hoben vos oisgetserte
move self shall water the that waiting were who withered

[ד] װארום פֿון צײַט צו צײַט פלעגט אראפקומען א מלאך פֿון דעם האר
Har dem fun malech a aropkumen flegt tsait tsu tsait fun vorem
L-rd the of angel a come down used to time to time from because

(ג-ט) אין דעם טײַך אריין און באװעגן דאס װאסער; דעריבער װער עס
es ver deriber vaser dos bavegen un arain taich dem in G-t
it who therefore water the move and into pool the in G-d

איז אריינגעגאנגען דער ערשטער נאך דער באװעגונג פֿונם װאסער,
vaser funem bavegung der noch ershter der araingegangen iz
water of the movement the after first the go in did

דער איז געזונט געװארן, פֿון יעדער קראנקײט װאס ער האט נאר
nor hot er vos krankeit yeder fun gevoren gezunt iz der
just did he which sickness every of become healthy is this one

געהאט.) [ה] און דארט איז געװען א מענטש, װאס איז קראנק געװען אכט
acht geven krank iz vos mentsh a geven iz dort un gehat
eight was sick is who man a was is there and had

און דרײַסיק יאר לאנג. [ו] װען יהושע/ישוע האט געזען דעם דאזיקן
dozikn dem gezen hot Yeshua/Yehoshua ven lang yor draisik un
this the see did Yehoshua when long years thirty and

ליגן , און האט זיך דערװאוסט, אז ער ליגט שוין דארט א לאנגע
lange a dort shoin ligt er az dervust zich hot un lign
long a there already lies he that find out self did and lying

צײַט, זאגט ער צו אים: װילסט געזונט װערן ? [ז] האט דער חולה
choile der hot veren gezunt vilst im tsu er zogt tsait
sick the has to become healthy do you want him to he says time

Rebbe, Melech HaMoshiach said to him, Bincha chai! And the man had emunah and all his bais. [54] Now this was ot hasheni *(the second miraculous sign)* that Rebbe, Melech HaMoshiach did after having come from the land of Yehudah to the Galil.

5 After these things, there was a Chag *(Feast)* in Yehudah and Rebbe, Melech HaMoshiach went up to Yerushalayim.

[2] Now there is in Yerushalayim at the Sha'ar HaTzon *(Sheepgate)* a pool, the one being called in Aramaic, Beit-Zata, having chamasha colonnades. [3] In these lay a multitude of invalids — ivrim *(blind men)*, pisechim *(lame persons)*, paralyzed. [[4] For a malach Hashem from time to time descended into the berekhah *(pool)* and agitated the mayim; therefore, he who entered first after the agitation of the mayim, became whole, whatever choli *(disease, sickness)* he was held by.] [5] And there was a certain man there SHELOSHIM U'SHEMONEH SHANAH *(thirty-eight years)* having been in his machla *(illness)*. [6] Rebbe, Melech HaMoshiach, seeing this man lying there, and having da'as that the man had been in this condition for a long time already, says to him, Do you want to have refu'ah? [7] In reply,

אים געענטפערט: האר, איך האב נישט קיין מענטשן, מיך אריינצוואווארפן
araintsuvarfen mich mentshn kein nisht hob ich Har geentfert im
throw in me people any not have I L-rd answer him

אין טייך אריין, ווען דאס וואסער ווערט באוועגט; נאר בשעת איך קום ,
kum ich beshas nor bavegt vert vaser dos ven arain taich in
come I while but moved is water the when into pool in

גייט אן אנדערער אראפ פאר מיר. ח זאגט יהושע/ישוע צו אים:
im tsu Yeshua/Yehoshua zogt mir far arop anderer an geit
him to Yehoshua says me before down other an go

שטיי אויף, נעם דיין בעט און גיי. ט און גלייך איז דער מענטש
mentsh der iz glaich un gei un bet dain nem oif shtei
man the is immediately and go and bed your take up stand

געזונט געווארן, און האט גענומען זיין בעט, און איז ארומגעגאנגען. און
un arumgegangen iz un bet zain genumen hot un gevoren gezunt
and walking about is and bed his take did and become healthy

יענער טאג איז געווען א שבת .
Shabbos a geven iz tog yener
Sabbath a was is day that

י די יידן האבן דעריבער געזאגט צום געהיילטן: עס איז שבת ,
Shabbos iz es geheiltn tsum gezogt deriber hoben Yidn di
Sabbath is it cured to the say therefore did Judaeans the

און דו טארסט נישט טראגן דאס בעט. יא ער אבער האט זיי
zei hot ober er bet dos trogen nisht torst du un
them has however he bed the to carry not be allowed you and

געענטפערט: דער, וואס האט מיך געזונט געמאכט, האט צו מיר געזאגט:
gezogt mir tsu hot gemacht gezunt mich hot vos der geentfert
say me to did made healthy me has who the answered

נעם דיין בעט און גיי. יב האבן זיי אים געפרעגט: ווער איז דער מענטש,
mentsh der iz ver gefregt im zei hoben gei un bet dain nem
man the is who ask him they did go and bed your take

וואס האט צו דיר געזאגט: נעם און גיי? יג און דער, וואס איז געהיילט
geheilt iz vos der un gei un nem gezogt dir tsu hot vos
healed is who the and go and take say you to did who

געווארן, האט נישט געוואוסט, ווער עס איז; ווארום יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vorem iz es ver gevust nisht hot gevoren
Yehoshua because is it who know not did become

האט זיך אוועקגעקערט, מחמת עס איז געווען א המון מענטשן אויף
oif mentshn hamon a geven iz es machmas avekgekert zich hot
at people crowd of a was is it because turned away self has

דעם ארט. יד שפעטער האט יהושע/ישוע אים געפונען אין בית
beis in gefunen im Yeshua/Yehoshua hot shpeter ort dem
House in find him Yehoshua did later place that

המקדש , און צו אים געזאגט: זע , דו ביסט געזונט געווארן; זינדיק
zindik gevoren gezunt bist du ze gezogt im tsu un Hamikdash
sin become healthy are you look said him to and HaMikdash

נישט מער , כדי קיין ערגערס זאל דיר נישט געשען. טו איז דער
der iz geshen nisht dir zol ergers kein kedei mer nisht
the is happened not you shall worse any so that longer no

מענטש אוועקגעגאנגען, און האט געזאגט צו די יידן , אז עס איז
iz es az Yidn di tsu gezogt hot un avekgegangen mentsh
is it that Judaeans the to say did and went away man

יהושע/ישוע , וואס האט אים געזונט געמאכט. טז און צוליב
tsulib un gemacht gezunt im hot vos Yeshua/Yehoshua
on account of and made healthy him did who Yehoshua

the choleh *(sick one)* said,
Adoni, I have no one, when
the mayim is disturbed,
to put me into the pool.
While I am coming, someone
steps into the pool ahead
of me. 8 Rebbe, Melech
HaMoshiach says to him,
Rise up, take your mat and
walk. 9 And immediately
the man received his
refu'ah *(healing)* and took
his mat and was walking
around. And that day was
Shabbos.

10 So those of Yehudah were
saying to the one having
been granted refu'ah *(healing)*,
It is Shabbos, so it is asur
(prohibited), it is chillul
Shabbos *(desecration of Shabbat)*
for you to carry your mat.
11 But the man in reply said to
them, The one having given
me refu'ah, that one said to
me, Take up your mat and
walk! 12 They asked him, Who
is haIsh *(the man)* telling you
to take up your mat and walk?
13 But the one having been
granted refu'ah *(healing)* did
not have da'as who it is, for
Rebbe, Melech HaMoshiach
slipped away, there being a
multitude in the place. 14 After
these things Rebbe, Melech
HaMoshiach finds him in the
Beis Hamikdash, and said to
him, Hinei, you have received
your refu'ah. No longer
commit averos, for fear that
something worse happen to
you. 15 The man went away and
reported to the Yehudim that
Yehoshua is the one having
granted him his refu'ah,
16 And, because of this, those

דעם האבן די יידן גערודפט יהושען/ישוען , ווייל ער
er vail Yeshuan/Yehoshuan geroideft Yidn di hoben dem
he because Yehoshua persecute Judaeans the did that

האט עס געטאן אין שבת . יז יהושע/ישוע אבער האט זיי
zei hot ober Yeshua/Yehoshua Shabbos in geton es hot
them did however Yehoshua Sabbath in done this had

געענטפערט: מיין פאטער ארבעט ביז אצונד , און איך ארבעט
arbet ich un atsund biz arbet foter main geentfert
work I and the present time until works Father my answer

אויך. יח דערפאר טאקע האבן די יידן נאך מער געזוכט אים צו
tsu im gezucht mer noch Yidn di hoben take derfar oich
to him seek more even Judaeans the did really therefore also

טייטן, ווייל נישט נאר האט ער מחלל שבת געווען, נאר האט
hot nor geven Shabbos mechalel er hot nor nisht vail teiten
had but was Sabbath desecrating he had only not because kill

געזאגט, אז ה׳ איז זיין פאטער (ישעיהו ד, ב.), מאכנדיק זיך
zich machendik b d Yeshayah foter zain iz Hashem az gezogt
self making 2 4 Yeshayah Father his is Hashem that said

גלייך צו ג-ט.
G-t tsu glaich
G-d to equal

יט יהושע/ישוע האט דעריבער געענטפערט און געזאגט צו זיי :
zei tsu gezogt un geentfert deriber hot Yeshua/Yehoshua
them to said and answer therefore did Yehoshua

באמת , באמת זאג איך אייך: דער זון קען פון זיך אליין גארנישט
gornisht alein zich fun ken zun der aich ich zog beemes beemes
nothing himself self of can Son the you I tell in truth in truth

טאן, אחוץ דאס, וואס ער זעט דעם פאטער טאן; ווארום וואס ער
er vos vorem ton foter dem zet er vos dos achuts ton
he what because do Father the sees he which that except do

טוט, דאס טוט אויך דער זון אויף אן ענלעכן אופן. כ ווארום דער
der vorem oifen enlechn an oif zun der oich tut dos tut
the because way likewise an on Son the also does that does

פאטער האט ליב דעם זון , און ווייזט אים אלץ, וואס ער אליין טוט;
tut alein er vos alts im vaizt un zun dem lib hot foter
does himself He that all him shows and Son the love has Father

און גרעסערע מעשים ווי די דאזיקע וועט ער אים ווייזן , כדי איר
ir kedei vaizen im er vet dozike di vi maisim gresere un
you so that to show him He will these the than deeds greater and

זאלט זיך וואונדערן. כא ווארום ווי דער פאטער וועקט אויף די טויטע און
un toite di oif vekt foter der vi vorem vunderen zich zolt
and dead the up wakes Father the as because wonder self shall

מאכט לעבעדיק, אזוי אויך מאכט דער זון לעבעדיק וועמען ער וויל .
vil er vemen lebedik zun der macht oich azoi lebedik macht
wants he whom alive Son the makes also so alive makes

כב ווארום דער פאטער משפט נישט קיינעם, נאר האט איבערגעגעבן דאס
dos ibergegeben hot nor keinem nisht mishpot foter der vorem
the turned over has but anyone not judges Father the because

גאנצע משפט צום זון , כג כדי אלע זאלן אפגעבן כבוד דעם
dem koved opgeben zolen ale kedei zun tsum mishpot gantse
the honor give should all so that Son to the judgment entire

זון , ווי זיי גיבן אפ כבוד דעם פאטער. ווער עס גיט נישט אפ כבוד
koved op nisht git es ver foter dem koved op giben zei vi zun
honor off not give it who Father the honor off give they as Son

of Yehudah brought redifah *(persecution)* upon Rebbe, Melech HaMoshiach, because these things he was doing on Shabbos. [17] But Rebbe, Melech HaMoshiach in reply, said to them, Avi until now is working and I am working. [18] Because of this, therefore, those of Yehudah were seeking all the more to kill Rebbe, Melech HaMoshiach, because not only was he mechallel Shabbos, but also Rebbe was saying that his own Av was Hashem, thereby making himself equal with Elohim.

[19] In reply, therefore, Rebbe, Melech HaMoshiach was saying to them, Omein, omein, I say to you, HaBen is not able to do anything from himself except what he sees HaAv doing, for what things that One is doing, these things also HaBen likewise is doing. [20] For HaAv has ahavah for HaBen and all things He shows to him which He does and ma'asim gedolim *(greater works)* than these He will show him that you may marvel. [21] For just as HaAv raises the Mesim *(dead ones)* and makes them alive, so also HaBen makes alive whom he wills. [22] For not even HaAv judges anyone, but all Mishpat Hashem has given to HaBen, [23] That kol Bnei Adam may honor HaBen as they honor HaAv. The one not honoring HaBen does not honor HaAv who

דעם זון , דער גיט נישט אפ כבוד דעם פאטער, וואס האט אים געשיקט.
geshikt im hot vos foter dem koved op nisht git der zun dem
sent him has who Father the honor up not gives that Son the

כד באמת , באמת זאג איך אייך: ווער עס הערט מיין ווארט, און גלויבט
gloibt un vort main hert es ver aich ich zog beemes beemes
believes and word my hear it who you I say in truth in truth

אין אים, וואס האט מיך געשיקט, דער האט אייביק לעבן, און קומט
kumt un leben eibik hot der geshikt mich hot vos im in
comes and life eternal has that sent me has who Him in

נישט צום משפט , נאר איז שוין אריבער פון טויט אין לעבן
leben in toit fun ariber shoin iz nor mishpot tsum nisht
life into death from across already is but judgment to the not

אריין. כה באמת , באמת זאג איך אייך: עס קומט אָן א שעה, און איז
iz un sho a on kumt es aich ich zog beemes beemes arain
is and hour a on comes it you I tell in truth in truth into

שוין , ווען די מתים וועלן הערן דאס קול פון דעם זון פון דער
der fun zun dem fun kol dos heren velen meisim di ven shoin
the of Son the of voice the hear will dead the when already

אויבערשטער; און די , וואס הערן עס, וועלן לעבן. כו ווארום ווי דער
der vi vorem leben velen es heren vos di un Oibershter
the as because live will it hear who those and Most High

פאטער האט לעבן אין זיך אליין, אזוי האט ער אויך געגעבן דעם זון , צו
tsu zun dem gegeben oich er hot azoi alein zich in leben hot foter
to Son the given also He has so alone self in life has Father

האבן לעבן אין זיך אליין; כז אויך האט ער אים געגעבן רשות צו טאן
ton tsu reshus gegeben im er hot oich alein zich in leben hoben
do to authority given Him He has also alone self in life have

משפט , ווייל ער איז דער בר אנש . כח וואונדערט זיך נישט איבער
iber nisht zich vundert Enosh Bar der iz er vail mishpot
over not self wonder of Man Son the is He because judgment

דעם; ווייל א שעה קומט אָן, אין וועלכער אלע, וואס זענען אין די
di in zenen vos ale velcher in on kumt sho a vail dem
the in are who all which in on comes hour an because that

קברים, וועלן הערן זיין קול , כט און וועלן ארויסקומען; די , וואס האבן
hoben vos di aroiskumen velen un kol zain heren velen kvorim
have who the come out will and voice His hear will graves

געטאן (מעשים) טובים, צו דער אויפשטייאונג פון לעבן; אבער די ,
di ober leben fun oifshteiung der tsu tovim maisim geton
the however life of resurrection the to good deeds done

וואס האבן געטאן (מעשים) רעים, צו דער אויפשטייאונג פון משפט .
mishpot fun oifshteiung der tsu reim maisim geton hoben vos
judgment of resurrection the to evil deeds done have who

ל איך קען פון מיר אליין גארנישט טאן; ווי איך הער, אזוי משפט איך;
ich mishpot azoi her ich vi ton gornisht alein mir fun ken ich
I judge so hear I as do nothing myself me of can I

און מיין משפט איז גערעכט , ווייל איך זוך נישט מיין ווילן, נאר
nor vilen main nisht zuch ich vail gerecht iz mishpot main un
but will my not seek I because righteous is judgment my and

דעם רצון פון דעם פאטער, וואס האט מיך געשיקט. לא אויב איך
ich oib geshikt mich hot vos foter dem fun rotsn dem
I if send me did who Father the one of will the

זאג עדות וועגן מיר אליין, איז מיין עדות זאגן נישט אמת. לב אן
an emes nisht zogen eides main iz alein mir vegen eides zog
an truth not say witness my is alone me about witness tell

sent him. 24 Omein, omein,
I say to you, that the one,
hearing my dvar and having
emunah in the One who
sent me, has Chayyei Olam
and does not come into
the Mishpat Hashem, but
has been transferred out of
mavet *(death)* into Chayyim
(Life). 25 Omein, omein, I
say to you, that a sha'ah
(hour) is coming and now
is, when the Mesim *(dead
ones)* will hear the kol *(voice)*
of the Ben HaElohim and
the ones having heard will
live. 26 For just as HaAv has
Chayyim *(Life)* in himself,
so also HaBen He gave
to have Chayyim *(Life)* in
himself. 27 And samchut
(authority) He gave to him
to make mishpat *(judgment)*
because he is the Bar Enosh.
28 Do not marvel at this.
For a sha'ah *(hour, time)*
is coming in which all the
ones in the kevarim *(graves)*
will hear the kol of Rebbe,
Melech HaMoshiach, 29 And
will come out, the ones
having practiced HaTov
to a Techiyas HaMesim of
Chayyim *(Life)*, the ones
having practiced HaRah to a
Techiyas HaMesim of Mishpat
(Judgment).

30 I am not able to do
from myself anything. As
I hear I judge, and mine is
mishpat tzedek, because I
do not seek my own ratzon
(will) but the ratzon *(will)*
of the One having sent
me. 31 If I give solemn edut
(testimony) about myself,
the edut of mine is not

אנדערער איז עס, וואס זאגט עדות וועגן מיר; און איך ווייס , אז
az veis ich un mir vegen eides zogt vos es iz anderer
that know I and me about witness says who it is another

וואראהאפטיק איז דאס עדות זאגן , וואס ער זאגט וועגן מיר. [לג] איר
ir mir vegen zogt er vos zogen eides dos iz vorhaftik
you me about says He which say witness the is truthful

האט געשיקט צו יוחנן , און ער האט עדות געזאגט אויף דעם
dem oif gezogt eides hot er un Yochanan tsu geshikt hot
the about said witness has he and John to send did

אמת. [לד] איך אבער נעם נישט אָן דאס עדות זאגן פון א מענטשן,
mentshn a fun zogen eides dos on nisht nem ober ich emes
man a of say witness the on not take however I truth

נאר דאס זאג איך, כדי איר זאלט געראטעוועט ווערן. [לה] ער איז געווען
geven iz er veren geratevet zolt ir kedei ich zog dos nor
was is he to be saved shall you so that I tell this but

דאס ברענענדיקע און שײנענדיקע ליכט; און איר האט זיך געוואלט
gevolt zich hot ir un licht shainendike un brenendike dos
want self have you and light shining and burning the

משמח זיין לפי שעה אין זיין ליכט. [לו] איך אבער האב דאס
dos hob ober ich licht zain in sho lefi zain mesameyech
this have however I light his in hour for an do joyful

עדות זאגן , וואס איז גרעסער ווי יוחננס ; ווארום די מעשים,
maisim di vorem Yochanans vi greser iz vos zogen eides
deeds the because John's than greater is which say witness

וואס דער פאטער האט מיר געגעבן, כדי איך זאל זיי פארענדיקן,
farendiken zei zol ich kedei gegeben mir hot foter der vos
complete them shall I so that given me had Father the which

די זעלביקע מעשים, וואס איך טו, זאגן עדות וועגן מיר, אז דער
der az mir vegen eides zogen tu ich vos maisim zelbike di
the that me about witness say do I which deeds same these

פאטער האט מיך געשיקט. [לז] און דער פאטער, וואס האט מיך געשיקט,
geshikt mich hot vos foter der un geshikt mich hot foter
sent me has who Father the and sent me has Father

האט עדות געזאגט וועגן מיר. נישט האט איר, ווען עס איז, געהערט
gehert iz es ven ir hot nisht mir vegen gezogt eides hot
heard is it when you did not me about said witness did

זיין קול , נישט האט איר זיין געזען געשטאלט. [לח] און זיין ווארט האט
hot vort zain un geshtalt gezen zain ir hot nisht kol zain
have word his and form see his you did not voice his

איר נישט וואוינען אין אייך, ווייל איר גלויבט נישט אין דעם דאזיקן ,
dozikn dem in nisht gloibt ir vail aich in voinen nisht ir
this one the in not believe you because you in living not you

וועמען ער האט געשיקט. [לט] איר פארשט (דאך) אין די כתבי
Kitvei di in doch forsht ir geshikt hot er vemen
scriptures the in yet search you send did he whom

(הקודש), ווייל איר מיינט, אז אין זיי האט איר אייביק לעבן;
leben eibik ir hot zei in az meint ir vail Hakoidesh
life eternal you have them in that think you because the Holy

און זיי זענען עס, וואס זאגן עדות וועגן מיר. [מ] און איר ווילט נישט
nisht vilt ir un mir vegen eides zogen vos es zenen zei un
not want you and me about witness say who it are they and

קומען צו מיר, כדי איר זאלט האבן לעבן. [מא] כבוד פון מענטשן נעם
nem mentshn fun koved leben hoben zolt ir kedei mir tsu kumen
take men of honor life have shall you so that me to come

ne'emanah *(reliable)*. [32] There
is Another giving solemn
edut about me, however,
and I have da'as that the
edut He testifies about
me is ne'emanah *(reliable)*.
[33] You [pl.] have sent to
Yochanan and he has given
solemn edut *(testimony)* to
HaEmes *(the Truth)*. [34] Not
that I accept edut from
Bnei Adam, but I say these
things that you may come
to Yeshu'at Eloheinu. [35] He
was a menorah burning
and shining and you chose
to exult for a time in his
Ohr *(Light)*; [36] but I have
edut *(testimony)* greater
than Yochanan's. For the
ma'asim *(works)* which
HaAv has given to me that
I should accomplish, these
ma'asim which I do give
solemn edut *(testimony)*
about me, that HaAv has
sent me. [37] And HaAv who
sent me has Himself given
solemn edut *(testimony)*
about me. You have neither
heard His kol *(voice)* nor
the mareh of Hashem have
you seen, [38] and the dvar
Hashem you do not have
abiding and dwelling in
you, because you have no
bitachon *(trust)*, no emunah
(faith) in the one whom
Hashem has sent. [39] You
search the Kitvei Hakodesh
because you think in them
you have Chayyei Olam. And
those are the ones giving
solemn edut about me.
[40] And you do not want to
come to me that you may
have Chayyim. [41] I do not
accept kavod *(glory)* from

איך נישט אָן. [מב] נאר איך קען אייך, אז איר האט נישט די ליבע פון
fun libe di nisht hot ir az aich ken ich nor on nisht ich
of love the not have you that you know I but on not I

ה׳ אין זיך. [מג] איך בין געקומען אין דעם נאמען פון מיין פאטער,
foter main fun nomen dem in gekumen bin ich zich in Hashem
Father my of Name the in come am I self in Hashem

און איר נעמט מיך נישט אויף; ווען אן אנדערער וועט קומען אין זיין
zain in kumen vet anderer an ven oif nisht mich nemt ir un
his in come will other an when on not me receive you and

אייגענעם נאמען, וועט איר אים יא אויפנעמען. [מד] וויאזוי קענט איר
ir kent viazoi oifnemen yo im ir vet nomen eigenem
you can how receive indeed him you will name own

גלויבן , איר, וואס נעמט אָן כבוד איינער פונם אנדערן, און דעם
dem un andern funem einer koved on nemt vos ir gloiben
the and other from the one honor on take who you believe

כבוד , וואס קומט פון דעם איינציקן ג-ט, זוכט איר נישט? [מה] מיינט
meint nisht ir zucht g-t eintsikn dem fun kumt vos koved
think not you seek G-d only the from comes which honor

נישט אז איך וועל אייך מקטרג זיין ביי דעם פאטער; אייער מקטרג
mekatreg eier foter dem bai zain mekatreg aich vel ich az nisht
accuser your Father the to do accuse you will I that not

איז משה , אויף וועמען איר האט געהאפט. [מו] ווייל וואלט איר געגלויבט
gegloibt ir volt vail gehoft hot ir vemen oif Moshe iz
believed you would because hope did you whom on Moses is

משהן , וואלט איר אויך מיר געגלויבט, ווארום ער האט געשריבן וועגן
vegen geshriben hot er vorem gegloibt mir oich ir volt Moshen
about written has he because believed me also you would Moses

מיר. [מז] אויב אבער איר גלויבט נישט זיינע שריפטן , וויאזוי זשע וועט
vet zhe viazoi shriftn zaine nisht gloibt ir ober oib mir
will then how scriptures his not believe you however if me

איר גלויבן מיינע רייד ? (דברים יח, טו.)
tu ich Devarim reid maine gloiben ir
15 18 Deuteronomy words my believe you

ו

נאך דעם איז יהושע/ישוע אוועק אויף דער אנדערער זייט
zait anderer der oif avek Yeshua/Yehoshua iz dem noch
side another the on went away Yehoshua is that after

פון דעם ים פון גליל — ים כנרת (טבריה). [ב] און א גרויסער
groiser a un Tiberias Kinneret yam Galil fun yam dem fun
great a and Tiberias Kinneret sea Galilee of sea the of

המון מענטשן האט אים נאכגעפאלגט, ווייל זיי האבן געזען די
di gezen hoben zei vail nochgefolgt im hot mentshn hamon
the seen have they because followed him has people crowd

נסים , וואס ער האט געטאן מיט די קראנקע. [ג] און יהושע/ישוע איז
iz Yeshua/Yehoshua un kranke di mit geton hot er vos nisem
is Yehoshua and sick the with done had he which signs

ארויפגעגאנגען אויף דעם בארג , און האט זיך דארט אנידערגעזעצט
anidergezetst dort zich hot un barg dem oif aroifgegangen
sat down there self has and mountain the on went up

צוזאמען מיט זיינע תלמידים. [ד] און עס איז געווען נאענט צום יידישן
Yiddishn tsum noent geven iz es un talmidim zaine mit tsuzamen
Jewish to the near was is it and disciples his with together

יום טוב פסח . [ה] און ווי יהושע/ישוע האט אויפגעהויבן די אויגן
oigen di oifgehoiben hot Yeshua/Yehoshua vi un Pesach tov yom
eyes the lift up did Yehoshua as and Pesach Tov Yom

Bnei Adam. [42] But I have had da'as of you, that the ahavas Hashem *(the love of G-d)* you do not have in yourselves. [43] I have come b'Shem Avi and you do not accept me. If another comes in his own name, him you will accept. [44] How are you able to have emunah, when you receive kavod from one another, and the kavod from the only Elohim HaEchad you do not seek? [45] Do not think that I will accuse you before HaAv; however, there is one accusing you: Moshe, in whom you have set your tikvah. [46] For if you were having emunah in Moshe, you would have had emunah in me, for he himself wrote concerning me. [47] But if in the Kitvei Hakodesh of that one you lack emunah, how will you have emunah in my dvar?

6

After these things, Rebbe, Melech HaMoshiach departed beyond Lake Kinneret *(Lake Tiberias)*. [2] And a riezige *(sizable)* multitude was following him, because they were seeing the otot *(miraculous signs)* which he was doing on the cholim *(the ones being ill)*. [3] And Rebbe, Melech HaMoshiach went up to the mountain, and there he was sitting with his talmidim. [4] Pesach was near at hand, the Chag *(Jewish Feast)*. [5] Therefore, having lifted up his

און געזען, אז א גרויסער המון מענטשן קומט צו אים, זאגט ער
un gezen az a groiser hamon mentshn kumt tsu im zogt er
and saw that a great crowd people comes to him says he

צו פיליפוסן: פונוואנען זאלן מיר קויפן ברויט, כדי זיי זאלן
tsu Filiposn funvanen zolen mir koifen broit kedei zei zolen
to Philip from where should we buy bread so that they should

האבן צו עסן? ו דאס דאזיקע האט ער געזאגט, אויספרוואונדיק אים;
hoben tsu esen dos dozike hot er gezogt oispruvendik im
have to eat the these did he say testing him

ווארום ער אליין האט געוואוסט, וואס ער וועט טאן. ז פיליפוס האט אים
vorem er alein hot gevust vos er vet ton Filipos hot im
because he himself did know what he will do Philip did him

געענטפערט: צוויי הונדערט דינרים ברויט וועט פאר זיי נישט גענוגן,
geentfert tsvei hundert dinrim broit vet far zei nisht genign
answer two hundred denarii bread will for they not be enough

אז יעדער איינער זאל בלויז נעמען א שטיקל. ח זאגט צו אים איינער
az yeder einer zol bloiz nemen a shtikl zogt tsu im einer
that every one shall only take a small piece says to him one

פון זיינע תלמידים, אנדריי דער ברודער פון שמעון פעטרוס: ט עס איז
fun zaine talmidim Andrey der bruder fun Shim'on Petros es iz
of his disciples the Andrew the brother of Simon Peter it is

דא דא א יינגל, וואס האט פינף גערשטן ברויט און צוויי פישלעך;
do do a yingel vos hot finf gershtn broit un tsvei fishlech
here here a boy who has five barley breads and two little fish

נאר וואס איז דאס פאר אזויפיל (לייט)? י האט יהושע/ישוע
nor vos iz dos far azoifil lait hot Yeshua/Yehoshua
but who is that for so many people has Yehoshua

געזאגט: מאכט די מענטשן זיך אנידערזעצן. און אויף דעם ארט איז
gezogt macht di mentshn zich aniderzetsen un oif dem ort iz
say make the people self sit down and on that place is

געווען א סך גראז. די מענער האבן זיך דעריבער אנידערגעזעצט, אין
geven a sach groz di mener hoben zich deriber anidergezetst in
was a many grass the men have self therefore sat down in

צאל אן ערך פינף טויזנט. יא דאן האט יהושע/ישוע גענומען
tsol an erech finf toizent dan hot Yeshua/Yehoshua genumen
number an about five thousand then did Yehoshua take

די ברויטן, האט געמאכט א ברכה און זיי צעטיילט צו די, וואס
di broiten hot gemacht a broche un zei tseteilt tsu di vos
the breads did make a blessing and them distribute to the who

האבן זיך אנידערגעזעצט; דעסגלייכן אויך פון די פישלעך, וויפל
hoben zich anidergezetst desglaichen oich fun di fishlech vifel
have self sat down likewise also of the little fish as many as

זיי האבן געוואלט. יב און ווען זיי זענען זאט געווארן, זאגט ער צו
zei hoben gevolt un ven zei zenen zat gevoren zogt er tsu
they did want and when they are filled become says he to

זיינע תלמידים: נעמט צונויף די איבערגעבליבענע ברעקלעך, כדי
zaine talmidim nemt tsunoif di ibergeblibene breklech kedei
his disciples take together the rest broken pieces so that

עס זאל גארנישט פארלוירן ווערן. יג אזוי האבן זיי צונויפגעזאמלט
es zol gornisht farloiren veren azoi hoben zei tsunoifgezamlt
it shall nothing lost become so did they gather together

און אנגעפילט צוועלף קערב פון די ברעקלעך פון די פינף
un ongefilt tsvelf kerb fun di breklech fun di finf
and filled twelve baskets of the broken pieces of the five

eyes, Rebbe, Melech HaMoshiach saw that a great multitude is coming to him, and he says to Philippos, From where may we buy lechem that these ones may eat? 6 But he was saying this to test Philippos, for he himself knew what he was about to do. 7 In reply, Philippos said, Two hundred denarii worth of lechem would not be enough that each one may take a little okhel. 8 One of his talmidim, Andrew, ach of Shim'on Kefa, says to him, 9 There is a na'ar *(lad)* here who has five barley loaves and two dagim *(fish)*, but what are these for so many? 10 Rebbe, Melech HaMoshiach said, Instruct the anashim *(men)* to recline. Now there was much grass in the area. Therefore the anashim reclined, their number being about chameshet alafim. 11 Therefore, Rebbe, Melech HaMoshiach took the loaves and, having made the bracha, distributed to the ones bimesibba *(reclining)*; likewise also he distributed of the dagim *(fish)* as much as they were wanting. 12 Now when they were filled, he tells his talmidim, Gather the shirayim *(Rebbe's leftovers)*, that nothing may be lost. 13 Therefore, what they gathered from the five barley loaves filled Sheneym Asar *(Twelve)*

גערשטנברויטן, וואס זענען איבערגעבליבן צו די , וואס האבן געגעסן.
gegesen hoben vos di tsu ibergebliben zenen vos gershtnbroit
eaten had who those to remain did which barley breads

יד ווען דעריבער די מענטשן האבן געזען דאס נס , וואס ער האט
hot er vos nes dos gezen hoben mentshn di deriber ven
had he which sign this see did people the therefore when

געטאן, האבן זיי געזאגט: דאס איז באמת דער נביא , וועלכער דארף
darf velcher novi der beemes iz dos gezogt zei hoben geton
must who prophet the in truth is this say they did done

קומען אין דער וועלט אריין.
arain velt der in kumen
into world the in come

טו דעריבער ווי יהושע/ישוע האט זיך דערוואוסט, אז זיי ווילן
vilen zei az dervust zich hot Yeshua/Yehoshua vi deriber
want they that find out self has Yehoshua as therefore

קומען און אים כאפן , כדי אים צו מאכן פאר א קעניג, האט ער
er hot kenig a far machen tsu im kedei chapen im un kumen
he did king a for make to him so that restrain him and come

זיך ווידער צוריקגעצויגן אויף דעם בארג ארויף איינער אליין.
alein einer aroif barg dem oif tsurikgetsoigen vider zich
alone all top mountain the on withdraw again himself

טז און ווען עס איז געווארן אוונט , זענען זיינע תלמידים
talmidim zaine zenen ovent gevoren iz es ven un
disciples his did evening become is it when and

אראפגעגאנגען צום ים ; יז און זענען איינגעשטיגן אין א שיפל און
un shifel a in aingeshtigen zenen un yam tsum aropgegangen
and boat a in step in are and sea to the go down

אריבערגעפארן אויף דער אנדערער זייט ים קיין כפר-נחום . און
un K'far-Nachum kein yam zait anderer der oif aribergeforen
and K'far-Nachum to sea side another the on cross over

עס איז שוין געווען פינסטער, און יהושע/ישוע איז נאך נישט
nisht noch iz Yeshua/Yehoshua un finster geven shoin iz es
not yet is Yehoshua and dark was already is it

געהאט געקומען צו זיי . יח און דער ים האט זיך אויפגעהויבן, ווייל
vail oifgehoiben zich hot yam der un zei tsu gekumen gehat
because lift up self has sea the and them to come had

עס האט געבלאזן א שטארקער ווינט. יט און ווען זיי האבן געהאט
gehat hoben zei ven un vint shtarker a geblozen hot es
had have they when and wind stronger a blown has it

גערודערט אן ערך פינף און צוואנציק אדער דרייסיק סטאדיען, האבן
hoben stadien draisik oder tsvantsik un finf erech an gerudert
have stadia thirty or twenty and five about an rowed

זיי געזען יהושען/ישוען ארומגיין אויפן ים , און זיך דערנענטערן
dernenteren zich un yam oifen arumgein Yeshuan/Yehoshuan gezen zei
get closer self and sea on the walking Yehoshua seen they

צום שיפל; און זיי האבן מורא געהאט. כ ער אבער האט צו זיי
zei tsu hot ober er gehat moire hoben zei un shifel tsum
them to has however he had fear have they and boat to the

געזאגט: איך בין עס; האט נישט קיין מורא! כא און זיי האבן געוואלט
gevolt hoben zei un moire kein nisht hot es bin ich gezogt
wanted have they and fear any not have He am I said

אים נעמען אין שיפל אריין, און גלייך איז דאס שיפל געקומען
gekumen shifel dos iz glaich un arain shifel in nemen im
come boat this is immediately and into boat in take him

baskets of shirayim left
over by the ones having
eaten. 14 Therefore, the
anashim, having seen
what ot *(miraculous sign)*
he did, were saying,
This one is beemes the
Navi, Hu HaBah, the one
coming into the Olam
Hazeh.

15 Therefore, Yehoshua,
having had da'as that they are
about to come and to seize
him that they might make
him king by force, departed
alone again to the mountain,
withdrawing by himself.

16 And as erev came,
his talmidim went
down to the sea. 17 And
having embarked into a
sirah, they were going
across the sea to K'far-
Nachum. And choshech
already had come and
Yehoshua had not yet
come to them. 18 And
the sea, as a great wind
blew, was becoming
aroused. 19 Therefore,
having rowed about
esrim v'chamash or
sheloshim stadia, they
see Rebbe, Melech
HaMoshiach walking
on the sea and coming
near the sirah, and
they were gefeirlich
(horribly) frightened.
20 But he says to them,
Ani Hu. Do not be
afraid. 21 Therefore, the
talmidim were willing
to receive him into the
sirah. And immediately
the sirah came to the

צום לאנד, וואוהין זיי זענען געפארן .
geforen zenen zei vuahin land tsum
traveling are they where land to the

כב צומארגנס האט דער המון מענטשן, וואס איז געשטאנען
geshtanen iz vos mentshn hamon der hot tsumorgens
standing were who people crowd the did the next morning

אויף יענער זייט ים , געזען, אז עס איז דארט נישט געווען קיין
kein geven nisht dort iz es az gezen yam zait yener oif
any was not there is it that see sea side of the other on

אנדער שיפל אחוץ איינס, און אז יהושע/ישוע איז נישט איינגעשטיגן
aingeshtigen nisht iz Yeshua/Yehoshua az un eins achuts shifel ander
step in not is Yehoshua that and one except boat other

מיט זיינע תלמידים אין דעם שיפל, נאר זיינע תלמידים אליין זענען
zenen alein talmidim zaine nor shifel dem in talmidim zaine mit
did alone disciples his rather boat the in disciples his with

אוועקגעפארן; כג עס זענען אבער אנגעקומען שיפלעך פון טבריה
Tiberias fun shiflech ongekumen ober zenen es avekgeforen
Tiberias from boats came however did there travel away

נאענט צום ארט , וואו זיי האבן געגעסן דאס ברויט, נאך דעם ווי
vi dem noch broit dos gegesen hoben zei vu ort tsum noent
as the after bread the eat did they where place of to the near

דער האר האט געמאכט א ברכה . כד ווען דעריבער דער המון מענטשן
mentshn hamon der deriber ven broche a gemacht hot Har der
people crowd the therefore when blessing a made had L-rd the

האט געזען, אז יהושע/ישוע איז דארטן נישטא, נישט די תלמידים
talmidim di nisht nishto dorten iz Yeshua/Yehoshua az gezen hot
disciples the not not there is Yehoshua that see did

זיינע, זענען זיי איינגעשטיגן אין די שיפלעך, און זענען געקומען קיין
kein gekumen zenen un shiflech di in aingeshtigen zei zenen zaine
to come did and boats the in step in they did his

כפר-נחום , און האבן געזוכט יהושען/ישוען . כה און
un Yeshuan/Yehoshuan gezucht hoben un K'far-Nachum
and Yehoshua were looking for did and K'far-Nachum

געפינענדיק אים אויף דער אנדערער זייט ים , האבן זיי געזאגט צו
tsu gezogt zei hoben yam zait anderer der oif im gefinendik
to say they did sea side of other the on him finding

אים: רבי , ווען ביסטו דא אהערגעקומען? כו האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot ahergekumen do bistu ven Rebbe im
Yehoshua has come here here did you when Rebbe him

זיי געענטפערט און געזאגט: באמת , באמת זאג איך אייך: איר זוכט
zucht ir aich ich zog beemes beemes gezogt un geentfert zei
seek you you I tell in truth in truth said and answered them

מיך , נישט ווייל איר האט געזען נסים נאר ווייל איר האט געגעסן
gegesen hot ir vail nor nisem gezen hot ir vail nisht mich
eaten had you because but signs see did you because not me

פון די ברויטן און זענט זאט געווארן. כז ארבעט נישט פאר דער שפייז,
shpaiz der far nisht arbet gevoren zat zent un broiten di fun
food the for not work become filled were and breads the of

וואס ווערט פארדארבן, נאר פאר דער שפייז, וואס בלייבט צום
tsum blaibt vos shpaiz der far nor fardorbn vert vos
to the abides which food the for but destroyed becomes which

אייביקן לעבן, וואס דער בר אנש וועט אייך געבן; ווארום אויף אים
im oif vorem geben aich vet Enosh Bar der vos leben eibikn
him on because give you will of Man Son the which life eternal

shore to which they were going.

22 On the next day the multitude that had stayed on the other side of Lake Kinneret saw that there had been only one sirah with which to cross the sea. They knew that Yehoshua had not embarked with his talmidim in that sirah, but that his talmidim had departed by themselves. 23 Then some sirot *(boats)* came ashore from Tiberias and landed near the area where they ate the lechem after Rebbe, Melech HaMoshiach Adoneinu had made the bracha.
24 Therefore, when the multitude saw Rebbe, Melech HaMoshiach is not there, nor his talmidim, they embarked into the sirot and came to K'far-Nachum, seeking Yehoshua.
25 And having found him across the sea, they said to him, Rebbe, when did you come here? 26 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said, Omein, omein, I say to you, you are seeking me not because you saw otot *(miraculous signs)*, but because you ate of the loaves and were glutted.
27 Do not work for the okhel that is perishing, but for the okhel remaining to Chayyei Olam, which the Bar Enosh will give to you, for Elohim HaAv has set His chotam *(seal)* on this one. 28 Therefore,

האט ג-ט דער פאטער געלייגט זיין חותם. כח האבן זיי געזאגט צו
tsu gezogt zei hoben choisem zain geleigt foter der G-t hot
to say they did seal his place Father the G-d did

אים: וואס זאלן מיר טאן, כדי מיר זאלן זיין עוסק אין די מעשים
maisim di in zain oisek zolen mir kedei ton mir zolen vos im
deeds the in be devote should we so that do we should what him

פון ה׳ ? כט האט יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו זיי :
zei tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua hot Hashem fun
them to said and answered Yehoshua did Hashem of

דאס דאזיקע איז דאס ווערק פון ה׳ , אז איר זאלט גלויבן אין אים,
im in gloiben zolt ir az Hashem fun verk dos iz dozike dos
him in believe shall you that Hashem of work the is these the

וועמען ער האט געשיקט. ל האבן זיי געזאגט צו אים: וואס פאר א נס
nes a far vos im tsu gezogt zei hoben geshikt hot er vemen
sign a for what him to say they did sent has he whom

טוסטו דען, אז מיר זאלן זען און דיר גלויבן? וואס טוסטו?
tustu vos gloiben dir un zen zolen mir az den tustu
do you do what believe you and see should we that then do you do

לא אונדזערע עלטערן האבן געגעסן מן אין דער מדבר , אזוי ווי עס
es azoivi midbar der in man gegesen hoben elteren undzere
it just as wilderness the in manna eat did parents our

שטייט געשריבן: ברויט פונם הימל האט ער זיי געגעבן צו עסן.
esen tsu gegeben zei er hot himel funem broit geshriben shteit
eat to give them he did heaven from the bread written stands

לב האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: באמת, באמת זאג איך אייך:
aich ich zog beemes beemes gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot
you I tell in truth in truth say them to Yehoshua did

נישט משה האט אייך געגעבן דאס ברויט פונם הימל; נאר דער
der nor himel funem broit dos gegeben aich hot Moshe nisht
the but heaven from the bread this give you did Moses not

פאטער מיינער גיט אייך דאס אמתע ברויט פונם הימל. לג ווארום
vorem himel funem broit emese dos aich git mainer foter
because heaven from the bread true this you gives mine Father

דאס ברויט פון ה׳ איז ער, וואס קומט אראפ פונם הימל און
un himel funem arop kumt vos er iz Hashem fun broit dos
and heaven from the down comes who He is Hashem of bread this

גיט לעבן צו דער וועלט. לד האבן זיי דעריבער געזאגט צו אים: האר,
Har im tsu gezogt deriber zei hoben velt der tsu leben git
L-rd him to said therefore they did world the to life gives

גיב אונדז תמיד דאס דאזיקע ברויט. לה האט יהושע/ישוע צו זיי
zei tsu Yeshua/Yehoshua hot broit dozike dos tomed undz gib
them to Yehoshua did bread this the always us give

געזאגט: איך בין דאס ברויט פון לעבן; דער , וואס קומט צו מיר, וועט
vet mir tsu kumt vos der leben fun broit dos bin ich gezogt
will me to comes who the one life of bread the am I say

קיינמאל נישט הונגערן , און דער , וואס גלויבט אין מיר, וועט קיינמאל
keinmol vet mir in gloibt vos der un hungeren nisht keinmol
never will me in believes who the one and hunger not never

נישט דורשטן. לו איך האב אייך אבער געזאגט, אז איר האט מיך
mich hot ir az gezogt ober aich hob ich durshten nisht
me have you that say however you did I thirst not

געזען און דאך גלויבט איר נישט. לז אלץ, וואס דער פאטער גיט מיר,
mir git foter der vos alts nisht ir gloibt doch un gezen
me gives Father the which all not you believe yet and seen

they said to Rebbe, Melech
HaMoshiach, What may we
do that we may work the
pe'ulot Hashem? 29 In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
said to them, This is the
mitzvah of Hashem, that
you may believe in Rebbe,
Melech HaMoshiach whom
Hashem has sent. 30 They
said, therefore, to him,
What ot *(sign)* then do
you perform that we
may see and may have
emunah in you? What work
do you do? 31 Avoteinu
ate the manna in the
wilderness, as it has been
written, LECHEM from
SHOMAYIM he gave them
to eat. 32 Therefore, Rebbe,
Melech HaMoshiach said
to them, Omein, omein,
I say to you, it was not
Moshe who has given
you the lechem out of
Shomayim, but HaAv of
me gives you the lechem
ha'amitti *(the true bread)*
out of Shomayim. 33 For
the lechem of Hashem is
that which comes down
out of Shomayim and
giving Chayyim *(Life)*
to HaOlam. 34 Therefore,
they said to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Adoni, always
give us this lechem. 35 Rebbe,
Melech HaMoshiach said
to them, Ani Hu the
lechem haChayyim; the
one coming to me never
hungers, and the one
with emunah in me will
never thirst again. 36 But
I said to you that you
have seen me and yet
you do not have bitachon,

וועט קומען צו מיר; און דעם , וואס קומט צו מיר, וועל איך בשום
beshum ich vel mir tsu kumt vos dem un mir tsu kumen vet
never I will me to comes who that one and me to come will

אופן נישט ארויסוואַרפן אינדרויסן. לח ווייל איך בין אראפגעקומען פון
fun aropgekumen bin ich vail indroisen aroisvarfen nisht oifen
from come down did I because outside cast out not way

הימל , נישט כדי איך זאל טאָן מיין ווילן, נאר דעם רצון פון אים,
im fun rotsn dem nor vilen main ton zol ich kedei nisht himel
him of will the but will my do shall I so that not heaven

וואס האט מיך געשיקט. לט און דאס דאזיקע איז דער רצון פון אים, וואס
vos im fun rotsn der iz dozike dos un geshikt mich hot vos
who him of will the is these the and sent me had who

האט מיך געשיקט, אז פון אלעם, וואס ער האט מיר געגעבן , זאל איך
ich zol gegeben mir hot er vos alem fun az geshikt mich hot
I shall given me has he who all of that sent me has

גארנישט פארלירן, נאר איך זאל עס אויפשטעלן אין דעם לעצטן טאג.
tog letstn dem in oifshtelen es zol ich nor farliren gornisht
day last one the in raise up it shall I but to lose nothing

מ ווארום דאס דאזיקע איז מיין פאטערס רצון, אז יעדער איינער, וואס
vos einer yeder az rotsn foters main iz dozike dos vorem
who one every that will Father's my is these the because

זעט דעם זון און גלויבט אין אים, זאל האבן אייביק לעבן; און איך
ich un leben eibik hoben zol im in gloibt un zun dem zet
I and life eternal have shall Him in believes and Son the see

וועל אים אויפשטעלן אין דעם לעצטן טאג.
tog letstn dem in oifshtelen im vel
day last the in raise up him will

מא די יידן האבן דעריבער געמורמלט קעגן אים, ווייל ער
er vail im kegen gemurmlt deriber hoben Yidn di
he because him against murmur therefore did Judaeans the

האט געזאגט: איך בין דאס ברויט, וואס איז אראפגעקומען פונם
funem aropgekumen iz vos broit dos bin ich gezogt hot
from the come down is which bread the am I said has

הימל . מב און זיי האבן געזאגט; צי איז דען דער דאזיקער נישט
nisht doziker der den iz tsi gezogt hoben zei un himel
not this one the then is said have they and heaven

יהושע/ישוע בן יוסף , וועמעס פאטער און מוטער מיר קענען?
kenen mir muter un foter vemes Yosef ben Yeshua/Yehoshua
know we mother and father whose Joseph son of Yehoshua

וויאזוי זאגט ער דאס איצט: איך בין אראפגעקומען פון הימל ? מג האט
hot himel fun aropgekumen bin ich itst dos er zogt viazoi
did heaven from come down am I now this he says how

יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו זיי : מורמלט נישט צווישן
tsvishen nisht murmlt zei tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua
among not grumble them to said and answer Yehoshua

זיך . מד קיינער קען נישט קומען צו מיר, אויב דער פאטער, וואס
vos foter der oib mir tsu kumen nisht ken keiner zich
who Father the if me to come not can anyone yourselves

האט מיך געשיקט, ציט אים נישט; און איך וועל אים אויפשטעלן אין
in oifshtelen im vel ich un nisht im tsit geshikt mich hot
in raise up him will I and not him draws sent me has

דעם לעצטן טאג. מה עס שטייט געשריבן אין די נביאים : און אלע וועלן
velen ale un neviim di in geshriben shteit es tog letstn dem
will all and prophets the in written stands it day last one the

you lack emunah. 37 All
which HaAv gives to me
will come to me, and
the one coming to me
I will never turn away.
38 For I have come down
from Shomayim not that
I may do my ratzon, but
the ratzon of the One
having sent me. 39 Now
this is the ratzon of the
One Who sent me, that I
should lose nothing of all
which He has given me,
but I will raise him up
on the Yom HaAcharon
(Last Day). 40 For this is
the ratzon of Avi: that
everyone seeing the Ben and
believing in him may have
Chayyei Olam, and on Yom
HaAcharon I will raise him
up.

41 Therefore, those of
Yehudah were murmuring
about Rebbe, Melech
HaMoshiach, because he
said, Ani Hu the lechem
having come down out
of Shomayim. 42 And they
were saying, Is this man
not Yehoshua Ben Yosef,
and do we not know his
Av and his Em? Now
how does he say, Out of
Shomayim I have come
down. 43 Rebbe, Melech
HaMoshiach answered
and said to them, Do not
grumble among yourselves.
44 No one is able to come
to me unless HaAv Who
sent me should draw him,
and I will raise him up
on the Yom HaAcharon.
45 It has been written in
the Nevi'im, V'CHOL they

זיין געלערנט פון ה׳ . יעדער איינער, וואס האט געהערט פון דעם
dem fun gehert hot vos einer yeder Hashem fun gelernt zain
the from heard has who one every Hashem from taught be

פאטער און האט געלערנט, קומט צו מיר. [מו] נישט אז עמיצער האט געזען
gezen hot emitser az nisht mir tsu kumt gelernt hot un foter
seen has anyone that not me to comes learn did and Father

דעם פאטער, אחוץ דער , וואס איז פון ה׳ ; דער דאזיקער האט
hot doziker der Hashem fun iz vos der achuts foter dem
did this one the Hashem from is who the one except Father the

געזען דעם פאטער. [מז] באמת , באמת זאג איך אייך: דער מאמין
maimen der aich ich zog beemes beemes foter dem gezen
one who believes the you I say in truth in truth Father the see

האט אייביק לעבן. [מח] איך בין דאס ברויט פון לעבן. [מט] אייערע עלטערן
elteren eiere leben fun broit dos bin ich leben eibik hot
parents your life of bread the am I life eternal has

האבן געגעסן מן אין דער מדבר , און זענען געשטארבן. [נ] דאס
dos geshtorben zenen un midbar der in man gegesen hoben
the die did and wilderness the in manna eat did

דאזיקע איז דאס ברויט, וואס קומט אראפ פון הימל , אז ווער
ver az himel fun arop kumt vos broit dos iz dozike
who that heaven from down comes which bread this is these

עס עסט דערפון, זאל נישט שטארבן. [נא] איך בין דאס לעבעדיקע ברויט,
broit lebedike dos bin ich shtarben nisht zol derfun est es
bread living this am I die not shall thereof eats it

וואס איז אראפגעקומען פון הימל ; אויב עמיצער וועט עסן פון דעם
dem fun esen vet emitser oib himel fun aropgekumen iz vos
the of eat will someone if heaven from come down has which

דאזיקן ברויט, וועט ער לעבן ביז אויף אייביק; און דאס ברויט, וואס
vos broit dos un eibik oif biz leben er vet broit dozikn
that bread the and eternal on until live he will bread this

איך וועל געבן , איז מיין פלייש, פאר דעם לעבן פון דער וועלט.
velt der fun leben dem far fleish main iz geben vel ich
world the of life the for flesh my is give will I

[נב] די יידן האבן זיך דעריבער געאמפערט איינער מיטן
miten einer geampert deriber zich hoben Yidn di
with the one disputing therefore self have Judaeans the

אנדערן, און געזאגט: וויאזוי קען דער דאזיקער אונדז געבן זיין פלייש צו
tsu fleish zain geben undz doziker der ken viazoi gezogt un andern
to flesh his give us this one the can how said and other

עסן? [נג] האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: באמת , באמת זאג
zog beemes beemes gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot esen
tell in truth in truth say them to Yehoshua did eat

איך אייך: אויב איר וועט נישט עסן דאס פלייש פון דעם בר אנש
Enosh Bar dem fun fleish dos esen nisht vet ir oib aich ich
of Man Son the of flesh the to eat not will you if you I

און טרינקען זיין בלוט, האט איר נישט קיין לעבן אין זיך .
zich in leben kein nisht ir hot blut zain trinken un
yourselves in life any not you have blood his drink and

[נד] ווער עס עסט מיין פלייש און טרינקט מיין בלוט, דער האט אייביק
eibik hot der blut main trinkt un fleish main est es ver
eternal has that blood my drinks and flesh my eats it who

לעבן; און איך וועל אים אויפשטעלן אין דעם לעצטן טאג. [נה] ווארום
vorem tog letstn dem in oifshtelen im vel ich un leben
because day last the in raise up him will I and life

LIMUDI HASHEM *(They shall all be taught of G-d)*. Everyone having heard from HaAv and having learned comes to me. [46] Not that anyone has seen HaAv except the one being sent from Hashem; this one has seen HaAv. [47] Omein, omein, I say to you, the one having emunah has Chayyei Olam. [48] Ani Hu the lechem haChayyim. [49] Your Avot ate in the wilderness the manna and died. [50] This is the lechem coming down out of Shomayim, so that anyone may eat of it and not die. [51] Ani hu the lechem haChai *(the living bread)* having come down out of Shomayim. If anyone eats of this lechem he will live l'olam v'ed. And, indeed, the lechem which I will give on behalf of the Chayyim *(life)* of HaOlam is the basar of me.

[52] Therefore, those of Yehudah were arguing with one another, saying, How is this man able to give us the basar of him to eat? [53] Therefore, he said to them, Omein, omein, I say to you, unless you eat the basar of the Bar Enosh and drink his dahm, you do not have Chayyim *(Life)* in yourselves. [54] The one feeding on my basar and drinking dahmi has Chayyei Olam and I will raise him up on

מיין פלייש איז ווארהאפטיקע שפייז, און מיין בלוט איז ווארהאפטיק
vorhaftik iz blut main un shpaiz vorhaftike iz fleish main
true is blood my and food true is flesh my

געטראנק. נו דער , וואס עסט מיין פלייש און טרינקט מיין בלוט,
blut main trinkt un fleish main est vos der getrank
blood my drinks and flesh my eats who the one drink

בלייבט אין מיר, און איך אין אים. נז ווי דער לעבעדיקער פאטער האט
hot foter lebediker der vi im in ich un mir in blaibt
did Father living the as him in I and me in remains

מיך געשיקט, און איך לעב דורך דעם פאטער, אזוי דער , וואס עסט
est vos der azoi foter dem durch leb ich un geshikt mich
eats who the one so Father the through live I and send me

מיך , וועט לעבן דורך מיר. נח דאס דאזיקע איז דאס ברויט, וואס איז
iz vos broit dos iz dozike dos mir durch leben vet mich
is which bread that is these the me through live will me

אראפגעקומען פון הימל ; נישט ווי אייערע עלטערן האבן געגעסן, און
un gegesen hoben elteren eiere vi nisht himel fun aropgekumen
and eaten have parents your as not heaven from come down

זענען געשטארבן; ווער עס עסט דאס דאזיקע ברויט, דער וועט לעבן
leben vet der broit dozike dos est es ver geshtorben zenen
life will that bread these the eats it who die did

אייביק. נט דאס האט ער געזאגט, בשעת ער האט געלערנט אין דער
der in gelernt hot er beshas gezogt er hot dos eibik
the in teach did he while say he did this eternal

שול אין כפר-נחום .
K'far-Nachum in shul
K'far-Nachum in synagogue

ס און א סך פון זיינע תלמידים האבן געזאגט, ווען זיי האבן
hoben zei ven gezogt hoben talmidim zaine fun sach a un
have they when said have disciples his of many a and

עס געהערט: דאס דאזיקע איז א הארב ווארט; ווער קען עס הערן?
heren es ken ver vort harb a iz dozike dos gehert es
hear it can who word severe a is these the heard it

סא וויסנדיק אבער אין זיך אליין, אז זיינע תלמידים האבן געמורמלט
gemurmlt hoben talmidim zaine az alein zich in ober visendik
murmur did disciples his that alone self in however knowing

וועגן דעם, האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: דאס דאזיקע מאכט
macht dozike dos gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot dem vegen
make these the say them to Yehoshua did this about

אייך שטרויכלען? סב און וואס וועט זיין , ווען איר וועט זען דעם בר
Bar dem zen vet ir ven zain vet vos un shtroichlen aich
Son the see will you when be will what and offended you

אנש ארויפגיין, וואו ער איז פריער געווען? סג דער גייסט איז עס, וואס
vos es iz Gaist der geven frier iz er vu aroifgein Enosh
who it is Spirit the was before is he where going up of Man

מאכט לעבעדיק; דאס פלייש נוצט צו גארנישט; די ווערטער, וואס
vos verter di gornisht tsu nutst fleish dos lebedik macht
which words the nothing for is useful flesh the alive makes

איך האב גערעדט צו אייך, זענען גייסט, און זענען לעבן. סד נאר צווישן
tsvishen nor leben zenen un Gaist zenen aich tsu geredt hob ich
among but life are and Spirit are you to spoken have I

אייך זענען פאראן אייניקע, וועלכע גלויבן נישט. ווארום יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vorem nisht gloiben velche einike faran zenen aich
Yehoshua because not believe who some there are you

the Yom HaAcharon.
55 For my basar is okhel emes *(true food)* and dahmi is shikuy emes *(true drink)*.
56 The one feeding on my basar and drinking dahmi abides in, dwells in me and I in him.
57 As HaAv HaChai sent me and I live because of HaAv, so also whoever is feeding on me even that one will live because of me.
58 This is the lechem out of Shomayim having come down, not as the Avot ate and died; the one feeding on this lechem will live l'olam v'ed.
59 These things he said in a shul while teaching in K'far-Nachum.

60 Therefore, many of Moshiach's talmidim, having heard, said, Hard is this dvar torah. Who is able to hear it?
61 And Rebbe, Melech HaMoshiach, having da'as in himself that his talmidim are grumbling about this, said to them, Does this cause a michshol for you?
62 What if you behold the Bar Enosh ascending where he was Bereshis?
63 The Ruach Hakodesh is that which is making alive, the basar does not profit anything. The devarim which I have spoken to you are as Ruach and they are as Chayyim *(Life)*.
64 But there are of you some who do not have emunah. For from Bereshis, he had da'as of whom are the ones

האט געוואוסט פונם אנהויב אָן, ווער עס זענען די , וואס גלויבן
gloiben vos di zenen es ver on onhoib funem gevust hot
believe who those are it who on beginning from the known has

נישט, און ווער עס איז, וואס וועט אים פארראטן. סה און ער האט געזאגט:
gezogt hot er un farraten im vet vos iz es ver un nisht
say did he and betray him will who is it who and not

דערפאר האב איך אייך געזאגט: קיינער קען נישט קומען צו מיר, אויב
oib mir tsu kumen nisht ken keiner gezogt aich ich hob derfar
unless me to come not can anyone said you I have therefore

עס איז אים נישט באשערט געווארן פון מיין פאטער. סו פון דעמאלט אָן
on demolt fun foter main fun gevoren bashert nisht im iz es
on then of Father my of become destined not him is it

האבן א סך פון זיינע תלמידים זיך צוריקגעצויגן , און זענען מיט אים
im mit zenen un tsurikgetsoigen zich talmidim zaine fun sach a hoben
him with did and withdraw self disciples his of many a did

מער נישט ארומגעגאנגען. סז יהושע/ישוע האט דעריבער געזאגט
gezogt deriber hot Yeshua/Yehoshua arumgegangen nisht mer
say therefore did Yehoshua walk not more

צו די צוועלף: צי ווילט איר אויך אוועקגיין ? סח האט שמעון פעטרוס
Petros Shim'on hot avekgein oich ir vilt tsi tsvelf di tsu
Peter Simon did to go away also you want twelve the to

אים געענטפערט: האר, צו וועמען זאלן מיר גיין ? דו האסט די
di host du gein mir zolen vemen tsu Har geentfert im
the you have you go we should whom to L-rd answer him

ווערטער פון אייביקן לעבן. סט און מיר גלויבן און ווייסן, אז דו ביסט
bist du az veisen un gloiben mir un leben eibikn fun verter
are you that know and believe we and life eternal of words

דער קדוש אלקים. ע האט יהושע/ישוע זיי געענטפערט: צי
tsi geentfert zei Yeshua/Yehoshua hot Elokim kodesh der
answer them Yehoshua did G-d Holy One the

האב איך דען נישט אייך— די צוועלף—אויסדערוויילט? און איינער פון
fun einer un oisderveilt tsvelf di aich nisht den ich hob
of one and chosen twelve the you not then I have

אייך איז א טייוול. עא און ער האט גערעדט פון יהודה בן שמעון
Shim'on ben Yehude fun geredt hot er un taivl a iz aich
Simon son of Yehudah of spoken has he and devil a is you

איש-קריות ; ווארום דער דאזיקער האט אים געזאלט פארראטן ,
farraten gezolt im hot doziker der vorem Ish-K'riot
to betray him was going him was this one the because man from Kriot

איינער פון די צוועלף.
tsvelf di fun einer
twelve the of one

ז און נאך דעם איז יהושע/ישוע ארומגעגאנגען אין גליל ; ווארום
vorem Galil in arumgegangen Yeshua/Yehoshua iz dem noch un
because Galilee in walking about Yehoshua is that after and

ער האט נישט געוואלט ארומגיין אין (לאנד) יהודה , ווייל
vail Yehude land in arumgein gevolt nisht hot er
because Yehudah land of in go around want not did he

די יידן האבן געזוכט אים צו טייטן. ב און עס איז געווען נאענט
noent geven iz es un teiten tsu im gezucht hoben Yidn di
near was is it and kill to him sought have Judaeans the

פאר דעם יידישן יום טוב סוכות, ג אזוי האבן זיינע ברידער צו אים
im tsu brider zaine hoben azoi Sukkot tov yom Yiddishn dem far
him to brothers his have so Succot Tov Yom Jewish the for

not having emunah and who is the one betraying him. 65 And he was saying, Because of this, I have told you that no one is able to come to me unless it has been bashert to him from HaAv. 66 From this time, many of his talmidim fell away and no longer followed him as talmidim. 67 Therefore, he said to the Sheneym Asar, Surely you do not want to depart also? 68 In reply, Shim'on Kefa said to Rebbe, Melech HaMoshiach, Adoni, to whom will we go? You have the divrei haChayyei Olam. 69 And we have bitachon and have trusted with emunah and we have da'as that you are HaKadosh of Hashem *(the Holy One of G-d)*. 70 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Did I not choose you Sheneym Asar *(Twelve)*? And is one of you not a Satan? 71 Now he was speaking of Yehudah Ben Shim'on from K'riot, for, though he was one of the Sheneym Asar, this one was about to betray Rebbe, Melech HaMoshiach.

7 And after these things Rebbe, Melech HaMoshiach itinerated in the Galil, for he was not wanting to move about in Yehudah, because those of Yehudah were seeking to kill him. 2 Now the Chag of Sukkot was near. 3 His achim then said to him, Leave

געזאגט: הויב דיך אויף פונדאנען , און גיי קיין יהודה , כדי אויך
oich kedei Yehude kein gei un fundanen oif dich hoib gezogt
also so that Yehudah to go and from there on you lift said

דיינע תלמידים זאלן זען דיינע מעשים, וואס דו טוסט . ד וואָרום
vorem tust du vos maisim daine zen zolen talmidim daine
because you do you what deeds your see should disciples your

קיינער טוט גארנישט אין פארבארגעניש, און זוכט דאך עפנטלעך
efentlech doch zucht un farborgenish in gornisht tut keiner
publicly after all looks for and secrecy in nothing does anyone

באקאנט צו זיין . אויב דו טוסט די דאזיקע זאכן , זיי דיך
dich zai zachn dozike di tust du oib zain tsu bakant
yourself be things these the do you if be to made known

מתגלה צו דער וועלט . ה וואָרום אפילו זיינע ברידער האבן נישט
nisht hoben brider zaine afile vorem velt der tsu mitgale
not have brothers his even because cosmos the to revealed

געגלויבט אין אים. ו יהושע/ישוע האט דעריבער צו זיי געזאגט:
gezogt zei tsu deriber hot Yeshua/Yehoshua im in gegloibt
say them to therefore did Yehoshua him in believed

מיין צייט איז נאך נישט געקומען; אייער צייט אבער איז תמיד גרייט.
greit tomed iz ober tsait eier gekumen nisht noch iz tsait main
ready always is however time your come not yet is time my

ז איך קען די וועלט נישט האסן; מיך אבער האסט זי , יא , ווייל
vail yo zi host ober mich hasen nisht velt di ken aich
because indeed she hates however me hate not world the can you

איך זאג עדות וועגן איר, אז אירע מעשים זענען בייז. ח זייט איר עולה
oyle ir zeit beiz zenen maisim ire az ir vegen eides zog ich
go up you be evil are deeds her that her about witness tell I

רגל אויף יום טוב; איך גיי נאך נישט ארויף אויף דעם יום טוב,
tov yom dem oif aroif nisht noch gei ich tov yom oif regl
Tov Yom the for up not yet go I Tov Yom for on foot

ווייל מיין צייט איז נאך נישט דערפילט געווארן. ט און ווען ער האט
hot er ven un gevoren derfilt nisht noch iz tsait main vail
has he when and become fulfilled not yet is time my because

דאס געזאגט צו זיי , איז ער פארבליבן אין גליל .
Galil in farblaiben er iz zei tsu gezogt dos
Galilee in remain he did them to said this

י נאך דעם אבער ווי זיינע ברידער זענען ארויפגעגאנגען אויף
oif aroifgegangen zenen brider zaine vi ober dem noch
for go up did brothers his when however that after

יום טוב, איז ער דעמאלט אליין אויך ארויפגעגאנגען, נישט עפנטלעך, נאר
nor efentlech nisht aroifgegangen oich alein demolt er iz tov yom
but publicly not go up also alone then he did Tov Yom

ווי אין פארבארגן. יא און די יידן האבן אים געזוכט בשעת דעם יום
yom dem beshas gezucht im hoben Yidn di un farborgen in vi
Yom the during search him did Judaeans the and secret in as

טוב, און האבן געזאגט: וואו איז ער? יב און עס איז געווארן א גרויסע
groise a gevoren iz es un er iz vu gezogt hoben un tov
great a become is there and he is where say did and Tov

מחלוקה איבער אים צווישן די מאסן ; א טייל האבן געזאגט: ער
er gezogt hoben teil a masen di tsvishen im iber machloike
he say did part a crowds of the among him over dispute

איז א גוטער מענטש; אנדערע אבער האבן געזאגט: ניין , ער פארפירט
farfirt er nein gezogt hoben ober andere mentsh guter a iz
misleads he no say did however other man good a is

here and go away into the
land of Yehudah, that also
your talmidim will see your
ma'asim which you do. 4 For
no one who seeks public
notice does anything besod
(secretly). If these things you
do, then manifest yourself
to HaOlam. 5 For not even
the achim of Rebbe, Melech
HaMoshiach were believing
in him. 6 Therefore, Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to them, My sha'ah has not
yet come, but your time is
always ready. 7 The Olam
Hazeh is not capable of sin'ah
(hatred) toward you, but
the Olam Hazeh hates me,
and for this reason: I give
solemn edut *(testimony)* about
it because the ma'asim of
the Olam Hazeh are ra'im
(evil). 8 You make aliyah
leregel up to the Chag
(Feast). I am not going up
to this Chag *(Feast)*, because
my time has not yet been
fulfilled. 9 And having said
these things, Rebbe, Melech
HaMoshiach remained in the
Galil.

10 But when the achim of him
made aliyah leregel to the
Chag *(Feast)*, then also Rebbe,
Melech HaMoshiach went
up not publicly but besod
(secretly). 11 Then those of
Yehudah were seeking Rebbe,
Melech HaMoshiach in the
Chag *(Feast)* and were saying,
Where is that man? 12 And
there was much telunnah
(murmuring) about Rebbe,
Melech HaMoshiach among
the multitudes. Some were
saying, He is tov *(good)*, but
others were saying, Lo *(no)*, he

נאר דעם עולם . יג דאך האט קיינער נישט גערעדט וועגן אים בפרהסיא,
beferesye im vegen geredt nisht keiner hot doch oilem dem nor
openly him about speak not anyone did yet crowd the just

אויס מורא פאר די יידן .
Yidn di far moire ois
Judaeans the before fear out of

יד און ווען עס איז שוין געווען אין מיטן יום טוב, איז
iz tov yom miten in geven shoin iz es ven un
is Tov Yom middle of in was already is it when and

יהושע/ישוע ארויפגעגאנגען אין בית המקדש אריין און האט
hot un arain Hamikdash beis in aroifgegangen Yeshua/Yehoshua
did and into HaMikdash house in went up Yehoshua

געלערנט. טו און די יידן האבן זיך געוואונדערט און געזאגט: וויאזוי
viazoi gezogt un gevundert zich hoben Yidn di un gelernt
how said and amazed self have Judaeans the and teach

איז דער דאזיקער א יודע ספר, נישט האבנדיק געלערנט? טז האט
hot gelernt hobendik nisht seifer yodeia a doziker der iz
did studied having not book knowing a this one the is

יהושע/ישוע זיי דעריבער געענטפערט, און געזאגט: די לערנונג
lernung di gezogt un geentfert deriber zei Yeshua/Yehoshua
learning the said and answer therefore them Yehoshua

מיינע איז נישט מיין , נאר דעמס , וואס האט מיך געשיקט. יז ווען
ven geshikt mich hot vos dems nor main nisht iz maine
when send me did who the one but mine not is of mine

עמיצער וויל טאן זיין רצון, וועט ער וויסן וועגן דער לערנונג , צי זי
zi tsi lernung der vegen visen er vet rotsn zain ton vil emitser
it if teaching the about know he will will his to do wants anyone

איז פון ה׳ , אדער איך רעד פון מיר אליין. יח ווער עס רעדט
redt es ver alein mir fun red ich oder Hashem fun iz
speaks it who alone me from speak I or Hashem from is

פון זיך אליין, דער זוכט זיין אייגענעם כבוד ; ווער אבער עס
es ober ver koved eigenem zain zucht der alein zich fun
who however the one honor own his seeks that alone self from

זוכט דעם כבוד פון אים, וואס האט אים געשיקט, דער דאזיקער איז
iz doziker der geshikt im hot vos im fun koved dem zucht
is this one the sent him has who him of honor the seeks

ווארהאפטיק, און קיין אומגערעכטיקייט איז אין אים נישט פאראן. יט צי
tsi faran nisht im in iz umgerechtikeit kein un vorhaftik
there not him in is unrighteousness any and truthful

האט משה (רבינו) אייך דען נישט געגעבן די תורה? און (דאך)
doch un toire di gegeben nisht den aich Rabbeinu Moshe hot
yet and Torah the given not then you Rebbeinu Moses has

האלט קיינער פון אייך די תורה נישט. פארוואס זוכט איר מיך צו
tsu mich ir zucht farvos nisht toire di aich fun keiner halt
to me you seek why not Torah the you of none keep

טייטן? כ האט דער המון מענטשן געענטפערט: דו האסט א בייזן
beizn a host du geentfert mentshn hamon der hot teiten
evil a you have you answered people crowd the did kill

גייסט; ווער זוכט דיך צו טייטן? כא האט יהושע/ישוע געענטפערט
geentfert Yeshua/Yehoshua hot teiten tsu dich zucht ver gaist
answer Yehoshua did kill to you seeks who spirit

און געזאגט צו זיי : איין זאך האב איך געטאן, און איר אלע וואונדערט
vundert ale ir un geton ich hob zach ein zei tsu gezogt un
astonished all you and done I have thing one them to said and

deceives the multitude. 13 No one, however, was speaking openly about Rebbe, Melech HaMoshiach because of the fear of those of Yehudah.

14 But around the middle period of the Chag *(Feast)*, Rebbe, Melech HaMoshiach went up to the Beis Hamikdash and was saying shiurim *(teaching torah)*.
15 Therefore, those of Yehudah were marveling, saying, How has this man binah *(understanding)* of a Yeshiva yode'a sefer *(scholar)*, not having learned? 16 Therefore, in reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said, My Torah *(teaching)* is not mine but of the One having sent me. 17 If anyone wants to do the ratzon Hashem, he will have da'as about my Torah, whether it is of Hashem or I speak only from myself. 18 The one speaking from himself seeks his own kavod *(glory)*, but he who is seeking the kavod of the One having sent him, this one is ne'eman and there is no avlah *(injustice)* in him.
19 Has not Moshe given you the Torah? None of you mekyyaim *(fulfills)* es [kol] toras Moshe. Why are you seeking to kill me? 20 The multitude said, You have a shed *(demon)*. Who is seeking to kill you? 21 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Of the Pe'ulot of Hashem, I accomplished

זיך . כב משה האט אייך געגעבן די מילה —נישט דאס זי איז פון
fun iz zi dos nisht milah di gegeben aich hot Moshe zich
from is it that not circumcision the give you did Moses self

משהן , נאר פון די אבות —און איר זענט מל א מענטשן
mentshn a mal zent ir un avot di fun nor Moshen
person a circumcise do you and forefathers the from but Moses

אין שבת . כג אויב דער מענטש ווערט געמלט אין שבת , כדי
kedei Shabbos in gemalt vert mentsh der oib Shabbos in
so that Sabbath on circumcised becomes person the if Sabbath on

מען זאל נישט עובר זיין אויף תורת משה , זענט איר צארנדיק אויף
oif tsorendik ir zent Moshe torat oif zain oyver nisht zol men
on furious you are Moses law of on be violating not shall that

מיר, ווייל איך האב א גאנצן מענטשן געזונט געמאכט אין שבת ?
Shabbos in gemacht gezunt mentshn gantsn a hob ich vail mir
Sabbath on made well person entire a have I because me

כד משפט נישט לויט דעם אויסערלעכן שיין , נאר א
a nor shein oiserlechn dem loit nisht mishpot
a only appearance outward the according to not judge

גערעכט משפט זאלט איר משפטן .
mishpeten ir zolt mishpot gerecht
judge you shall judgment righteous

כה אייניקע פון די לייט פון ירושלים האבן דעריבער געזאגט:
gezogt deriber hoben Yerushalayim fun lait di fun einike
said therefore have Jerusalem of people the of some

צי איז ער דען נישט דער , וועמען מען זוכט צו טייטן? כו און זע ,
ze un teiten tsu zucht men vemen der nisht den er iz tsi
look and kill to seek they whom the one not then he is

ער רעדט בפרהסיא, און מען זאגט אים גארנישט. קען עס זיין , אז
az zain es ken gornisht im zogt men un beferesye redt er
that be it can nothing to him say they and openly speaks he

אונדזערע שרים ווייסן באמת , אז ער איז דער משיח ? כז מיר קענען
kenen mir Moshiach der iz er az beemes veisen sorim undzere
know we Moshiach the is he that in truth know rulers our

דאך דעם דאזיקן, פונוואנען ער איז: אבער ווען דער משיח
Moshiach der ven ober iz er funvanen dozikn dem doch
Moshiach the when however is he from where this the after all

וועט קומען, ווייסט קיינער נישט פונוואנען ער איז. כח יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua iz er funvanen nisht keiner veist kumen vet
Yehoshua is he from where not anyone knows come will

האט דעריבער אויסגעשריגן אינם בית המקדש , בשעת ער האט
hot er beshas Hamikdash beis inem oisgeshrigen deriber hot
was he while HaMikdash House in the cry out therefore did

געלערנט, און געזאגט: איר קענט מיך , און איר ווייסט, פונוואנען איך
ich funvanen veist ir un mich kent ir gezogt un gelernt
I from where know you and me know you said and teaching

בין: און פון מיר אליין בין איך נישט געקומען; נאר ווארהאפטיק איז
iz vorhaftik nor gekumen nisht ich bin alein mir fun un bin
is truthful but come not I did alone me from and am

דער , וואס האט מיך געשיקט, וועמען איר קענט נישט. כט איך קען אים,
im ken ich nisht kent ir vemen geshikt mich hot vos der
He can I not know you whom send me did who the one

ווייל איך בין פון אים; און ער האט מיך געשיקט. ל זיי האבן
hoben zei geshikt mich hot er un im fun bin ich vail
did they send me did he and Him from am I because

echad, one pe'ulah, and everyone marvels. 22 Moshe has given you bris milah not that bris milah is of Moshe, but it is of the Avot, and on a Shabbos you perpetually perform bris milah. 23 If a man receives bris milah on Shabbos and lo tufar Torat Moshe *(the Torah of Moses may not be broken)* are you angry with me because I gave a man refu'ah shleimah on Shabbos? 24 Do not judge according to appearance but judge with mishpat tzedek.

25 Therefore, some of the ones of Yerushalayim were saying, Is it not this man whom they are seeking to kill? 26 And, hinei, he speaks publicly and they say nothing to him. Perhaps the manhigim *(the gedolim of Judaism)* have da'as that this man is the Rebbe, Melech HaMoshiach? 27 But this man, we have da'as where he is from; but the Rebbe, Melech HaMoshiach, whenever he comes, no one has da'as where he is from. 28 Therefore, in the Beis Hamikdash while teaching, Rebbe, Melech HaMoshiach cried out, saying, You have da'as of me, and you have da'as of where I am from. I have not come on my own, but the One Who sent me is ne'eman. He is the One of Whom you do not have da'as. 29 I have da'as of Him, because from Him Ani Hu, and He is the One

דעריבער געזוכט אים צו כאפן; און קיינער האט נישט ארויפגעלייגט
aroifgeleigt nisht hot keiner un chapen tsu im gezucht deriber
laid not has anyone and arrest to him seek therefore

אויף אים די האנט, ווייל זיין שעה איז נאך נישט געקומען. לא און
un gekumen nisht noch iz sho zain vail hant di im oif
and come not yet is hour his because hand the him on

א סך פון דעם המון מענטשן האבן געגלויבט אין אים, און געזאגט:
gezogt un im in gegloibt hoben mentshn hamon dem fun sach a
said and him in believe did people crowd the of many a

ווען משיח וועט קומען, צי וועט ער דען טאן מער נסים, ווי
vi nisem mer ton den er vet tsi kumen vet Moshiach ven
than signs more do then he will come will Moshiach when

דער דאזיקער האט געטאן? לב די פרושים האבן געהערט דעם המון
hamon dem gehert hoben Perushim di geton hot doziker der
crowd the hear did Pharisees the done has this one the

דאס שטילערהייט רעדן וועגן אים; און די הויפט כהנים און די
di un koyanim hoipt di un im vegen reden shtilerheit dos
the and kohenim chief the and him about speaking quietly the

פרושים האבן געשיקט משרתים, כדי זיי זאלן אים כאפן.
chapen im zolen zei kedei meshoresim geshikt hoben Perushim
arrest him should they so that servants send did Pharisees

לג יהושע/ישוע האט דעריבער געזאגט: נאך א קליינע ווילע בין איך
ich bin vaile kleine a noch gezogt deriber hot Yeshua/Yehoshua
I am while little a yet say therefore did Yehoshua

מיט אייך, און איך גיי צו אים, וואס האט מיך געשיקט. לד איר וועט
vet ir geshikt mich hot vos im tsu gei ich un aich mit
will you sent me has who him to go I and you with

מיך זוכן, און נישט געפינען; און וואו איך בין, (דארט אהין) קענט
kent ahin dort bin ich vu un gefinen nisht un zuchen mich
can there there am I where and find not and seek me

איר נישט קומען. לה די יידן האבן דעריבער געזאגט איינער צום
tsum einer gezogt deriber hoben Yidn di kumen nisht ir
to the one say therefore did Judaeans the come not you

אנדערן: וואו וועט דאס דער דאזיקער גיין, אז מיר זאלן אים נישט
nisht im zolen mir az gein doziker der dos vet vu andern
not him should we that go this one the the will where other

געפינען? נישט וועט ער דען גיין צו די, וואס זענען צעשפרייט צווישן
tsvishen tseshpreit zenen vos di tsu gein den er vet nisht gefinen
among dispersed are who those to go then he will not find

די גריכן, און לערנען די גריכן? לו וואס זאל דאס דאזיקע ווארט
vort dozike dos zol vos Greeks di lernen un Greeks di
word these the shall what Greeks the teach and Greeks the

באטייטן, וואס ער האט געזאגט: איר וועט מיך זוכן און נישט געפינען
gefinen nisht un zuchen mich vet ir gezogt hot er vos bataiten
find not and seek me will you say did he what mean

און: וואו איך בין, קענט איר נישט קומען?
kumen nisht ir kent bin ich vu un
come not you can am I where and

לז און אין דעם לעצטן טאג, דעם גרויסן טאג פון דעם יום טוב, איז
iz tov yom dem fun tog groisn dem tog letstn dem in un
did Tov Yom the of day great the day last one that in and

יהושע/ישוע געשטאנען און האט אויסגעשריגן, אזוי צו זאגן: אויב
oib zogen tsu azoi oisgeshrigen hot un geshtanen Yeshua/Yehoshua
if say to so cried out has and stand Yehoshua

Who sent me. 30 Therefore,
they were seeking to arrest
him, and no one laid a hand
on him, because his sha'ah
(hour, time) had not yet
come. 31 From the multitude,
however, many put their
emunah, their bitachon, in
him, and were saying, The
Rebbe, Melech HaMoshiach,
whenever he comes, surely
he will not do more otot
(miraculous signs) than the
things which this man did?
32 The Perushim heard the
telunnah *(murmuring)* of these
things from the multitude,
the talk about Rebbe, Melech
HaMoshiach, and they sent
the Rashei Hakohanim
and the mesharetim of the
Perushim that they might
arrest him. 33 Therefore, he
said, Yet a little time I am
with you and I go away to
the One having sent me.
34 You will seek me and
not find me and where
Ani Hu you are not able to
come. 35 Therefore, those of
Yehudah said to themselves,
Where is this man about
to journey that we will not
find him? Surely he is not
about to sojourn to the Golus
of the Yevanim *(Greeks)* to
teach the Yevanim? 36 What
is this dvar which he said,
You will seek me and will
not find me and where Ani
Hu, you are not able to
come?

37 Now on the last day
of the Chag, Hoshana
Rabbah, Rebbe, Melech
HaMoshiach cried out,
saying, If anyone thirsts

עמיצער איז דארשטיק, זאל ער קומען צו מיר און טרינקען. לח דער ,
der trinken un mir tsu kumen er zol dorshtik iz emitser
the one drink and me to come him let thirsty is anyone

וואס גלויבט אין מיר, לויט ווי די שריפט (כתבי הקודש)
Hakoidesh Kitvei shrift di vi loit mir in gloibt vos
the Holy scriptures scripture the as according to me in believes who

זאגט, וועלן פון זיין לייב פליסן טייכן פון לעבעדיק וואסער. לט דאס
dos vaser lebedik fun taichn flisen laib zain fun velen zogt
the water living of rivers flows body his from will say

דאזיקע אבער האט ער געזאגט וועגן דעם רוח (הקודש), וואס די
di vos Hakoidesh ruach dem vegen gezogt er hot ober dozike
the which the Holy Spirit the about said he has however these

מאמינים אין אים, האבן געזאלט מקבל זיין ; ווארום דער גייסט איז
iz Gaist der vorem zain mekabl gezolt hoben im in maiminem
had Spirit the because be to receive supposed were him in believers

נאך נישט געהאט געגעבן געווארן, ווייל יהושע/ישוע איז נאך נישט
nisht noch iz Yeshua/Yehoshua vail gevoren gegeben gehat nisht noch
not yet is Yehoshua because become given been not yet

געווען פארהערלעכט. מ און אייניקע פון דעם המון , וואס האבן געהערט
gehert hoben vos hamon dem fun einike un farherlecht geven
heard had who crowd the of some and glorified was

די דאזיקע ווערטער, האבן געזאגט: דאס איז באמת דער נביא !
novi der beemes iz dos gezogt hoben verter dozike di
prophet the in truth is this say did words these the

מא אנדערע האבן געזאגט: דאס איז דער משיח ! אנדערע האבן געזאגט:
gezogt hoben andere Moshiach der iz dos gezogt hoben andere
say did others Moshiach the is this say did other

ניין , דער משיח קומט דאך נישט ארויס פון גליל ? מב צי האט דען
den hot tsi Galil fun arois nisht doch kumt Moshiach der nein
then did Galilee of out not yet comes Moshiach the no

נישט דער פסוק געזאגט, אז פון דער זרע דוד און פון בית-לחם
Beit-Lechem fun un Dovid zere der fun az gezogt pasuk der nisht
Bethlehem from and David seed the from that say verse the not

דעם דארף , וואו דוד איז געווען, קומט דער משיח ? (שמואל ב
b Shmuel Moshiach der kumt geven iz Dovid vu dorf dem
2nd Samuel Moshiach the comes was is David where village the

ז, יב; מיכה ה, א.) מג עס איז דעריבער געווארן א מחלוקה צווישן
tsvishen machloike a gevoren deriber iz es a h Michoh ib z
among dispute a become therefore is it 1 5 Micah 12 7

דעם המון צוליב אים. מד אייניקע פון זיי האבן אים געוואלט
gevolt im hoben zei fun einike im tsulib hamon dem
want him did them of some him on account of crowd the

כאפן , נאר קיינער האט נישט ארויפגעלייגט די הענט אויף אים.
im oif hent di aroifgeleigt nisht hot keiner nor chapen
him on hands the lay not did anyone but to arrest

מה און די משרתים זענען צוריקגעקומען צו די הויפט כהנים און
un koyanim hoipt di tsu tsurikgekumen zenen meshoresim di un
and kohenim chief the to return did servants the and

פרושים , און זיי האבן צו זיי געזאגט: פארוואס האט איר אים נישט
nisht im ir hot farvos gezogt zei tsu hoben zei un Perushim
not him you did why say them to did they and Pharisees

געברענגט? מו האבן די משרתים געענטפערט: עס האט נאך קיינמאל
keinmol noch hot es geentfert meshoresim di hoben gebrengt
anytime yet did it answer servants the did bring

let him come to me and drink. 38 The one with emunah in me, as the Kitvei Hakodesh said, "Out of the midst of him, rivers of MAYIM CHAYYIM will flow." 39 But this he said about the Ruach Hakodesh which the ones having emunah *(faith)* in him were about to receive, for the Ruach Hakodesh had not yet been given, because Rebbe Melech HaMoshiach had not yet received kavod.
40 Some of the multitude, therefore, having heard these devarim were saying, This man is beemes the Navi.
41 Others were saying, This man is the Rebbe, Melech HaMoshiach. But some were saying, Surely the Rebbe, Melech HaMoshiach comes not from the Galil, does he? 42 Has not the Kitvei Hakodesh said that the Rebbe, Melech HaMoshiach is from the zera Dovid and from Beit-Lechem, the shtetl where Dovid lived? 43 A machloket *(controversy)*, therefore, occurred among the multitude because of Rebbe, Melech HaMoshiach.
44 And some of them were wanting to arrest him, but no one laid his hands on him.

45 Then the avadim of the Rashei Hakohanim and Perushim came and the Rashei Hakohanim and Perushim said to them, Why did you not bring him?
46 In reply, the avadim said, Never Ish spoke like this

קיין מענטש נישט אזוי גערעדט, ווי דער דאזיקער מענטש רעדט. מז די
di redt mentsh doziker der vi geredt azoi nisht mentsh kein
the speaks man this one the as speak so not man any

פרושים האבן דעריבער געענטפערט צו זיי: זענט איר אויך פארפירט
farfirt oich ir zent zei tsu geentfert deriber hoben Perushim
deceived also you are them to answer therefore did Pharisees

געווארן? מח צי האט דען עמיצער פון די שרים געגלויבט אין אים,
im in gegloibt sorim di fun emitser den hot tsi gevoren
him in believed rulers the of someone then has become

אדער (עמיצער) פון די פרושים? מט נאר דער דאזיקער המון, וואס
vos hamon doziker der nor Perushim di fun emitser oder
who crowd this one the but Pharisees the of someone or

קען נישט די תורה, פארשאלטן זענען זיי. נ זאגט נקדימון צו זיי
zei tsu Nakdimon zogt zei zenen farsholten toire di nisht ken
them to Nakdimon says they are cursed Torah the not know

) דער, וואס איז פריער געקומען צו אים, און איז געווען איינער פון
fun einer geven iz un im tsu gekumen frier iz vos der
of one was is and him to come before is who the one

זיי :(נא צי משפט דען אונדזער תורה דעם מענטשן, איידער מען האט
hot men eider mentshn dem toire undzer den mishpot tsi zei
has one before man the Torah our then judge them

אים קודם כל אויסגעהערט, און מען ווייסט וואס ער האט געטאן?
geton hot er vos veist men un oisgehert kol koidem im
done has he what knows one and listened to all before him

נב האבן זיי געענטפערט און געזאגט צו אים: צי ביסטו אויך פון
fun oich bistu tsi im tsu gezogt un geentfert zei hoben
from also you are him to said and answer they did

גליל? פארש און זע, אז פון גליל שטייט נישט אויף קיין נביא.
novi kein oif nisht shteit Galil fun az ze un forsh Galil
prophet any on not arises Galilee from that look and search Galilee

נג (און יעדער איינער איז זיך אהיים געגאנגען.)
gegangen aheim zich iz einer yeder un
go home himself did one every and

ח

און) יהושע/ישוע איז אוועקגעגאנגען צום הר הזיתים.
hzitim Har tsum avekgegangen iz Yeshua/Yehoshua un
Olives Mount of to the went away is Yehoshua and

ב און אינדערפרי איז ער ווידער געקומען אין בית המקדש
Hamikdash beis in gekumen vider er iz inderfri un
HaMikdash house in come again he is in the morning and

אריין, און דער גאנצער עולם איז געקומען צו אים; און ער האט
hot er un im tsu gekumen iz oilem gantser der un arain
did he and him to come is crowd whole the and into

זיך אנידערגעזעצט, און זיי געלערנט. ג און די סופרים און די
di un sofrim di un gelernt zei un anidergezetst zich
the and scribes the and taught them and sat down himself

פרושים האבן געברענגט א פרוי, וואס מען האט זי געכאפט אין
in gechapt zi hot men vos froi a gebrengt hoben Perushim
in seized she has they who woman a bring did Pharisees

דער מעשה פון זנות; און אנידערשטעלנדיק זי אין דער מיט,
mit der in zi anidershtelendik un zoines fun meise der
midst the in her placing and adultery of act the

ד האבן זיי צו אים געזאגט; רבי, די דאזיקע פרוי איז געכאפט
gechapt iz froi dozike di Rebbe gezogt im tsu zei hoben
caught is woman this the Rebbe say him to they did

Ish. 47 In reply, therefore,
the Perushim said, Surely
not you also have been
deceived? 48 Has any of
the manhigim put their
emunah *(faith)* in him,
or any of the Perushim?
49 But this am ha'aretz
crowd has no da'as of
Torah and is cursed. 50 Rav
Nakdimon, the one having
come to Rebbe, Melech
HaMoshiach earlier, being
one of their own, says to
them, 51 Surely Torateinu
(Our Torah) judges not the
Man unless it hears first
from the Man himself and
has da'as of what he does,
does it? 52 They answered
and said to Rav Nakdimon,
Surely not you also are from
the Galil, are you? Search
[the Kitvei Hakodesh] and
see that from the Galil a
Navi does not arise. 53 And
they went each one to his
bais.

8 But Rebbe, Melech
HaMoshiach went
to the Har HaZeytim
(Mount of Olives). 2 And
at the beginning of
Shacharis, Rebbe, Melech
HaMoshiach came again
into the Beis Hamikdash
and kol haAm *(all the
people)* were coming to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
and having sat, for them
he was saying a shiur.
3 And the Sofrim and the
Perushim led an isha
(woman) having been
caught in ni'uf *(adultery)*
and, having stood her in

געוואָרן אין זנות , בשעת מעשה. ה און אין דער תורה האט אונדז
undz hot toire der in un meise beshas zoines in gevoren
us has Torah the in and act during adultery in become

משה (רבינו) געבאטן , אזעלכע (פרויען) צו שטייניקן ; וואס
vos shteiniken tsu froien azelche geboten Rabbeinu Moshe
what be stoned to women such commanded Rebbeinu Moses

זשע זאגסטו? ו און דאס דאזיקע האבן זיי געזאגט, אויספּרוּוונדיק אים,
im oispruvendik gezogt zei hoben dozike dos un zogstu zhe
him testing said they have these the and you say then

כדי זיי זאָלן האבן עפּעס , אים אנצוקלאָגן. יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua ontsuklogen im epes hoben zolen zei kedei
Yehoshua to accuse him something have should they so that

אבער האט זיך אראפּגעבויגן, און געשריבן מיטן פינגער אויף דער
der oif finger miten geshriben un aropgeboigen zich hot ober
the on finger with the wrote and bend down self did however

ערד. ז און ווי זיי האבן אנגעהאלטן מיט זייער פרעגן אים, האט
hot im fregen zeier mit ongehalten hoben zei vi un erd
did him questioning their with kept at it have they as and ground

ער זיך אויפגעשטעלט, און צו זיי געזאגט: דער פון אייך, וואס איז
iz vos aich fun der gezogt zei tsu un oifgeshtelt zich er
is who you of the one said them to and stand up self he

אָן א חטא, זאל זיין דער ערשטער צו וואַרפן אויף איר א שטיין.
shtein a ir oif varfen tsu ershter der zain zol chet a on
stone a her on cast to first the be shall sin a without

ח און ווידער האט ער זיך איינגעבויגן און געשריבן אויף דער ערד .
erd der oif geshriben un aingeboigen zich er hot vider un
ground the on wrote and bend down self he did again and

ט ווי אבער זיי האבן דאס געהערט, זענען זיי ארויסגעגאנגען איינער
einer aroisgegangen zei zenen gehert dos hoben zei ober vi
one go out they did hear this did they however as

נאכן אנדערן, אנהויבנדיק פון די זקנים ביז צו די לעצטע;
letste di tsu biz zkeinem di fun onhoibendik andern nochen
last the to until elders the from beginning other after

און יהושע/ישוע איז איבערגעבליבן איינער אליין, און די פרוי
froi di un alein einer ibergebliben iz Yeshua/Yehoshua un
woman the and alone one remain is Yehoshua and

שטייענדיק אין דער מיט . י און יהושע/ישוע האט זיך אויפגעשטעלט,
oifgeshtelt zich hot Yeshua/Yehoshua un mit der in shteiendik
stood up self has Yehoshua and midst the in standing

און צו איר געזאגט: אשה , וואו זענען זיי , דיינע באשולדיקער? האט
hot bashuldiker daine zei zenen vu isha gezogt ir tsu un
did accusers your they are where woman said her to and

דיך קיינער נישט פארמשפט? יא האט זי געזאגט: קיינער נישט, האר.
Har nisht keiner gezogt zi hot farmishpet nisht keiner dich
L-rd not anyone say she did condemn not anyone you

האט יהושע/ישוע געזאגט: אפילו איך פארמשפט דיך נישט; גיי, און
un gei nisht dich farmishpet ich afile gezogt Yeshua/Yehoshua hot
and go not you condemn I even say Yehoshua did

פון איצט אָן זינדיק נישט מער.)
mer nisht zindik on itst fun
more not sin on now from

יב דאן האט יהושע/ישוע ווידער צו זיי גערעדט, אזוי צו זאגן ;
zogen tsu azoi geredt zei tsu vider Yeshua/Yehoshua hot dan
say to so speak them to again Yehoshua did then

the midst, 4 They say to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
Rabbi, this isha *(woman)*
has been caught in the
act of committing ni'uf
(adultery). 5 Now in our
Torah Moshe Rabbeinu
gave us a mitzvah to
stone such nashim. You,
therefore, what do you
say? 6 But this they were
saying to put a nissayon
before Rebbe, Melech
HaMoshiach that they
might have something
about which to accuse
him, but he, having
stooped down with his
finger, was writing on
the ground. 7 But as
they were remaining,
questioning him, he stood
up and said to them, The
one without chet *(sin)*
among you, at her let
him be first to throw a
stone. 8 And again, having
stooped down, he was
writing on the ground.
9 And the ones having
heard were departing,
one by one, beginning
with the zekenim, and
he was left alone with
the isha standing before
him. 10 And having stood
up, he said to her, Isha,
where are they? Does
no one condemn you?
11 And she said, No one,
Adoni. And Rebbe, Melech
HaMoshiach said, Neither
do I condemn you. Go
and practice chet no
more.

12 Then again he spoke
to them, saying, Ani Hu

איך בין דאס ליכט פון דער וועלט; דער , וואס פאלגט מיר נאך , וועט
vet noch mir folgt vos der velt der fun licht dos bin ich
will after me obeys who the one world the of light the am I

אויף קיין פאל נישט לעבן אין דער פינצטערניש, נאר וועט האבן דאס ליכט
licht dos hoben vet nor fintsternish der in leben nisht fal kein oif
light the have will but darkness the in live not case any at

פון לעבן. יג די פרושים האבן דעריבער צו אים געזאגט: דו זאגסט
zogstu du gezogt im tsu deriber hoben Perushim di leben fun
say you say him to therefore did Pharisees the life of

עדות וועגן דיר אליין ; דיין עדות זאגן איז נישט אמת. יד האט
hot emes nisht iz zogen eides dain alein dir vegen eides
did truth not is say witness your yourself you about witness

יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט צו זיי : און ווען אפילו
afile ven un zei tsu gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua
even when and them to said and answer Yehoshua

איך זאג עדות וועגן מיר אליין, איז דאך מיין עדות זאגן אמת;
emes zogen eides main doch iz alein mir vegen eides zog ich
truth say witness my yet is alone me about witness say I

ווייל איך ווייס פונוואנען איך בין געקומען, און וואוהין איך גיי;
gei ich vuahin un gekumen bin ich funvanen veis ich vail
go I where and come am I from where know I because

איר אבער ווייסט נישט פונוואנען איך קום , אדער וואוהין איך גיי.
gei ich vuahin oder kum ich funvanen nisht veist ober ir
go I where or come I from where not know however you

טו איר משפט לויטן פלייש; איך משפט נישט קיינעם. טז און אויב
oib un keinem nisht mishpot ich fleish loitn mishpot ir
if and anyone not judge I flesh according to judge you

איך משפט יא , איז מיין משפט אמת; ווייל איך בין נישט אליין,
alein nisht bin ich vail emes mishpot main iz yo mishpot ich
alone not am I because true judging my is indeed judge I

נאר איך און דער פאטער, וואס האט מיך געשיקט. יז און אפילו אין
in afile un geshikt mich hot vos foter der un ich nor
in even and sent me has who Father the with I rather

דער תורה אייערער שטייט געשריבן, אז דאס עדות זאגן פון צוויי
tsvei fun zogen eides dos az geshriben shteit eierer toire der
two of saying witness the that written stands yours Torah the

מענטשן איז אמת. יח איך בין עס , וואס זאגט עדות וועגן מיר אליין ,
alein mir vegen eides zogt vos es bin ich emes iz mentshn
myself me about witness says who the one am I true is people

און דער פאטער, וואס האט מיך געשיקט, זאגט אויך עדות וועגן
vegen eides oich zogt geshikt mich hot vos foter der un
about witness also says send me did who Father the and

מיר. יט זיי האבן דעריבער געזאגט צו אים: וואו איז דיין פאטער?
foter dain iz vu im tsu gezogt deriber hoben zei mir
father your is where him to say therefore did they me

האט יהושע/ישוע געענטפערט: נישט איר קענט מיך , נישט דעם
dem nisht mich kent ir nisht geentfert Yeshua/Yehoshua hot
the nor me know you not answer Yehoshua did

פאטער מיינעם; אויב איר וואלט מיך געקענט, וואלט איר אויך געקענט
gekent oich ir volt gekent mich volt ir oib mainem foter
know also you would know me would you if mine Father

מיין פאטער. כ די דאזיקע ווערטער האט ער גערעדט אינם בית
beis inem geredt er hot verter dozike di foter main
house in the speak he did words these the Father my

HaOhr HaOlam Hazeh. The one following me will never walk in choshech, but will have the Ohr HaChayyim. [13] Therefore, the Perushim said to him, You give solemn edut *(testimony)* about yourself. But your edut is not ne'emanah. [14] In reply, he said to them, Even if I give solemn edut about myself, my edut is ne'emanah, because I have da'as of where I came from and where I go, but you have no da'as of where I come from or where I go. [15] You judge according to the basar; I do not judge anyone. [16] But even if I judge, my psak din, my mishpat, is emes, because it is not I alone but the One having sent me, HaAv. [17] And it has been written even in your Torah, that the edut *(testimony)* of two is ne'emanah. [18] Ani Hu the one giving solemn edut *(testimony)* about myself and the One having sent me, HaAv, gives solemn edut about me. [19] Therefore, they were saying to Rebbe, Melech HaMoshiach, Where is HaAv of you? In reply, he said, You have da'as of neither me nor HaAv of me. If you had had da'as of me, you would have had da'as of HaAv of me. [20] These devarim, Rebbe, Melech HaMoshiach spoke in the Beis HaOtzar while

האוצר, בשעת ער האט געלערנט אין בית המקדש; און קיינער
keiner un Hamikdash beis in gelernt hot er beshas haotzar
no one and HaMikdash house in teaching was he while of the treasury

האט אים נישט געכאפט, ווייל זיין שעה איז נאך נישט געהאט געקומען.
gekumen gehat nisht noch iz sho zain vail gechapt nisht im hot
come had not yet is hour his because seize not him did

כא און ער האט ווידער צו זיי געזאגט: איך גיי אוועק, און איר וועט
vet ir un avek gei ich gezogt zei tsu vider hot er un
will you and away go I say them to again did he and

מיך זוכן, און איר וועט שטארבן אין אייער זינד; וואוהין איך גיי,
gei ich vuahin zind eier in shtarben vet ir un zuchen mich
go I where sin your in die will you and seek me

קענט איר נישט קומען. כב די יידן האבן דעריבער געזאגט: נישט
nisht gezogt deriber hoben Yidn di kumen nisht ir kent
not say therefore did Judaeans the come not you can

וועט ער זיך א מעשה אנטאן? ווייל ער זאגט: וואוהין איך גיי, קענט
kent gei ich vuahin zogt er vail onton meise a zich er vet
can go I where says he because put on deed a self he will

איר נישט קומען. כג און ער האט צו זיי געזאגט: איר זענט פון אונטן,
unten fun zent ir gezogt zei tsu hot er un kumen nisht ir
below from are you say them to did he and come not you

איך בין פון אויבן; איר זענט פון דער וועלט, איך בין נישט פון
fun nisht bin ich velt der fun zent ir oiben fun bin ich
of not am I world the, this of are you above from am I

דער וועלט. כד דערפאר האב איך אייך געזאגט, אז איר וועט שטארבן
shtarben vet ir az gezogt aich ich hob derfar velt der
die will you that say you I did therefore world the

אין אייערע זינד; ווארום אויב איר וועט נישט גלויבן, אז איך בין עס,
es bin ich az gloiben nisht vet ir oib vorem zind eiere in
He am I that believe not will you if because sin your in

וועט איר שטארבן אין אייערע זינד. כה זיי האבן דעריבער געזאגט צו
tsu gezogt deriber hoben zei zind eiere in shtarben ir vet
to say therefore did they sin your in die you will

אים: ווער ביסטו דען? האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: דאס,
dos gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot den bistu ver im
that say them to Yehoshua did then are you who him

וואס איך האב אייך געזאגט פון אנהויב אָן. כו איך האב א סך
sach a hob ich on onhoib fun gezogt aich hob ich vos
many a have I on beginning from said you have I which

צו זאגן וועגן אייך און צו משפטן; נאר דער, וואס האט מיך
mich hot vos der nor mishpeten tsu un aich vegen zogen tsu
me did who the one but judge to and you about say to

געשיקט, איז אמת; און וואס איך האב געהערט פון אים, דאס רעד איך
ich red dos im fun gehert hob ich vos un emes iz geshikt
I speak that Him from heard have I what and true is send

צו דער וועלט. כז און זיי האבן נישט פארשטאנען, אז ער האט צו
tsu hot er az farshtanen nisht hoben zei un velt der tsu
to had he that understand not did they and world the to

זיי גערעדט פון דעם פאטער. כח דאן האט יהושע/ישוע געזאגט:
gezogt Yeshua/Yehoshua hot dan foter dem fun geredt zei
say Yehoshua did then Father the of spoken them

ווען איר וועט אויפהויבן דעם בר אנש, דעמאלט וועט איר וויסן, אז
az visen ir vet demolt Enosh Bar dem oifhoiben vet ir ven
that know you will then of Man Son the lift up will you when

saying shiurim in the Beis Hamikdash, and no one arrested him, because his sha'ah had not yet come.

21 Rebbe, Melech HaMoshiach said, therefore, again to them, I go away (Rebbe's Histalkus) and you will seek me, and in your chet you will go to your mavet. Where I go you are not able to come. 22 Therefore, those of Yehudah were saying, Does he mean he will commit suicide, because he says, Where I go you are not able to come? 23 And Rebbe, Melech HaMoshiach was saying to them, You are from mattah *(below)*; Ani Hu from ma'lah *(above)*. You are of the Olam Hazeh; I am not of the Olam Hazeh. 24 I said, therefore, to you that you will go to your mavet in your averos *(sins)*, for if you do not have emunah *(faith)* that Ani Hu, you will die in your chatta'im. 25 They were saying, therefore, to him, Who are you? Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, What I have told you from the beginning. 26 I have much to speak regarding you, much about you worthy of harsha'ah *(condemnation)*, but the One having sent me is ne'eman and what I heard from Him these things I speak in the Olam Hazeh. 27 They did not have da'as that Rebbe, Melech HaMoshiach was speaking to them about Elohim HaAv. 28 Therefore, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, When you

איך בין עס, און אז פון מיר אליין טו איך קיין זאך נישט; נאר ווי דער
der vi nor nisht zach kein ich tu alein mir fun az un es bin ich
the as only not thing any I do alone me of that and it am I

פאטער האט מיך געלערנט, אזוי רעד איך דאס. כט און דער , וואס
vos der un dos ich red azoi gelernt mich hot foter
who the one and this I speak so taught me has Father

האט מיך געשיקט, איז מיט מיר; ער האט מיך נישט איבערגעלאזט
ibergelozt nisht mich hot er mir mit iz geshikt mich hot
abandon not me did he me with is send me did

אליין; ווייל וואס איז וואוילגעפעליק פאר אים, דאס טו איך אלעמאל.
alemol ich tu dos im far voilgefelik iz vos vail alein
always I do that Him to pleasing is what because alone

ל און בשעת ער האט דאס גערעדט, האבן א סך געגלויבט אין אים.
im in gegloibt sach a hoben geredt dos hot er beshas un
him in believe many a did speak this did he while and

לא דאן האט יהושע/ישוע געזאגט צו די יידן , וואס האבן
hoben vos Yidn di tsu gezogt Yeshua/Yehoshua hot dan
did who Judaeans the to say Yehoshua did then

געגלויבט אין אים: אויב איר וועט בלייבן אין מיין ווארט, זענט איר באמת
beemes ir zent vort main in blaiben vet ir oib im in gegloibt
in truth you are word my in remain will you if him in believe

מיינע תלמידים; לב און איר וועט דערקענען דעם אמת, און דער אמת
emes der un emes dem derkenen vet ir un talmidim maine
truth the and truth the recognize will you and disciples my

וועט אייך באפרייען. לג האבן זיי אים געענטפערט: מיר זענען אברהמס
Avrahams zenen mir geentfert im zei hoben bafraien aich vet
Abraham's are we answer him they did release you will

זאמען, און זענען קיינמאל נישט געווען פארשקלאפט צו קיינעם; וויאזוי
viazoi keinem tsu farshklaft geven nisht keinmol zenen un zomen
how anyone to enslaved been not never have and seeds

זשע זאגסטו: איר וועט ווערן פריי? לד האט יהושע/ישוע זיי
zei Yeshua/Yehoshua hot frai veren vet ir zogstu zhe
them Yehoshua did free become will you you say then

געענטפערט: באמת , באמת זאג איך אייך: יעדער איינער, וואס טוט זינד,
zind tut vos einer yeder aich ich zog beemes beemes geentfert
sin do who one every you I say in truth in truth answer

איז א קנעכט פון דער זינד. לה און דער קנעכט בלייבט נישט אייביק אין
in eibik nisht blaibt knecht der un zind der fun knecht a iz
in forever not remains slave the and sin the of slave a is

הויז , דער זון אבער בלייבט יא אייביק. לו דעריבער אויב דער
der oib deriber eibik yo blaibt ober zun der hoiz
the if therefore forever yes remains however Son the the house

זון וועט אייך באפרייען, וועט איר ווירקלעך זיין פריי. לז איך ווייס , אז איר
ir az veis ich frai zain viklech ir vet bafraien aich vet zun
you that know I free be truly you will release you will Son

זענט אברהמס זאמען; נאר איר זוכט מיך צו טייטן, ווייל מיין ווארט
vort main vail teiten tsu mich zucht ir nor zomen Avrahams zent
word my because kill to me seek you but seeds Abraham's are

געפינט נישט קיין ארט אין אייך. לח איך רעד דאס, וואס איך האב געזען
gezen hob ich vos dos red ich aich in ort kein nisht gefint
see did I which that speak I you in place any not finds

ביי מיין פאטער, און איר טוט אויך דאס, וואס איר האט געהערט ביי
bai gehert hot ir vos dos oich tut ir un foter main bai
from hear did you which that also do you and Father my by

perform the hagbah *(lifting up)* of the Bar Enosh, you will have da'as that Ani Hu, and from myself I do nothing, but as HaAv of me taught me, these things I speak. 29 And the One having sent me is with me. He did not leave me alone, because I always do the things that please Him. 30 As Rebbe, Melech HaMoshiach was saying these things, many put their emunah in him.

31 Therefore, Rebbe, Melech HaMoshiach was saying to the Yehudim who had emunah in him, If you remain in the dvar of me, then you are my talmidim indeed. 32 And you will have da'as of HaEmes *(the Truth)* and HaEmes will give you cherut *(freedom)*.
33 They answered Rebbe, Melech HaMoshiach, We are of the zera Avraham and to no one have we ever been enslaved. How do you say, You will become Bnei Chorin *(freedmen)*?
34 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, Omein, omein, I say to you that everyone practicing Chet is an eved HaChet.
35 But the eved does not remain in the Bais ad Olam. HaBen remains ad Olam. 36 If therefore HaBen makes you Bnei Chorin, you shall be Bnei Chorin indeed. 37 I have da'as that you are zera Avraham, but you seek to kill me, because my dvar has no place in you.
38 What I have seen in the

אייער פאטער. [לט] האבן זיי געענטפערט און געזאגט צו אים: אברהם
Avraham im tsu gezogt un geentfert zei hoben foter eier
Abraham him to said and answer they did father your

איז אונדזער פאטער (זכות-אבות). זאגט יהושע/ישוע צו
tsu Yeshua/Yehoshua zogt zchus-avot foter undzer iz
to Yehoshua says merit of the fathers father our is

זיי : אויב איר זענט קינדער פון אברהם , טוט די מעשים פון אברהם .
Avraham fun maisim di tut Avraham fun kinder zent ir oib zei
Abraham of works the do Abraham of children are you if them

[מ] איצט אבער זוכט איר מיך צו טייטן, א מענטשן, וואס האט אייך
aich hot vos mentshn a teiten tsu mich ir zucht ober itst
you has who man a kill to me you seek however now

געזאגט דעם אמת, וועלכן איך האב געהערט ביי ה׳ . דאס דאזיקע
dozike dos Hashem bai gehert hob ich velchen emes dem gezogt
this the Hashem by hear did I which truth the told

האט אברהם נישט געטאן. [מא] איר טוט די מעשים פון אייער פאטער.
foter eier fun maisim di tut ir geton nisht Avraham hot
father your of works the do you done not Abraham has

האבן זיי צו אים געזאגט: מיר זענען נישט געבוירן געווארן דורך
durch gevoren geboiren nisht zenen mir gezogt im tsu zei hoben
through become born not are we say him to they did

זנות ; מיר האבן איין פאטער—ה׳ . [מב] האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot Hashem foter ein hoben mir zoines
Yehoshua did Hashem Father one have we fornication

צו זיי געזאגט: אויב ה׳ וואלט טאקע געווען אייער פאטער, וואלט
volt foter eier geven take volt Hashem oib gezogt zei tsu
would Father your be really would Hashem if say them to

איר מיך ליב געהאט; ווארום איך בין ארויסגעגאנגען און בין געקומען
gekumen bin un aroisgegangen bin ich vorem gehat lib mich ir
come am and proceed forth did I because have loved me you

פון ה׳ ; ווארום פון מיר אליין בין איך נישט געקומען, נאר
nor gekumen nisht ich bin alein mir fun vorem Hashem fun
rather come not I am alone me from for Hashem from

ער האט מיך געשיקט. [מג] פארוואס פארשטייט איר נישט מיין רעדן ?
reden main nisht ir farshteit farvos geshikt mich hot er
speaking my not you understand why sent me has He

ווייל איר קענט נישט הערן דאס ווארט מיינס. [מד] איר זענט פון אייער
eier fun zent ir mains vort dos heren nisht kent ir vail
your of are you mine word this hear not can you because

פאטער, דעם שׂטן , און די שלעכטע גלוסטונגען פון אייער פאטער
foter eier fun glustungen shlechte di un Satan dem foter
father your of covetous desires evil the and Satan the father

ווילט איר טאן . ער איז געווען א רוצח פון אנהויב אָן, און איז
iz un on onhoib fun retseyech a geven iz er ton ir vilt
did and on beginning from murderer a was is he to do you want

נישט געשטאנען אין דעם אמת, ווייל עס איז קיין אמת אין אים נישט
nisht im in emes kein iz es vail emes dem in geshtanen nisht
not him in truth no is there because truth the in stand not

פאראן. ווען ער רעדט שקר , רעדט ער פון דעם, וואס איז זיין אייגן,
eigen zain iz vos dem fun er redt sheker redt er ven faran
own his is which that from he speaks lies speaks he when there

ווייל ער איז א ליגנער, און דער פאטער פון שקר . [מה] אבער ווייל
vail ober sheker fun foter der un ligner a iz er vail
because but lies of father the and liar a is he because

presence of HaAv of me, of that, I make solemn declaration. Therefore, the things you have heard from your father you do. [39] They answered and said unto him, Avinu hu Avraham. Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, If you were yeladim of Avraham, you would have been doing the ma'asei Avraham. [40] But now you are seeking to kill me, a man who has told you HaEmes, which I heard from Hashem; this was not a ma'aseh that Avraham did. [41] You are doing the ma'asim of your Av. They said, therefore, to Rebbe, Melech HaMoshiach, We are not mamzerim who have been born of zenunim *(fornication)*. We have Av Echad, Hashem. [42] He said to them, If Hashem were the Av of you, you would have had ahavah for me, for I came forth from Hashem, and now I am present here, for I have not come on my own, but HaAv sent me. [43] Why do you not understand my devarim? Because you are not able to give obedient shemah *(hearing)* to my dvar. [44] You are from the Av of you, HaSatan, and the ta'avot of your Av you want to do, for that one was a rotze'ach from Bereshis, and he has not taken a stand in HaEmes, because HaEmes is not in him. When he speaks the sheker, he speaks

איך זאג דעם אמת, גלויבט איר מיר נישט. מו ווער פון אייך באשולדיקט
bashuldikt aich fun ver nisht mir ir gloibt emes dem zog ich
accuses you of which not me you believe truth the speak I

מיך וועגן א חטא? אויב איך זאג דעם אמת, פארוואס גלויבט איר
ir gloibt farvos emes dem zog ich oib chet a vegen mich
you believe why truth the speak I if sin a for me

מיר נישט? מז ווער עס איז פון ה׳ , דער הערט די ווערטער
verter di hert der Hashem fun iz es ver nisht mir
words the hears this one Hashem of is the one who not me

פון ה׳ ; צוליב דעם הערט איר נישט, ווייל איר זענט נישט
nisht zent ir vail nisht ir hert dem tsulib Hashem fun
not are you because not you hear that on account of Hashem of

פון ה׳ . מח די יידן האבן געענטפערט, און געזאגט צו אים: צי
tsi im tsu gezogt un geentfert hoben Yidn di Hashem fun
do him to said and answer did Judaeans the Hashem of

זאגן מיר דען נישט ריכטיק , אז דו ביסט א שומרוני , און האסט
host un Shomroni a bist du az richtik nisht den mir zogen
you have and Samaritan a are you that correctly not then we speak

א בייזן גייסט? מט האט יהושע/ישוע געענטפערט: איך האב נישט קיין
kein nisht hob ich geentfert Yeshua/Yehoshua hot gaist beizn a
any not have I answer Yehoshua did spirit evil a

בייזן גייסט, נאר איך גיב אפ כבוד צו מיין פאטער, און איר זענט מיך
mich zent ir un foter main tsu koved op gib ich nor gaist beizn
me are you and Father my to honor up give I but spirit evil

מבזה . נ איך אבער זוך נישט מיין כבוד. עס איז פאראן איינער,
einer faran iz es koved main nisht zuch ober ich mevaze
one there is it glory my not seek however I degrading

וואס זוכט און משפט . נא באמת , באמת זאג איך אייך: אויב עמיצער
emitser oib aich ich zog beemes beemes mishpot un zucht vos
someone if you I say in truth in truth judges and seeks who

וועט אפהיטן מיין ווארט, וועט ער בשום אופן נישט זען דעם טויט
toit dem zen nisht oifen beshum er vet vort main ophiten vet
death the see not way never he will word my keep will

אויף אייביק. נב האבן די יידן צו אים געזאגט: איצט ווייסן מיר, אז
az mir veisen itst gezogt im tsu Yidn di hoben eibik oif
that we know now say him to Judaeans the did eternal on

דו האסט א בייזן גייסט. אברהם איז געשטארבן, און די נביאים ;
neviim di un geshtorben iz Avraham gaist beizn a host du
prophets the and died is Abraham spirit evil a you have you

און דו זאגסט: אויב עמיצער וועט אפהיטן מיין ווארט, וועט ער בשום
beshum er vet vort main ophiten vet emitser oib zogstu du un
never he will word my keep will someone if say you and

אופן נישט טועם זיין פונם טויט אויף אייביק. נג ביסטו דען גרעסער
greser den bistu eibik oif toit funem zain toyem nisht oifen
greater then are you eternal on death from the do taste not way

פון אברהם אבינו , וועלכער איז געשטארבן? אויך די נביאים
neviim di oich geshtorben iz velcher avinu Avraham fun
prophets the also die did who our father Abraham than

זענען געשטארבן; פאר וועמען מאכסטו דיך ? נד האט יהושע/ישוע
hot Yeshua/Yehoshua dich machstu vemen far geshtorben zenen
did Yehoshua yourself make whom for die did

געענטפערט: אויב איך פארהערלעך מיך אליין, איז מיין כבוד גארנישט.
gornisht koved main iz alein mich farherlech ich oib geentfert
nothing glory my is alone me glorify I if answer

naturally, because he is
a shakran *(liar)* and the
av of it. 45 But because
I speak HaEmes, you do
not have bitachon *(trust)*
in me. 46 Who among you
convicts me of chet *(sin)*?
If I speak HaEmes, why do
you not have emunah in
me? 47 The one who is of
Hashem hears the divrei
Hashem. Therefore, you
do not hear because you
are not of Hashem. 48 In
reply, those of Yehudah
said to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Did we not
rightly say that you are
a Shomroni *(Samaritan)*
and that you have a
shed *(demon)*? 49 In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
said, I do not have a shed
(demon). But I honor HaAv
of me and you dishonor
me. 50 But I do not seek
my own kavod; there is
One seeking and judging.
51 Omein, omein, I say to
you, regarding the dvar of
me, if anyone is shomer,
he will never see mavet.
52 Therefore, those of
Yehudah said to Rebbe,
Melech HaMoshiach, Now
we have da'as that you
have a shed, Avraham
died and the Nevi'im;
yet you say if anyone
keeps the dvar of me he
will never taste mavet
(death). 53 Surely you are
not greater than Avraham
Avinu, who died? And
the Nevi'im died. Whom
do you make yourself to
be? 54 In reply, Rebbe,
Melech HaMoshiach said,

עס איז מיין פאטער, וועלכער פארהערלעכט מיך , וועגן וועמען איר
ir vemen vegen mich farherlecht velcher foter main iz es
you whom about me glorifies who Father my is it

זאגט, אז ער איז אייער ג-ט; [נה] און איר האט אים דאך נישט דערקענט,
derkent nisht doch im hot ir un G-t eier iz er az zogt
known not yet him have you and G-d your is he that say

איך אבער קען אים יא; און אויב איך זאל זאגן , אז איך קען
ken ich az zogen zol ich oib un yo im ken ober ich
know I that say shall I if and yes him know however I

אים נישט, וועל איך זיין א ליגנער גלייך צו אייך; נאר איך קען אים,
im ken ich nor aich tsu glaich ligner a zain ich vel nisht im
him know I but you to like liar a be I will not him

און היט אפ זיין ווארט. [נו] אברהם , אייער פאטער, האט זיך געפריידט,
gefreidt zich hot foter eier Avraham vort zain op hit un
rejoiced self has father your Abraham word his up keep and

אז ער זאל זען מיין טאג, און האט געזען, און זיך משמח
mesameyech zich un gezen hot un tog main zen zol er az
joyful self and see did and day my see shall he that

געווען. [נז] די יידן האבן דעריבער געזאגט צו אים: דו ביסט נאך
noch bist du im tsu gezogt deriber hoben Yidn di geven
yet are you him to say therefore did Judaeans the was

נישט פיפציק יאר אלט, און האסט שוין געזען אברהמען ? [נח] האט
hot Avrahamen gezen shoin host un alt yor fiftsik nisht
did Abraham seen already you have and old years fifty not

יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: באמת , באמת זאג איך אייך;
aich ich zog beemes beemes gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua
you I say in truth in truth say them to Yehoshua

איידער אברהם איז געווען, בין איך. [נט] זיי האבן דעריבער אויפגעהויבן
oifgehoiben deriber hoben zei ich bin geven iz Avraham eider
picked up therefore have they I am was is Abraham before

שטיינער, כדי אים צו באווארפן; יהושע/ישוע אבער האט
hot ober Yeshua/Yehoshua bavarfen tsu im kedei shteiner
has however Yehoshua throw to him in order to stones

זיך פארבארגן, און איז ארויסגעגאנגען אויס דעם בית המקדש .
Hamikdash beis dem ois aroisgegangen iz un farborgen zich
HaMikdash House the out went out is and hidden self

ט און פארבייגייענדיק האט ער געזען א מענטשן, א בלינדן פון
fun blinden a mentshn a gezen er hot farbaigeiendik un
from blind man a man a see he did passing by and

דער געבורט אָן. [ב] און זיינע תלמידים האבן אים געפרעגט, אזוי צו
tsu azoi gefregt im hoben talmidim zaine un on geburt der
to so ask him did disciples his and on birth the

זאגן ; רבי , ווער האט געזינדיקט, דער דאזיקער אדער זיינע עלטערן,
elteren zaine oder doziker der gezindikt hot ver Rebbe zogen
parents his or this one the sin did who Rebbe say

אז ער איז געבוירן געווארן בלינד? [ג] האט יהושע/ישוע געענטפערט:
geentfert Yeshua/Yehoshua hot blind gevoren geboiren iz er az
answer Yehoshua did blind become born is he that

נישט ער האט געזינדיקט, נישט די עלטערן זיינע; נאר כדי די מעשים
maisim di kedei nor zaine elteren di nisht gezindikt hot er nisht
works the so that only his parents the nor sinned has he not

פון ה' זאלן אנטפלעקט ווערן אין אים. [ד] מיר מוזן טאן די
di ton muzn mir im in veren antplekt zolen Hashem fun
the do must we him in to be revealed should Hashem of

If I give myself kavod, the
kavod of me is nothing.
It is HaAv of me Who is
giving me kavod, Whom
you say, He is Eloheinu.
55 And you have not had
da'as of Him. But I have
had da'as of Him. If I
would say that I do not
have da'as of Him, I will
be like you, a shakran
(liar); but I do have da'as
of Him, and I keep His
dvar. 56 Avraham your Av
had lev same'ach to see
the Yom of me, and he
saw it and had simcha.
57 Therefore those of Yehudah
said to him, You do not
yet possess fifty years
and yet you have seen
Avraham Avinu? 58 Rebbe,
Melech HaMoshiach said
to them, Omein, omein, I
say to you, before Avraham
came into being, Ani Hu.
59 Then they took up stones
that they might stone
him, but Rebbe, Melech
HaMoshiach was hidden and
departed out of the Beis
Hamikdash.

9 And passing along,
Rebbe, Melech
HaMoshiach saw a man
ivver *(blind)* from birth.
2 The talmidim of Rebbe,
Melech HaMoshiach asked
him, Rebbe, who committed
averos, this man or the
horim *(parents)* of him,
that he was born ivver?
3 In reply, Rebbe, Melech
HaMoshiach said, Neither
this man sinned nor the
horim of him, but that
the pe'ulot of Hashem
may be manifested in

מעשים פון אים, וואס האט מיך געשיקט, כל זמן עס איז טאג; די
di tog iz es zman kol geshikt mich hot vos im fun maisim
the day is it as long as all send me did who him of works

נאכט קומט אָן, ווען קיינער קען נישט ארבעטן. [ה] בשעת איך בין אין
in bin ich beshas arbeten nisht ken keiner ven on kumt nacht
in am I while work not can anyone when on comes night

דער וועלט, בין איך דאס ליכט פון דער וועלט. [ו] דאס זאגנדיק , האט
hot zogendik dos velt der fun licht dos ich bin velt der
did having said this world the of light the I am world the

ער אויסגעשפיגן אויף דער ערד און געמאכט ליים פון דעם שפייעכץ
shpaiechts dem fun leim gemacht un erd der oif oisgeshpigen er
saliva the from clay made and earth the on spit he

און אים באשמירט די אויגן מיט דעם ליים, [ז] און האט צו אים געזאגט:
gezogt im tsu hot un leim dem mit oigen di bashmirt im un
say him to did and clay the with eyes the smeared him and

גיי, וואש דיך אין טייך שילוח , (פארטייטשט הייסט עס, געשיקט).
geshikt es heist fartaitsht Siloam taich in dich vash gei
sent it means translated Shiloach pool in yourself wash go

ער איז דעריבער אוועקגעגאנגען, און האט זיך געוואשן, און איז
iz un gevashn zich hot un avekgegangen deriber iz er
did and wash himself did and go away therefore did he

צוריקגעקומען זעענדיק. [ח] און די שכנים , און די , וואס האבן
hoben vos di un shcheynim di un zeendik tsurikgekumen
had who those and neighbors the and seeing return

אים פריער געזען, אז ער איז געווען א בעטלער, האבן געזאגט: צי
tsi gezogt hoben betler a geven iz er az gezen frier im
say did beggar a was is he that seen previously him

איז עס דען נישט דער , וואס איז געזעסן און געבעטלט? [ט] אנדערע
andere gebetlt un gezesen iz vos der nisht den es iz
others begging and sat is who the one not then it is

האבן געזאגט: ער איז עס; אנדערע האבן געזאגט: ניין , נאר ער איז
iz er nor nein gezogt hoben andere es iz er gezogt hoben
is he but no say did others it is he say did

ענלעך צו אים. יענער האט געזאגט: איך בין עס. [י] האבן זיי צו אים
im tsu zei hoben es bin ich gezogt hot yener im tsu enlech
him to they did him am I said has that one him to like

געזאגט: וויאזוי זשע זענען דיינע אויגן געעפנט געווארן? [יא] יענער האט
hot yener gevoren geefent oigen daine zenen zhe viazoi gezogt
did that one become open eyes your did then how say

געענטפערט: דער מענטש, וועמען מען רופט יהושע/ישוע , האט
hot Yeshua/Yehoshua ruft men vemen mentsh der geentfert
did Yehoshua called is who man the answer

געמאכט ליים, און אנגעשמירט מיינע אויגן, און צו מיר געזאגט: גיי
gei gezogt mir tsu un oigen maine ongeshmirt un leim gemacht
go said we to and eyes my smeared and clay make

צום שילוח און וואש דיך ; און איך בין געגאנגען און האב מיך
mich hob un gegangen bin ich un dich vash un Siloam tsum
me did and go did I and yourself wash and Shiloach to the

געוואשן, און בין זעענדיק געווארן. [יב] האבן זיי צו אים געזאגט: וואו
vu gezogt im tsu zei hoben gevoren zeendik bin un gevashn
where say him to they did become seeing am and wash

איז ער? זאגט ער: איך ווייס נישט.
nisht veis ich er zogt er iz
not know I he says he is

him. [4] It is necessary for
us to work the pe'ulot of
the One having sent me
while it is Yom. Lailah
comes when no one is
able to work. [5] As long
as I am in the Olam
Hazeh, I am the Ohr
HaOlam. [6] Having said
these things, he spat on
the ground and made clay
with the saliva and he
anointed the clay upon
the man's eyes, [7] And
said to him, Go wash in
the pool of Shiloach! —
The name means sent —
He went therefore and
washed and came seeing.
[8] Therefore, the shchenim
and the ones seeing the
man who was formerly
a betler, came, saying,
Is this not the man who
was sitting and begging?
[9] Some were saying, This
is the one! Others were
saying, No, but it is a
man like him. But the
man was saying, I am
the one! [10] Therefore,
the people were saying
to him, How, then, were
your eyes opened? [11] In
reply, the man said, The
one called Yehoshua took
clay and anointed my
eyes and said to me, Go
to Shiloach and wash.
Therefore, having gone,
and having washed, I
saw! [12] And they said to
him, Where is that one?
The man says to them,
I do not have da'as of
that.

יג נעמען זיי און פירן צו די פרושים דעם , וואס איז פריער
frier iz vos dem Perushim di tsu firen un zei nemen
previously is who that one Pharisees the to lead and they take

געווען בלינד. יד און דער טאג איז געווען א שבת , ווען יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua ven Shabbos a geven iz tog der un blind geven
Yehoshua when Sabbath a was is day the and blind was

האט געמאכט דאס ליים, און אים געעפנט זיינע אויגן. טו דעריבער האבן
hoben deriber oigen zaine geefent im un leim dos gemacht hot
did therefore eyes his opened him and clay the made had

אויך די פרושים אים ווידער געפרעגט, וויאזוי ער איז זעענדיק געווארן.
gevoren zeendik iz er viazoi gefregt vider im Perushim di oich
become seeing did he how ask again him Pharisees the also

און ער האט צו זיי געזאגט: ער האט ארויפגעלייגט ליים אויף מיינע
maine oif leim aroifgeleigt hot er gezogt zei tsu hot er un
my on clay lay did he say them to did he and

אויגן, און איך האב מיך געוואשן, און איך זע. טז האבן איניקע פון די
di fun einike hoben ze ich un gevashn mich hob ich un oigen
the of some did see I and wash me did I and eyes

פרושים געזאגט: דער דאזיקער מענטש איז נישט פון ה׳ , ווייל
vail Hashem fun nisht iz mentsh doziker der gezogt Perushim
because Hashem of not is man this one the say Pharisees

ער היט נישט אפ שבת . און אנדערע האבן געזאגט: וויאזוי קען א
a ken viazoi gezogt hoben andere un Shabbos op nisht hit er
a can how say did other and Sabbath up not keeps he

מענטש, א חוטא, טאן אזעלכע נסים ? און עס איז געווארן א מחלוקה
machloike a gevoren iz es un nisem azelche ton choyte a mentsh
dispute a become is it and signs such do sinner a man

צווישן זיי . יז און ווידער האבן זיי געזאגט צום בלינדן : וואס
vos blinden tsum gezogt zei hoben vider un zei tsvishen
what blind man to the say they did again and them among

זאגסטו וועגן אים, אז ער האט דיר געעפנט דיינע אויגן? ער אבער
ober er oigen daine geefent dir hot er az im vegen zogstu
however he eyes your open you did he that him about you say

האט געזאגט: ער איז א נביא . יח די יידן האבן דעריבער נישט
nisht deriber hoben Yidn di novi a iz er gezogt hot
not therefore did Judaeans the prophet a is he say did

געגלויבט וועגן אים, אז ער איז געווען בלינד, און איז זעענדיק געווארן,
gevoren zeendik iz un blind geven iz er az im vegen gegloibt
become sighted is and blind was is he that him about believe

ביז זיי האבן גערופן די עלטערן פון דעם זעענדיק געווארענעם,
gevorenem zeendik dem fun elteren di gerufen hoben zei biz
used to be seeing the of parents the call did they until

יט און זיי געפרעגט, אזוי צו זאגן : צי איז דער דאזיקער אייער זון ,
zun eier doziker der iz tsi zogen tsu azoi gefregt zei un
son your this one the is say to so asked they and

וואס איר זאגט, אז ער איז געבוירן געווארן בלינד? וויאזוי זשע זעט
zet zhe viazoi blind gevoren geboiren iz er az zogt ir vos
sees then how blind become born is he that say you who

ער איצט? כ האבן זיינע עלטערן געענטפערט און געזאגט: מיר ווייסן,
veisen mir gezogt un geentfert elteren zaine hoben itst er
know we say and answer parents his did now he

אז דער דאזיקער איז אונדזער זון , און אז ער איז געבוירן געווארן
gevoren geboiren iz er az un zun undzer iz doziker der az
become born was he that and son our is this one the that

13 The people lead the
man to the Perushim...the
man who had formerly
been ivver *(blind)*. 14 Now
the time period Rebbe,
Melech HaMoshiach took
the clay and opened his
eyes was a Shabbos. 15 Then
again also the Perushim
were asking him how his
eyes were opened, and
the man said to them, The
man placed clay on my
eyes and I washed, and
I see. 16 Therefore some
of the Perushim were
saying, This man is not
from Hashem, because
he is Mechallel Shabbos
(desecrating Shabbos). But
others were saying, How
is a man who is a choteh
(sinner) able to do such otot?
There was a machloket
(division of dissension) among
them. 17 Therefore, they
say to the ivver *(blind
man)* again, What do you
say about him, because
he opened your eyes?
And the man said, He
is a Navi. 18 Therefore,
those of Yehudah did not
believe that the man had
been ivver *(blind)* until
they called the horim
of the man whose eyes
were opened. 19 And they
asked the horim, saying,
Is this the ben of you,
whom you say was born
ivver? How, therefore,
does he now have sight?
20 In reply, therefore, his
horim said, We have da'as
that this man is the ben
of us and that he was
born ivver, 21 But how he

בלינד; כא וויאזוי אבער ער זעט איצט, ווייסן מיר נישט; אדער ווער עס
es ver oder nisht mir veisen itst zet er ober viazoi blind
it who or not we know now sees he however how blind

האט אים געעפנט זיינע אויגן, ווייסן מיר נישט; פרעגט אים, ער איז
iz er im fregt nisht mir veisen oigen zaine geefent im hot
is he him ask not we know eyes his opened him has

א דערוואקסענער, ער וועט רעדן פאר זיך אליין. כב דאס האבן זיינע
zaine hoben dos alein zich far reden vet er dervaksener a
his did this alone self for speak will he adult an

עלטערן געזאגט, ווייל זיי האבן מורא געהאט פאר די יידן :
Yidn di far gehat moire hoben zei vail gezogt elteren
Judaeans the before had fear did they because say parents

ווארום די יידן האבן שוין געהאט אפגעמאכט, אז ווען
ven az opgemacht gehat shoin hoben Yidn di vorem
when that agreed had already had Judaeans the because

עמיצער וועט אים אנערקענען פאר דעם משיח , זאל ער געלייגט
geleigt er zol Moshiach dem far onerkenen im vet emitser
put he shall Moshiach the for acknowledge him will someone

ווערן אין חרם אריין. כג דערפאר האבן זיינע
zaine hoben derfar arain cheirem in veren
his did therefore into excommunicated from shul in become

עלטערן געזאגט: ער איז א דערוואקסענער, פרעגט אים. כד זיי האבן
hoben zei im fregt dervaksener a iz er gezogt elteren
have they him ask adult a is he say parents

דעריבער צום צווייטן מאל גערופן דעם מענטשן, וואס איז געווען בלינד,
blind geven iz vos mentshn dem gerufen mol tsveitn tsum deriber
blind was is who man the called time second to the therefore

און געזאגט צו אים: גיב אפ כבוד צו ה׳ ; מיר ווייסן, אז דער
der az veisen mir Hashem tsu koved op gib im tsu gezogt un
the that know we Hashem to glory up give him to said and

דאזיקער מענטש איז א חוטא. כה האט יענער געענטפערט: צי ער איז
iz er tsi geentfert yener hot choyte a iz mentsh doziker
is he answered that one has sinner a is man this one

זינדיק ווייס איך נישט; איין זאך ווייס איך , יא , אז איך בין געווען בלינד
blind geven bin ich az yo ich veis zach ein nisht ich veis zindik
blind was am I that yes I know thing one not I know sinful

און איצט זע איך. כו זיי האבן דעריבער געזאגט צו אים: וואס האט
hot vos im tsu gezogt deriber hoben zei ich ze itst un
has what him to said therefore have they I see now and

ער דיר געטאן? וויאזוי האט ער געעפנט דיינע אויגן? כז האט ער זיי
zei er hot oigen daine geefent er hot viazoi geton dir er
them he did eyes your opened he has how done you he

געענטפערט: איך האב דאך אייך שוין געזאגט, און איר האט זיך
zich hot ir un gezogt shoin aich doch hob ich geentfert
self has you and told already you after all have I answer

נישט צוגעהערט; פארוואס ווילט איר נאכאמאל הערן ? צי ווילט איר אויך
oich ir vilt tsi heren nochamol ir vilt farvos tsugehert nisht
also you want to hear again you want why to listen not

ווערן זיינע תלמידים? כח און זיי האבן אים געזידלט, און געזאגט; דו
du gezogt un gezidlt im hoben zei un talmidim zaine veren
you said and reviled him have they and disciples his to be

ביסט יענעמס תלמיד , מיר אבער זענען משהס תלמידים. כט מיר
mir talmidim Moshes zenen ober mir talmid yenems bist
we disciples Moses' are however we disciple that one's are

sees now we do not have
da'as nor do we have da'as
of who opened his eyes.
Interrogate him. He's a
[Bar Mitzvah] bar da'as
(he is of age). He will speak
for himself. 22 His horim
said these things, because
they were fearing those
of Yehudah, for already
those of Yehudah had
agreed that if any person
made hoda'ah *(confession)*
of him to be the Rebbe,
Melech HaMoshiach, that
person would be put under
cherem ban from the shul.
23 Therefore, his horim
said, He has reached his
religious majority and is
of age. Interrogate him.
24 They called a second
time, therefore, the man
who had been ivver *(blind)*
and said to him, V'ten lo
todah *(Give glory to G-d)*. We
have da'as that this man
is a choteh *(sinner)*. 25 In
reply, therefore, he said,
If he is a choteh *(sinner)*,
of that I don't have da'as.
Of one thing I do have
da'as, that though I was
ivver, now I see. 26 They
said, therefore, to him,
What did he do to you?
How did he open your
eyes? 27 The man answered
them, I told you already,
and you do not listen. Why
again do you want to hear?
Surely you do not want
to become his talmidim
also? 28 And they reviled
him and said, You are a
talmid of that man, but
we are talmidim of Moshe
Rabbeinu. 29 We have da'as

ווייסן, אז ה׳ האט גערעדט צו משהן; אבער וואס שייך
shaich vos ober Moshen tsu geredt hot Hashem az veisen
concerning who however Moses to spoken has Hashem that know

דעם דאזיקן, ווייסן מיר נישט, פונוואנען ער איז. ל האט דער מענטש
mentsh der hot iz er funvanen nisht mir veisen dozikn dem
man the did is he from where not we know this the

געענטפערט און געזאגט צו זיי: אָט אין דעם דאזיקן ליגט דאָ דער
der do ligt dozikn dem in ot zei tsu gezogt un geentfert
the here lies this the in look them to said and answer

חידוש, אז איר ווייסט נישט פונוואנען ער איז, און ער האט מיר
mir hot er un iz er funvanen nisht veist ir az chidush
me has he and is he from where not know you that remarkable

געעפנט מיינע אויגן. לא מיר ווייסן, אז ה׳ דערהערט נישט קיין
kein nisht derhert Hashem az veisen mir oigen maine geefent
any not hears Hashem that know we eyes my opened

חוטאים; נאר אויב עמיצער איז א ירא שמים און טוט זיין
zain tut un shomaim yore a iz emitser oib nor choytim
His does and heaven fearer of a is someone if but sinners

רצון, דעם דאזיקן דערהערט ער יא. לב פון אייביק אָן איז עס נישט
nisht es iz on eibik fun yo er derhert dozikn dem rotsn
not it is on forever from indeed he hears this the will

געהערט געווארן, אז עמיצער זאל האבן געעפנט די אויגן פון א בלינד
blind a fun oigen di geefent hoben zol emitser az gevoren gehert
blind a of eyes the opened have shall someone that become heard

געבוירענעם. לג אויב דער דאזיקער וואלט נישט געווען פון ה׳, וואלט
volt Hashem fun geven nisht volt doziker der oib geboirenem
would Hashem of was not would this one the if born

ער גארנישט געקענט טאן. לד האבן זיי געענטפערט און געזאגט צו אים:
im tsu gezogt un geentfert zei hoben ton gekent gornisht er
him to said and answer they did do be able nothing he

דו ביסט אינגאנצן געבוירן געווארן אין זינד, און דו לערנסט אונדז?
undz lernst du un zind in gevoren geboiren ingantsen bist du
us teach you and sin in become born wholly are you

און האבן אים ארויסגעווארפן אינדרויסן.
indroisen aroisgevorfen im hoben un
outside throw out him did and

לה יהושע/ישוע האט געהערט, אז זיי האבן אים ארויסגעווארפן;
aroisgevorfen im hoben zei az gehert hot Yeshua/Yehoshua
thrown out him have they that heard has Yehoshua

און געפינענדיק אים, האט ער געזאגט: צי גלויבסטו אין דעם בר
Bar dem in gloibstu tsi gezogt er hot im gefinendik un
Son the in do you believe say he did him finding and

אנש? לו יענער האט געענטפערט און געזאגט; און ווער איז עס ,
es iz ver un gezogt un geentfert hot yener Enosh
the one is who and said and answer did that one of Man

האר, אז איך זאל גלויבן אין אים? לז האט יהושע/ישוע געזאגט צו
tsu gezogt Yeshua/Yehoshua hot im in gloiben zol ich az Har
to say Yehoshua did him in believe shall I that L-rd

אים: דו האסט אים געזען, און דער, וואס רעדט מיט דיר, איז עס .
es iz dir mit redt vos der un gezen im host du im
the one is you with speaks who the and seen him have you him

לח און ער האט געזאגט: האר, איך גלויב ! און האט זיך געבוקט צו אים.
im tsu gebukt zich hot un gloib ich Har gezogt hot er un
him to bowed self has and believe I L-rd said has he and

that Hashem has spoken
to Moshe Rabbeinu, but
this man, we do not have
da'as from where he comes.
30 In reply, the man said
to them, Here is a real
cheftza! That you do not
have da'as from where
he comes, and he opened
my eyes! 31 We have da'as
that G-d does not listen
to chote'im *(sinners)*, but
if anyone has chassidus,
is a yore-shomayim and
does the ratzon *(will)* of
Him, this one Hashem
hears. 32 Never vi-bahlt
the Bri'at HaOlam *(the
Creation of the World)* it
was heard of that anyone
opened the eyes of an ivver
(blind man) having been
born thus. 33 If this man
was not from Hashem,
he would not be able
to do anything. 34 They
answered and said to him,
You were born totally
B'AVON *(in sin)* and you teach
us? And they threw him
out.

35 Rebbe, Melech
HaMoshiach heard that
they threw him out, and,
having found him, Rebbe,
Melech HaMoshiach said, Do
you have emunah *(faith)* in
the Bar Enosh? 36 In reply,
the man said, And who is
he, Adoni, that I may have
emunah in him? 37 And Rebbe,
Melech HaMoshiach said,
You have seen him, and
the one speaking with you
is he. 38 And the man said,
Ani ma'amin, Adoni. And he
fell down prostrate before

לט און יהושע/ישוע האט געזאגט: צום משפט בין איך געקומען
gekumen ich bin mishpot tsum gezogt hot Yeshua/Yehoshua un
come I am judgment unto say did Yehoshua and

אין דער וועלט אריין, כדי די , וואס זען נישט, זאלן זען, און די
di un zen zolen nisht zen vos di kedei arain velt der in
the and see should not see who the so that into world the in

זעענדיקע זאלן ווערן בלינד. מ און אייניקע פון די פרושים , וואס
vos Perushim di fun einike un blind veren zolen zeendike
who Pharisees the of some and blind become should seeing

זענען געווען מיט אים, האבן דאס געהערט, און האבן געזאגט צו אים: צי
tsi im tsu gezogt hoben un gehert dos hoben im mit geven zenen
him to say did and hear this did him with was are

זענען מיר אויך בלינד? מא האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: אויב
oib gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot blind oich mir zenen
if say them to Yehoshua did blind also we are

איר וואלט געווען בלינד, וואלט איר נישט געהאט קיין חטא; איצט
itst chet kein gehat nisht ir volt blind geven volt ir
now sin any have not you would blind have been would you

אבער זאגט איר: מיר זען; דערפאר בלייבט אייער זינד.
zind eier blaibt derfar zen mir ir zogt ober
sin your remains therefore see we you say however

י באמת , באמת זאג איך אייך; דער , וואס קומט נישט אריין דורך
durch arain nisht kumt vos der aich ich zog beemes beemes
through in not comes who the one you I tell in truth in truth

דער טיר אינם הויף פון די שאף , נאר שטייגט אריין דורך
durch arain shtaigt nor shof di fun hoif inem tir der
through inside climbs but sheep the of yard into the door the

ערגעץ אנדערשוואו, יענער איז א גנב און א גזלן . ב דער
der gazlen a un ganev a iz yener andershvu ergets
the one robber a and thief a is that one else somewhere

אבער וואס קומט אריין דורך דער טיר , איז דער פאסטוך פון די
di fun pastech der iz tir der durch arain kumt vos ober
the of shepherd the is door the through inside comes who however

שאף . ג פאר אים עפנט דער שומר ; און די שאף הערן זיין קול , און
un kol zain heren shof di un shoimer der efent im far shof
and voice his hear sheep the and guard the opens him for sheep

ער רופט זיינע שאף ביים נאמען, און פירט זיי ארויס. ד און ווען ער
er ven un arois zei firt un nomen baim shof zaine ruft er
he when and out them leads and name by sheep his calls he

האט ארויסגעלאזט אלע זיינע אייגענע, גייט ער פארויס פאר זיי , און
un zei far forois er geit eigene zaine ale aroisgelozt hot
and them before ahead he goes own his all taken out has

די שאף פאלגן אים נאך , ווייל זיי קענען זיין קול . ה א פרעמדן
fremdn a kol zain kenen zei vail noch im folgen shof di
stranger a voice his know they because after him follow sheep the

אבער וועלן זיי בשום אופן נישט נאכפאלגן, נאר וועלן אנטלויפן
antloifen velen nor nochfolgen nisht oifen beshum zei velen ober
run away will but follow not way never they will however

פון אים, ווייל זיי קענען נישט דאס קול פון פרעמדע. ו דאס
dos fremde fun kol dos nisht kenen zei vail im fun
the strangers of voice the not know they because him from

דאזיקע משל האט יהושע/ישוע געזאגט צו זיי ; אבער זיי
zei ober zei tsu gezogt Yeshua/Yehoshua hot moshal dozike
they however them to say Yehoshua did parable this

him. 39 And Rebbe, Melech HaMoshiach said, For the sake of Mishpat, I came into the Olam Hazeh, that the ones who are ivrim *(blind ones)* may see, and the ones seeing may become ivrim. 40 Some of the Perushim heard these things, the ones being with him, and they said to him, Surely we are not ivrim, are we? 41 Rebbe, Melech HaMoshiach said to them, If you were ivrim *(blind men)*, you would not have chet, but now vi-bahlt *(since)* you say, We see, the avon of you remains.

10 Omein, omein, I say to you, the one not entering through the derech hasha'ar *(way of the entrance)* into the mikhla haTzon *(fold [enclosure] of the sheep)* but going up another derech, that one is a ganav and a shoded *(robber)*.
2 But the one entering through the derech hasha'ar is Ro'eh haTzon *(Shepherd of the flock [of sheep])*. 3 To this one the doorkeeper opens, and the tzon hears the Ro'eh's voice and the Ro'eh calls b'shem *(by name)* each of his own tzon and leads them out. 4 When the Ro'eh has brought out all his own, he goes ahead of them, and the tzon follow the Ro'eh, because they have da'as of the Ro'eh's voice.
5 But a zar *(stranger, foreigner)* they will never follow, but will flee from him, because they do not have da'as of the voice of zarim *(strangers, foreigners)*.
6 This figure of speech Rebbe, Melech HaMoshiach told them. But those ones did not have

האבן נישט פארשטאנען, וואס דאס איז, וואס ער האט צו זיי גערעדט.
geredt zei tsu hot er vos iz dos vos farshtanen nisht hoben
speak them to did he which is that what understand not did

ז יהושע/ישוע האט דעריבער ווידער צו זיי געזאגט: באמת ,
beemes gezogt zei tsu vider deriber hot Yeshua/Yehoshua
in truth say them to again therefore did Yehoshua

באמת זאג איך אייך: איך בין די טיר פון די שאף . ח אלע, וואס זענען
zenen vos ale shof di fun tir di bin ich aich ich zog beemes
did who all sheep the of door the am I you I say in truth

געקומען פאר מיר, זענען גנבים און גזלנים ; אבער די שאף
shof di ober gazlonim un ganovem zenen mir far gekumen
sheep the however robbers and thieves are me before come

האבן זיי נישט געהערט. ט איך בין די טיר ; ווער עס וועט אריינגיין
araingein vet es ver tir di bin ich gehert nisht zei hoben
go in will it who door the am I hear not they did

דורך מיר, דער וועט געראטעוועט ווערן; און וועט אריינגיין און
un araingein vet un veren geratevet vet der mir durch
and go in will and to be saved will that me through

ארויסגיין, און געפינען פאשע . י דער גנב קומט נישט אחוץ כדי צו
tsu kedei achuts nisht kumt ganev der pashe gefinen un aroisgein
to so as except not comes thief the pasture find and go out

גנבענען און הרגענען און צו פארדארבן; איך בין געקומען, כדי זיי
zei kedei gekumen bin ich fardarbn tsu un hargenen un ganvenen
they so that come am I destroy to and kill and steal

זאלן האבן לעבן, און אז זיי זאלן האבן א שפע . יא איך
ich shefe a hoben zolen zei az un leben hoben zolen
I abundance a have should they that and life have should

בין דער גוטער פאסטוך ; דער גוטער פאסטוך איז זיך מוסר נפש
nefesh musar zich iz pastech guter der pastech guter der bin
soul chastise self is shepherd good the shepherd good the am

פאר די שאף . יב דער געדונגענער, און דער , וואס איז נישט קיין
kein nisht iz vos der un gedungener der shof di far
any not is who the one and hireling the sheep the for

פאסטוך , צו וועמען עס געהערן נישט די שאף , זעט דעם וואלף קומען ,
kumen volf dem zet shof di nisht geheren es vemen tsu pastech
coming wolf the sees sheep the not belong it whom to shepherd

און פארלאזט די שאף , און אנטלויפט; און דער וואלף פארצוקט און
un fartsukt volf der un antloift un shof di farlozt un
and devours wolf the and runs away and sheep the abandons and

צעשפרייט זיי ; יג ער אנטלויפט, ווייל ער איז א געדונגענער, און עס
es un gedungener a iz er vail antloift er zei tseshpreit
it and hireling a is he because runs away he them scatters

קימערט אים נישט וועגן די שאף . יד איך בין דער גוטער פאסטוך , און
un pastech guter der bin ich shof di vegen nisht im kimert
and shepherd good the am I sheep the about not him matters to

איך קען די מייניקע, און די מייניקע קענען מיך , טו ווי דער פאטער
foter der vi mich kenen meinike di un meinike di ken ich
Father the as me know my own the and my own the know I

קען מיך , און איך קען דעם פאטער; און מיין לעבן לייג איך אנידער
anider ich leig leben main un foter dem ken ich un mich ken
down I lay life my and Father the know I and me knows

פאר די שאף . טז און אנדערע שאף האב איך, וואס זענען נישט פון דעם
dem fun nisht zenen vos ich hob shof andere un shof di far
the of not are who I have sheep other and sheep the for

binah *(understanding)* of what
he was saying to them.

7 Rebbe, Melech HaMoshiach
said, therefore, again, Omein,
omein, I say to you, Ani Hu
the derech hasha'ar *(way
of the entrance)* of the tzon.
8 All who came before me
are ganavim *(thieves)* and
shodedim *(robbers)*, but the
tzon did not listen to them.
9 I am the derech hasha'ar.
Through me, if anyone enters,
he will come to yeshu'at
Eloheinu and will go in and
will go out and will find
mir'eh *(pasture)*. 10 The ganav
does not come except in
order that he may steal and
kill and destroy. I came that
they may have Chayyim
(Life) and that they may
have it more abundantly.
11 I am the Ro'eh HaTov
(the Good Shepherd). The
Ro'eh HaTov lays down
his neshamah for the tzon.
12 The gedungener, the one
who is not the Ro'eh — the
hireling, the one to whom
the tzon does not belong —
this hireling sees the ze'ev
(wolf) coming and abandons
the tzon and runs for his
life and the ze'ev seizes
them and scatters them.
13 This happens because he
is a hireling and the tzon
means nothing to him. 14 Ani
Hu the Ro'eh HaTov, and I
have da'as of my tzon and
my tzon has da'as of me.
15 Just as HaAv has da'as
of me and I have da'as of
HaAv, so I lay down my
neshamah for the tzon. 16 And
another tzon I have which

דאזיקן הויף; זיי מוז איך אויך פירן, און זיי וועלן הערן מיין קול ;
kol main heren velen zei un firen oich ich muz zei hoif dozikn
voice my hear will they and lead also I must them yard this

און עס וועט ווערן איין סטאדע, איין פאסטוך. 17 דערפאר האט דער
der hot derfar pastech ein stade ein veren vet es un
the does therefore shepherd one flock one become will it and

פאטער מיך ליב, וויל איך לייג אנידער מיין לעבן, כדי איך זאל
zol ich kedei leben main anider leig ich vail lib mich foter
shall I so that life my down lay I because love me Father

עס ווידער נעמען. 18 קיינער נעמט עס נישט אוועק פון מיר, נאר פון
fun nor mir fun avek nisht es nemt keiner nemen vider es
from rather me from away not it takes anyone take again it

מיר אליין לייג איך עס אנידער. איך האב רשות עס אנידערצולייגן, און
un anidertsuleigen es reshus hob ich anider es ich leig alein mir
and to lay down it authority have I down it I lay alone we

האב רשות עס ווידער צו נעמען. דאס דאזיקע געבאט האב איך
ich hob gebot dozike dos nemen tsu vider es reshus hob
I have command these the take to again it authority have

באקומען פון מיין פאטער.
foter main fun bakumen
Father my from received

19 ווידער איז געווארן א מחלוקה צווישן די יידן צוליב
tsulib Yidn di tsvishen machloike a gevoren iz vider
on account of Judaeans the among dispute a become is again

די דאזיקע ווערטער. 20 און א סך פון זיי האבן געזאגט: ער האט
hot er gezogt hoben zei fun sach a un verter dozike di
has he say did them of many a and words these the

א בייזן גייסט, און איז אראפ פון זינען; פארוואס הערט איר אים ?
im ir hert farvos zinen fun arop iz un gaist beizn a
to him you listen why mind of off is and spirit evil an

21 אנדערע האבן געזאגט: דאס זענען נישט די רייד פון א באזעסענעם
bazesenem a fun reid di nisht zenen dos gezogt hoben andere
demoniac a of words the not are these say did others

מיט א בייזן גייסט. צי קען דען א בייזער גייסט עפענען די אויגן פון
fun oigen di efenen gaist beizer a den ken tsi gaist beizn a mit
of eyes the open spirit evil a then can spirit evil an with

בלינדע ?
blinde
the blind

22 עס איז דעמאלט געווען חנוכה אין ירושלים ; עס איז געווען
geven iz es Yerushalayim in Chanuke geven demolt iz es
was is it Jerusalem in Chanukah was then is it

ווינטער, 23 און יהושע/ישוע איז געגאנגען אינם בית המקדש
Hamikdash beis inem gegangen iz Yeshua/Yehoshua un vinter
HaMikdash House in the walking was Yehoshua and winter

אין אולם של שלמה ארויף און אראפ. 24 און די יידן האבן
hoben Yidn di un arop un aroif Shloime shel ulam in
did Judaeans the and down and up Solomon of Portico in

אים ארומגערינגלט, און האבן געזאגט צו אים: ביז ווען ווילסטו
vilstu ven biz im tsu gezogt hoben un arumgeringlt im
you want when until him to say did and surround him

אויסציען אונדזער נשמה ? אויב דו ביסט דער משיח , זאג אונדז
undz zog Moshiach der bist du oib neshome undzer oitsien
us tell Moshiach the are you if soul our to stretch

is not of this mikhla *(fold)*; those also it is necessary for me to bring, and my voice they will hear, and they will become eder echad with Ro'eh echad *(One flock with one Shepherd)*. 17 Therefore, HaAv has ahavah for me, because I lay down my neshamah that I may take it up again. 18 No one takes it from me, but I lay it down of my own accord. I have samchut *(authority)* to lay it down, and I have samchut to receive it again. This mitzvah I received from HaAv of me.

19 There was a machloket *(division of dissension)* again among those of Yehudah, because of these devarim of Rebbe, Melech HaMoshiach.
20 And many of them were saying, He has a shed *(demon)*, and He is meshuga — why do you listen to him? 21 Others said, These devarim are not of one being possessed of shedim. Surely a shed *(demon)* is not able to open the eyes of an ivver *(blind man)*?

22 Then the Chag *(Festival)* of Chanukah took place in Yerushalayim. It was winter. 23 And Rebbe, Melech HaMoshiach was walking around in the Beis Hamikdash in the area called Ulam Sh'lomo *(Solomon's Colonnade)*.
24 Then those of Yehudah encircled Rebbe, Melech HaMoshiach and were saying to him, How much

אפן . כה האט יהושע/ישוע זיי געענטפערט: איך האב אייך
aich hob ich geentfert zei Yeshua/Yehoshua hot ofen
you have I answer them Yehoshua did openly

שוין געזאגט, און איר גלויבט נישט; די מעשים, וואס איך טו אין
in tu ich vos maisim di nisht gloibt ir un gezogt shoin
in do I which deeds the not believe you and told already

מיין פאטערס נאמען, זיי זאגן עדות וועגן מיר. כו נאר איר גלויבט
gloibt ir nor mir vegen eides zogen zei nomen foters main
believe you but me about witness say they Name Father's my

נישט, ווייל איר זענט נישט פון מיינע שאף. כז מיינע שאף הערן מיין
main heren shof maine shof maine fun nisht zent ir vail nisht
my hear sheep my sheep my of not are you because not

קול , און איך קען זיי , און זיי פאלגן מיר נאך; כח און איך גיב
gib ich un noch mir folgen zei un zei ken ich un kol
give I and after me follow they and them know I and voice

זיי אייביק לעבן: און זיי וועלן קיינמאל נישט פארלוירן ווערן , און
un veren farloiren nisht keinmol velen zei un leben eibik zei
and become lost not never will they and life eternal them

קיינער וועט זיי נישט ארויסרייסן פון מיינע הענט. כט מיין פאטער,
foter main hent maine fun aroisraisen nisht zei vet keiner
Father my hands my from snatch not them will anyone

וואס האט זיי מיר געגעבן, איז גרעסער ווי אלע; און קיינער קען
ken keiner un ale vi greser iz gegeben mir zei hot vos
can no one and all than greater is give to me them did who

זיי נישט ארויסרייסן פון מיין פאטערס האנט. ל איך און דער פאטער
foter der un ich hant foters main fun aroisraisen nisht zei
Father the and I hand Father's my from snatch not them

זענען מיר איינס. לא האבן די יידן ווידער אויפגעהויבן שטיינער,
shteiner oifgehoiben vider Yidn di hoben eins mir zenen
stones pick up again Judaeans the did one we are

כדי אים צו שטייניקן. לב יהושע/ישוע האט זיי געענטפערט: א
a geentfert zei hot Yeshua/Yehoshua shteiniken tsu im kedei
a answer them did Yehoshua stone to him so that

סך מעשים טובים האב איך אייך געוויזן פון דעם פאטער; צוליב
tsulib foter dem fun gevizn aich ich hob tovim maisim sach
on account of Father the from show you I did good deeds many

וועלכער פון די דאזיקע מעשים, שטייניקט איר מיך? לג האבן די
di hoben mich ir shteinikt maisim dozike di fun velcher
the did me you are stoning deeds these the of which

יידן אים געענטפערט: פאר מעשים טובים שטייניקן מיר דיך נישט,
nisht dich mir shteiniken tovim maisim far geentfert im Yidn
not you we stone good deeds for answer him Judaeans

נאר פאר חלול-השם , און ווייל דו , זייענדיק א מענטש,
mentsh a zaiendik du vail un chlul-Hashem far nor
man a being you because and blasphemy to Hashem for but

מאכסט דיך פאר ג-ט . לד האט יהושע/ישוע זיי געענטפערט:
geentfert zei Yeshua/Yehoshua hot G-t far dich machst
answer them Yehoshua did Elokim for yourself make

צי שטייט דען נישט געשריבן אין אייער תורה:
toire eier in geshriben nisht den shteit tsi
Torah your in written not then stands

איך האב געזאגט: איר זענט ג-טער? (תהלים פב, ו.)
u fb Tehilim g-ter zent ir gezogt hob ich
6 82 Psalms g-ds are you said have I

longer are you going to
hold our neshamot in
suspense? If you are the
Rebbe, Melech HaMoshiach,
tell us openly. 25 In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
said, I did tell you and
you do not have emunah.
The pe'ulot which I do
b'Shem Avi, these pe'ulot
give solemn edut *(testimony)*
about me. 26 But you do
not have emunah *(faith)*,
because you do not belong
to my Tzon. 27 My Tzon
hear my voice, and I have
da'as of them, and they
follow me. 28 And I give to
them Chayyei Olam, and
they will never perish,
and no one will snatch
them out of my hand.
29 That which Avi has
given me is greater than
all, and no one is able to
snatch out of the hand of
HaAv. 30 I and HaAv are
echad. 31 Again those of
Yehudah took up stones
that they might stone him.
32 In reply, Rebbe, Melech
HaMoshiach said to them,
Many ma'asim tovim I
showed you from HaAv.
Because of which ma'aseh
do you stone me? 33 In
reply, those of Yehudah
said to him, For a ma'aseh
tov we do not stone you,
but for Chillul Hashem
and because you, being a
man, make yourself G-d.
34 In reply, Rebbe, Melech
HaMoshiach answered
them, Has it not been
written in your Torah,
ANI AMARTI ELOHIM
ATEM *(I said you are g-ds).*

לה אויב ער האט זיי גערופן ג-טער, צו וועמען ה'ס ווארט איז
iz vort Hashems vemen tsu g-ter gerufen zei hot er oib
has word Hashem's whom to g-ds call them did he if

געקומען—און די שריפט קען נישט בטל ווערן — לו זאגט איר
ir zogt veren botl nisht ken shrift di un gekumen
you says become null and void not can writing the and come

אויף אים, וועמען דער פאטער האט געהייליקט, און געשיקט אין דער
der in geshikt un geheilikt hot foter der vemen im oif
the in sent and sanctify did Father the whom him about

וועלט אריין: דו לעסטערסט; ווייל איך האב געזאגט: איך בין דער זון
zun der bin ich gezogt hob ich vail lesterst du arain velt
Son the am I say did I because blaspheme you into world

פון דער אויבערשטער? לז אויב איך טו נישט די מעשים פון מיין פאטער,
foter main fun maisim di nisht tu ich oib Oibershter der fun
Father my of works the not do I if Most High the of

זאלט איר מיר נישט גלויבן. לח אויב אבער איך טו יא , אפילו ווען
ven afile yo tu ich ober oib gloiben nisht mir ir zolt
when even indeed do I however if believe not me you shall

איר ווילט מיר נישט גלויבן , גלויבט די מעשים, כדי איר זאלט וויסן
visen zolt ir kedei maisim di gloibt gloiben nisht mir vilt ir
know shall you so that works the believe to believe not me want you

און פארשטיין , אז דער פאטער איז אין מיר, און איך בין אין דעם
dem in bin ich un mir in iz foter der az farshtein un
the in am I and me in is Father the that understand and

פאטער. לט דעריבער האבן זיי ווידער געזוכט אים צו כאפן , און ער
er un chapen tsu im gezucht vider zei hoben deriber foter
he and arrest to him sought again they did therefore Father

איז ארויס פון זייער האנט.
hant zeier fun arois iz
hand their of go out is

מ און ער איז ווידער אוועק קיין עבר הירדן , צו דעם
dem tsu HaYarden Ever kein avek vider iz er un
the to Yarden other side of to go away again did he and

ארט , וואו יוחנן פלעגט צום ערשט טובל זיין אין דער
der in zain toivel ersht tsum flegt Yochanan vu ort
the in do immersing first to the used John where place of

מקווה , און איז דארט פארבלייבן. מא און א סך זענען געקומען צו אים,
im tsu gekumen zenen sach a un farblaiben dort iz un mikveh
him to come did many a and remain there is and mikveh

און האבן געזאגט: יוחנן האט טאקע נישט געטאן קיין נס , נאר
nor nes kein geton nisht take hot Yochanan gezogt hoben un
but sign any do not actually did John say did and

אלץ, וואס יוחנן האט געזאגט וועגן דעם דאזיקן (יהושע/ישוע),
Yeshua/Yehoshua dozikn dem vegen gezogt hot Yochanan vos alts
Yehoshua this the about say did John that all

איז אמת. מב און א סך האבן דארט געגלויבט אין אים.
im in gegloibt dort hoben sach a un emes iz
him in believe there did many a and true is

יא

און עס איז איינער געלעגן קראנק, אלעזר פון בית-היני , דאס
dos Beit-Anyah fun El'azar krank gelegen einer iz es un
the Beit-Anyah of El'azar sick lying one is there and

דארף פון מרים און איר שוועסטער מרתא. ב און די מרים
Miryam di un Marta shvester ir un Miryam fun dorf
Mary the and Marta sister her and Mary of village

35 If those ones he called
g-ds, to whom the Dvar
Hashem came and LO YUFAR
KITVEI HAKODESH *(and
the Kitvei Hakodesh cannot
be broken)*, 36 Can you say
of the One whom HaAv
set apart as HaKadosh and
sent into the Olam Hazeh
that he commits Chillul
Hashem because I said,
Ben HaElohim Ani Hu?
37 If I do not accomplish
the pe'ulot of Avi, do not
regard me with bitachon.
38 But if I do, even if you
do not have emunah in
me, chotsh have emunah
in the pe'ulot, so that you
may continue to have da'as
and binah that HaAv is
in me and I am in HaAv.
39 They were seeking,
therefore, again to seize
him, and he eluded their
hand.

40 And he went away again
beyond the Yarden to the
place where Yochanan was
in the beginning giving the
mikveh mayim's tevilah of
teshuvah, and he remained
there. 41 And many came
to him and were saying,
Yochanan indeed did no
ot *(miraculous sign)*, but
everything Yochanan
said about this man was
HaEmes. 42 And many put
their emunah *(faith)* in him
there.

11

Now there was a certain man, a
choleh *(sick man)*, El'azar
from Beit-Anyah *(Bethany)*,
the shtetl of Miryam and

איז עס געווען, וואס האט געזאלבט דעם האר מיט טייער זאלב ,
zalb taier mit Har dem gezalbt hot vos geven es iz
ointment precious with L-rd the anointed had who was the one is

און אים אפגעווישט זיינע פיס מיט אירע האר, וועמעס ברודער אלעזר
El'azar bruder vemes hor ire mit fis zaine opgevisht im un
El'azar brother whose hair her with feet his wipe off him and

איז געלעגן קראנק. ג די שוועסטער האבן דעריבער געשיקט צו אים,
im tsu geshikt deriber hoben shvester di krank gelegen iz
him to send therefore did sisters the sick lie is

אזוי צו זאגן: האר, זע, ער וועמען דו האסט ליב, ליגט קראנק. ד און
un krank ligt lib host du vemen er ze Har zogen tsu azoi
and sick lies love do you whom he look L-rd say to so

ווען יהושע/ישוע האט דאס געהערט, האט ער געזאגט: די דאזיקע
dozike di gezogt er hot gehert dos hot Yeshua/Yehoshua ven
this the say he did hear this did Yehoshua when

קראנקייט איז נישט צום טויט, נאר צום כבוד פון ה׳ , כדי
kedei Hashem fun koved tsum nor toit tsum nisht iz krankeit
so that Hashem of glory to the but death to the not is sickness

דער זון פון דער אויבערשטער זאל פארהערלעכט ווערן דורך איר.
ir durch veren farherlecht zol Oibershter der fun zun der
you through to be glorified shall Most High the of Son the

ה און יהושע/ישוע האט ליב געהאט מרתאן און איר שוועסטער און
un shvester ir un Martan gehat lib hot Yeshua/Yehoshua un
and sister her and Marta have love did Yehoshua and

אלעזרן. ו און ווען ער האט געהערט, אז ער ליגט קראנק, איז ער
er iz krank ligt er az gehert hot er ven un El'azarn
he did sick lies he that hear did he when and El'azar

דעמאלט נאך פארבלייבן צוויי טעג אויף דעם ארט, וואו ער איז געווען.
geven iz er vu ort dem oif teg tsvei farblaiben noch demolt
was is he where place the in days two remain yet then

ז דערנאך האט ער ערשט געזאגט צו די תלמידים: לאמיר ווידער גיין קיין
kein gein vider lomir talmidim di tsu gezogt ersht er hot dernoch
to go again let us disciples the to say first he has then

יהודה . ח זאגן די תלמידים צו אים: רבי , איצט האבן די יידן
Yidn di hoben itst Rebbe im tsu talmidim di zogen Yehude
Judaeans the did now Rebbe him to disciples the say Yehudah

דיך געזוכט צו שטייניקן, און דו גייסט ווידער דארטן אהין? ט האט
hot ahin dorten vider geist du un shteiniken tsu gezucht dich
did there there again go you and stone to seek you

יהושע/ישוע געענטפערט: צי האט דען נישט דער טאג צוועלף שעה?
sho tsvelf tog der nisht den hot tsi geentfert Yeshua/Yehoshua
hours twelve day the not then has answer Yehoshua

ווער עס גייט ארום בייטאג , דער שטרויכלט נישט, ווייל ער זעט
zet er vail nisht shtroichlt der baitog arum geit es ver
sees he because not stumbles that in the day around walk it who

דאס ליכט פון דער דאזיקער וועלט. י ווער אבער עס גייט ארום
arum geit es ober ver velt doziker der fun licht dos
around walk it however whoever world this the of light the

ביינאכט, דער שטרויכלט, ווייל דאס ליכט איז נישט אין אים. יא דאס
dos im in nisht iz licht dos vail shtroichlt der bainacht
this him in not is light the because stumbles this one by night

האט ער גערעדט, און נאך דעם זאגט ער צו זיי : אלעזר, אונדזער
undzer El'azar zei tsu er zogt dem noch un geredt er hot
our El'azar them to he says that after and speak he did

Marta her achot. 2 Now this
was the same Miryam that
anointed Adoneinu with
mishcha *(ointment)* and wiped
his feet with her hair. It
was she whose ach El'azar
was choleh. 3 Therefore,
the achayot *(sisters)* sent to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
saying, Adoni, hinei, the
one who is your chaver
haahuv is choleh. 4 And
having heard this, Rebbe,
Melech HaMoshiach said,
This machla *(illness, krankeit)*
is not unto mavet *(death)*,
but for the kavod Hashem,
that the Ben HaElohim
may receive kavod through
it. 5 Now Rebbe, Melech
HaMoshiach had ahavah for
Marta, and her achot and
El'azar. 6 When, therefore,
Rebbe, Melech HaMoshiach
heard that El'azar was
choleh, then he remained
in the place where he was
yomayim *(two days)*. 7 Then
after this he says to his
talmidim, Let us go into
the land of Yehudah again.
8 His talmidim say to him,
Rebbe, just now those of
the land of Yehudah were
seeking to stone you, and
you go there again? 9 In
reply, he said, Are there
not Sheneym Asar *(Twelve)*
sha'ot *(hours)* of HaYom?
If the derech of anyone is
a derech by Yom, he does
not stumble, because the
Ohr HaOlam Hazeh he sees.
10 But if the derech of anyone
is a derech baLailah, he
stumbles because the Ohr is
not in him. 11 These things
he said. Then, after this,

פריינד איז אנטשלאפן געווארן; נאר איך גיי, כדי אים אויפצוועקן פון
fun oiftsveken im kedei gei ich nor gevoren antshlofen iz fraind
from to wake up him so that go I but become asleep is friend

שלאף. יב די תלמידים האבן דעריבער געזאגט צו אים: אויב ער איז
iz er oib im tsu gezogt deriber hoben talmidim di shlof
has he if him to said therefore have disciples the sleep

איינגעשלאפן, וועט ער גענעזן ווערן . יג יהושע/ישוע אבער
ober Yeshua/Yehoshua veren genezn er vet aingeshlofen
however Yehoshua to become healed he will fall asleep

האט גערעדט וועגן זיין טויט; און זיי האבן געמיינט, אז ער רעדט
redt er az gemeint hoben zei un toit zain vegen geredt hot
speaks he that think did they and death his about speak did

וועגן דעם רואיקן שלומער פון שלאף. יד דעריבער האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot deriber shlof fun shlumer ruikn dem vegen
Yehoshua did therefore sleep of slumber restful the about

דעמאלט צו זיי געזאגט גאנץ אפן: אלעזר איז געשטארבן. טו און איך
ich un geshtorben iz El'azar ofen gants gezogt zei tsu demolt
I and died has El'azar openly quite say them to then

פריי מיך צוליב אייך, אז איך בין דארטן נישט געווען, כדי
kedei geven nisht dorten bin ich az aich tsulib mich frei
so that been not there had I that you on account of myself rejoice

איר זאלט גלויבן; נאר לאמיר גיין צו אים. טז דאן האט תומא, וואס מען
men vos Toma hot dan im tsu gein lomir nor gloiben zolt ir
they who Toma did then him to go let us but believe shall you

האט אים גערופן דידומאס, געזאגט צו זיינע חברים תלמידים: לאמיר
lomir talmidim chaveirim zaine tsu gezogt Didymos gerufen im hot
let us disciples fellow his to said Didymas called him has

אויך גיין, כדי מיר זאלן שטארבן מיט אים.
im mit shtarben zolen mir kedei gein oich
him with die should we so that go also

יז און אהין קומענדיק, האט יהושע/ישוע אים געפונען שוין
shoin gefunen im Yeshua/Yehoshua hot kumendik ahin un
already find him Yehoshua did arriving there and

ליגן זינט פיר טעג אין קבר . יח און בית-היני איז געווען נאענט צו
tsu noent geven iz Beit-Anyah un keyver in teg fir zint lign
to near was is Beit-Anyah and tomb in days four since lying

ירושלים , אן ערך פופצן אקערפעלד ווייט ; יט און א סך יידן
Yidn sach a un vait akerfeld fuftsen erech an Yerushalayim
Jews many a and distant acres of field fifteen about an Jerusalem

זענען ארויסגעקומען צו מרתאן און מרים , כדי זיי מנחם-אבל
menachem-ovl zei kedei Miryam un Martan tsu aroisgekumen zenen
give comfort them so that Mary and Marta to come out are

צו זיין וועגן דעם ברודער זייערן. כ און ווי מרתא האט געהערט,
gehert hot Marta vi un zeiern bruder dem vegen zain tsu
hear did Marta as and their brother the concerning do to

אז יהושע/ישוע קומט, איז זי אים אנטקייגן געגאנגען; מרים
Miryam gegangen antkegen im zi iz kumt Yeshua/Yehoshua az
Mary go to meet him she is comes Yehoshua that

אבער איז געבליבן זיצן אין הויז . כא און מרתא האט געזאגט
gezogt hot Marta un hoiz in zitsen gebliben iz ober
say did Martha and house in sitting remain is however

צו יהושען/ישוען : האר, אויב דו וואלסט דא געווען , וואלט
volt geven do volst du oib Har Yeshuan/Yehoshuan tsu
would have been here would you if L-rd Yehoshua to

Rebbe, Melech HaMoshiach
says to them, El'azar our
chaver haahuv has fallen
asleep, but I am setting out
to awaken him. 12 Therefore,
the talmidim said to him,
Adoni, if he has fallen
asleep, he will be granted
refu'ah *(healing)*. 13 But Rebbe,
Melech HaMoshiach had
spoken about the mavet
of El'azar. However, those
ones supposed that he was
speaking about only shlof
(sleep). 14 Then, therefore,
Rebbe, Melech HaMoshiach
told them plainly, El'azar
died. 15 And I have lev
same'ach for your sake, that
I was not there, that you may
have emunah. But let us go
to him. 16 Therefore, T'oma —
his name means Twin — said
to his fellow talmidim, Let us
go also, that we may die with
him.

17 Having arrived, therefore,
Rebbe, Melech HaMoshiach
discovered El'azar had
already been in the kever
(tomb) arba'ah yamim
(four days). 18 Now Beit-
Anyah *(Bethany)* was near
Yerushalayim, about fifteen
stadia away. 19 And many
of those of Yehudah
had come to Marta and
Miryam to give them
nechamah *(consolation,
comfort)* regarding the ach
of the achayot. 20 Therefore,
Marta when she heard
that Yehoshua comes,
met him; but Miryam
was sitting shivah in
the bais. 21 Therefore,
Marta said to Yehoshua,

מיין ברודער נישט געשטארבן. כב און אפילו איצט ווייס איך, אז אלץ,
alts az ich veis itst afile un geshtorben nisht bruder main
all that I know now even and have died not brother my

וואס דו וועסט נאר בעטן ביי ה׳ , וועט ה׳ דיר געבן. כג זאגט
zogt geben dir Hashem vet Hashem bai beten nor vest du vos
said give you Hashem will Hashem by ask only will you which

יהושע/ישוע צו איר: דיין ברודער וועט אויפשטיין . כד זאגט
zogt oifshtein vet bruder dain ir tsu Yeshua/Yehoshua
says stand up again will brother your her to Yehoshua

מרתא צו אים: איך ווייס , אז ער וועט אויפשטיין אין דער אויפשטייאונג
oifshteiung der in oifshtein vet er az veis ich im tsu Marta
resurrection the in rise up will he that know I him to Martha

אין דעם לעצטן טאג. כה האט יהושע/ישוע געזאגט צו איר: איך בין די
di bin ich ir tsu gezogt Yeshua/Yehoshua hot tog letstn dem in
the am I her to say Yehoshua did day last the in

אויפשטייאונג און דאס לעבן; ווער עס גלויבט אין מיר, אפילו ווען
ven afile mir in gloibt es ver leben dos un oifshteiung
when even me in believes the one who life the and resurrection

ער איז שוין געשטארבן, וועט ער לעבן, כו און יעדער איינער, וואס לעבט
lebt vos einer yeder un leben er vet geshtorben shoin iz er
lives who one every and live he will died already has he

און גלויבט אין מיר, וועט אויף אייביק נישט שטארבן. צי גלויבסטו
gloibstu tsi shtarben nisht eibik oif vet mir in gloibt un
do you believe die not eternity in will me in believes and

דאס דאזיקע? כז זאגט זי צו אים: יא , האר, איך גלויב , אז דו ביסט
bist du az gloib ich Har yo im tsu zi zogt dozike dos
are you that believe I L-rd yes him to she says these the

דער משיח , דער זון פון דער אויבערשטער, וואס זאל קומען אין דער
der in kumen zol vos Oibershter der fun zun der Moshiach der
the in come shall who Most High the of Son the Moshiach the

וועלט אריין. כח און האבנדיק דאס געזאגט, איז זי אוועקגעגאנגען, און
un avekgegangen zi iz gezogt dos hobendik un arain velt
and go away she did said this having and into world

האט גערופן איר שוועסטער שטילערהייט, און געזאגט צו איר: דער רבי
Rebbe der ir tsu gezogt un shtilerheit shvester ir gerufen hot
Rebbe the her to said and quietly sister her call did

איז דא און רופט דיך. כט און ווי יענע האט עס געהערט, איז
iz gehert es hot yene vi un dich ruft un do iz
did hear this did that one when and you calls and here is

זי גיך אויפגעשטאנען, און געקומען צו אים. ל און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un im tsu gekumen un oifgeshtanen gich zi
Yehoshua and him to come and stand up quickly she

איז נאך נישט אריינגעגאנגען אין דארף אריין, נאר איז נאך געווען אויף
oif geven noch iz nor arain dorf in araingegangen nisht noch iz
in was still is but into village in gone in not yet is

דעם ארט, וואו מרתא האט אים באגעגנט. לא און די יידן , וואס
vos Yidn di un bagegent im hot Marta vu ort dem
who Judaeans the and met him had Martha where place the

זענען מיט איר געווען אינם הויז , און האבן זי געטרייסט, זעענדיק,
zeendik getreist zi hoben un hoiz inem geven ir mit zenen
seeing console her did and house in the was her with were

אז מרים האט זיך גיך אויפגעהויבן און איז ארויסגעגאנגען,
aroisgegangen iz un oifgehoiben gich zich hot Miryam az
go out did and got up quickly herself did Mary that

Adoni, if you were here, achi *(my brother)* would not have passed away. 22 But even now I have da'as that whatever you ask Hashem, Hashem will give you. 23 Rebbe, Melech HaMoshiach says to her, Achich yakum *(Your brother will stand up)*. 24 Marta says to Yehoshua, I have da'as that he will rise in the Techiyas HaMesim on the Yom HaAcharon *(Last Day)*. 25 Rebbe, Melech HaMoshiach said to her, Ani Hu the Tekhiyyah and the Chayyim *(Life)*: the one having emunah in me, even if he should die, will live, 26 and everyone living and having emunah in me, never dies. Do you have emunah in this? 27 She says to Rebbe, Melech HaMoshiach, Ken, Adoni. I have emunah that you are the Rebbe, Melech HaMoshiach, the Ben HaElohim, Hu Habah el HaOlam. 28 And having said this, she withdrew and summoned Miryam her achot, telling her privately, Rabbeinu and Moreinu is here, and summons you. 29 And that isha, when she heard, got up quickly and was coming to Rebbe, Melech HaMoshiach. 30 Now he had not yet come into the shtetl, but was still in the place where Marta met him. 31 Therefore, those of Yehudah, the ones sitting shiva with her in

האבן איר נאכגעפאלגט, מיינענדיק, אז זי גייט צום קבר ,
keyver tsum geit zi az meinendik nochgefolgt ir hoben
tomb to the goes she that thinking followed her have

כדי דארט צו וויינען. לב און ווי מרים איז אהינגעקומען, וואו
vu ahingekumen iz Miryam vi un veinen tsu dort kedei
where come there is Mary as and weep to there in order that

יהושע/ישוע איז געווען, און האט אים געזען, איז זי אנידערגעפאלן
anidergefalen zi iz gezen im hot un geven iz Yeshua/Yehoshua
fall down she did see him did and was is Yehoshua

פאר זיינע פיס, און האט צו אים געזאגט: אויב דו וואלסט דא געווען,
geven do volst du oib gezogt im tsu hot un fis zaine far
been here would you if say him to did and feet his before

וואלט דער ברודער מיינער נישט געשטארבן. לג און ווי יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vi un geshtorben nisht mainer bruder der volt
Yehoshua as and died not mine brother the would

האט זי געזען וויינען און די יידן , וואס זענען מיטגעקומען מיט
mit mitgekumen zenen vos Yidn di un veinen gezen zi hot
with come together are who Judaeans the and weep see her did

איר, אויך וויינען, האט ער א זיפץ געטאן אין זיין גייסט, און זיך מצער
metsaer zich un gaist zain in geton zifts a er hot veinen oich ir
grieved self and spirit his in done sigh a he did weep also her

געווען, לד און געזאגט: וואו האט איר אים געלייגט? זאגן זיי צו אים:
im tsu zei zogen geleigt im ir hot vu gezogt un geven
him to they say lay him you did where said and was

האר, קום און זע. לה יהושע/ישוע האט פארגאסן א טרער. לו די
di trer a fargosen hot Yeshua/Yehoshua ze un kum Har
the tear a shed has Yehoshua see and come L-rd

יידן האבן דעריבער געזאגט: אָט זעט, ווי ער האט אים ליב געהאט!
gehat lib im hot er vi zet ot gezogt deriber hoben Yidn
have love him did he how see look say therefore did Judaeans

לז אייניקע אבער פון זיי האבן געזאגט: צי האט ער, וואס האט
hot vos er hot tsi gezogt hoben zei fun ober einike
had who he could say did them of however some

אויפגעעפנט די אויגן פון דעם בלינדן , דען נישט געקענט מאכן ,
machen gekent nisht den blinden dem fun oigen di oifgeefent
make be able not then blind man the of eyes the opened

אז אויך דער (אלעזר) זאל נישט שטארבן? לח און ווידער א זיפץ טוענדיק
tuendik zifts a vider un shtarben nisht zol El'azar der oich az
doing sigh a again and die not shall El'azar this also that

אין זיך אליין, קומט יהושע/ישוע צום קבר . און עס איז געווען א
a geven iz es un keyver tsum Yeshua/Yehoshua kumt alein zich in
a was is it and tomb to the Yehoshua comes alone self in

הייל, און א שטיין איז געלעגן אויף איר. לט זאגט יהושע/ישוע : נעמט
nemt Yeshua/Yehoshua zogt ir oif gelegen iz shtein a un heil
take Yehoshua says it at laid was stone a and cave

אוועק דעם שטיין. זאגט מרתא, די שוועסטער פון דעם בר מינה ,
minan Bar dem fun shvester di Marta zogt shtein dem avek
deceased son of the of sister the Marta says stone the away

צו אים: האר, ער שטינקט שוין , ווארום ער ליגט שוין פיר טעג.
teg fir shoin ligt er vorem shoin shtinkt er Har im tsu
days four already lies he because already smells he L-rd him to

מ זאגט יהושע/ישוע צו איר; צי האב איך דיר דען נישט געזאגט, אז
az gezogt nisht den dir ich hob tsi ir tsu Yeshua/Yehoshua zogt
that said not then you I have her to Yehoshua says

the bais and giving her
nechamah, when they saw
Miryam get up quickly
and rush out, followed
her, assuming that she is
going to the kever *(tomb)*
that she might weep there.
32 Therefore, Miryam, when
she came where Rebbe,
Melech HaMoshiach was,
and when she saw him,
fell down at his feet,
saying to Rebbe, Adoni,
if you were here, achi
(my brother) would not
have died. 33 Therefore,
when he saw her weeping
and those of Yehudah
coming with her and also
weeping, he was deeply
moved in his neshamah and
was troubled in himself,
34 And said, Where have
you laid him? They said
to him, Adoni, come and
see. 35 Yehoshua wept.
36 Therefore, those of
Yehudah were saying,
Hinei! See how much
ahavah he had for him.
37 But some of them said,
Could not this man, who
was able to open the eyes
of the ivver, have also
prevented this man from
passing? 38 Rebbe, Melech
HaMoshiach, therefore,
again being deeply moved
within himself, comes to
the kever *(tomb)*. Now it
was a me'arah *(cave)* type
of kever and a stone was
lying against it. 39 Rebbe,
Melech HaMoshiach says,
Lift the stone. Marta,
the achot of the niftar
(deceased), says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, Adoni,

אויב דו וועסט גלויבן , וועסטו זען דעם כבוד פון ה׳ ? [מא] און זיי
zei un Hashem fun koved dem zen vestu gloiben vest du oib
they and Hashem of glory the see will you believe will you if

האבן אוועקגענומען דעם שטיין. און יהושע/ישוע האט אויפגעהויבן
oifgehoiben hot Yeshua/Yehoshua un shtein dem avekgenumen hoben
lift up did Yehoshua and stone the take away did

די אויגן (צום הימל) ארויף און געזאגט: פאטער, איך דאנק דיר,
dir dank ich foter gezogt un aroif himel tsum oigen di
you thank I Father said and up heaven toward eyes the

אז דו האסט מיך דערהערט. [מב] און איך האב געוואוסט, אז דו
du az gevust hob ich un derhert mich host du az
you that know did I and heard me have you that

הערסט מיך תמיד ; נאר צוליב דעם המון , וואס שטייט
shteit vos hamon dem tsulib nor tomed mich herst
stands which crowd the on account of but always me hear

ארום , האב איך עס געזאגט, כדי זיי זאלן גלויבן , אז דו
du az gloiben zolen zei kedei gezogt es ich hob arum
you that believe should they so that say this I did around

האסט מיך געשיקט. [מג] און האבנדיק דאס געזאגט, האט ער א געשריי
geshrei a er hot gezogt dos hobendik un geshikt mich host
shout a he did said this having and sent me you have

געטאן מיט א הויך קול : אלעזר, קום ארויס. [מד] און דאס מת איז
iz mes dos un arois kum El'azar kol hoich a mit geton
did dead one this and out come El'azar voice loud a with do

ארויסגעקומען, און זיינע הענט און פיס זענען געווען ארומגעוויקלט מיט
mit arumgeviklt geven zenen fis un hent zaine un aroisgekumen
with wrapped was are feet and hands his and come out

תכריכים ; און זיין פנים איז געווען פארבונדן מיט א טיכל . זאגט
zogt tichl a mit farbundn geven iz ponem zain un tachrichim
says kerchief a with bandaged was is face his and burial shrouds

יהושע/ישוע צו זיי : בינדט אים אויף, און לאזט אים גיין .
gein im lozt un oif im bindt zei tsu Yeshua/Yehoshua
go him let and on him untie them to Yehoshua

[מה] און א סך פון די יידן , וואס זענען געקומען צו מרים ,
Miryam tsu gekumen zenen vos Yidn di fun sach a un
Mary to come had who Judaeans the of many a and

זעענדיק וואס ער האט געטאן, האבן געגלויבט אין אים. [מו] איינִיקע אבער
ober einike im in gegloibt hoben geton hot er vos zeendik
however some him in believe did done had he what seeing

פון זיי זענען אוועקגעגאנגען צו די פרושים , און האבן זיי
zei hoben un Perushim di tsu avekgegangen zenen zei fun
them did and Pharisees the to go away did them of

דערציילט, וואס יהושע/ישוע האט געטאן.
geton hot Yeshua/Yehoshua vos dertseilt
done has Yehoshua what tell

[מז] די הויפט כהנים און די פרושים האבן דעריבער
deriber hoben Perushim di un koyanim hoipt di
therefore did Pharisees the and kohenim chief the

צוזאמענגעברענגט דאס סנהדרין , און געזאגט: וואס זאלן מיר טאן?
ton mir zolen vos gezogt un Sanhedrin dos tsuzamengebrengt
do we shall what said and Sanhedrin the bring together

ווייל דער דאזיקער מענטש טוט א סך נסים ! [מח] אויב מיר וועלן אים
im velen mir oib nisem sach a tut mentsh doziker der vail
him will we if signs many a does man this one the because

already he smells, for it is now arba'ah yamim *(four days)*. [40] He says to her, Did I not tell you that if you have emunah *(faith)*, you will see the kavod Hashem? [41] Therefore, they lifted the stone and he lifted up his eyes and said, Avi, I thank You that You heard me. [42] And I knew that You always hear me, but, because of the multitude standing around, I said it, that they may have emunah *(faith)* that You sent me. [43] And having said these things, he cried out with a kol gadol, El'azar, come forth! [44] Then the niftar, having been bound feet and hands with the linen clothes of the tachrichin, and with his face covered with a mitznefet *(head wrapping)*, came out. He says to them, Untie him and let him go.

[45] Therefore, many of those of Yehudah, the ones having come to Miryam and having seen the things which Rebbe, Melech HaMoshiach did, put their emunah in him. [46] But some of them went away to the Perushim and reported to them everything Rebbe, Melech HaMoshiach did.

[47] Therefore, the Rashei Hakohanim and the Perushim called a meeting of the Sanhedrin and were saying, What are we doing, for this man is performing many otot *(miraculous signs)*? [48] If we leave him thus, kol Bnei Adam

אזוי לאזן , וועלן אלע גלויבן אין אים, און די רוימער וועלן קומען און
un kumen velen Roymer di un im in gloiben ale velen lozen azoi
and come will Romans the and him in believe all will permit so

אוועקנעמען אונדזער לאנד און פאלק. מט נאר איינער פון זיי , קיפא ,
Caiapha zei fun einer nor folk un land undzer aveknemen
Caiapha them of one but nation and land our take away

זייענדיק כהן גדול אין יענעם יאר, האט צו זיי געזאגט: איר ווייסט
veist ir gezogt zei tsu hot yor yenem in gadol koyen zaiendik
know you say them to did year that in gadol kohen being

גארנישט, נ און בארעכנט אפילו נישט, אז עס טויג פאר אייך, אז איין
ein az aich far toig es az nisht afile barechnt un gornisht
one that you for is good it that not even consider and nothing

מענטש זאל שטארבן פארן פאלק, און דאס גאנצע פאלק זאל נישט
nisht zol folk gantse dos un folk farn shtarben zol mentsh
not shall nation entire the and people for the die shall man

פארלוירן גיין. נא דאס דאזיקע אבער האט ער פון זיך אליין נישט
nisht alein zich fun er hot ober dozike dos gein farloiren
not alone self from he did however these the go lost

געזאגט, נאר ווייל ער איז געווען כהן גדול אין יענעם יאר, האט ער
er hot yor yenem in gadol koyen geven iz er vail nor gezogt
he did year that in gadol kohen was is he because but say

געזאגט נבואות , אז יהושע/ישוע וועט שטארבן פאר דעם פאלק
folk dem far shtarben vet Yeshua/Yehoshua az nevues gezogt
people the for die will Yehoshua that prophecies say

(ישעיהו נג, ח.); נב און נישט בלויז פאר דעם פאלק אליין, נאר כדי
kedei nor alein folk dem far bloiz nisht un ch ng Yeshayah
so that but alone people the for only not and 8 53 Yeshayah

אויך די צעשפרייטע קינדער פון ה' זאל ער איינזאמלען אינאיינעם.
ineinem ainzamlen er zol Hashem fun kinder tseshpreite di oich
together gather he shall Hashem of children scattered the also

נג און פון יענעם טאג אָן האבן זיי זיך בעראטן, אים צו טייטן.
teiten tsu im baroten zich zei hoben on tog yenem fun un
kill to him confer themselves they did on day that from and

נד יהושע/ישוע איז דעריבער מער נישט ארומגעגאנגען עפנטלעך
efentlech arumgegangen nisht mer deriber iz Yeshua/Yehoshua
publicly walking about not more therefore is Yehoshua

צווישן די יידן , נאר איז אוועק פון דארטן צו דער געגנט נאענט
noent gegent der tsu dorten fun avek iz nor Yidn di tsvishen
near region the to there from departed is but Judaeans the among

פון דער מדבר , אין א שטאט, וואס מען רופט זי עפרים , און
un Ephrayim zi ruft men vos shtot a in midbar der fun
and Ephrayim it called was which city a in wilderness the of

איז דארט פארבלייבן מיט די תלמידים. נה און עס איז געווען נאענט פאר
far noent geven iz es un talmidim di mit farblaiben dort iz
for near was is it and disciples the with remain there is

דעם יידישן פסח , און א סך זענען ארויפגעגאנגען קיין ירושלים
Yerushalayim kein aroifgegangen zenen sach a un Pesach Yiddishn dem
Jerusalem to go up did many a and Pesach Jewish the

פון דער געגנט אויף פסח , כדי זיך צו הייליקן.
heiliken tsu zich kedei Pesach oif gegent der fun
purify to themselves in order to Pesach for countryside the from

נו און האבן געזוכט יהושען/ישוען , און געזאגט איינער צום
tsum einer gezogt un Yeshuan/Yehoshuan gezucht hoben un
to the one said and Yehoshua search for did and

will have emunah *(faith)* in him, and the Romans will come and will take away from us both the Beis Hamikdash and the nation. [49] But a certain one of them, Caiapha, being Kohen Gadol that year, said to them, You do not have da'as of anything, [50] Nor do you consider that it is a bedievedike *(expedient)* thing for you that one man should die on behalf of HaAm and not that all the nation should perish. [51] But this he did not utter from himself, but, being Kohen Gadol that year, he uttered a dvar hanevu'ah that Rebbe, Melech HaMoshiach was about to die on behalf of the nation. [52] And not on behalf of Am Yisroel only but also the yeladim of Hashem, the ones having been scattered, that he may gather into echad. [53] From that Yom on, therefore, they planned that they might put him to death.

[54] Therefore he no longer was walking openly among those of Yehudah, but went away from there into the region near the wilderness, to a shtetl called Ephrayim, and there Rebbe, Melech HaMoshiach remained with the talmidim. [55] Now Pesach was near and many went up to Yerushalayim from the country before the Pesach for the purpose of HITTEHARU *(they purified themselves)*. [56] They were seeking, therefore, Rebbe Melech HaMoshiach and were saying to one another

אנדערן שטייענדיק אין בית המקדש : וואס מיינט איר? אז ער קומט
kumt er az ir meint vos Hamikdash beis in shteiendik andern
comes he that you think what HaMikdash House in standing other

נישט אויף יום טוב? נז און די הויפט כהנים און די פרושים האבן
hoben Perushim di un koyanim hoipt di un tov yom oif nisht
did Pharisees the and kohenim chief the and Tov Yom on not

ארויסגעגעבן א באפעל, אז ווען עמיצער ווייסט וואו ער שטייט איין,
ein shteit er vu veist emitser ven az bafel a aroisgegeben
one stands he where knows someone when that order an issue

זאל ער עס צו וויסן געבן , כדי זיי זאלן אים כאפן .
chapen im zolen zei kedei geben visen tsu es er zol
arrest him should they so that give know to it he shall

יב און זעקס טעג פאר פסח איז יהושע/ישוע געקומען קיין
kein gekumen Yeshua/Yehoshua iz Pesach far teg zeks un
to come Yehoshua is Pesach before days six and

בית-היני , וואו אלעזר איז געווען, וועמען יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vemen geven iz El'azar vu Beit-Anyah
Yehoshua whom was is El'azar where Beit-Anyah

האט אויפגעוועקט פון די טויטע. ב מען האט דעריבער דארטן פאר
far dorten deriber hot men toite di fun oifgevekt hot
for there therefore did they dead the from raised up again had

אים געמאכט א סעודה, און מרתא האט באדינט; אלעזר אבער איז
iz ober El'azar badint hot Marta un sude a gemacht im
is however El'azar serve did Marta and feast a make him

געווען איינער פון די , וואס זענען געזעסן מיט אים ביים טיש. ג און
un tish baim im mit gezesen zenen vos di fun einer geven
and table at the him with sitting were who those of one was

מרים האט גענומען א פונט לויטערן, קאסטבארן נרדזאלבאייל, און
un nardzalbeil kostbarn loitern funt a genumen hot Miryam
and spikenard costly pure pound a take did Mary

געזאלבט (דערמיט) די פיס פון יהושען/ישוען , און אפגעווישט
opgevisht un Yeshuan/Yehoshuan fun fis di dermit gezalbt
wipe off and Yehoshua of feet the with anoint

זיינע פיס מיט אירע האר; און דאס הויז האט זיך אנגעפילט מיט
mit ongefilt zich hot hoiz dos un hor ire mit fis zaine
with fill up self has house the and hair her with feet his

דעם ריח פון דעם זאלבאייל. ד אבער יהודה איש-קריות ,
Ish-K'riot Yehude ober zalbeil dem fun reiech dem
man from Kriot Yehudah however spikenard the of fragrance the

איינער פון זיינע תלמידים, דער, וואס האט אים געזאלט פארראטן, האט
hot farraten gezolt im hot vos der talmidim zaine fun einer
did betray should him was who the disciples his of one

געזאגט: ה פארוואס האט מען נישט פארקויפט דעם דאזיקן זאלבאייל פאר
far zalbeil dozikn dem farkoift nisht men hot farvos gezogt
for spikenard this the sold not they has why say

דריי הונדערט דינרים און געגעבן (דאס געלט) צו ארעמעלייט? ו און
un oremelait tsu gelt dos gegeben un dinrim hundert drai
and poor people to money this given and denarii hundred three

דאס דאזיקע האט ער געזאגט, נישט ווייל ער האט זיך געדאגהט
gedaiget zich hot er vail nisht gezogt er hot dozike dos
care himself did he because not say he did these the

וועגן די ארעמעלייט; נאר ווייל ער איז געווען א גנב , און געהאט
gehat un ganev a geven iz er vail nor oremelait di vegen
had and thief a was is he because but poor people the about

while they stood in the Beis Hamikdash, What does it appear to you? Surely he will not come to the Chag *(Feast)*!
57 Now the Rashei Hakohanim and the Perushim had given orders that if anyone had da'as of where he is, he should reveal it so that they might arrest him.

12 Then Rebbe, Melech HaMoshiach came into Beit-Anyah *(Bethany)* shesh yamim before Pesach. This was the place where El'azar was, whom Rebbe, Melech HaMoshiach made to stand up alive from the mesim.
2 Then they made Rebbe, Melech HaMoshiach a seudah there. And Marta was serving, and El'azar was one of the ones reclining at tish with Rebbe, Melech HaMoshiach.
3 Then Miryam, having taken a pound of mishcha *(ointment)* of expensive genuine spikenard, anointed the feet of Rebbe, Melech HaMoshiach and wiped off with her hair his feet. And the bais was filled with the aroma of the mishcha.
4 And Yehudah from K'riot, one of the talmidim of Rebbe, Melech HaMoshiach, the talmid being about to betray him, says
5 Why was this mishcha not sold for three hundred denarii and given to haAniyim *(the Poor)*?
6 But he said this not because it mattered to him about haAniyim, but because he was a ganav and he was removing what was put

די פושקע און פלעגט אונטערשלאגן, וואס מען האט אריינגעלייגט.
araingeleigt hot men vos untershlogen flegt un pushke di
put in has they what embezzle used to and purse the

ז יהושע/ישוע האט דעריבער געזאגט: לאז זי צופרידן, צום טאג
tog tsum tsufriden zi loz gezogt deriber hot Yeshua/Yehoshua
day for alone her leave say therefore did Yehoshua

פון מיין קבורה האט זי עס באהאלטן . ח ווארום די ארעמעלייט
oremelait di vorem bahalten es zi hot kvure main fun
poor people the because been keeping it she has burial my of

האט איר תמיד ביי זיך , מיך אבער האט איר נישט אלעמאל.
alemol nisht ir hot ober mich zich bai tomed ir hot
always not you have however me yourselves with always you have

ט און א גרויסער המון יידן האט זיך דערוואוסט, אז ער
er az dervust zich hot Yidn hamon groiser a un
he that find out self has Judaeans crowd of great a and

געפינט זיך דארטן; און זיי זענען געקומען נישט בלויז צוליב
tsulib bloiz nisht gekumen zenen zei un dorten zich gefint
on account of only not come are they and there self finds

יהושען/ישוען , נאר אויך כדי צו זען אלעזרן, וועמען ער האט
hot er vemen El'azarn zen tsu kedei oich nor Yeshuan/Yehoshuan
has he whom El'azar see to so as also but Yehoshua

אויפגעוועקט פון די טויטע. י די הויפט כהנים אבער האבן
hoben ober koyanim hoipt di toite di fun oifgevekt
have however kohenim chief the dead the from roused

זיך בארוטן , אפילו אלעזרן צו טייטן; יא ווייל א סך פון די
di fun sach a vail teiten tsu El'azarn afile baroten zich
the of many a because kill to El'azar even conspired self

יידן זענען צוליב אים אוועקגעגאנגען, און האבן געגלויבט אין
in gegloibt hoben un avekgegangen im tsulib zenen Yidn
in believed have and were leaving him on account of did Judaeans

יהושען/ישוען .
Yeshuan/Yehoshuan
Yehoshua

יב צומארגנס האט דער המון עם , וואס איז געקומען אויף
oif gekumen iz vos am hamon der hot tsumorgens
for come is who people crowd the did the next morning

יום טוב, געהערט, אז יהושע/ישוע קומט קיין ירושלים , יג האבן
hoben Yerushalayim kein kumt Yeshua/Yehoshua az gehert tov yom
have Jerusalem to comes Yehoshua that heard Tov Yom

זיי גענומען פאלמענצווייגן, און זענען ארויס אים אנטקעגנצוגיין , און
un antkegentsugein im arois zenen un palmentsvaign genumen zei
and to meet him go out did and palm branches taken they

האבן געשריגן :
geshrigen hoben
shouted have

הושענא,
Hosanna
Hosanna

ברוך הבא בשם ה' , מלך ישראל!
Yisroel Melech Hashem beshem haba bruch
Israel king of Hashem in the Name of who comes blessed is the

(תהלים קיח, כה.)
chh kich Tehilim
25 118 Psalms

in the aron otzaram *(chest of treasury)*.
7 Therefore Rebbe, Melech HaMoshiach said, Let her alone. She kept this for the Yom HaKevurah *(Day of Burial)* of me.
8 For haAniyim you have always with you, but you do not always have me.

9 When the great multitude of the Yehudim had da'as of where Rebbe, Melech HaMoshiach was, they came not only because of him, but also because of El'azar, that they may see the one whom he made to stand up alive from the mesim.
10 But the Rashei Hakohanim took counsel that they also might kill El'azar,
11 Because many of the Yehudim were leaving and believing in Rebbe, Melech HaMoshiach on account of El'azar.

12 On the next day the great multitude, the one having come to the Chag *(Feast)*, having heard that Rebbe, Melech HaMoshiach is coming to Yerushalayim,
13 Took the branches of the temarim *(palms)* and went out to a meeting with him and were crying out: HOSHAN NAH BARUCH HABAH B'SHEM ADONOI! Melech Yisroel!
14 And he found an

געבענטשט איז דער),
der iz gebentsht
the is blessed

וואס קומט אינם נאמען פון דעם האר ג-ט,
G-t Har dem fun nomen inem kumt vos
G-d L-rd the of Name in the comes who

דער מלך פון ישראל).
Yisroel fun Melech der
Israel of king the

יד און געפינענדיק א יונג אייזעלע, האט זיך יהושע/ישוע דערויף
deroif Yeshua/Yehoshua zich hot eizele yung a gefinendik un
thereon Yehoshua self has donkey young a finding and

ארויפגעזעצט, ווי עס שטייט געשריבן:
geshriben shteit es vi aroifgezetst
written stands it as sit on

טו פארכט דיך נישט, דו טאכטער פון ציון ,
Tsien fun tochter du nisht dich forcht
Zion of daughter you not you fear

זע , דיין מלך קומט,
kumt Melech dain ze
comes king your look

רייטנדיק אויף א יונג אייזעלע. (זכריה ט, ט.)
t t Zecharyah eizele yung a oif raitndik
9 9 Zecharyah donkey young a on riding

טז דאס האבן זיינע תלמידים צום ערשט נישט פארשטאנען; נאר ווען
ven nor farshtanen nisht ersht tsum talmidim zaine hoben dos
when but understand not first at the disciples his did this

יהושע/ישוע איז שוין געווען פארהערלעכט, האבן זיי זיך
zich zei hoben farherlecht geven shoin iz Yeshua/Yehoshua
themselves they did glorified was already is Yehoshua

דעמאלט דערמאנט, אז עס איז געווען געשריבן וועגן אים, און אז
az un im vegen geshriben geven iz es az dermont demolt
that and him about written was is it that remember then

דאס האט מען געטאן צו אים. יז און די מאסע מענטשן, וואס איז
iz vos mentshn mase di un im tsu geton men hot dos
is who people crowd the and him to done they has this

געווען מיט אים, ווען ער האט אלעזרן ארויסגערופן פונם קבר ,
keyver funem aroisgerufen El'azarn hot er ven im mit geven
tomb from the call out El'azar did he when him with was

און אים אויפגעוועקט פון די טויטע, האט עדות געזאגט וועגן אים.
im vegen gezogt eides hot toite di fun oifgevekt im un
him about say witness did dead the from rouse him and

יח צוליב דעם טאקע איז דער עולם אים אנטקעגנגעגאנגען,
antkegengegangen im oilem der iz take dem tsulib
go to meet him crowd the did actually that on account of

ווייל זיי האבן געהערט, אז ער האט געטאן דאס דאזיקע נס .
nes dozike dos geton hot er az gehert hoben zei vail
sign these the done had he that heard had they because

יט דעריבער האבן די פרושים געזאגט איינער צום אנדערן: איר זעט,
zet ir andern tsum einer gezogt Perushim di hoben deriber
see you other to the one say Pharisees the did therefore

אז איר פועלט גארנישט; זע , די גאנצע וועלט לויפט אים שוין נאך!
noch shoin im loift velt gantse di ze gornisht poielt ir az
after already him runs world whole the look nothing prevail you that

ayir *(young donkey)*, and he sat on it, just as it has been written, [15] Do not fear BAT TZIYON, HINEI MALKECH YAVO LACH ROKHEV AL AYIR BEN ATONOT *(Do not fear, Daughter of Zion. Look! Your King is coming, sitting on a foal of donkeys.)*
[16] Regarding these things his talmidim did not have binah in the beginning but when he received kavod, then they remembered that these things had been written with respect to him and that they did these things to him. [17] So the crowd that had been with Rebbe, Melech HaMoshiach when he called El'azar out of the kever and made him stand up alive from the mesim were giving solemn edut *(testimony)*.
[18] Therefore, the multitude met Rebbe, Melech HaMoshiach because they heard him to have done this ot *(miraculous sign)*. [19] Therefore the Perushim said to themselves, You see, you can do nothing! Kol Bnei Adam have gone after him.

כ און עס זענען געווען אייניקע גריכן צווישן די , וואס האבן עולה
oyle hoben vos di tsvishen Greeks einike geven zenen es un
go up did who the among Greeks some was are there and

רגל געווען, כדי זיך צו בוקן דעם יום טוב; כא און זיי
zei un tov yom dem buken tsu zich kedei geven regl
they and Tov Yom the worship to self in order to were on foot

זענען צוגעקומען צו פיליפוסן, וואס האט געשטאמט פון בית-צידה
Beit-Tzaidah fun geshtamt hot vos Filiposn tsu tsugekumen zenen
Beit-Tzaidah from stem did who Philip to come did

אין גליל , און האבן אים געבעטן, אזוי צו זאגן: האר, מיר ווילן
vilen mir Har zogen tsu azoi gebeten im hoben un Galil in
want we Sir say to so ask him did and Galilee in

זען יהושען/ישוען . כב קומט פיליפוס און זאגט עס צו אנדריי;
Andrey tsu es zogt un Filipos kumt Yeshuan/Yehoshuan zen
Andrew to this says and Philip comes Yehoshua see

קומט אנדריי מיט פיליפוסן און זאגן עס צו יהושען/ישוען ;
Yeshuan/Yehoshuan tsu es zogen un Filiposn mit Andrey kumt
Yehoshua to this says and Philip with Andrew comes

כג יהושע/ישוע אבער האט זיי געענטפערט, אזוי צו זאגן: עס
es zogen tsu azoi geentfert zei hot ober Yeshua/Yehoshua
it say to so answer them did however Yehoshua

איז געקומען די שעה, אז דער בר אנש זאל פארהערלעכט ווערן.
veren farherlecht zol Enosh Bar der az sho di gekumen iz
to be glorified shall of Man Son the that hour the come is

כד באמת , באמת זאג איך אייך: אויב דאס קערנדל ווייץ פאלט אין דער
der in falt veits kerendel dos oib aich ich zog beemes beemes
the in falls wheat grain the if you I say in truth in truth

ערד אריין און שטארבט נישט, בלייבט עס אליין; אויב אבער עס
es ober oib alein es blaibt nisht shtarbt un arain erd
it however if alone it remains not dies and into earth

שטארבט יא , ברענגט עס א סך פירות. כה דער , וואס האט ליב זיין
zain lib hot vos der peires sach a es brengt yo shtarbt
his love does who the one fruits many a it brings yes dies

נפש , פארלירט עס; און דער , וואס האט פיינט זיין נפש אין דער
der in nefesh zain faint hot vos der un es farlirt nefesh
the in soul his hate has who the one and it loses soul

דאזיקער וועלט, וועט עס אפהיטן צום אייביקן לעבן. כו אויב עמיצער
emitser oib leben eibikn tsum ophiten es vet velt doziker
someone if life eternal to the keep it will world this one

דינט מיך , זאל ער מיר נאכפאלגן; און וואו איך בין, דארט וועט אויך
oich vet dort bin ich vu un nochfolgen mir er zol mich dint
also will there am I where and follow me him let me serves

מיין דינער זיין; אויב עמיצער דינט מיך , וועט דער פאטער אים
im foter der vet mich dint emitser oib zain diner main
him Father the will me serve someone if be servant my

אפגעבן כבוד . כז איצט איז מיין נפש באאומרואיקט; און וואס זאל
zol vos un baumruikt nefesh main iz itst koved opgeben
shall who and troubled soul my is now honor give

איך זאגן ? פאטער, זיי מיך מציל פון דער דאזיקער שעה? אבער
ober sho doziker der fun matsl mich zai foter zogen ich
however hour this one the from save me make Father say I

צוליב דעם בין איך דאך געקומען צו דער דאזיקער שעה.
sho doziker der tsu gekumen doch ich bin dem tsulib
hour this one the to come after all I am this on account of

20 Now there were
some Yevanim among
the ones going up to
worship at the Chag
(Feast). 21 These ones,
therefore, approached
Philippos from Beit-
Tzaidah of the Galil,
and were asking him,
Sir, we want to see
Yehoshua. 22 Philippos
comes and tells Andrew, and
Andrew and Philippos
come and tell Rebbe,
Melech HaMoshiach.
23 And Rebbe, Melech
HaMoshiach answers
them, saying, The sha'ah
(hour, time) has come
that the Bar Enosh
may receive kavod.
24 Omein, omein, I say
to you, unless the
gargeer hakhitah *(grain
of wheat)* having fallen
into the ground, dies,
it remains alone; but
if it dies, much p'ri
it bears. 25 The Ohev
(lover) of his neshamah
will lose it, but the
Soneh *(hater)* of his
neshamah in the Olam
Hazeh will keep it
unto Chayyei Olam.
26 If anyone serves me,
let him follow me,
and where I am, there
also my eved will be.
If anyone serves me,
HaAv will honor him.
27 Now my neshamah
has been troubled, and
what may I say? Save
me from this sha'ah?
No, it is for this tachlis
that I came to this
sha'ah. 28 Avi, bring

כח פאטער, פארהערלעך דיין נאמען! און עס איז געקומען א קול פון
fun kol a gekumen iz es un nomen dain farherlech foter
from voice a come is there and Name your glorify Father

הימל: איך האב שוין פארהערלעכט און וועל ווידער פארהערלעכן.
faherlechen vider vel un farherlecht shoin hob ich himel
glorify again will and glorified already have I heaven

כט דער המון מענטשן, וואס איז געשטאנען און זיך צוגעהערט, האט
hot tsugehert zich un geshtanen iz vos mentshn hamon der
did listening self and standing is who people crowd the

געזאגט, עס האט געדונערט; אנדערע האבן געזאגט: א מלאך האט
hot malech a gezogt hoben andere gedunert hot es gezogt
did angel an say did others thundered has it say

גערעדט צו אים. ל האט יהושע/ישוע געענטפערט און געזאגט; נישט
nisht gezogt un geentfert Yeshua/Yehoshua hot im tsu geredt
not say and answer Yehoshua did him to speak

צוליב מיר איז דאס דאזיקע קול געקומען, נאר צוליב
tsulib nor gekumen kol dozike dos iz mir tsulib
on account of but come voice these the is me on account of

אייך. לא איצט איז דאס משפט פון דער דאזיקער וועלט; איצט וועט
vet itst velt doziker der fun mishpot dos iz itst aich
will now world this one the for judgment the is now you

דער שר פון דער דאזיקער וועלט ארויסגעווארפן ווערן אינדרויסן.
indroisen veren aroisgevorfen velt doziker der fun sar der
outside to be thrown out world this one the of prince the

לב און איך, ווען איך וועל אויפגעהויבן ווערן פון דער ערד, וועל ציען
tsien vel erd der fun veren oifgehoiben vel ich ven ich un
draw will earth the from to be lifted up will I when I and

אלעמען צו מיר. לג דאס דאזיקע האט ער געזאגט, מרמז צו זיין,
zain tsu meramez gezogt er hot dozike dos mir tsu alemen
his to alluding say he did these the me to everyone

מיט וואס פאר א טויט ער גייט שטארבן. לד דער עולם האט דעריבער
deriber hot oilem der shtarben geit er toit a far vos mit
therefore did crowd the die goes he death a for what with

געענטפערט צו אים: מיר האבן געהערט פון דער תורה, אז דער
der az toire der fun gehert hoben mir im tsu geentfert
the that Torah the from hear did we him to answer

משיח בלייבט אויף אייביק; און וויאזוי זשע זאגסטו: דער בר אנש
Enosh Bar der zogstu zhe viazoi un eibik oif blaibt Moshiach
of Man Son the you say then how and eternal on remains Moshiach

מוז אויפגעהויבן ווערן? ווער איז דאס דער דאזיקער בר אנש?
Enosh Bar doziker der dos iz ver veren oifgehoiben muz
of Man Son this one the this is who become lifted up must

לה האט יהושע/ישוע צו זיי געזאגט: נאך א קליינע ווײַלע איז דאס
dos iz vaile kleine a noch gezogt zei tsu Yeshua/Yehoshua hot
this is while short a still say them to Yehoshua did

ליכט צווישן אייך. גייט זשע אינם ליכט בשעת איר האט עס, כדי די
di kedei es hot ir beshas licht inem zhe geit aich tsvishen licht
the so that it have you while light in the then go you among light

פינצטערניש זאל אייך נישט איבערפאלן; און דער , וואס גייט אין דער
der in geit vos der un iberfalen nisht aich zol fintsternish
the in go who the one and fall not you shall darkness

פינצטערניש, ווייסט נישט וווּ ער גייט. לו בשעת איר האט דאס ליכט,
licht dos hot ir beshas geit er vu nisht veist fintsternish
light the have you while goes he where not knows darkness

kavod to Your Name.
A bat kol came out
of Shomayim, saying,
I have both brought
kavod to it and I will
bring kavod to it again.
29 Therefore, the multitude
that was standing there
and heard, said, That
was ra'am *(thunder)*!
Others were saying,
A malach *(angel)* has
spoken to him! 30 In
reply, Rebbe, Melech
HaMoshiach said, Not
for my sake has this
bat kol come, but for
yours. 31 Now is the
Mishpat HaOlam Hazeh.
Now the Sar HaOlam
Hazeh will be cast
out! 32 And if I receive
the hagbah *(lifting up)*
from ha'aretz, I will
draw kol Bnei Adam to
myself. 33 And this Rebbe,
Melech HaMoshiach
was saying, signifying
by what kind of mavet
he was about to die.
34 Then the crowd
answered him, We
heard from the Torah
that the Rebbe, Melech
HaMoshiach remains
l'Olam *(forever)* and how
do you say that it is
necessary for the Bar
Enosh to be lifted up?
Who is this Bar Enosh?
35 Therefore, he said to
them, Yet a little time
is the Ohr among you.
Walk while you have
the Ohr lest choshech
overtake you; the one
walking in the choshech
does not have da'as

גלויבט אינם ליכט, כדי איר זאלט ווערן קינדער פונם ליכט. דאס
dos licht funem kinder veren zolt ir kedei licht inem gloibt
this light of the children become shall you so that light in the believe

האט יהושע/ישוע גערעדט, און איז אוועקגעגאנגען, און האט זיך
zich hot un avekgegangen iz un geredt Yeshua/Yehoshua hot
himself did and leave did and speak Yehoshua did

פארבארגן פון זיי. לז און הגם ער האט געטאן פאר זיי אזויפיל
azoifil zei far geton hot er hagam un zei fun farborgen
so many them for done had he although and them from hide

נסים, האבן זיי (אלץ) נישט געגלויבט אין אים; לח כדי דאס ווארט
vort dos kedei im in gegloibt nisht alts zei hoben nisem
word the so that him in believe not all they did signs

פון ישעיהו הנביא זאל מקוים ווערן, וואס ער האט געזאגט:
gezogt hot er vos veren mekuyem zol hanovi Yeshayah fun
said has he which to be fulfilled shall the prophet Yeshayah of

אָ האר, ווער האט געגלויבט אונדזער שמועה?
shmue undzer gegloibt hot ver Har o
report our believed has who L-rd o

און אויף וועמען האט זיך אנטפלעקט
antplekt zich hot vemen oif un
be revealed self has whom upon and

דער ארעם פון האר (ה')? (ישעיהו נג, א.)
a ng Yeshayah Hashem Har fun orem der
1 53 Yeshayah Hashem L-rd of arm the

לט דערפאר האבן זיי נישט געקענט גלויבן, ווייל ישעיהו האט
hot Yeshayah vail gloiben gekent nisht zei hoben derfar
did Yeshayah because believe able to not they were therefore

ווידער געזאגט:
gezogt vider
say again

מ און ער האט בלינד געמאכט זייערע אויגן,
oigen zeiere gemacht blind hot er un
eyes their made blind had he and

הארט געמאכט זייער הארץ,
harts zeier gemacht hart
heart their made hard

כדי זיי זאלן נישט זען מיט די אויגן,
oigen di mit zen nisht zolen zei kedei
eyes the with see not should they so that

און באנעמען מיטן הארץ,
harts miten banemen un
heart with the understand and

און תשובה טאן,
ton tshuve un
do repentance and

און איך זאל זיי היילן. (ישעיהו ו, ט, י.)
i t u Yeshayah heilen zei zol ich un
10 9 6 Yeshayah heal them shall I and

מא דאס האט ישעיהו געזאגט, ווייל ער האט געזען זיין כבוד,
koved zain gezen hot er vail gezogt Yeshayah hot dos
glory his seen had he because say Yeshayah did this

און גערעדט וועגן אים. מב דאך האבן א סך אפילו פון די שרים
sorim di fun afile sach a hoben doch im vegen geredt un
rulers the of even many a have yet him about spoke and

of where he is going. 36 While you have the Ohr, walk in the Ohr that you may become Bnei HaOhr. These things spoke Rebbe, Melech HaMoshiach. And, having gone away, he was hidden from them. 37 Though so many otot he had done before them, they lacked emunah in him, 38 That the dvar of Yeshayah HaNavi may be fulfilled, which said, Adonoi, MI HE'EMIN LISHMU'ATEINU UZERO'A HASHEM AL-MI NIGLATAH? *(Who has believed our report and to whom is the arm of Hashem revealed)*? 39 Therefore, they were not able to have emunah, because, again Yeshayah said, 40 HE HAS BLINDED THEIR EYES, HASHMIN LEV HAAM HAZEH *(Harden the heart of this people)*, THAT THEY MIGHT NOT SEE WITH THEIR EYES AND HAVE BINAH WITH THEIR LEV AND MIGHT TURN AND I WILL HEAL THEM. 41 These things Yeshayah spoke because he saw the kavod *(glory)* of Rebbe, Melech HaMoshiach and he spoke about him. 42 Nevertheless, however, even among the manhigim *(leaders)* many had emunah *(faith)* in Rebbe, Melech HaMoshiach. But because of the Perushim, they

געגלויבט אין אים, נאר צוליב די פרושים האבן זיי עס נישט
nisht es zei hoben Perushim di tsulib nor im in gegloibt
not it they did Pharisees the on account of but him in believed

מודה געווען, כדי זיי זאלן נישט געלייגט ווערן אין חרם אריין;
arain cheirem in veren geleigt nisht zolen zei kedei geven moide
into cheirem in to be put not should they so that did confess

מג ווארום זיי האבן ליבער געהאט דעם כבוד פון מענטשן, ווי דעם
dem vi mentshn fun koved dem gehat liber hoben zei vorem
the than people from glory the have rather did they because

כבוד פון ה׳ .
Hashem fun koved
Hashem from glory

מד און יהושע/ישוע האט אויסגערופן און געזאגט: דער , וואס
vos der gezogt un oisgerufen hot Yeshua/Yehoshua un
who the one said and call out did Yehoshua and

גלויבט אין מיר, גלויבט נישט אין מיר, נאר אין דעם , וואס האט מיך
mich hot vos dem in nor mir in nisht gloibt mir in gloibt
me has who the one in but me in not believes me in believes

געשיקט. מה און דער , וואס זעט מיך , זעט דעם , וואס האט מיך
mich hot vos dem zet mich zet vos der un geshikt
me has who the one sees me sees who the one and sent

געשיקט. מו איך בין געקומען א ליכט אין דער וועלט אריין, כדי יעדער
yeder kedei arain velt der in licht a gekumen bin ich geshikt
every so that into world the in light a come am I sent

איינער, וואס גלויבט אין מיר, זאל נישט בלייבן אין דער פינצטערניש.
fintsternish der in blaiben nisht zol mir in gloibt vos einer
darkness the in remain not shall me in believes who one

מז און אויב עמיצער הערט מיינע רייד , און היט זיי נישט, וועל
vel nisht zei hit un reid maine hert emitser oib un
will not them keeps and words my hears anyone if and

איך אים נישט משפטן ; ווארום איך בין נישט געקומען, כדי איך
ich kedei gekumen nisht bin ich vorem mishpeten nisht im ich
I so that come not did I because judge not him I

זאל משפטן די וועלט, נאר כדי איך זאל ראטעווען די וועלט.
velt di rateven zol ich kedei nor velt di mishpeten zol
world the save shall I so that only world the condemn shall

מח דער , וואס ווארפט מיך אפ און נעמט נישט אָן מיינע רייד ,
reid maine on nisht nemt un op mich varft vos der
words my on not accepts and aside me casts who the one

האט שוין זיין שופט; דאס ווארט, וואס איך האב גערעדט, דאס וועט
vet dos geredt hob ich vos vort dos shoifet zain shoin hot
will that spoken have I which word the judge his already has

אים משפטן אין דעם לעצטן טאג. מט ווייל איך האב פון מיר אליין
alein mir fun hob ich vail tog letstn dem in mishpeten im
alone me of have I because day last the in condemn him

נישט גערעדט; נאר ער, וואס האט מיך געשיקט, דער פאטער אליין ,
alein foter der geshikt mich hot vos er nor geredt nisht
himself Father the sent me has who he but spoken not

האט מיר געגעבן א געבאט , וואס איך זאל זאגן , און וואס איך זאל
zol ich vos un zogen zol ich vos gebot a gegeben mir hot
shall I what and say shall I what command a given me has

רעדן. נ און איך ווייס , אז זיין געבאט איז אייביק לעבן. דעריבער
deriber leben eibik iz gebot zain az veis ich un reden
therefore life eternal is command his that know I and speak

were not making hoda'ah *(confession)* of Rebbe, Melech HaMoshiach, lest under the cherem ban they should be put away from the shul.
43 For their ahavah was for the kavod Bnei Adam rather than the kavod Hashem.

44 But Rebbe, Melech HaMoshiach cried out, The ma'amin in me does not have emunah in me, but in the One having sent me.
45 And the one seeing me sees the One having sent me.
46 I have come as an Ohr *(Light)* into the Olam Hazeh that everyone believing in me may not remain in the choshech *(darkness)*.
47 And if anyone hears my devarim and of my devarim is not shomer, I do not judge him, for I did not come to bring the Olam Hazeh into mishpat, but that I may save the Olam Hazeh.
48 The one setting me aside and not receiving the devarim has his Shofet: the dvar which I spoke will judge him on the Yom HaAcharon.
49 Because I do not speak on my own, but the one having sent me [Elohim] HaAv He has given me a mitzvah of what I may say and what I may speak.
50 And I have da'as that the mitzvah of Him is Chayyei Olam. Whatsoever things I speak, I speak,

וואס איך רעד , רעד איך אזוי, ווי דער פאטער האט צו מיר גערעדט.
geredt mir tsu hot foter der vi azoi ich red red ich vos
spoken me to has Father the as so I speak speak I what

יג און פאר דעם יום טוב פסח , אזוי ווי יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vi azoi Pesach tov yom dem far un
Yehoshua as in this way Pesach Tov Yom the before and

האט געוואוסט, אז זיין שעה איז געקומען, כדי ער זאל
zol er kedei gekumen iz sho zain az gevust hot
shall he so that come is hour his that know did

אוועקגיין פון דער דאזיקער וועלט צום פאטער, האבנדיק געליבט
gelibt hobendik foter tsum velt doziker der fun avekgein
loved having Father to the world this the from depart

זיינע אייגענע, וואס זענען אין דער וועלט, האט ער זיי ליב געהאט
gehat lib zei er hot velt der in zenen vos eigene zaine
had love them he did world the in are who own his

ביז צום סוף. [ב] און בשעת דער סעודה אין אוונט , נאך דעם ווי
vi dem noch ovent in sude der beshas un sof tsum biz
as the after evening in feast the while and end the until

דער שׂטן האט שוין געהאט געלייגט אין הארצן פון יהודה בן
ben Yehude fun hartsn in geleigt gehat shoin hot Satan der
son of Yehudah of heart in put had already had Satan the

שמעון איש-קריות , אז ער זאל אים פארראטן, [ג] (יהושע/ישוע)
Yeshua/Yehoshua farraten im zol er az Ish-K'riot Shim'on
Yehoshua betray him shall he that man from Kriot Simon

ווייסנדיק, אז דער פאטער האט אים אלץ איבערגעבן אין די הענט
hent di in ibergeben alts im hot foter der az visendik
hands the in give over everything him did Father the that knowing

אריין, און אז ער איז געקומען פון ה׳ און גייט צו ה׳ , [ד] איז
iz Hashem tsu geit un Hashem fun gekumen iz er az un arain
did Hashem to goes and Hashem from come did he that and into

ער אויפגעשטאנען פונם טיש, און האט אוועקגעלייגט די מלבושים ,
malbushem di avekgeleigt hot un tish funem oifgeshtanen er
garments the put away did and table from the get up he

און נעמענדיק א האנטוך, האט ער זיך ארומגעגארטלט. [ה] נאך דעם
dem noch arumgegartlt zich er hot hantech a nemendik un
that after gird around himself he did towel a taking and

האט ער אריינגעגאסן וואסער אינם בעקן און אנגעהויבן צו וואשן די
di vashen tsu ongehoiben un bekn inem vaser araingegosn er hot
the wash to began and basin in the water pour he did

תלמידימס פיס און אפצואווישן מיטן האנטוך, מיט וועלכן ער איז
iz er velchen mit hantech miten optsuvishen un fis talmidims
is he which with towel with the wipe them and feet disciples'

געווען ארומגעגארטלט. [ו] אזוי קומט ער צו שמעון פעטרוסן. זאגט ער צו
tsu er zogt Petrosn Shim'on tsu er kumt azoi arumgegartlt geven
to he says Peter Simon to he comes so gird around was

אים: האר, דו זאלסט מיר וואשן די פיס? [ז] האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot fis di vashen mir zolst du Har im
Yehoshua did feet the wash me you shall you L-rd him

געענטפערט און געזאגט צו אים: וואס איך טו, ווייסטו נישט אצונד,
atsund nisht veistu tu ich vos im tsu gezogt un geentfert
now not you know do I what him to said and answer

שפעטער אבער וועסטו זיך דערוויסן. [ח] זאגט פעטרוס צו אים:
im tsu Petros zogt dervisen zich vestu ober shpeter
him to Peter says find out yourself will you however later

therefore, just as HaAv has
told me.

13 Now before the
Chag *(Feast)* of
the Pesach, Rebbe, Melech
HaMoshiach, having da'as
that his sha'ah *(hour, time)*
had come, his sha'ah when
he should pass from the
Olam Hazeh to HaAv, having
had ahavah for his own
in the Olam Hazeh, he
had ahavah for them to
HaKetz. [2] And seudah taking
place, HaSatan already
having put into the lev of
Yehudah Ben Shim'on from
K'riot that he should betray
him, [3] And Rebbe, Melech
HaMoshiach having had da'as
that HaAv had given into
his hands all things, and
that from Hashem Rebbe,
Melech HaMoshiach came
forth and to Hashem he is
going, [4] He rises from the
seudah and puts aside his
me'il and kesones, girding
himself with a towel. [5] He
puts mayim *(water)* into
the basin and began to
wash the raglei hatalmidim
and to wipe them with
the towel with which he
had been girded. [6] Rebbe,
Melech HaMoshiach comes
then to Shim'on Kefa. Kefa
says to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Adoni, you
wash my feet? [7] In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
says to him, Of what I am
doing you do not have
da'as now, but you will
receive binah after these
things. [8] Kefa says to him,
Never will you wash my

דו זאלסט מיר בשום אופן קיינמאל נישט וואשן מיינע פיס. האט
hot fis maine vashen nisht keinmol oifen beshum mir zolst du
did feet my wash not never way never me you shall you

יהושע/ישוע אים געענטפערט: אויב איך וואש דיך נישט, האסטו
hostu nisht dich vash ich oib geentfert im Yeshua/Yehoshua
you have not you wash I if answer him Yehoshua

נישט קיין חלק מיט מיר. ט זאגט שמעון פעטרוס צו אים: האר,
Har im tsu Petros Shim'on zogt mir mit cheilek kein nisht
L-rd him to Peter Simon says we with share any not

נישט בלויז מיינע פיס, נאר אפילו מיינע הענט און דעם קאפ! י זאגט
zogt kop dem un hent maine afile nor fis maine bloiz nisht
says head the and hands my even but feet my only not

יהושע/ישוע צו אים: דער געוואשענער דארף נישט מער ווי
vi mer nisht darf gevashener der im tsu Yeshua/Yehoshua
than more not needs who is washed the one him to Yehoshua

אפצוואוואשן די פיס, ווייל ער איז אינגאנצן ריין ; און איר זענט
zent ir un rein ingantsen iz er vail fis di optsuavashen
are you and clean wholly is he because feet the to wash

ריין , אבער נישט אלע. יא ווארום ער האט געוואוסט, ווער עס וועט
vet es ver gevust hot er vorem ale nisht ober rein
will it who know did he because all not however clean

אים פאררעטן; דערפאר האט ער געזאגט: נישט אלע זענט איר ריין .
rein ir zent ale nisht gezogt er hot derfar farraten im
clean you are all not say he did therefore betray him

יב און ווען ער האט שוין געהאט געוואשן זייערע פיס, און גענומען
genumen un fis zeiere gevashn gehat shoin hot er ven un
took and feet their washed had already did he when and

זיינע מלבושים , און זיך ווידער אנידערגעזעצט, האט ער צו זיי
zei tsu er hot anidergezetst vider zich un malbushem zaine
them to he did sat down again self and garments his

געזאגט: צי ווייסט איר וואס איך האב געטאן צו אייך? יג איר רופט מיך
mich ruft ir aich tsu geton hob ich vos ir veist tsi gezogt
me call you you to done have I what you know say

רבי און האר, און ריכטיק זאגט איר, ווארום איך בין עס. יד דעריבער
deriber es bin ich vorem ir zogt richtik un Har un Rebbe
therefore this am I because you say rightly and L-rd and Rebbe

אויב איך, דער האר און רבי , האב אייך געוואשן אייערע פיס, זענט איר
ir zent fis eiere gevashn aich hob Rebbe un Har der ich oib
you are feet your washed you have Rebbe and L-rd the I if

אויך מחייב צו וואשן איינער דעם אנדערן די פיס. טו ווארום איך
ich vorem fis di andern dem einer vashen tsu mechayev oich
I because feet the other the one wash to obligated also

האב אייך געגעבן א ביישפיל, כדי , ווי איך האב געטאן צו אייך, אזוי
azoi aich tsu geton hob ich vi kedei baishpil a gegeben aich hob
so you to done have I as so that example an given you have

זאלט איר אויך טאן. טז באמת , באמת זאג איך אייך; א קנעכט איז נישט
nisht iz knecht a aich ich zog beemes beemes ton oich ir zolt
not is servant a you I say in truth in truth do also you shall

גרעסער ווי זיין האר, אויך איז א שליח נישט גרעסער ווי דער ,
der vi greser nisht shliach a iz oich Har zain vi greser
the one than greater not messenger a is also lord his than greater

וואס האט אים געשיקט. יז אויב איר ווייסט דאס, געבענטשט זענט איר, אויב
oib ir zent gebentsht dos veist ir oib geshikt im hot vos
if you are blessed that know you if send him did who

feet l'Olam! Rebbe, Melech
HaMoshiach answered him,
Unless I wash you, you do
not have a chelek *(alloted
portion of inheritance)* with
me. 9 Shim'on Kefa says to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
Adoni, then not my feet
only but also my hands
and my head. 10 Rebbe,
Melech HaMoshiach says to
him, The one having been
bathed does not have need
except his feet to wash, but
is wholly tahor, and you
are tehorim, though not
all. 11 For Rebbe, Melech
HaMoshiach had da'as of
the one betraying him.
Therefore, he said, Not all are
tehorim.

12 Therefore, when he
washed their feet and
resuited himself into his
kaftan, Rebbe, Melech
HaMoshiach reclined
at tish again and said
to them, Do you have
da'as of what I have
done for you? 13 You
call me Rabbeinu and
Adoneinu, and you say
well, for Ani Hu. 14 If,
therefore, I, being Rebbe
and Adon, washed your
feet, you ought to wash
the feet of one another
also. 15 For I gave you
a mofet that as I did to
you, you may do also.
16 Omein, omein, I say
to you, an eved is not
greater than his Adon,
nor is a shliach *(one
sent)* greater than his
Meshalle'ach *(Sender)*.
17 If you have da'as of

איר טוט עס. יח נישט װעגן אייך אלע רעד איך; װארום איך װייס װעמען
vemen veis ich vorem ich red ale aich vegen nisht es tut ir
whom know I because I speak all you about not it do you

איך האב אויסדערװיילט; נאר כדי דער פסוק זאל מקוים װערן:
veren mekuyem zol pasuk der kedei nor oisderveilt hob ich
become fulfilled shall verse the so that but chosen have I

דער , װאס עסט מיין ברויט,
broit main est vos der
bread my eats who the one

האט אויפגעהויבן זיין טריט (עקב) קעגן מיר. (תהלים מא, י.)
i ma Tehilim mir kegen akev trit zain oifgehoiben hot
10 41 Psalms me against heel step his lift up did

יט שוין איצט זאג איך עס אייך, איידער עס געשעט, כדי װען עס
es ven kedei geshet es eider aich es ich zog itst shoin
it when so that occurs it before you it I tell now already

װעט געשען , זאלט איר גלויבן , אז איך בין עס. כ באמת , באמת
beemes beemes es bin ich az gloiben ir zolt geshen vet
in truth in truth He am I that believe you shall to happen will

זאג איך אייך: װער עס נעמט אויף דעם , װעמען איך שיק, דער נעמט
nemt der shik ich vemen dem oif nemt es ver aich ich zog
accepts that send I whom the one on accepts it who you I tell

מיך אויף; און װער עס נעמט מיך אויף, דער נעמט אויף אים, װאס
vos im oif nemt der oif mich nemt es ver un oif mich
who Him on accepts that on me accepts it who and on me

האט מיך געשיקט.
geshikt mich hot
send me did

כא דאס זאגנדיק, האט יהושע/ישוע זיך באאומרואיקט אין זיין
zain in baumruikt zich Yeshua/Yehoshua hot zogendik dos
His in troubled self Yehoshua did saying this

גייסט, און האט עדות געזאגט, און גערעדט: באמת , באמת זאג
zog beemes beemes geredt un gezogt eides hot un gaist
say in truth in truth spoke and said witness did and spirit

איך אייך: איינער פון אייך װעט מיך פארראטן. כב די תלמידים האבן
hoben talmidim di farraten mich vet aich fun einer aich ich
did disciples the betray me will you of one you I

דעריבער געקוקט איינער אויפן אנדערן, מסופק װעגן װעמען ער
er vemen vegen mesupek andern oifen einer gekukt deriber
he whom about doubtful other on the one look therefore

זאגט עס. כג און איינער פון זיינע תלמידים, װעמען יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua vemen talmidim zaine fun einer un es zogt
Yehoshua whom disciples his of one and this was saying

האט (באזונדערס) ליב געהאט, איז געװען אנגעלענט אויף ישועס
Yeshuas oif ongelent geven iz gehat lib bazunders hot
Yeshua's on leaning was is had love particularly did

ברוסט. כד האט שמעון פעטרוס געװאונקען צו דעם דאזיקן , און צו אים
im tsu un dozikn dem tsu gevunken Petros Shim'on hot brust
him to and this one the to motion Peter Simon did chest

געזאגט: זאג װער עס איז, װעגן װעמען ער רעדט. כה נייגנדיק זיך
zich neigendik redt er vemen vegen iz es ver zog gezogt
himself inclining speaks he whom about is it who tell said

אזוי צו ישועס ברוסט, זאגט יענער צו אים: האר, װער איז
iz ver Har im tsu yener zogt brust Yeshuas tsu azoi
is who L-rd him to that one says chest Yeshua's to in this way

these things, happy are
you, if you put them
into practice. 18 I do
not speak about all
of you — I have da'as
of whom I chose —
But it is to fulfill the
Kitvei Hakodesh, OKHEL
LAKHEMI HIGDIL ALAI
AKEV *(the one eating
my bread he lifted up
his heel against me)*.
19 From now on I tell you
before the occurrence
that you may have
emunah *(faith)* when
it occurs, that Ani Hu.
20 Omein, omein, I say to
you, the one receiving
whomever I may send
receives me, and the one
receiving me, receives
the One having sent
me.
21 Having said these things,
Rebbe, Melech HaMoshiach
was spiritually troubled
and he gave solemn edut
(testimony), and said, Omein,
omein, I say to you, that
one of you will betray me.
22 Moshiach's talmidim were
looking at one another, being
uncertain about whom he
speaks. 23 One of his talmidim
was reclining at tish near
the kheyk *(bosom)* of Rebbe,
Melech HaMoshiach — the
talmid haahuv. 24 Therefore
Shim'on Kefa nods to this
one to inquire who it may be
about whom Rebbe, Melech
HaMoshiach speaks. 25 Having
leaned back, then, that one
thus near the kheyk Rebbe,
Melech HaMoshiach, says
to him, Adoni, who is it?
26 He answers, That one it

עס? כו יהושע/ישוע האט געענטפערט: יענער איז עס, פאר וועמען
vemen far es iz yener geentfert hot Yeshua/Yehoshua es
whom for it is that one answer did Yehoshua it

איך וועל איינטונקען דעם ביסן און אים געבן. און איינטונקענדיק
aintunkendik un geben im un bisen dem aintunken vel ich
dipping and give him and morsel the dip will I

דעם ביסן , נעמט ער און גיט אים צו יהודה בן שמעון
Shim'on ben Yehude tsu im git un er nemt bisen dem
Simon son of Yehudah to it gives and he takes morsel the

איש-קריות . כז און נאך דעם ביסן איז דער שׂטן דעמאלט אריין אין
in arain demolt Satan der iz bisen dem noch un Ish-K'riot
in enter then Satan the is morsel the after and man from Kriot

אים. יהושע/ישוע האט דעריבער צו אים געזאגט: וואס דו טוסט,
tust du vos gezogt im tsu deriber hot Yeshua/Yehoshua im
do you what say him to therefore did Yehoshua him

טו גיך . כח און קיינער ארום דעם טיש האט נישט פארשטאנען,
farshtanen nisht hot tish dem arum keiner un gich tu
understand not did table that around anyone and quickly do

פארוואס ער האט דאס געזאגט צו אים. כט ווארום אייניקע האבן געמיינט,
gemeint hoben einike vorem im tsu gezogt dos hot er farvos
think did some because him to said that had he why

ווייל יהודה האט געהאט די פושקע, זאגט יהושע/ישוע צו
tsu Yeshua/Yehoshua zogt pushke di gehat hot Yehude vail
to Yehoshua says purse the have did Yehudah because

אים: קויף איין, וואס מיר ברויכן אויף יום טוב; אדער אז ער זאל
zol er az oder tov yom oif broichen mir vos ein koif im
shall he that or Tov Yom for need we what one buy him

עפעס געבן צו די ארעמעלייט. ל און ווי ער האט געהאט גענומען
genumen gehat hot er vi un oremelait di tsu geben epes
taken had did he as and poor people the to give something

דעם ביסן , איז ער גלייך ארויסגעגאנגען; און עס איז געווען נאכט.
nacht geven iz es un aroisgegangen glaich er iz bisen dem
night was is it and went out immediately he is morsel the

לא און ווען ער איז ארויסגעגאנגען, האט יהושע/ישוע געזאגט:
gezogt Yeshua/Yehoshua hot aroisgegangen iz er ven un
say Yehoshua did go out did he when and

איצט איז דער בר אנש פארהערלעכט, און ה׳ איז פארהערלעכט
farherlecht iz Hashem un farherlecht Enosh Bar der iz itst
glorified is Hashem and glorified of Man Son the is now

אין אים; לב און אויב ה׳ איז פארהערלעכט אין אים, וועט ה׳
Hashem vet im in farherlecht iz Hashem oib un im in
Hashem will him in glorified is Hashem if and him in

אים פארהערלעכן אין זיך אליין, און באלד וועט ער אים פארהערלעכן.
faherlechen im er vet bald un alein zich in faherlechen im
glorify him he will soon and alone self in glorify him

לג קינדער, נאך א קורצע צייט בין איך מיט אייך. איר וועט מיך זוכן ,
zuchen mich vet ir aich mit ich bin tsait kurtse a noch kinder
seek me will you you with I am time short a yet children

און ווי איך האב געזאגט צו די יידן : וואוהין איך גיי, קענט איר
ir kent gei ich vuahin Yidn di tsu gezogt hob ich vi un
you can go I where Judaeans the to said have I as and

נישט קומען, אזוי זאג איך אויך אייך איצט. לד א נייע מצווה גיב
gib mitsve naie a itst aich oich ich zog azoi kumen nisht
give commandment new a now you also I tell so come not

is to whom I will dip the
morsel and will give to him.
Having dipped, therefore, he
takes the morsel and gives
to Yehudah Ben Shim'on
from K'riot. 27 And after
he received the morsel,
then HaSatan entered into
that man; therefore, Rebbe,
Melech HaMoshiach says to
him, What you are bent on
doing, do quickly. 28 But no
one reclining at tish had da'as
of why he said this to him.
29 For some were thinking vi-
bahlt *(since)* Yehudah from
K'riot had the aron otzaram
(chest of treasury), that he
says to him, Buy the things
which we need for the Chag
(Feast) or that he should
give ma'ot chittim *(money for
wheat financial contributions)*
for haAniyim *(the poor)*.
30 Therefore, having taken the
morsel, that man went out
immediately. And it was lailah
(night).

31 When, therefore that man
went out, Rebbe, Melech
HaMoshiach says, Now the
Bar Enosh receives kavod
and Hashem is given kavod
in him. 32 If Hashem receives
kavod in him, Hashem will
also give him kavod in
himself, and Hashem will
give him kavod immediately.
33 Yeladim, yet a little while
I am with you; you will
seek me, and as I said to
those of Yehudah, Where
I go away, you are not
able to come. Also to you I
say this now. 34 A mitzvah
chadasha I give to you, that

איך אייך, אז איר זאלט ליב האבן איינער דעם אנדערן; ווי איך האב
hob ich vi andern dem einer hoben lib zolt ir az aich ich
did I as other the one have love shall you that you I

איך ליב געהאט, אזוי זאלט איר אויך ליב האבן איינער דעם אנדערן.
andern dem einer hoben lib oich ir zolt azoi gehat lib aich
other the one have love also you shall so had love you

לה דורך דעם דאזיקן וועלן אלע דערקענען, אז איר זענט מיינע
maine zent ir az derkenen ale velen dozikn dem durch
my are you that recognize all will this the through

תלמידים, אויב איר וועט האבן ליבע איינער פאר דעם אנדערן.
andern dem far einer libe hoben vet ir oib talmidim
other the for one love have will you if disciples

לו זאגט שמעון פעטרוס צו אים: האר, וואוהין גייסטו? האט
hot geistu vuahin Har im tsu Petros Shim'on zogt
did go you where L-rd him to Peter Simon says

יהושע/ישוע געענטפערט: וואוהין איך גיי, קענסטו מיר איצט נישט
nisht itst mir kenstu gei ich vuahin geentfert Yeshua/Yehoshua
not now me can you go I where answer Yehoshua

נאכפאלגן, שפעטער אבער וועסטו מיר נאכפאלגן. לז זאגט פעטרוס צו
tsu Petros zogt nochfolgen mir vestu ober shpeter nochfolgen
to Peter says follow me will you however later follow

אים: האר, פארוואס קען איך דיר איצט נישט נאכפאלגן? מיין לעבן וועל
vel leben main nochfolgen nisht itst dir ich ken farvos Har im
will life my follow not now you I can why L-rd him

איך אנידערלייגן פאר דיינעטוועגן. לח ענטפערט יהושע/ישוע : דיין
dain Yeshua/Yehoshua entfert daintvegen far aniderleigen ich
your Yehoshua answers your sake for lay down I

לעבן וועסטו אנידערלייגן פאר מיינעטוועגן? באמת , באמת זאג איך דיר:
dir ich zog beemes beemes mainetvegen far aniderleigen vestu leben
you I say in truth in truth my sake for lay down will you life

איידער נאך דער האן וועט קרייען, וועסטו מיך דריי מאל פארלייקענען!
farleikenen mol drai mich vestu kreien vet hon der noch eider
deny times three me will you crow will cock the yet before

יד זאל אייער הארץ זיך נישט באאומרואיקן; איר גלויבט אין
in gloibt ir baumruiken nisht zich harts eier zol
in believe you troubled not self heart your shall

ה' , גלויבט אויך אין מיר. ב אין מיין פאטערס הויז איז
iz hoiz foters main in mir in oich gloibt Hashem
is house Father's my in me in also believe Hashem

דא א סך וואוינונגען; וואלט עס נישט אזוי געווען, וואלט איך עס אייך
aich es ich volt geven azoi nisht es volt voinungen sach a do
you it I would be so not it would dwellings many a here

געזאגט ; ווייל איך גיי צוגרייטן אן ארט פאר אייך. ג און ווען איך
ich ven un aich far ort an tsugreiten gei ich vail gezogt
I when and you for place an prepare go I because have told

גיי און גרייט צו אן ארט פאר אייך, וועל איך ווידער קומען, און אייך
aich un kumen vider ich vel aich far ort an tsu greit un gei
you and come again I will you for place an for prepare and go

נעמען צו מיר, כדי וואו איך בין, זאלט איר אויך זיין. ד און וואוהין
vuahin un zain oich ir zolt bin ich vu kedei mir tsu nemen
where and be also you shall am I where so that me to take

איך גיי, ווייסט איר, און איר קענט דעם וועג. ה זאגט תומא צו אים: האר,
Har im tsu Toma zogt veg dem kent ir un ir veist gei ich
L-rd him to Toma says way the know you and you know go I

you have ahavah *(agape)*
one for the other, as I
have had ahavah *(agape)*
for you, so also you have
ahavah *(agape)* one for the
other. 35 By this will kol
Bnei Adam have da'as that
my talmidim you are, if
ahavah you have one for the
other.

36 Shim'on Kefa says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, Adoni,
where are you going? In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
answered him, Where I go,
you are not able now to follow
me, but you will follow later.
37 Kefa says to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Adoni, why am
I not able to follow you now?
I will lay down my neshamah
for you. 38 Rebbe, Melech
HaMoshiach answers, Your
neshamah for me will you lay
down? Omein, omein, I say to
you, a tarnegol will not crow
until you make hakhchashah
(denial) of me shloshah times.

14 Let not your levavot
be troubled. You
have emunah *(faith)* in
Hashem. Also in me have
emunah *(faith)*. 2 In the
Beis Avi there are many
me'onot *(dwelling places,
permanent residences, homes)*;
if it were not so, would I
have told you that I go to
prepare a makom *(place)*
for you? 3 And if I go and
prepare a makom for you,
I am coming again and will
receive you to myself, that
where I am, there you may
be also. 4 And where I go
you have da'as of HaDerech.

מיר ווייסן נישט וואוהין דו גייסט; און וויאזוי קענען מיר וויסן דעם וועג?
veg dem visen mir kenen viazoi un geist du vuahin nisht veisen mir
way the know we can how and go you where not know we

ו זאגט צו אים יהושע/ישוע : איך בין דער דרך (ה׳) און דער
der un Hashem derech der bin ich Yeshua/Yehoshua im tsu zogt
the and Hashem way the am I Yehoshua him to says

אמת און דאס לעבן; קיינער קומט נישט צום פאטער, אחוץ דורך
durch achuts foter tsum nisht kumt keiner leben dos un emes
through except Father to the not comes anyone life the and truth

מיר. ז אויב איר וואלט מיך געקענט , וואלט איר אויך געקענט
gekent oich ir volt gekent mich volt ir oib mir
have known also you would have known me would you if me

מיין פאטער; און פון איצט אָן קענט איר אים און האט אים געזען.
gezen im hot un im ir kent on itst fun un foter main
seen Him have and Him you know on now from and Father my

ח זאגט פיליפוס צו אים: האר, ווייז אונדז דעם פאטער, און עס וועט זיין
zain vet es un foter dem undz vaiz Har im tsu Filipos zogt
be will it and Father the us show L-rd him to Philip says

גענוג פאר אונדז. ט זאגט יהושע/ישוע צו אים: אזא לאנגע צייט
tsait lange aza im tsu Yeshua/Yehoshua zogt undz far genug
time long such him to Yehoshua says us for enough

בין איך שוין מיט אייך, און דו קענסט מיך נישט, פיליפוס? ווער עס
es ver Filipos nisht mich kenst du un aich mit shoin ich bin
it who Philip not me know you and you with now I am

האט מיך געזען, דער האט געזען דעם פאטער; און וויאזוי זאגסטו: ווייז
vaiz zogstu viazoi un foter dem gezen hot der gezen mich hot
show you say how and Father the see did that seen me has

אונדז דעם פאטער? י צי גלויבסטו דען נישט, אז איך בין אין דעם
dem in bin ich az nisht den gloibstu tsi foter dem undz
the in am I that not then do you believe Father the us

פאטער און דער פאטער איז אין מיר? די ווערטער וואס איך רעד צו
tsu red ich vos verter di mir in iz foter der un foter
to speak I that words the me in is Father the and Father

אייך, רעד איך נישט פון מיר אליין ; נאר דער פאטער, וואס וואוינט אין
in voint vos foter der nor alein mir fun nisht ich red aich
in dwells who Father the but myself me from not I speak you

מיר, טוט זיינע מעשים. יא גלויבט מיר, אז איך בין אין דעם פאטער און
un foter dem in bin ich az mir gloibt maisim zaine tut mir
and Father the in am I that me believe works His does me

דער פאטער אין מיר; און אויב נישט, גלויבט צוליב די מעשים
maisim di tsulib gloibt nisht oib un mir in foter der
works the on account of believe not if and me in Father the

אליין . יב באמת , באמת זאג איך אייך: דער , וואס גלויבט אין
in gloibt vos der aich ich zog beemes beemes alein
in believes who the one you I tell in truth in truth themselves

מיר, די מעשים וואס איך טו, וועט ער אויך טאן; און גרעסערע ווי די
di vi gresere un ton oich er vet tu ich vos maisim di mir
the than greater and do also he will do I that works the me

דאזיקע וועט ער טאן, ווייל איך גיי צו דעם פאטער. יג און וואס איר
ir vos un foter dem tsu gei ich vail ton er vet dozike
you what and Father the to go I because do he will these

וועט נאר בעטן אין מיין נאמען, וועל איך דאס דאזיקע טאן, כדי דער
der kedei ton dozike dos ich vel nomen main in beten nor vet
the so that do these the I will name my in ask only will

5 T'oma says to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Adoni, we do
not have da'as of where
you are going; how are
we able to have da'as of
HaDerech? 6 Rebbe, Melech
HaMoshiach says to him, I
am HaDerech, HaEmes, and
HaChayyim. No one comes
to HaAv except through me.
7 If you have had da'as of
me, also you will have had
da'as of Avi. And from now
on, you have had da'as of
Him and have seen Him.
8 Philippos says to him,
Adoni, show us [Elohim]
HaAv and it is enough for us.
9 Rebbe, Melech HaMoshiach
says to Philippos, So long
a time with you I am and
you have not had da'as of
me, Philippos? The one
having seen me has seen
[Elohim] HaAv. How do
you say, Show us HaAv?
10 Do you not have emunah
(faith) that Ani Hu in HaAv
and HaAv is in me? The
devarim which I speak to
you I do not speak on my
own, but HaAv dwelling
in me does His pe'ulot.
11 In me have emunah, that
Ani Hu in HaAv and HaAv
is in me; but if not, have
emunah because of the
pe'ulot themselves. 12 Omein,
omein, I say to you, the one
believing in me the pe'ulot
which I do he will do, and
gedolot than these will he
do, because I am going to
HaAv. 13 And whatever you
ask b'Shem of me I will do,
that HaAv may receive kavod
in HaBen. 14 If anything
you ask me b'Shem of me,

פאטער זאל פארהערלעכט ווערן אין דעם זון . יד אויב איר וועט מיך
mich vet ir oib zun dem in veren farherlecht zol foter
me will you if Son the in become glorified shall Father

עפעס בעטן אין מיין נאמען, וועל איך עס טאן. טו אויב איר האט מיך
mich hot ir oib ton es ich vel nomen main in beten epes
me have you if do it I will name my in ask something

ליב, זאלט איר האלטן מיינע געבאטן ! טז און איך וועל בעטן דעם
dem beten vel ich un geboten maine halten ir zolt lib
the ask will I and commandments my keep you shall love

פאטער, און ער וועט אייך געבן אן אנדערן פרקליט , כדי ער זאל זיין
zain zol er kedei Paraklit andern an geben aich vet er un foter
be shall he so that advocate other an give you will he and Father

מיט אייך אויף אייביק ; יז דעם גייסט פון אמת, וואס די וועלט קען אים
im ken velt di vos emes fun Gaist dem eibik oif aich mit
him can world the whom truth of Spirit the eternity on you with

נישט אויפנעמען, מחמת זי זעט אים נישט און קען אים נישט; איר
ir nisht im ken un nisht im zet zi machmas oifnemen nisht
you not him knows and not him sees it because receive not

קענט אים יא , ווייל ער בלייבט ביי אייך און וועט זיין אין אייך.
aich in zain vet un aich bai blaibt er vail yo im kent
you in be will and you with remains he because indeed him know

יח איך וועל אייך נישט איבערלאזן ווי יתומים ; איך וועל קומען צו אייך.
aich tsu kumen vel ich yesoimim vi iberlozen nisht aich vel ich
you to come will I orphans like abandon not you will I

יט נאך א קליינע ווײַלע און די וועלט זעט מיך מער נישט, איר אבער
ober ir nisht mer mich zet velt di un vaile kleine a noch
however you not more me sees world the and while little a yet

זעט מיך; ווייל איך לעב, וועט איר לעבן אויך. כ אין יענעם טאג וועט
vet tog yenem in oich leben ir vet leb ich vail mich zet
will day that in also live you will live I because me see

איר ווייסן, אז איך בין אין מיין פאטער, און איר זענט אין מיר, און איך
ich un mir in zent ir un foter main in bin ich az visen ir
I and me in are you and Father my in am I that know you

בין אין אייך. כא ווער עס האט מיינע געבאטן און האלט זיי ,
zei halt un geboten maine hot es ver aich in bin
them keeps and commandments my has the one who you in am

דער איז עס, וואס האט מיך ליב; און דער, וואס האט מיך ליב, וועט זיין
zain vet lib mich hot vos der un lib mich hot vos es iz der
be will love me has who that and love me does who it is that

געליבט פון מיין פאטער, און איך וועל אים ליב האבן, און וועל מיך
mich vel un hoben lib im vel ich un foter main fun gelibt
myself will and have love him will I and Father my by beloved

אנטפלעקן צו אים. כב זאגט צו אים יהודה , נישט דער איש-קריות :
Ish-K'riot der nisht Yehude im tsu zogt im tsu antpleken
man from Kriot the not Yehudah him to says him to reveal

האר, וואס איז געשען , אז דו וועסט דיך אנטפלעקן צו
tsu antpleken dich vest du az geshen iz vos Har
to reveal Yourself you will you that happened has what L-rd

אונדז און נישט צו דער וועלט? כג האט יהושע/ישוע געענטפערט
geentfert Yeshua/Yehoshua hot velt der tsu nisht un undz
answer Yehoshua did world the to not and us

און געזאגט צו אים: אויב עמיצער האט מיך ליב, וועט ער האלטן מיין
main halten er vet lib mich hot emitser oib im tsu gezogt un
my keep he will love me does anyone if him to said and

I will do it.
15 If you have
ahavah for me, you will be
shomer mitzvot regarding
my commandments.
16 And
I will ask HaAv and another
Melitz Yosher He will give
you that He may be with
you l'Olam,
17 The Ruach
HaEmes, which the Olam
Hazeh is not able to receive,
because it does not see
Him nor have da'as of
Him. But you have da'as of
Him, because He remains
with you and He will be
in you.
18 I will not leave
you yetomim *(orphans)*. I
am coming to you.
19 Yet
a little time and the Olam
Hazeh no longer sees me,
but you see me. Because
Ani Chai, so you will live
also.
20 On Yom Hahu *(that
day)* you will have da'as
that I am in HaAv of me
and you are in me and
I am in you.
21 The one
having the mitzvot of me
and being shomer mitzvot,
that one is the one having
ahavah for me. And the
one having ahavah for me
will receive ahavah from
HaAv of me, and I will
have ahavah for him and
I will manifest myself to
him.
22 Yehudah *(not the one
from K'riot)* says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, Adoni,
and what has transpired
that to us you are about
to manifest yourself and
not to the Olam Hazeh?
23 In reply, Rebbe, Melech
HaMoshiach said to him,
If anyone has ahavah for
me, of my dvar he will be
shomer and HaAv of me will

ווארט; און מיין פאטער וועט אים ליב האבן; און מיר וועלן קומען צו
tsu kumen velen mir un hoben lib im vet foter main un vort
to come will we and have love him will Father my and word

אים און מאכן א וואוינונג (פאר אונדז) ביי אים. כד ווער עס האט מיך
mich hot es ver im bai undz far voinung a machen un im
me does it who him with us for dwelling a make and him

נישט ליב, דער האלט נישט מיינע ווערטער; און דאס ווארט, וואס איר
ir vos vort dos un verter maine nisht halt der lib nisht
you which word the and words my not keeps that love not

הערט, איז נישט מיין , נאר פון דעם פאטער, וואס האט מיך געשיקט.
geshikt mich hot vos foter dem fun nor main nisht iz hert
sent me has who Father the from rather mine not is hear

כה דאס האב איך צו אייך גערעדט, זייענדיק ביי אייך. כו דער פרקליט
Paraklit der aich bai zaiendik geredt aich tsu ich hob dos
Advocate the you with being spoken you to I have this

אבער , דער רוח הקודש , וועמען דער פאטער וועט שיקן אין מיין
main in shiken vet foter der vemen Hakoidesh ruach der ober
my in send will Father the whom the Holy Spirit the however

נאמען, ער וועט אייך אלץ לערנען, און אייך דערמאנען אלץ, וואס
vos alts dermonen aich un lernen alts aich vet er nomen
which all remind about you and teach all you will he name

איך האב אייך געזאגט. כז שלום לאז איך איבער מיט אייך; מיין שלום
sholem main aich mit iber ich loz sholem gezogt aich hob ich
peace my you with over I leave peace told you have I

גיב איך אייך; נישט ווי די וועלט גיט , גיב איך אייך. זאל זיך
zich zol aich ich gib git velt di vi nisht aich ich gib
self shall you I give gives world the the way not you I give

אייער הארץ נישט באאומרואיקן, און זאל עס נישט ווערן פארצאגט .
fartsogt veren nisht es zol un baumruiken nisht harts eier
despondent become not it let and troubled not heart your

כח איר האט געהערט, אז איך האב אייך געזאגט; איך גיי אוועק, און
un avek gei ich gezogt aich hob ich az gehert hot ir
and away go I said you have I that heard have you

קום (ווידער) צו אייך. אויב איר וואלט מיך ליב געהאט, וואלט איר
ir volt gehat lib mich volt ir oib aich tsu vider kum
you would had love me would you if you to again come

זיך געפריידט, אז איך גיי צו דעם פאטער, ווייל דער פאטער
foter der vail foter dem tsu gei ich az gefreidt zich
Father the because Father the to go I that rejoiced self

איז גרעסער פון מיר. כט און איצט האב איך עס אייך געזאגט, איידער
eider gezogt aich es ich hob itst un mir fun greser iz
before told you it I have now and I than greater is

עס געשעט, כדי איר זאלט גלויבן , ווען עס וועט געשען . ל איך
ich geshen vet es ven gloiben zolt ir kedei geshet es
I to happen will it when believe shall you so that occurs it

וועל מער נישט רעדן קיין סך מיט אייך; ווארום דער שר פון דער
der fun sar der vorem aich mit sach kein reden nisht mer vel
the of prince the because you with many any speak not more will

וועלט קומט; און אין מיר האט ער גארנישט; לא נאר כדי די וועלט
velt di kedei nor gornisht er hot mir in un kumt velt
world the so that but nothing he has me in and comes world

זאל וויסן, אז איך האב ליב דעם פאטער, און ווי דער פאטער האט
hot foter der vi un foter dem lib hob ich az visen zol
has Father the as and Father the love have I that know shall

have ahavah for him and
to him we will come and
with him we will make a
ma'on. 24 The one not having
ahavah *(agape)* for me is
not shomer regarding the
devarim of me, and the dvar
which you hear is not mine
but that of HaAv Who sent
me.

25 These things I have
told you while abiding
with you. 26 But the Melitz
Yosher *(Praklit, Advocate,*
Counselor, Helper in Court),
the Ruach Hakodesh which
HaAv will send b'Shem of
me, He will teach you all
things and will remind you
of all things which I told
you. 27 Shalom Hashem I
leave with you, my Shalom
I give to you, not as the
Olam Hazeh gives, I give to
you; let not your levavot
be troubled, nor let them
be ones of morech lev
(cowardliness). 28 You heard
me say to you, I am going,
and I am coming to you.
If you were having ahavah
for me, you would have
simcha, because I go to
HaAv, for HaAv is greater
than me. 29 And now I have
told you before it happens,
that when it happens,
you may have emunah
(faith). 30 No longer many
things I will speak with
you, for the Sar HaOlam
Hazeh is coming; and in
me he has nothing. 31 But
in order that HaOlam may
have da'as that I have
ahavah for HaAv, as HaAv
gave me mitzvah, so I

מיר געבאטן , אזוי טו איך. שטייט אויף; לאמיר אוועקגיין פונדאנען.
fundanen avekgein lomir oif shteit ich tu azoi geboten mir
from here go away let us up stand I do so commanded me

טו איך בין דער ווארהאפטיקער וויינשטאק, און מיין פאטער
foter main un vainshtok vorhaftiker der bin ich
Father my and vine authentic the am I

איז דער גערטנער. ב יעדע צווייג אין מיר, וואס ברענגט נישט
nisht brengt vos mir in tsvaig yede gertner der iz
not bears that me in branch every gardener the is

קיין פירות, נעמט ער אוועק; און יעדע, וואס ברענגט יא פירות, ער
er peires yo brengt vos yede un avek er nemt peires kein
he fruits yes brings which every and away he takes fruit any

אפשניידן ריין (צווייג), כדי זי זאל ברענגען מער פירות. ג איר
ir peires mer brengen zol zi kedei tsvaig rein opshnaiden
you fruits more bring shall she so that branch clean prunes

זענט שוין ריין , דורך דעם ווארט, וואס איך האב צו אייך
aich tsu hob ich vos vort dem durch rein shoin zent
you to have I which word the through clean already are

גערעדט. ד בלייבט אין מיר, און איך אין אייך, ווי די צווייג קען נישט
nisht ken tsvaig di vi aich in ich un mir in blaibt geredt
not can branch the as you in I and me in remain spoken

ברענגען קיין פירות פון זיך אליין, אויב זי בלייבט נישט אינם
inem nisht blaibt zi oib alein zich fun peires kein brengen
on the not remains she if alone itself of fruits any bring forth

וויינשטאק, אזוי (קענט) איר נישט, אויב איר בלייבט נישט אין מיר. ה איך
ich mir in nisht blaibt ir oib nisht ir kent azoi vainshtok
I me in not remain you if not you can so vine

בין דער וויינשטאק; איר זענט די צווייגן ; ווער עס בלייבט אין מיר,
mir in blaibt es ver tsvaign di zent ir vainshtok der bin
me in remains it who branches the are you vine the am

און איך אין אים, דער ברענגט א סך פירות; ווייל אָן מיר
mir on vail peires sach a brengt der im in ich un
me without because fruits many a brings that him in I and

קענט איר גארנישט טאן. ו אויב עמיצער בלייבט נישט אין מיר, ווערט ער
er vert mir in nisht blaibt emitser oib ton gornisht ir kent
he is me in not remains someone if do nothing you can

ארויסגעווארפן אינדרויסן, ווי די צווייג , און ווערט פארדארט; און
un fardart vert un tsvaig di vi indroisen aroisgevorfen
and withered becomes and branch the like outside thrown

מען זאמלט זיי איין און ווארפט זיי אין פייער אריין, און זיי
zei un arain faier in zei varft un ein zei zamlt men
they and into fire in them throws and together them gathers one

ווערן פארברענט. ז אויב איר בלייבט אין מיר, און מיינע ווערטער בלייבן
blaiben verter maine un mir in blaibt ir oib farbrent veren
remain words my and me in remain you if burned are

אין אייך, מעגט איר בעטן וואס איר ווילט נאר, און עס וועט אייך געטאן
geton aich vet es un nor vilt ir vos beten ir megt aich in
done you will it and only want you what ask you may you in

ווערן. ח אין דעם דאזיקן ווערט מיין פאטער פארהערלעכט, אז איר
ir az farherlecht foter main vert dozikn dem in veren
you that glorified Father my becomes this the in to be

זאלט ברענגען א סך פירות; און זיין מיינע תלמידים. ט ווי דער פאטער
foter der vi talmidim maine zain un peires sach a brengen zolt
Father the as disciples my be and fruits many a bring shall

do. Arise, let us go from
here.

15 I am HaGefen
HaAmittit *(the
true vine)* and HaAv of me
is the Korem *(vineyard
proprietor)*. 2 Every sarig
(shoot, branch) in me not
bearing p'ri He takes it
away, and every sarig
bearing p'ri He prunes
that it may bear much p'ri.
3 You are already metoharim
(clean) because of the dvar
which I have spoken to
you. 4 Remain in me and
I in you. As the sarig is
not able to bear p'ri from
itself, unless it remains
on the gefen *(vine)*, so
neither are you, unless
you remain in me. 5 Ani
Hu *(I am)* HaGefen; you are
the sarigim *(branches)*. The
one remaining in me and
I in him, this one bears
much p'ri, because apart
from me you are not able
to do anything. 6 Unless
someone remains in me,
he is cast out as the sarig
and is dried up and they
gather them, and into the
Eish they throw them,
and they are burned. 7 If
you remain in me and the
devarim of me remain in
you, whatever you want,
ask, and it will be done
for you! 8 By this HaAv
of me was given kavod,
that much p'ri you bear,
and so be my talmidim.
9 As HaAv has ahavah for
me, so I have ahavah for
you. Remain in my ahavah.
10 If you are shomer of my

האט מיך ליב געהאט, אזוי האב איך אייך ליב געהאט; פארבלייבט אין
in farblaibt gehat lib aich ich hob azoi gehat lib mich hot
in abide have love you I have so have love me did

דער ליבע מיינער! י אויב איר וועט האלטן מיינע געבאטן , וועט
vet geboten maine halten vet ir oib mainer libe der
will commandments my keep will you if mine love the

איר בלייבן אין מיין ליבע, ווי איך האב געהאלטן די געבאטן פון
fun geboten di gehalten hob ich vi libe main in blaiben ir
of commandments the kept have I as love my in remain you

מיין פאטער, און בליב אין דער ליבע זיינער. יא דאס האב איך גערעדט
geredt ich hob dos zainer libe der in blaib un foter main
spoken I have this His love the in abide and Father my

צו אייך, כדי מיין פרייד זאל זיין אין אייך, און אייער פרייד זאל
zol freid eier un aich in zain zol freid main kedei aich tsu
shall joy your and you in be shall joy my so that you to

ווערן פול. יב דאס דאזיקע איז מיין געבאט , אז איר זאלט ליב
lib zolt ir az gebot main iz dozike dos ful veren
love shall you that commandment my is this the full to be

האבן איינער דעם אנדערן, ווי איך האב אייך ליב געהאט. יג קיינער האט
hot keiner gehat lib aich hob ich vi andern dem einer hoben
has anyone have love you have I as other the one have

נישט קיין גרעסערע ליבע ווי די דאזיקע, אז ער זאל אנידערלייגן
aniderleigen zol er az dozike di vi libe gresere kein nisht
lay down shall he that these the than love greater any not

זיין לעבן פאר זיינע פריינד. יד איר זענט מיינע פריינד, אויב איר טוט,
tut ir oib fraind maine zent ir fraind zaine far leben zain
do you if friends my are you friends his for life his

וואס איך באפעל אייך. טו איך רוף אייך מער נישט קנעכט , ווייל
vail knecht nisht mer aich ruf ich aich bafel ich vos
because servants not more you call I you command I what

דער קנעכט ווייסט נישט וואס זיין האר טוט; איך רוף אייך אבער
ober aich ruf ich tut har zain vos nisht veist knecht der
however you call I does master his what not knows servant the

פריינד, ווייל אלץ, וואס איך האב געהערט ביי מיין פאטער, האב
hob foter main bai gehert hob ich vos alts vail fraind
did Father my beside heard have I which all because friends

איך אייך צו וויסן געטאן. טז נישט איר האט מיך אויסדערוויילט, נאר איך
ich nor oisderveilt mich hot ir nisht geton visen tsu aich ich
I but choose me did you not let know to you I

האב אייך אויסדערוויילט, און אייך באשטימט, אז איר זאלט גיין און
un gein zolt ir az bashtimt aich un oisderveilt aich hob
and go shall you that appointed you and chosen you have

ברענגען פירות, און אז אייערע פירות זאלן בלייבן; כדי וואס איר
ir vos kedei blaiben zolen peires eiere az un peires brengen
you what so that remain shall fruits your that and fruits bring

וועט בעטן דעם פאטער אין מיין נאמען, זאל ער אייך געבן . יז דאס
dos geben aich er zol nomen main in foter dem beten vet
this give you he shall name my in Father the ask will

באפעל איך אייך, כדי איר זאלט ליב האבן איינער דעם אנדערן.
andern dem einer hoben lib zolt ir kedei aich ich bafel
other the one have love shall you so that you I command

יח אויב די וועלט האסט אייך, ווייסט איר, אז זי האט מיך , קודם כל,
kol koidem mich hot zi az ir veist aich hast velt di oib
all before me has it that you know you hates world the if

mitzvot, you will remain
in my ahavah, as I of the
mitzvot of HaAv of me
have been shomer, and
I remain in His ahavah.
11 These things I have spoken
to you that the simcha
of me may be in you and
the simcha of you may be
made shleimah. 12 This is
my mitzvah for you, that
you have ahavah *(agape)*
one for the other, as I have
ahavah *(agape)* for you.
13 Ahavah *(agape)* gedolah
than this no one has, that
someone lay down his
neshamah for his chaverim.
14 You are my chaverim, if
you are shomer oner my
mitzvot. 15 No longer do I
call you avadim, because
the eved does not have
da'as of what his Adon
is doing. But you I have
called chaverim, because
all things which I heard
from HaAv of me, of all
these things I gave you
da'as. 16 It was not that
you chose me, but I chose
you, and have given you
s'michah that you go and
bear p'ri and the p'ri of
you remain, that whatever
you ask HaAv b'Shem of me
(Rebbe, Melech HaMoshiach),
HaAv may give it to you.
17 I am giving you these
mitzvot, that you have
ahavah *(agape)* one for
the other. 18 If the Olam
Hazeh has sin'as chinom
(hatred without cause) for
you, be aware it has had
sin'as chinom for me before
you. 19 If you were of the
Olam Hazeh, the Olam

געהאסט פאר אייך. יט אויב איר וואלט געווען פון דער וועלט, וואלט
volt velt der fun geven volt ir oib aich far gehast
would world the of been would have you if you before hated

די וועלט ליב געהאט דאס , וואס איז איר אייגנס; ווייל אבער
ober vail eigens ir iz vos dos gehat lib velt di
however because own her is which for that have love world the

איר זענט נישט פון דער וועלט, נאר איך האב אייך אויסדערוויילט פון
fun oisderveilt aich hob ich nor velt der fun nisht zent ir
from chosen you have I but world the of not are you

דער וועלט, צוליב דעם האט די וועלט אייך פיינט. כ געדענקט
gedenkt faint aich velt di hot dem tsulib velt der
remember hate you world the does the on account of world the

דאס ווארט, וואס איך האב אייך געזאגט: א קנעכט איז נישט גרעסער
greser nisht iz knecht a gezogt aich hob ich vos vort dos
greater not is servant a spoken you have I which word this

ווי זיין האר . אויב מען האט מיך גערודפט , וועט מען אייך אויך
oich aich men vet geroideft mich hot men oib har zain vi
also you they will persecute me did they if master his than

רודפן ; אויב מען האט געהאלטן מיין ווארט, וועט מען אויך אייערס
eiers oich men vet vort main gehalten hot men oib roidefen
yours also they will word my held had they if persecute

האלטן. כא אבער דאס אלץ וועט מען אייך טאן צוליב מיין
main tsulib ton aich men vet alts dos ober halten
my on account of do you they will all this however hold

נאמען, ווייל זיי קענען נישט אים, וואס האט מיך געשיקט. כב אויב
oib geshikt mich hot vos im nisht kenen zei vail nomen
if sent me has who Him not know they because name

איך וואלט נישט געקומען און גערעדט צו זיי , וואלטן זיי נישט
nisht zei volten zei tsu geredt un gekumen nisht volt ich
not they would them to spoken and have come not would I

געהאט קיין זינד; איצט אבער האבן זיי נישט קיין אנטשולדיקונג
antshuldikung kein nisht zei hoben ober itst zind kein gehat
excuse any not they have however now sin any have had

פאר זייער זינד. כג ווער עס האט מיך פיינט, דער האט אויך פיינט דעם
dem faint oich hot der faint mich hot es ver zind zeier far
for hatred also has that hate me does it who sin their for

פאטער מיינעם. כד אויב איך וואלט נישט געטאן צווישן זיי די מעשים,
maisim di zei tsvishen geton nisht volt ich oib mainem foter
works the them among done not had I if mine Father

וואס קיין אנדערער האט נישט געטאן, וואלטן זיי נישט געהאט קיין
kein gehat nisht zei volten geton nisht hot anderer kein vos
any have had not they would done not has another any which

זינד; איצט אבער האבן זיי געזען (די דאזיקע) און האבן מיך דאך
doch mich hoben un dozike di gezen zei hoben ober itst zind
yet me have and these the seen they have however now sin

פיינט און דעם פאטער מיינעם. כה נאר (דאס געשעט), כדי עס זאל
zol es kedei geshet dos nor mainem foter dem un faint
shall it so that occurs this but mine Father the and hated

מקוים ווערן דאס ווארט, וואס שטייט געשריבן אין זייער תורה:
toire zeier in geshriben shteit vos vort dos veren mekuyem
Torah their in written stands which word the to be fulfilled

מיט א שנאת חנם האבן זיי מיך פיינט געהאט.
gehat faint mich zei hoben chinom sinas a mit
did hated me they have baseless hatred a with

Hazeh would have had
ahavah for its own. But
because from the Olam
Hazeh you are not, but
I chose you out of the
Olam Hazeh, therefore
the Olam Hazeh has sin'as
chinom for you. 20 Put
in zikaron *(remembrance)*
the dvar which I told
you, An eved is not gadol
(greater) than his Adon.
If they brought redifah
(persecution) on me, they
will also bring redifah
on you. If over my dvar
they were shomer, also
over yours they will be
shomer. 21 But all these
things they will do to you
on account of the Shem
of me, because they do
not have da'as of the One
having sent me. 22 If I did
not come and speak to
them, they would not have
chet; but now they have
no ptur *(excuse)* for their
chet. 23 The one having
sin'as chinom *(hatred without
cause)* for me *(Rebbe, Melech
HaMoshiach)* has sin'as
chinom for HaAv of me.
24 If I did not do pe'ulot
among them which no
other man did, they would
not have chet; but now
they have beheld and they
have had sin'as chinom
for both me and HaAv of
me. 25 But this was that
the dvar having been
written in their Torah
might be fulfilled, sone'ai
chinom atzmu *(They are
many hating me without
cause)*. 26 But when the
Melitz Yosher *(Praklit,*

(תהלים לה, יט.)
it lh Tehilim
19 35 Psalms

כו וועון אבער דער פרקליט וועט קומען, וועמען איך וועל שיקן צו
tsu shiken vel ich vemen kumen vet Paraklit der ober ven
to send will I whom come will Advocate the however when

איך פון מיין פאטער, דעם גייסט פון אמת, וואס קומט ארויס פון
fun arois kumt vos emes fun Gaist dem foter main fun aich
from forth comes Who truth of Spirit the Father my from you

דעם פאטער, וועט ער עדות זאגן וועגן מיר; כז און איר וועט אויך
oich vet ir un mir vegen zogen eides er vet foter dem
also will you and me about say witness He will Father the

עדות זאגן, ווייל איר זענט געווען מיט מיר פון אנהויב אָן.
on onhoib fun mir mit geven zent ir vail zogen eides
on beginning from me with have been are you because say witness

טז דאס האב איך צו אייך גערעדט, כדי איר זאלט נישט ניכשול
nichshul nisht zolt ir kedei geredt aich tsu ich hob dos
stumble not shall you so that spoken you to I have this

ווערן. ב מען וועט אייך לייגן אין חרם אריין; יא, עס קומט
kumt es yo arain cheirem in leigen aich vet men veren
comes it yes into cheirem in put you will they to be

אָן א שעה, אז יעדער איינער, וואס וועט אייך הרגענען, וועט מיינען,
meinen vet hargenen aich vet vos einer yeder az sho a on
think will kill you will who one every that hour an on

ער דינט ה׳ מיט דעם. ג און דאס וועלן זיי טאָן, ווייל זיי
zei vail ton zei velen dos un dem mit Hashem dint er
they because do they will this and that with Hashem serves he

האבן נישט געקענט דעם פאטער, און נישט מיך. ד און דאס האב איך
ich hob dos un mich nisht un foter dem gekent nisht hoben
I have this and me not and Father the know not did

גערעדט צו אייך, כדי ווען די שעה וועט קומען, זאלט איר זיך
zich ir zolt kumen vet sho di ven kedei aich tsu geredt
yourselves you shall come will hour the when so that you to spoken

דערמאנען דערין, אז איך האב עס אייך געזאגט. אין אנהויב
onhoib in gezogt aich es hob ich az derin dermonen
the beginning in said you it have I that therein remind

אבער האב איך עס אייך נישט געזאגט, ווייל איך בין געווען מיט
mit geven bin ich vail gezogt nisht aich es ich hob ober
with was am I because said not you this I have however

אייך. ה און איצט גיי איך צו אים, וואס האט מיך געשיקט; און קיין
kein un geshikt mich hot vos im tsu ich gei itst un aich
any and sent me has who him to I go now and you

איינער פון אייך פרעגט מיך נישט: וואוהין גייסטו? ו נאר ווייל
vail nor geistu vuahin nisht mich fregt aich fun einer
because but are you going where not me ask you of one

איך האב דאס גערעדט צו אייך, האט עצבות אנגעפילט אייער הארץ. ז איך
ich harts eier ongefilt atsves hot aich tsu geredt dos hob ich
I heart your fill sorrow did you to spoken this have I

זאג אייך אבער דעם אמת: עס איז גוט פאר אייך, אז איך גיי אוועק;
avek gei ich az aich far gut iz es emes dem ober aich zog
away go I that you for good is it truth the however you tell

ווארום אויב איך זאל נישט אוועקגיין, וועט דער פרקליט בשום אופן
oifen beshum Paraklit der vet avekgein nisht zol ich oib vorem
way never advocate the will going away not shall I if because

*Advocate, Counselor, Helper
in Court)* comes, whom
I will send to you from
HaAv, the Ruach Hakodesh,
the Ruach HaEmes, who
proceeds from HaAv, that
one will gives solemn edut
(testimony) about me. 27 And
you [Shlichim] will give
solemn edut *(testimony)*
also, because from the
beginning you are with
me.

16 I have spoken these
things to you that no
cause of michshol *(stumbling,
falling)* may trip you up.
2 They will put you under
the cherem ban in the
shuls. A sha'ah *(hour, time)*
is coming when everyone
who kills you will suppose
they are offering avodas
kodesh to Hashem. 3 And
these things they will do
because they did not have
da'as of HaAv or of me.
4 But these things I have
spoken to you, that, when
the sha'ah of these things
comes, you might have
zikaron *(remembrance)* of
these things, that I told
you. But I did not say these
things to you from the
beginning, because I was
with you. 5 But now I am
going to the One who sent
me. And none of you asks
me, Where are you going?
6 But because I have spoken
these things to you, agmat
nefesh *(grief)* has filled your
levavot *(heart)*. 7 But I tell
HaEmes *(the truth)*, it is
better for you that I go away.
For if I do not go away,

נישט קומען צו אייך; און אויב איך גיי יא , וועל איך אים שיקן צו אייך.
aich tsu shiken im ich vel yo gei ich oib un aich tsu kumen nisht
you to send him I will yes go I if and you to come not

ח און ווען ער וועט קומען, וועט ער איבערצייגן די וועלט וועגן זינד
zind vegen velt di ibertsaigen er vet kumen vet er ven un
sin about world the convince he will come will he when and

און וועגן צדקות און וועגן משפט : ט וועגן זינד, וועיל זיי
zei vail zind vegen mishpot vegen un tsedokes vegen un
they because sin about judgment about and righteousness about and

האבן נישט געגלויבט אין מיר; י און וועגן צדקות , וועיל איך גיי
gei ich vail tsedokes vegen un mir in gegloibt nisht hoben
go I because righteousness about and me in believe not did

צום פאטער, און איר וועט מיך מער נישט זען; יא און וועגן משפט ,
mishpot vegen un zen nisht mer mich vet ir un foter tsum
judgment about and see not more me will you and Father to the

וועיל דער שר פון דער דאזיקער וועלט איז געמשפט געווארן. יב נאך
noch gevoren gemishpet iz velt doziker der fun sar der vail
yet become judged is world this one the of prince the because

א סך האב איך אייך צו זאגן , נאר איר קענט עס איצט נישט דערטראגן.
dertrogen nisht itst es kent ir nor zogen tsu aich ich hob sach a
bear not now it can you but say to you I have many a

יג דאך ווען ער וועט קומען, דער גייסט פון אמת, וועט ער אייך פירן אין
in firen aich er vet emes fun Gaist der kumen vet er ven doch
in lead you he will truth of Spirit the come will he when yet

דעם גאנצן אמת אריין; ווארום ער וועט נישט רעדן פון זיך אליין, נאר
nor alein zich fun reden nisht vet er vorem arain emes gantsn dem
but alone self of speak not will he because into truth whole the

אלץ , וואס ער הערט, וועט ער רעדן; און ער וועט אייך אנזאגן
onzogen aich vet er un reden er vet hert er vos alts
proclaim you will he and speak he will hears he which everything

דאס, וואס דארף ערשט קומען. יד ער וועט מיך פארהערלעכן, וועיל
vail faherlechen mich vet er kumen ersht darf vos dos
because glorify me will he come first must which that

ער וועט באקומען פון דעם, וואס איז מיין און וועט עס אייך דערקלערן.
derkleren aich es vet un main iz vos dem fun bakumen vet er
explain you it will and mine is which that from receive will he

טו אלץ, וואס דער פאטער האט, איז מיין ; דערפאר האב איך געזאגט, אז
az gezogt ich hob derfar main iz hot foter der vos alts
that say I did therefore mine is has Father the that all

ער נעמט פון דעם, וואס איז מיין , און וועט עס אייך אנזאגן . טז נאך א
a noch onzogen aich es vet un main iz vos dem fun nemt er
a yet proclaim you it will and mine is which that of takes He

קליינע וויילע, און איר זעט מיך מער נישט; און ווידער א קליינע וויילע,
vaile kleine a vider un nisht mer mich zet ir un vaile kleine
while little a again and not more me see you and while little

און איר וועט מיך יא זען. יז אייניקע פון זיינע תלמידים האבן דעריבער
deriber hoben talmidim zaine fun einike zen yo mich vet ir un
therefore have disciples his of some see yes me will you and

געזאגט איינער צום אנדערן: וואס איז דאס דאזיקע, וואס ער זאגט אונדז:
undz zogt er vos dozike dos iz vos andern tsum einer gezogt
us tells he what these the is what other to the one said

א קליינע וויילע, און איר זעט מיך נישט; און ווידער א קליינע וויילע, און
un vaile kleine a vider un nisht mich zet ir un vaile kleine a
and while little a again and not me see you and while little a

the Melitz Yosher *(Praklit, Advocate, Counselor, Helper in Court)* will not come to you. But if go, I will send Him *(the Ruach Hakodesh)* to
you. [8] And having come, that one will expose and convict the Olam Hazeh concerning Chet and concerning Tzedek and concerning Mishpat:
[9] Concerning Chet *(Sin)*, because they do not have
emunah in me; [10] Concerning Tzedek, because I go to HaAv and no longer do you see me;
[11] And concerning Mishpat *(Judgment)*, because the Sar HaOlam Hazeh has been
judged. [12] Yet many things I have to tell you, but you are not able to bear them
now. [13] But when that One has come, the Ruach Hakodesh, the Ruach HaEmes, He will guide you in all truth. For He will not speak on His own authority, but what things He will hear, He will speak, and the things that are to come He will
announce to you. [14] That One will give kavod to me, because He will receive of what is mine, and will
announce it to you. [15] All things which HaAv has are mine; therefore, I said that of mine He receives and will announce it to you.
[16] A little time and you no longer see me. And again a little time, and you will
see me. [17] Therefore, some of the talmidim of Rebbe, Melech HaMoshiach said to one another, What is this which he says to us? A little time and you do

איר וועט מיך יא זען? און: ווייל איך גיי צו דעם פאטער? יח דעריבער
deriber foter dem tsu gei ich vail un zen yo mich vet ir
therefore Father the to go I because and see yes me will you

האבן זיי געזאגט: וואס איז דאס דאזיקע, וואס ער זאגט: א קליינע
kleine a zogt er vos dozike dos iz vos gezogt zei hoben
little a says he which these the is what said they have

ווילע? מיר פארשטייען נישט, וואס ער רעדט. יט יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua redt er vos nisht farshteien mir vaile
has Yehoshua speaks he what not understand we while

געמערקט, אז זיי ווילן אים פרעגן, און ער האט צו זיי געזאגט:
gezogt zei tsu hot er un fregen im vilen zei az gemerkt
say them to did he and ask him want they that noticed

איר פרעגט זיך נאך, איינער ביים אנדערן, וועגן דעם דאזיקן , וואס
vos dozikn dem vegen andern baim einer noch zich fregt ir
which this thing the about other of one after self ask you

איך האב געזאגט: א קליינע ווילע, און איר זעט מיך נישט, און ווידער א
a vider un nisht mich zet ir un vaile kleine a gezogt hob ich
a again and not me see you and while little a said have I

קליינע ווילע, און איר וועט מיך זען? כ באמת , באמת זאג איך אייך:
aich ich zog beemes beemes zen mich vet ir un vaile kleine
you I tell in truth in truth see me will you and while little

איר וועט וויינען און קלאגן, אבער די וועלט וועט זיך פרייען; איר
ir freien zich vet velt di ober klogen un veinen vet ir
you rejoice self will world the however lament and weep will you

וועט זיין טרויעריק, נאר אייער טרויער וועט ווערן א שמחה . כא א
a simcha a veren vet troier eier nor troierik zain vet
a celebration a become will sorrow your but grieved be will

פרוי , ווען זי גייט צו קינד, איז טרויעריק, ווייל איר שעה איז
iz sho ir vail troierik iz kind tsu geit zi ven froi
is hour her because grieved is child to go she when woman

געקומען; ווען אבער זי האט געבוירן דאס קינד, געדענקט זי
zi gedenkt kind dos geboiren hot zi ober ven gekumen
she remembers child this delivered has she however when come

מער נישט די אנגסט , צוליב דער פרייד, אז א מענטש איז
iz mentsh a az freid der tsulib angst di nisht mer
is person a that joy the on account of anguish the not more

געבוירן געווארן אין דער וועלט אריין. כב אזוי האט איר אויך איצט צער;
tsar itst oich ir hot azoi arain velt der in gevoren geboiren
grief now also you have so into world the in become born

איך וועל אייך אבער ווידער זען, און אייער הארץ וועט זיך פרייען, און
un freien zich vet harts eier un zen vider ober aich vel ich
and rejoice self will heart your and see again however you will I

די שמחה אייערע וועט קיינער נישט אוועקנעמען פון אייך. כג און אין
in un aich fun aveknemen nisht keiner vet eiere simcha di
in and you from take away not anyone will your joy the

יענעם טאג וועט איר מיך גארנישט מער פרעגן. באמת , באמת זאג
zog beemes beemes fregen mer gornisht mich ir vet tog yenem
tell in truth in truth ask more nothing me you will day that

איך אייך: וואס איר וועט נאר בעטן דעם פאטער וועט ער אייך געבן אין
in geben aich er vet foter dem beten nor vet ir vos aich ich
in give to you he will Father the ask but will you what you I

מיין נאמען. כד ביז אצונד האט איר גארנישט געבעטן אין מיין נאמען;
nomen main in gebeten gornisht ir hot atsund biz nomen main
name my in asked nothing you have now until name my

not see me. And, again, A
little time and you will see
me? And, Because I go to
HaAv? 18 Therefore, they were
saying, What is this, which
he says, A little time? We
do not have da'as of what
he says. 19 Rebbe, Melech
HaMoshiach knew that
they were wanting to ask
him. And he said to them,
About this you inquire of
one another that I said,
A little time and you do
not see me. And, again, a
little time and you will see
me? 20 Omein, omein, I say
to you, that there will be
bechi *(weeping)* and avelut
(mourning), but the Olam
Hazeh will have simcha.
You will have agmat nefesh,
but your agmat nefesh
(grief) will become simcha.
21 The isha *(woman)* when
she gives birth, has agmat
nefesh *(grief)*, because the
sha'ah *(hour, time)* of her
has come. But when she
gives birth to the yeled, she
no longer has zikaron of
the Tribulation because of
the naches that an ish was
born into the Olam Hazeh.
22 Therefore, you have agmat
nefesh *(grief)* now, but again
I will see you, and your
levavot will have rejoicing
and the simcha of you no
one takes from you. 23 And
on that day you will not
ask me anything. Omein,
omein, I say to you, whatever
you ask HaAv b'Shem of
me, He will give it to you.
24 Until now you did not ask
anything b'Shem of me. Ask
and you will receive that

בעט, און איר וועט באקומען, כדי אייער פרייד זאל ווערן פול.
ful veren zol freid eier kedei bakumen vet ir un bet
full become shall joy your so that received will you and ask

כה די דאזיקע זאכן האב איך גערעדט צו אייך אין משלים ; עס
es mesholem in aich tsu geredt ich hob zachn dozike di
there parables in you to spoken I have things these the

קומט אָן א שעה, ווען איך וועל מער נישט רעדן צו אייך אין משלים ,
mesholem in aich tsu reden nisht mer vel ich ven sho a on kumt
parables in you to speak not more will I when hour a on comes

נאר אייך אנזאגן אפן וועגן דעם פאטער. כו אין יענעם טאג וועט איר
ir vet tog yenem in foter dem vegen ofen onzogen aich nor
you will day that in Father the about openly proclaim you but

בעטן אין מיין נאמען; און איך זאג אייך נישט, אז איך וועל בעטן דעם
dem beten vel ich az nisht aich zog ich un nomen main in beten
the ask will I that not you tell I and name my in ask

פאטער פאר אייערטוועגן; כז ווארום דער פאטער אליין האט אייך ליב ,
lib aich hot alein foter der vorem eiertvegen far foter
loved you has Himself Father the because your sake for Father

ווייל איר האט מיך ליב , און גלויבט, אז איך בין ארויסגעקומען פון
fun aroisgekumen bin ich az gloibt un lib mich hot ir vail
from come forth am I that believe and loved me have you because

ה׳ . כח איך בין ארויסגעקומען פון דעם פאטער, און בין געקומען אין
in gekumen bin un foter dem fun aroisgekumen bin ich Hashem
in come am and Father the from come out am I Hashem

דער וועלט אריין; ווידער פארלאז איך די וועלט, און גיי צו דעם פאטער.
foter dem tsu gei un velt di ich farloz vider arain velt der
Father the to go and world the I depart again into world the

כט זאגן זיינע תלמידים: זע , איצט רעדסטו אפן , און זאגסט נישט
nisht zogstu un ofen redstu itst ze talmidim zaine zogen
not say and openly speak you now look disciples his says

קיין משל . ל איצט ווייסן מיר, אז דו ווייסט אלץ, און דארפסט נישט,
nisht darfst un alts veist du az mir veisen itst moshal kein
not need and all know you that we know now parable any

אז עמיצער זאל דיך פרעגן ; דורך דעם גלויבן מיר, אז דו ביסט
bist du az mir gloiben dem durch fregen dich zol emitser az
did you that we believe this through question you shall anyone that

ארויסגעקומען פון ה׳ . לא האט יהושע/ישוע זיי געענטפערט:
geentfert zei Yeshua/Yehoshua hot Hashem fun aroisgekumen
answer them Yehoshua did Hashem from come forth

איצט גלויבט איר? לב זע , עס קומט א שעה, און איז שוין
shoin iz un sho a kumt es ze ir gloibt itst
already is and hour a comes there look you believe now

אנגעקומען, אז איר זאלט צעשפרייט ווערן, יעדער איינער צו די זייניקע,
zainike di tsu einer yeder veren tseshpreit zolt ir az ongekumen
his the to one every to be scattered shall you that came

און מיך וועט איר איבערלאזן איינעם אליין; און איך בין (דאך) נישט
nisht doch bin ich un alein einem iberlozen ir vet mich un
not yet am I and alone one abandon you will me and

איינער אליין, ווייל דער פאטער איז מיט מיר. לג דאס האב איך גערעדט
geredt ich hob dos mir mit iz foter der vail alein einer
spoken I have this me with is Father the because alone one

צו אייך, כדי אין מיר זאלט איר האבן שלום . אין דער וועלט האט
hot velt der in sholem hoben ir zolt mir in kedei aich tsu
have world the in peace have you shall me in so that you to

the simcha of you may be
shleimah.

25 Regarding these things I
have spoken figuratively. A
sha'ah comes when no longer
I will speak figuratively
to you, but will announce
plainly to you concerning
HaAv. 26 On that day b'Shem
of me you will ask, and I
do not say to you that I
will ask HaAv concerning
you. 27 For HaAv Himself
has ahavah for you, because
you have ahavah for me
and have emunah that I
came forth from HaAv.
28 I came from HaAv and I
have come into the Olam
Hazeh. Again I leave the
Olam Hazeh and go to
HaAv. 29 The talmidim of
Rebbe, Melech HaMoshiach
say, Hinei, see now you
speak plainly and no longer
figuratively do you speak.
30 Now we know that you
have da'as of all things,
and you have no need
that any test you with any
she'elah *(question)*. By this
we have emunah that you
came forth from Hashem.
31 He answered them, Do
you have emunah? 32 Hinei
a sha'ah *(hour, time)* is
coming and has come, that
you are SCATTERED each
one to his own home, and
you leave me alone, but
I am not alone, because
HaAv is with me. 33 These
things I have spoken to
you that in me you may
have shalom. In the Olam
Hazeh you have tribulation;
but have lev same'ach. I

איר צרות ; נאר זייט געטרייסט; איך האב מנצח געווען די וועלט.
velt di geven menatseyech hob ich getreist zeit nor tsores ir
world the did overcome have I comforted be but troubles you

יז דאס האט יהושע/ישוע גערעדט; און אויפהויבנדיק זיינע אויגן
oigen zaine oifhoibendik un geredt Yeshua/Yehoshua hot dos
eyes his lifting up and spoken Yehoshua has this

צום הימל , האט ער געזאגט; פאטער, עס איז געקומען די שעה;
sho di gekumen iz es foter gezogt er hot himel tsum
hour the come is it Father say he did heaven to the

פארהערלעך דיין זון , כדי דער זון זאל דיך פארהערלעכן; ב ווי דו
du vi faherlechen dich zol zun der kedei zun dain farherlech
you as glorify you shall Son the so that Son your glorify

האסט אים געגעבן מאכט איבער יעדן בשר (ודם), כדי ער
er kedei v'dam basar yedn iber macht gegeben im host
he so that and blood flesh every over power given him have

זאל געבן אייביק לעבן צו אלעמען, וואס דו האסט אים געגעבן. ג און
un gegeben im host du vos alemen tsu leben eibik geben zol
and given him have you who everyone to life eternal give shall

דאס איז דאס אייביקע לעבן, אז זיי זאלן דיך קענען, דעם איינציק
eintsik dem kenen dich zolen zei az leben eibike dos iz dos
only the know you shall they that life eternal the is this

אמתן ג-ט, און יהושע/ישוע המשיחן , וועמען דו האסט
host du vemen HaMoshiachn Yeshua/Yehoshua un G-t emesn
you have you whom the Moshiach Yehoshua and G-d true

געשיקט. ד איך האב דיך פארהערלעכט אויף דער ערד , איך האב
hob ich erd der oif farherlecht dich hob ich geshikt
have I earth the on glorified you have I sent

פארענדיקט דאס ווערק, וואס דו האסט מיר געגעבן צו טאן. ה און
un ton tsu gegeben mir host du vos verk dos farendikt
and do to given me you have you which work the completed

איצט, פאטער, פארהערלעך דו מיך , מיט דער הערלעכקייט, וואס
vos herlechkeit der mit mich du farherlech foter itst
which glorification the with me you glorify Father now

איך האב געהאט ביי דיר, איידער די וועלט איז (באשאפן) געווארן.
gevoren bashafen iz velt di eider dir bai gehat hob ich
become created is world the before you beside have did I

ו איך האב אנטפלעקט דיין נאמען צו די מענטשן, וועלבע דו האסט
host du velche mentshn di tsu nomen dain antplekt hob ich
have you which men the to Name your revealed have I

מיר געגעבן אויס דער וועלט; דיין זענען זיי געווען, און דו האסט
host du un geven zei zenen dain velt der ois gegeben mir
did you and were they are yours world the out of given me

זיי מיר געגעבן; און זיי האבן געהאלטן דיין ווארט. ז איצט ווייסן
veisen itst vort dain gehalten hoben zei un gegeben mir zei
know now word your keep did they and give me them

זיי , אז אלץ, וואס דו האסט מיר געגעבן, איז פון דיר; ח ווייל
vail dir fun iz gegeben mir host du vos alts az zei
because you from is given me have you which all that they

די ווערטער, וואס דו האסט מיר געגעבן, האב איך זיי געגעבן;
gegeben zei ich hob gegeben mir host du vos verter di
given them I have given me have you which words the

און זיי האבן זיי אנגענומען, און באמת דערקענט , אז איך בין
bin ich az derkent beemes un ongenumen zei hoben zei un
am I that recognized in truth and accept them did they and

have conquered the Olam
Hazeh.

17 These things said
Rebbe, Melech
HaMoshiach. And having
lifted up his eyes to
Shomayim, he said, Avi,
the sha'ah *(hour, time)* has
come. Give kavod to your
Ben [HaElohim], that HaBen
may give kavod to You, 2 Vi-
bahlt *(since)* you have given
him samchut *(authority)* over
kol basar for this purpose:
in order that all which you
have given him, HaAv may
give to them Chayyei Olam.
3 And this is Chayyei Olam,
that they may have da'as
of the only Elohei HaEmes
(G-d of Truth, True G-d) and
Yehoshua, Rebbe, Melech
HaMoshiach whom You
sent. 4 I have given You
kavod on ha'aretz, having
completed the melachah
which You have given me,
that I should do. 5 And now
give me kavod, Avi, along
with Yourself with the kavod
which I was having with You
before HaOlam came to be.
6 I manifested Shemecha to
the Bnei Adam whom You
gave me out of the Olam
Hazeh. They were Yours
and to me You gave them,
and regarding the dvar of
You they have been shomer.
7 Now they have da'as that
all things whatsoever You
have given to me are from
You. 8 Because the devarim
which You gave me, of these
I have been shomer, and
they received them, and
they have da'as beemes that

ארויסגעגאנגען פון דיר; און האבן געגלויבט, אז דו האסט מיך
mich host du az gegloibt hoben un dir fun aroisgegangen
me did you that believe did and you from come forth

געשיקט. [ט] איך בעט דיך פאר זייערטוועגן; איך בעט נישט פאר דער וועלט,
velt der far nisht bet ich zeiertvegn far dich bet ich geshikt
world the for not ask I their sake for you ask I send

נאר פאר די , וועלכע דו האסט מיר געגעבן , ווייל זיי זענען
zenen zei vail gegeben mir host du velche di far nor
are they because given me have you whom those for but

דיין ; [י] און אלץ, וואס איז מיין , איז דיין , און דיינס איז מיין ; און איך
ich un main iz dains un dain iz main iz vos alts un dain
I and mine is yours and yours is mine is which all and yours

בין פארהערלעכט אין זיי . [יא] און איך בין מער נישט אין דער וועלט,
velt der in nisht mer bin ich un zei in farherlecht bin
world the in not more am I and them in glorified am

און זיי זענען אין דער וועלט, און איך קום צו דיר. הייליקער פאטער,
foter heiliker dir tsu kum ich un velt der in zenen zei un
Father holy you to come I and world the in are they and

באהיט זיי אין דיין נאמען, וואס דו האסט מיר געגעבן, כדי זיי
zei kedei gegeben mir host du vos nomen dain in zei bahit
they so that given me have you which Name your in them protect

זאלן זיין איינס, אזוי ווי מיר! [יב] בשעת איך בין געווען מיט זיי , האב
hob zei mit geven bin ich beshas mir vi azoi eins zain zolen
did them with was am I while we as just one be should

איך זיי באהיט אין דיין נאמען, וועלכן דו האסט מיר געגעבן; און
un gegeben mir host du velchen nomen dain in bahit zei ich
and give me did you which Name your in protect them I

האב געוואכט (איבער זיי), און קיינער פון זיי איז נישט פארלוירן
farloiren nisht iz zei fun keiner un zei iber gevacht hob
lost not is them of anyone and them over watch did

געגאנגען, אחוץ דער בן האבדון (פארלוירענער זון), כדי דער
der kedei zun farloirener haavadon ben der achuts gegangen
the so that son lost one destruction son of the except gone

פסוק זאל מקוים ווערן. [יג] איצט אבער גיי איך צו דיר; און דאס זאג
zog dos un dir tsu ich gei ober itst veren mekuyem zol pasuk
say this and you to I go however now to be fulfilled shall verse

איך אין דער וועלט, כדי זיי זאלן האבן מיין פרייד שלמותדיק אין
in shleymesdik freid main hoben zolen zei kedei velt der in ich
in perfected joy my have should they so that world the in I

זיך . [יד] איך האב זיי געגעבן דיין ווארט; און די וועלט האט
hot velt di un vort dain gegeben zei hob ich zich
does world the and word your given them have I themselves

זיי פיינט, ווייל זיי זענען נישט פון דער וועלט, פונקט ווי איך בין
bin ich vi punkt velt der fun nisht zenen zei vail faint zei
am I as exactly world the of not are they because hate them

נישט פון דער וועלט. [טו] איך בעט נישט, אז דו זאלסט זיי ארויסנעמען
aroisnemen zei zolst du az nisht bet ich velt der fun nisht
remove them shall you that not ask I world the of not

אויס דער וועלט, נאר אז דו זאלסט זיי אפהיטן פון בייז. [טז] זיי
zei beiz fun ophiten zei zolst du az nor velt der ois
they evil from keep them shall you that but world the out of

זענען נישט פון דער וועלט, פונקט ווי איך בין נישט פון דער וועלט.
velt der fun nisht bin ich vi punkt velt der fun nisht zenen
world the of not am I as just world the of not are

from You I came forth, and
they have emunah that You
sent me. [9] I make a bakosha
(petition, request) concerning
them, I do not make a
bakosha concerning the Olam
Hazeh, but concerning the
Ones You have given me,
because they are Yours.
[10] And all things that are
mine are Yours, and Your
things are mine, and I have
been given kavod in them.
[11] And I am no longer in the
Olam Hazeh, but they are in
the Olam Hazeh, and I am
coming to You, Avi HaKadosh.
Be shomer over them in
Shmecha, which You have
given me, that they may
be Echad as we are Echad.
[12] When I was with them,
I was keeping them in the
Shem of You, which You
have given me, and I kept
shomer, and none of them
perished or was lost, except
the Ben HaAvaddon *(the Son
of Destruction, Perdition, the
state of final spiritual ruin,
Gehinnom)*, that the Kitvei
Hakodesh might be fulfilled.
[13] And now to You I am
coming, and I speak these
things in the Olam Hazeh
that they may have my
simcha made shleimah in
themselves. [14] I have given
to them the dvar of You and
the Olam Hazeh has had
sin'as chinom *(hatred without
cause)* of them, because they
are not of the Olam Hazeh,
just as I am not of the Olam
Hazeh. [15] I do not make a
bakosha that You take them
out of the Olam Hazeh, but
that You keep them from

יז הייליק זיי אין דעם אמת; דיין ווארט איז אמת. יח ווי דו האסט מיך
mich host du vi emes iz vort dain emes dem in zei heilik
me did you as truth is word your truth the in them sanctify

געשיקט אין דער וועלט אריין, אזוי האב איך זיי געשיקט אין דער וועלט
velt der in geshikt zei ich hob azoi arain velt der in geshikt
world the in sent them I have so into world the in send

אריין. יט און פאר זייערטוועגן הייליק איך מיך , כדי זיי זאלן זיין
zain zolen zei kedei mich ich heilik zeiertvegn far un arain
be should they so that myself I sanctify their sake for and into

געהייליקט אין דעם אמת. כ און נישט נאר פאר די דאזיקע אליין בעט
bet alein dozike di far nor nisht un emes dem in geheilikt
ask alone these the for only not and truth the in sanctified

איך, נאר אויך פאר יענע , וואס וועלן גלויבן אין מיר דורך זייער ווארט,
vort zeier durch mir in gloiben velen vos yene far oich nor ich
word their through me in believe will who those for also but I

כא כדי אלע זאלן זיין איינס; ווי דו , פאטער, אין מיר, און איך אין
in ich un mir in foter du vi eins zain zolen ale kedei
in I and me in Father you as one be should all so that

דיר, אז אויך זיי זאלן זיין אין אונדז; כדי די וועלט זאל גלויבן ,
gloiben zol velt di kedei undz in zain zolen zei oich az dir
believe shall world the so that us in be should they also that you

אז דו האסט מיך געשיקט. כב און דעם כבוד, וואס דו האסט מיר
mir host du vos koved dem un geshikt mich host du az
me have you which glory the and sent me you have you that

געגעבן , האב איך זיי געגעבן, כדי זיי זאלן זיין איינס פונקט
punkt eins zain zolen zei kedei gegeben zei ich hob gegeben
just one be should they so that given them I have given

ווי מיר זענען איינס. כג איך אין זיי , און דו אין מיר, כדי זיי זאלן
zolen zei kedei mir in du un zei in ich eins zenen mir vi
shall they so that me in you and them in I one are we as

ווערן שלמותדיק אין איינעם, כדי די וועלט זאל וויסן, אז דו
du az visen zol velt di kedei einem in shleymesdik veren
you that know shall world the so that one into perfected become

האסט מיך געשיקט, און האסט זיי ליב געהאט, פונקט אזוי ווי
vi azoi punkt gehat lib zei host un geshikt mich host
as that way just as have love them did and sent me have

דו האסט מיך ליב געהאט. כד פאטער, איך וויל , אז וואו איך בין,
bin ich vu az vil ich foter gehat lib mich host du
am I where that want I Father have love me did you

זאלן אויך זיין מיט מיר די , וועלכע דו האסט מיר געגעבן,
gegeben mir host du velche di mir mit zain oich zolen
given me you have you whom those me with be also should

כדי זיי זאלן זען מיין כבוד, וואס דו האסט מיר געגעבן;
gegeben mir host du vos koved main zen zolen zei kedei
given me you have you which glory my see shall they so that

ווייל דו האסט מיך ליב געהאט פון פאר דער גרינדונג פון
fun grindung der far fun gehat lib mich host du vail
of foundation the before from had love me you have you because

דער וועלט. כה גערעכטער פאטער, די וועלט האט דיך נישט געקענט, איך
ich gekent nisht dich hot velt di foter gerechter velt der
I know not you did world the Father righteous world the

אבער האב דיך יא געקענט; און די דאזיקע ווייסן, אז דו האסט
host du az veisen dozike di un gekent yo dich hob ober
you have you that know these the and know yes you did however

HaRah. 16 They are not of the Olam Hazeh, just as I am not of the Olam Hazeh. 17 Set them apart for a use that is kodesh in HaEmes *(The Truth)*. Your Dvar is HaEmes. 18 As You sent me into the Olam Hazeh, so also I send them into the Olam Hazeh. 19 And for their sake, I set myself apart as kodesh that they also may be set apart for use that is kodesh in HaEmes. 20 However, I do not make a bakosha concerning these only, but also concerning the ones becoming ma'aminim in me because of their Dvar, 21 That all may be echad, as You, Avi, are in me and I am in You, that also they may be in us, that the Olam Hazeh may have emunah *(faith)* that You sent me. 22 The kavod which You have given me, I have given them, that they may be echad just as we are echad. 23 I in them and You in me that they may become tamim *(perfect)* in Achdut *(Unity)* that the Olam Hazeh may have da'as that You sent me, and had ahavah for them, just as You have ahavah for me. 24 Elohim Avi, as to that which You have given me, I desire that where I am, those also may be with me, that they may behold my kavod, which You have given me, because You had ahavah for me before the hivvased haOlam. 25 Avi HaTzaddik, indeed the world did not have da'as of You, but I knew You, and these ones knew that

מיך געשיקט; [כו] און איך האב צו זיי באקאנט געמאכט דיין נאמען,
nomen dain gemacht bakant zei tsu hob ich un geshikt mich
Name your made known them to did I and sent me

און וועל אים באקאנט מאכן , כדי די ליבע, מיט וועלכער דו האסט
host du velcher mit libe di kedei machen bakant im vel un
have you which with love the so that make known Him will and

מיך ליב געהאט, זאל זיין אין זיי , און איך אין זיי .
zei in ich un zei in zain zol gehat lib mich
them in I and them in be shall had loved me

יח

האבנדיק דאס געזאגט, איז יהושע/ישוע ארויסגעגאנגען
aroisgegangen Yeshua/Yehoshua iz gezogt dos hobendik
go out Yehoshua did said this having

צוזאמען מיט זיינע תלמידים איבער דעם טייך קדרון, וואו
vu Kidron taich dem iber talmidim zaine mit tsuzamen
where Kidron river the over disciples his with together

עס איז געווען א גארטן, אין וועלכן ער איז אריינגעגאנגען מיט זיינע
zaine mit araingegangen iz er velchen in gorten a geven iz es
his with go in did he which in garden a was is it

תלמידים. [ב] און אויך יהודה , וואס האט אים פארראטן, האט געקענט
gekent hot farraten im hot vos Yehude oich un talmidim
know did betray him did who Yehudah also and disciples

דאס ארט, ווייל א סך מאל איז יהושע/ישוע זיך דארטן
dorten zich Yeshua/Yehoshua iz mol sach a vail ort dos
there self Yehoshua did times many a because place this

צוזאמענגעקומען מיט די תלמידים זיינע. [ג] און יהודה האט באקומען
bakumen hot Yehude un zaine talmidim di mit tsuzamengekumen
take did Yehudah and his disciples the with come together

די אפטיילונג (סאלדאטן) און משרתים פון די הויפט כהנים און
un koyanim hoipt di fun meshoresim un soldatn opteilung di
and kohenim chief the of officers and soldiers cohort the

פרושים , און איז אהינגעקומען מיט פאקלען און לאמפן און כלי
keile un lompn un faklen mit ahingekumen iz un Perushim
weapon and lamps and torches with come there did and Pharisees

זין . [ד] און יהושע/ישוע האט געוואוסט אלץ , וואס וועט
vet vos alts gevust hot Yeshua/Yehoshua un zin
will that everything know did Yehoshua and sons

קומען אויף אים; און איז ארויסגעגאנגען און האט צו זיי געזאגט:
gezogt zei tsu hot un aroisgegangen iz un im oif kumen
say them to did and go out did and him upon come

וועמען זוכט איר? [ה] האבן זיי אים געענטפערט: יהושען/ישוען פון
fun Yeshuan/Yehoshuan geentfert im zei hoben ir zucht vemen
of Yehoshua answer him they did you seek whom

נצרת ! זאגט ער צו זיי : איך בין עס ! און יהודה , וואס האט
hot vos Yehude un es bin ich zei tsu er zogt Natseret
has who Yehudah and the one am I them to he says Natseret

אים פארראטן, איז געשטאנען מיט זיי . [ו] און ווי יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua vi un zei mit geshtanen iz farraten im
did Yehoshua as and them with standing was betrayed him

צו זיי געזאגט: איך בין עס ! זענען זיי געגאנגען הינטערוויילעכס
hinterveilechs gegangen zei zenen es bin ich gezogt zei tsu
backwards go they did the one am I say them to

און זענען אנידערגעפאלן צו דער ערד . [ז] און ער האט זיי ווידער
vider zei hot er un erd der tsu anidergefalen zenen un
again them did he and ground the to fallen have and

You sent me. [26] And I have made known to them the Shem of You and will make it known, that the ahavah with which You loved me may be in them and I in them.

18

These things having said, Rebbe, Melech HaMoshiach went out with his talmidim across the Kidron Valley, where there was a Gahn *(Garden)* into which Rebbe, Melech HaMoshiach entered with his talmidim. [2] Now also Yehudah from K'riot, the one betraying Rebbe, Melech HaMoshiach, had da'as of the place, because often Rebbe, Melech HaMoshiach gathered there with his talmidim.
[3] Then, Yehudah from K'riot, having taken the band of chaiyalim *(soldiers)* and avadim of the Rashei Hakohanim and of the Perushim, comes there with torches and lamps and weapons. [4] Rebbe, Melech HaMoshiach, therefore, having had da'as of everything coming upon him, went out and says to them, Whom do you seek? [5] They said in reply, Yehoshua, the one from Natzeret. Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, Ani Hu. Now also Yehudah, the one betraying him, had stood with them. [6] When therefore Rebbe, Melech HaMoshiach told them, Ani Hu, they recoiled

געפרעגט: וועמען זוכט איר? און זיי האבן געזאגט: יהושען/ישוען
Yeshuan/Yehoshuan gezogt hoben zei un ir zucht vemen gefregt
Yehoshua say did they and you seek whom ask

פון נצרת ! ח האט יהושע/ישוע געענטפערט: איך האב דאך
doch hob ich geentfert Yeshua/Yehoshua hot Natseret fun
already have I answer Yehoshua did Natseret of

אייך געזאגט, אז איך בין עס ! און אויב איר זוכט מיך, לאזט די
di lozt mich zucht ir oib un es bin ich az gezogt aich
the let me seek you if and the one am I that said you

דאזיקע גיין; ט כדי עס זאל מקוים ווערן דאס ווארט, וואס ער
er vos vort dos veren mekuyem zol es kedei gein dozike
he which word this become fulfilled shall it so that go these

האט געזאגט: די , וואס דו האסט מיר געגעבן, פון זיי האב איך
ich hob zei fun gegeben mir host du vos di gezogt hot
I have them of given me have you who those said had

קיין איינעם נישט פארלוירן. י און שמעון פעטרוס, האבנדיק א שווערד,
shverd a hobendik Petros Shim'on un farloiren nisht einem kein
sword a having Peter Simon and lost not one any

האט זי ארויסגעצויגן, און געשלאגן דעם כהן גדולס קנעכט און
un knecht gadols koyen dem geshlogen un aroisgetsoigen zi hot
and servant gadol's kohen the struck and draw out it did

אים אפגעהאקט דאס רעכטע אויער. און דער קנעכט האט געהייסן
geheisen hot knecht der un oier rechte dos opgehakt im
named has servant the and ear right the chopped off him

מלכוס . יא יהושע/ישוע האט דעריבער געזאגט צו פעטרוסן: לייג
leig Petrosn tsu gezogt deriber hot Yeshua/Yehoshua Malchus
put Peter to say therefore did Yehoshua Malchus

אריין די שווערד אין דער שייד . דעם בעכער, וואס דער פאטער האט
hot foter der vos becher dem sheid der in shverd di arain
has Father the which goblet the sheath the in sword the inside

מיר געגעבן, זאל איך אים דען נישט טרינקען?
trinken nisht den im ich zol gegeben mir
drink not then it I shall given me

and fell to the ground.
7 Therefore, again he
questioned them, Whom
do you seek? And they
said, Yehoshua, the one
from Natzeret. 8 In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
said, I told you that Ani
Hu. If therefore you seek
me, let these Bnei Adam
go away, 9 That may be
fulfilled the dvar which
said, Those whom You have
given me, I did not lose
any one of them. 10 Then
Shim'on Kefa, having a
cherev *(sword)*, drew it
and struck the eved of the
Kohen Gadol and cut off
his right ear. The name
of the eved was Malchus.
11 Therefore, Rebbe, Melech
HaMoshiach said to Kefa,
Put the cherev into the
sheath. The kos which
HaAv of me has given
me, should I not drink
it?

יב און די אפטיילונג (סאלדאטן) מיט דעם אפיציר און די משרתים
meshoresim di un ofitsir dem mit soldatn opteilung di un
officers the and officer the with soldiers cohort the and

פון די יידן האבן געכאפט יהושען/ישוען און אים געבונדן
gebunden im un Yeshuan/Yehoshuan gechapt hoben Yidn di fun
bound him and Yehoshua seize did Judaeans the of

(עקידה), יג און אים קודם כל אוועקגעפירט צו חנן ; ווארום ער איז
iz er vorem Chanah tsu avekgefirt kol koidem im un Akedah
is he because Chanah to led away all before him and akedah

געווען דער שווער פון קיפא , וועלכער איז געווען כהן גדול
gadol koyen geven iz velcher Caiapha fun shver der geven
gadol kohen was is who Caiapha of father-in-law the was

אין יענעם יאר. יד און עס איז געווען קיפא , וואס האט געראטן די
di geroten hot vos Caiapha geven iz es un yor yenem in
the advised has who Caiapha was is it and year that in

יידן , אז עס איז גוט איין מענטש זאל שטארבן פאר דעם פאלק.
folk dem far shtarben zol mentsh ein gut iz es az Yidn
people the for die shall man one good is it that Judaeans

טו און שמעון פעטרוס און אן אנדערער תלמיד האבן נאכגעפאלגט
nochgefolgt hoben talmid anderer an un Petros Shim'on un
follow did disciple of another an and Peter Simon and

12 Then the band of
chaiyalim, their commander,
and the avadim *(officials)*
of Yehudah took him and
performed the akedah
(binding) on him. 13 First
they led him to Anan
(Annas), for he was
khoten *(father-in-law)* of
Caiapha, who was Kohen
Gadol that year. 14 Now
Caiapha was the one
having given counsel
to those of Yehudah
that it is a bedievedike
thing *(expedient)* for one
man to die for HaAm.
15 Now Shim'on Kefa and

יהושען/ישוען . און יענער תלמיד איז געווען באקאנט מיט דעם
dem mit bakant geven iz talmid yener un Yeshuan/Yehoshuan
the with known was is disciple that and Yehoshua

כהן גדול , און ער איז אריינגעגאנגען מיט יהושען/ישוען אין
in Yeshuan/Yehoshuan mit araingegangen iz er un gadol koyen
into Yehoshua with go in did he and gadol kohen

הויף פון דעם כהן גדול . [טו] פעטרוס אבער איז געשטאנען ביי
bai geshtanen iz ober Petros gadol koyen dem fun hoif
at standing is however Peter gadol kohen the of courtyard

דער טיר אינדרויסן. דער אנדערער תלמיד , וואס איז געווען באקאנט מיט
mit bakant geven iz vos talmid anderer der indroisen tir der
with known was is who disciple other the outside door the

דעם כהן גדול , איז דעריבער ארויסגעגאנגען און האט גערעדט מיט
mit geredt hot un aroisgegangen deriber iz gadol koyen dem
with speak did and go out therefore did gadol kohen the

דער טיר וועכטערין, און אריינגעפירט פעטרוסן. [יז] און די שיפחה ,
shifche di un Petrosn araingefirt un vechterin tir der
handmaiden the and Peter led in and keeper door the

די טיר וועכטערין, האט געזאגט צו פעטרוסן: צי ביסטו דען נישט אויך
oich nisht den bistu tsi Petrosn tsu gezogt hot vechterin tir di
also not then you are Peter to said has keeper door the

פון די תלמידים פון דעם דאזיקן מענטש? זאגט ער: איך בין נישט. [יח] און
un nisht bin ich er zogt mentsh dozikn dem fun talmidim di fun
and not am I he says man this the of disciples the of

די קנעכט און די משרתים זענען געשטאנען און האבן זיך
zich hoben un geshtanen zenen meshoresim di un knecht di
themselves did and standing were servants the and slaves the

געווארעמט ביי א פייער, וואס זיי האבן געמאכט פון האלצקוילן,
holtskoiln fun gemacht hoben zei vos faier a bai gevaremt
coals from made had they which fire a at warm

ווייל עס איז געווען קאלט; און פעטרוס איז אויך געווען מיט זיי ,
zei mit geven oich iz Petros un kalt geven iz es vail
them with was also is Peter and cold was is it because

שטייענדיק און ווארעמענדיק זיך .
zich varemendik un shteiendik
himself warming and standing

[יט] און דער כהן גדול האט אויסגעפרעגט יהושען/ישוען וועגן
vegen Yeshuan/Yehoshuan oisgefregt hot gadol koyen der un
about Yehoshua question did gadol kohen the and

זיינע תלמידים און וועגן זיין לערנונג. [כ] האט יהושע/ישוע אים
im Yeshua/Yehoshua hot lernung zain vegen un talmidim zaine
him Yehoshua did teaching his about and disciples his

געענטפערט: איך האב גערעדט בפרהסיא אין דער וועלט; איך האב
hob ich velt der in beferesye geredt hob ich geentfert
have I world the in openly spoken have I answer

תמיד געלערנט אין שול און אינם בית המקדש , וואו אלע
ale vu Hamikdash beis inem un shul in gelernt tomed
all where HaMikdash House in the and synagogue in taught always

יידן קומען זיך צונויף , און אין פארבארגעניש האב איך גארנישט
gornisht ich hob farborgenish in un tsunoif zich kumen Yidn
nothing I have secret in and together self come Jews

גערעדט. [כא] וואס פרעגסטו מיך? פרעג די צוהערער וואס איך
ich vos tsuherer di freg mich fregstu vos geredt
I what who heard the ask me are you asking what spoken

another talmid were following Rebbe, Melech HaMoshiach. And that other talmid was known to the Kohen Gadol, and that other talmid entered with Rebbe, Melech HaMoshiach into the court of the Kohen Gadol. [16] But Kefa had stood at the sha'ar outside. Therefore, the other talmid went out, the one known to the Kohen Gadol, and spoke to the gatekeeper and brought in Kefa.

[17] Therefore, the maid says to Kefa, Surely you are not also of this man's talmidim? He said, I am not. [18] And the avadim and the mesharetim had made a hadlakah *(bonfire)*, because it was cold, and they were standing around the hadlakah warming themselves. And also Kefa was with them, standing and warming himself.

[19] Then the Kohen Gadol interrogated Rebbe, Melech HaMoshiach about his talmidim and his torah *(teaching)*. [20] In reply, he said, In public I have spoken to the Olam Hazeh; I always taught in the Beit Haknesset and in the Beis Hamikdash, where all the Yehudim come together. Besod *(in secret)* I spoke nothing. [21] Why do you put a she'elah *(question)* to me? Put a she'elah to

האב צו זיי גערעדט; זע , זיי ווייסן, וואס איך האב געזאגט. כב און
un gezogt hob ich vos veisen zei ze geredt zei tsu hob
and say did I what know they look spoken them to have

בשעת ער האט אזוי גערעדט, האט איינער פון די משרתים , וואס
vos meshoresim di fun einer hot geredt azoi hot er beshas
who servants the of one has speak so did he while

זענען דארט געשטאנען, געגעבן יהושען/ישוען א פאטש, זאגנדיק:
zogendik patsh a Yeshuan/Yehoshuan gegeben geshtanen dort zenen
saying slap a Yehoshua gave standing there was

אַט אזוי ענטפערסטו דעם כהן גדול? כג האט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua hot gadol koyen dem entferstu azoi ot
Yehoshua did gadol kohen the answer you in this way look

אים געענטפערט: אויב איך האב שלעכט גערעדט, זאג עדות וועגן
vegen eides zog geredt shlecht hob ich oib geentfert im
about witness tell spoken evil have I if answer him

דעם שלעכטן; אויב אבער (איך האב גערעדט) גוט, וואס שלאגסטו
shlogstu vos gut geredt hob ich ober oib shlechtn dem
you strike why well speak did I however if evil that

מיך? כד און חנן האט אים אוועקגעשיקט א געבונדענעם (עקידה) צו
tsu Akedah gebundenem a avekgeshikt im hot Chanah un mich
to akedah bound up a sent away him did Chanah and me

קיפא דעם כהן גדול.
gadol koyen dem Caiapha
gadol kohen the Caiapha

the ones having heard
what I spoke to them.
Hinei, these ones have
da'as of what things I
said. 22 But these things
having said, one of the
mesharetim, one standing
nearby, struck Rebbe,
Melech HaMoshiach,
saying, Is this the way
to answer the Kohen
Gadol? 23 In reply, he
spoke, If I spoke wrongly,
give edut *(testimony)*
about the wrong; but if
tov, why do you strike
me? 24 Then Anan sent
him, still in the akedah,
to Caiapha the Kohen
Gadol.

כה שמעון פעטרוס אבער איז געשטאנען און זיך געווארעמט.
gevaremt zich un geshtanen iz ober Petros Shim'on
warming himself and standing is however Peter Simon

און מען האט צו אים געזאגט: צי ביסטו דען נישט אויך פון זיינע
zaine fun och nisht den bistu tsi gezogt im tsu hot men un
his of also not then you are said him to has they and

תלמידים? האט ער געלייקנט און געזאגט: איך בין נישט! כו זאגט צו אים
im tsu zogt nisht bin ich gezogt un geleiknt er hot talmidim
him to says not am I said and deny he did disciples

איינער פון דעם כהן גדולס קנעכט , וואס איז געווען א קרוב פון
fun korev a geven iz vos knecht gadols koyen dem fun einer
of relative a was is who servants gadol's kohen the of one

דעם, וועמען פעטרוס האט אפגעהאקט דאס אויער: צי האב איך דיך דען
den dich ich hob tsi oier dos opgehakt hot Petros vemen dem
then you I did ear the chopped off had Peter whom that

נישט געזען אינם גארטן מיט אים? כז פעטרוס האט דעריבער ווידער
vider deriber hot Petros im mit gorten inem gezen nisht
again therefore did Peter him with garden in the see not

געלייקנט; און גלייך האט א האן געקרייעט. כח דאן האט מען
men hot dan gekreiet hon a hot glaich un geleiknt
they has then crow cock a did immediately and deny

יהושען/ישוען אוועקגעפירט פון קיפא צום פרעטאריום; און עס
es un Pretorium tsum Caiapha fun avekgefirt Yeshuan/Yehoshuan
it and Praetorium to the Caiapha from led away Yehoshua

איז געווען פרי ; און זיי זענען נישט אריינגעגאנגען אין פרעטאריום,
Pretorium in araingegangen nisht zenen zei un peire geven iz
Praetorium into go in not did they and morning was is

כדי זיי זאלן זיך נישט מטמא זיין, נאר זאלן (קענען) עסן
esen kenen zolen nor zain metame nisht zich zolen zei kedei
to eat be able should but be defile not self shall they so that

25 Now with Shim'on
Kefa still standing and
warming himself, they
said, therefore, to him,
Surely you are not also
of his talmidim, are
you? In reply, he said,
I am not. 26 One of the
avadim of the Kohen
Gadol, one who was
a relative of him, one
whose ear Kefa cut off,
says, Did I not see you in
the Gahn *(Garden)* with
him? 27 Therefore, again
Kefa made hakhchashah
(denial). And immediately
a tarnegol *(cock)* crowed.
28 Therefore, they led
Rebbe, Melech HaMoshiach
from Caiapha to the
Praetorium. And it was
early. They themselves
did not enter into the
Praetorium so as not to
become tema'im *(unclean)*

דאס קרבן פסח . כט פילאטוס איז דעריבער ארויסגעגאנגען צו זיי
zei tsu aroisgegangen deriber iz Pilatus Pesach korben dos
them to go out therefore did Pilate Pesach sacrifice the

אינדרויסן, און געזאגט; וואס פאר א באשולדיקונג ברענגט איר קעגן
kegen ir brengt bashuldikung a far vos gezogt un indroisen
against you bring indictment a for what said and outside

דעם דאזיקן מענטשן? ל האבן זיי געענטפערט און געזאגט צו אים: אויב
oib im tsu gezogt un geentfert zei hoben mentshn dozikn dem
if him to said and answer they did man this the

דער דאזיקער וואלט נישט געווען טאן קיין בייז, וואלטן מיר אים נישט
nisht im mir volten beiz kein ton geven nisht volt doziker der
not him we would evil any do was not had this one the

איבערגעגעבן צו דיר. לא פילאטוס האט דעריבער צו זיי געזאגט: נעמט
nemt gezogt zei tsu deriber hot Pilatus dir tsu ibergegeben
take say them to therefore did Pilate you to handed over

איר אים, און משפט אים לויט אייער תורה. האבן די יידן צו
tsu Yidn di hoben toire eier loit im mishpot un im ir
to Jews the have Torah your according to him judge and him you

אים געזאגט: מיר האבן נישט קיין רשות עמיצן צו טייטן; לב כדי
kedei teiten tsu emitsn reshus kein nisht hoben mir gezogt im
so that kill to anyone authority any not have we said him

עס זאל דערפילט ווערן ישועס ווארט, וואס ער האט געזאגט, מרמז
meramez gezogt hot er vos vort Yeshuas veren derfilt zol es
alluding said had he which word Yeshua's to be fulfilled shall it

זייענדיק, מיט וועלכן טויט ער גייט שטארבן.
shtarben geit er toit velchen mit zaiendik
die goes he death which with making

לג פילאטוס איז צוריק אריינגעגאנגען אין פרעטאריום אריין, און האט
hot un arain Pretorium in araingegangen tsurik iz Pilatus
did and into Praetorium in entered return did Pilate

גערופן יהושען/ישוען , און געזאגט צו אים: צי ביסט דו דער
der du bist tsi im tsu gezogt un Yeshuan/Yehoshuan gerufen
the you are him to said and Yehoshua call

מלך פון די יידן? לד האט יהושע/ישוע געענטפערט: זאגסטו דאס
dos zogstu geentfert Yeshua/Yehoshua hot Yidn di fun Melech
the you say answer Yehoshua did Jews the of king

דאזיקע פון דיר אליין, אדער האבן אנדערע עס דיר געזאגט וועגן מיר?
mir vegen gezogt dir es andere hoben oder alein dir fun dozike
me about said you this others have or alone you from these

לה פילאטוס האט געענטפערט: בין איך דען א ייד? דאס פאלק דיינס
dains folk dos Yid a den ich bin geentfert hot Pilatus
your nation the Jew a then I am answer did Pilate

און די הויפט כהנים האבן דאך דיך איבערגעגעבן צו מיר; וואס
vos mir tsu ibergegeben dich doch hoben koyanim hoipt di un
what me to turned over you after all have kohenim chief the and

האסטו געטאן? לו האט יהושע/ישוע געענטפערט: מיין מלכות איז
iz Malchus main geentfert Yeshua/Yehoshua hot geton hostu
is kingdom my answer Yehoshua did done you have

נישט פון דער דאזיקער וועלט; אויב מיין מלכות וואלט יא געווען פון
fun geven yo volt Malchus main oib velt doziker der fun nisht
of be indeed would kingdom my if world this the of not

דער דאזיקער וועלט, וואלטן מיינע משרתים געקעמפט, כדי איך זאל
zol ich kedei gekemft meshoresim maine volten velt doziker der
shall I so that fight servants my would world this the

and so as to be able to eat the Pesach. 29 Pilate went forth outside to them and says, What sitnah *(accusation, indictment)* do you bring against this man? 30 In reply, they said to him, If this man were not an evil-doer, we would not have handed him over to you. 31 Therefore, Pilate said to them, Take him and judge him according to your Torah. Those of Yehudah said to him, It is not lawful for us to kill anyone. 32 (This was to fulfill the dvar of Rebbe, Melech HaMoshiach which he said, signifying by what mavet he was about to die).

33 Therefore, Pilate again entered into the Praetorium and called Yehoshua, and said to him, Are you HaMelech HaYehudim? 34 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach asked, From yourself you say this or another told you about me?

35 In reply, Pilate said, Am I a Yehudi? Your nation and your Kohen Gadol handed you over to me. What did you do? 36 In reply, Rebbe, Melech HaMoshiach said, My Malchut is not of the Olam Hazeh. If my Malchut were of the Olam Hazeh, my mesharetim would have fought, that I should not be delivered to

נישט איבערגעגעבן ווערן צו די ייִדן ; איצט אבער איז מיין מלכות
Malchus main iz ober itst Yidn di tsu veren ibergegeben nisht
kingdom my is however now Judaeans the to to be given over not

נישט פונדאנען. לז פילאטוס האט דעריבער צו אים געזאגט: אויב אזוי
azoi oib gezogt im tsu deriber hot Pilatus fundanen nisht
so if say him to therefore did Pilate from here not

ביסטו טאקע א מלך ? האט יהושע/ישוע געענטפערט: דו זאגסט
zogstu du geentfert Yeshua/Yehoshua hot Melech a take bistu
say you answer Yehoshua did king a actually are you

עס, אז איך בין א מלך . דערצו בין איך געבוירן געווארן און דערצו
dertsu un gevoren geboiren ich bin dertsu Melech a bin ich az es
for this and become born I was for this king a am I that it

בין איך געקומען אין דער וועלט אריין, כדי איך זאל עדות זאגן
zogen eides zol ich kedei arain velt der in gekumen ich bin
say witness shall I so that into world the in come I did

אויף דעם אמת. יעדער איינער, וואס איז פון דעם אמת, הערט מיין קול .
kol main hert emes dem fun iz vos einer yeder emes dem oif
voice my hears truth the of is who one every truth the on

לח זאגט פילאטוס צו אים: וואס איז אמת? און האבנדיק דאס געזאגט,
gezogt dos hobendik un emes iz vos im tsu Pilatus zogt
said this having and truth is what him to Pilate says

איז ער ווידער ארויסגעגאנגען צו די ייִדן , און זאגט צו זיי : איך
ich zei tsu zogt un Yidn di tsu aroisgegangen vider er iz
I them to says and Judaeans the to go out again he did

געפין נישט קיין שום שולד אין אים! לט עס איז אבער א מנהג ביי
bai minheg a ober iz es im in shuld shum kein nisht gefin
with custom a however is it him in guilt kind of any not find

אייך, אז איך זאל אייך אפלאזן איינעם אויף פסח ; צי ווילט איר
ir vilt tsi Pesach oif einem oplozen aich zol ich az aich
you do you want Pesach on one release you shall I that you

איך זאל אייך אפלאזן דעם מלך פון די ייִדן ? מ און זיי האבן ווידער
vider hoben zei un Yidn di fun Melech dem oplozen aich zol ich
again did they and Jews the of king the release you shall I

א געשריי געטאן, אזוי צו זאגן : נישט דעם דאזיקן , נאר בר-אבאן ! און
un Bar-Abban nor dozikn dem nisht zogen tsu azoi geton geshrei a
and Bar-Abba only this very the not say to so do shout a

דער בר-אבא איז געווען א בונטאר .
buntar a geven iz Bar-Abba der
insurrectionist a was is Bar-Abba that

יט

דעמאלט האט פילאטוס גענומען יהושען/ישוען און אים
im un Yeshuan/Yehoshuan genumen Pilatus hot demolt
him and Yehoshua take Pilate did then

געלאזט שמייסן . ב און די זעלנער האבן געפלאכטן א
a geflochtn hoben zelner di un shmaisen gelozt
a braid did soldiers the and to be flogged permitted

קרוין פון דערנער, און זי ארויפגעזעצט אויף זיין קאפ, און האבן אים
im hoben un kop zain oif aroifgezetst zi un derner fun kroin
him did and head his on put up it and thorns of crown

אנגעטאן א פורפור מלבוש . ג און זענען געקומען צו אים און געזאגט:
gezogt un im tsu gekumen zenen un malbesh purpur a ongeton
said and him to come did and robe purple a clothed

שלום דיר, מלך פון די ייִדן ! און האבן אים געגעבן פאטש. ד און
un patsh gegeben im hoben un Yidn di fun Melech dir sholem
and slap give him did and Jews the of king you peace

those of Yehudah; but
now my Malchut is not
from here. [37] Therefore,
Pilate said to him, So
you are a Melech *(King)*?
In reply, he said, You
say that I am a Melech.
For this I have been
born and for this I have
come into the Olam
Hazeh, that I might bear
solemn edut *(testimony)*
to HaEmes. Everyone who
is of HaEmes hears my
voice.

[38] Pilate says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, What
is HaEmes? And having said
this, again Pilate went out to
those of Yehudah, and says to
them, I find no avon *(offense)*,
no cause for punishment, in
him. [39] But there is a minhag
(custom) for you, that I may
release one to you during
the Pesach. Do you want,
therefore, that I release to
you the Melech HaYehudim?
[40] Therefore, they cried out
again, saying, Not this man
but Bar-Abba. Now Bar-Abba
was an insurrectionist shoded
(robber).

19

Therefore, then,
Pilate took Rebbe,
Melech HaMoshiach and
had him scourged. [2] And
the [Roman] chaiyalim
(soldiers), having woven
a wreath out of thorns,
put it on his rosh and a
purple [royal] robe they
threw around Rebbe, Melech
HaMoshiach. [3] And they
were coming up to Rebbe,
Melech HaMoshiach, and

פילאטוס איז ווידער ארויסגעגאנגען אינדרויסן און האט צו זיי געזאגט:
gezogt zei tsu hot un indroisen aroisgegangen vider iz Pilatus
said them to has and outside go out again is Pilate

זע, איך פיר אים ארויס צו אייך, כדי איר זאלט וויסן, אז איך געפין
gefin ich az visen zolt ir kedei aich tsu arois im fir ich ze
find I that know shall you so that you to out him lead I look

נישט קיין שום שולד אין אים. ה און יהושע/ישוע איז ארויסגעקומען
aroisgekumen iz Yeshua/Yehoshua un im in shuld shum kein nisht
come out did Yehoshua and him in fault at all any not

אינדרויסן, טראגנדיק די דערנער קרוין און דאס פורפור מלבוש. און
un malbesh purpur dos un kroin derner di trogendik indroisen
and robe purple the and crown thorns the carrying outside

ער (פילאטוס) זאגט צו זיי: זע, דער מענטש! ו ווען די הויפט
hoipt di ven mentsh der ze zei tsu zogt Pilatus er
chief the when man the behold them to says Pilate he

כהנים און זייערע משרתים האבן אים געזען, האבן זיי א געשריי
geshrei a zei hoben gezen im hoben meshoresim zeiere un koyanim
shout a they did see him did servants their and kohenim

געטאן, אזוי צו זאגן: אויפהענגען אויף דער בוים אים! אויפהענגען
oifhengen im boim der oif oifhengen zogen tsu azoi geton
hanged up him tree the on hanged up say to so do

אויף דער בוים אים! (שמואל ב יח, ט-יד.) זאגט פילאטוס צו זיי:
zei tsu Pilatus zogt t-id ich b Shmuel im boim der oif
them to Pilate says 9-14 18 2 Samuel him tree the on

נעמט איר און אויפהענגען אויף דער בוים אים, ווארום איך געפין נישט
nisht gefin ich vorem im boim der oif oifhengen un ir nemt
not find I because him tree the on to hang up and you take

אין אים קיין שולד. ז האבן די יידן אים געענטפערט: מיר האבן
hoben mir geentfert im Yidn di hoben shuld kein im in
have we answer him Judaeans the did fault any him in

א תורה, און לויט דער תורה איז ער חייב מיתה, ווייל
vail mise chayev er iz toire der loit un toire a
because death deserving he is law the according to and law a

ער האט זיך געמאכט פאר ה'ס זון. ח און ווען פילאטוס האט
hot Pilatus ven un zun Hashems far gemacht zich hot er
did Pilate when and Son Hashem's for make himself did he

געהערט דאס א דאזיקע ווארט, האט ער זיך נאך מער געפארכטן;
geforchten mer noch zich er hot vort dozike a dos gehert
fear more yet himself he did word very a this hear

ט און איז ווידער אריינגעגאנגען אינם פרעטאריום און האט געזאגט צו
tsu gezogt hot un Pretorium inem araingegangen vider iz un
to say did and Praetorium into the go inside again did and

יהושען/ישוען: פונוואנען ביסטו? יהושע/ישוע אבער האט
hot ober Yeshua/Yehoshua bistu funvanen Yeshuan/Yehoshuan
has however Yehoshua you are from where Yehoshua

אים נישט געגעבן קיין ענטפער. י פילאטוס זאגט דעריבער צו אים: צו
tsu im tsu deriber zogt Pilatus entfer kein gegeben nisht im
to him to therefore says Pilate answer any given not him

מיר רעדסטו נישט? ווייסטו דען נישט, אז איך האב מאכט דיך צו
tsu dich macht hob ich az nisht den veistu nisht redstu mir
to you power have I that not then you know not speak me

באפרייען, און האב מאכט דיך צו אויפהענגען אויף דער בוים? יא האט
hot boim der oif oifhengen tsu dich macht hob un bafraien
did tree the on hanged up to you power have and release

they were saying, Hail!
You Melech HaYehudim!
And they were repeatedly
striking him in the face.
4 And Pilate went outside
again and says to them,
Hinei, I bring him outside
to you, in order that you
may have da'as that I
find no avon *(offense)*, no
cause for punishment, in
him. 5 Therefore, Rebbe,
Melech HaMoshiach came
forth outside, wearing
the wreath of thorns and
the purple robe. And
Pilate says to them, Hinei
HaIsh! 6 Therefore, when
the Rashei Hakohanim
and the mesharetim saw
Rebbe, Melech HaMoshiach,
they cried out, saying,
Hang him on HaEtz! Hang
him on HaEtz! Pilate says
to them, You take him
and you hang him on
HaEtz! I find no avon in
him. 7 In reply, those of
Yehudah said, We have a
Torah and, according to
the Torah, he must die,
because he made himself
to be the Ben HaElohim.
8 Therefore, when Pilate
heard this dvar he was
afraid even more. 9 And
Pilate entered into the
Praetorium again and
says to Rebbe, Melech
HaMoshiach, From where
are you? But Rebbe, Melech
HaMoshiach did not give
an answer. 10 Therefore,
Pilate says to Rebbe,
Melech HaMoshiach, To
me you do not speak? Do
you not have da'as that I
have samchut *(authority)*

יהושע/ישוע געענטפערט: דו וואלסט נישט געהאט קיין שום
shum kein gehat nisht volst du geentfert Yeshua/Yehoshua
all any have had not would you answer Yehoshua

מאכט קעגן מיר, אויב עס וואלט דיר נישט געגעבן געווארן פון אויבן;
oiben fun gevoren gegeben nisht dir volt es oib mir kegen macht
above from been given not you had it if me against power

דערפאר האט א גרעסערע זינד דער , וואס האט מיך איבערגעגעבן
ibergegeben mich hot vos der zind gresere a hot derfar
turned over me had who the one sin greater a has therefore

צו דיר. יב פון דעמאלט אָן האט פילאטוס געזוכט אים צו באפרייען;
bafraien tsu im gezucht Pilatus hot on demolt fun dir tsu
release to him seek Pilate did on then from you to

די יידן אבער האבן געשריגן , אזוי צו זאגן : אויב דו באפרייסט
bafraist du oib zogen tsu azoi geshrigen hoben ober Yidn di
release you if say to so shout did however Judaeans the

דעם דאזיקן, ביסטו נישט דעם קיסרס פריינד; (ווארום) יעדער איינער,
einer yeder vorem fraind Caesars dem nisht bistu dozikn dem
one every because friend Caesar's the not you are this the

וואס מאכט זיך פאר א מלך , ווידערשפעניקט קעגן קיסר . יג ווען
ven Caesar kegen vidershpenikt Melech a far zich macht vos
when Caesar against rebels king a for himself makes who

זשע פילאטוס האט געהערט די דאזיקע ווערטער, האט ער ארויסגעפירט
aroisgefirt er hot verter dozike di gehert hot Pilatus zhe
lead out he did words these the hear did Pilate then

יהושען/ישוען , און זיך אנידערגעזעצט אויף דער טריבונאל שטול,
shtul tribunal der oif anidergezetst zich un Yeshuan/Yehoshuan
seat tribunal the on sat down himself and Yehoshua

אויף דעם ארט , וואס הייסט ליטאסטראטאס, און אויף לשון קודש
kodesh loshen oif un Litostrotos heist vos ort dem oif
holy language in and Litostrotos is called which place the on

גבתא (אויספלאסטערונג). יד און עס איז געווען ערב פסח , ארום
arum Pesach erev geven iz es un oisflasterung Gabta
around Pesach Erev was is it and Pavement Gabbatha

דער זעקסטער שעה. און ער האט געזאגט צו די יידן : זע , אייער
eier ze Yidn di tsu gezogt hot er un sho zekster der
your look Judaeans the to say did he and hour sixth the

מלך ! טו און זיי האבן א געשריי געטאן: אוועק, אוועק! אויפהענגען אויף
oif oifhengen avek avek geton geshrei a hoben zei un Melech
on hang up away away do shout a did they and king

דער בוים אים! זאגט פילאטוס צו זיי : דעם מלך אייערן זאל איך
ich zol eiern Melech dem zei tsu Pilatus zogt im boim der
I shall of yours king the them to Pilate says him tree the

אויפהענגען אויף דער בוים אים? האבן די הויפט כהנים געענטפערט:
geentfert koyanim hoipt di hoben im boim der oif oifhengen
answer kohenim chief the did him tree the on hanged up

מיר האבן נישט קיין מלך אחוץ דעם קיסר ! טז האט ער דעמאלט אים
im demolt er hot Caesar dem achuts Melech kein nisht hoben mir
him then he did Caesar the except king any not have we

איבערגעגעבן צו זיי , אז ער זאל אויפהענגען אויף א בוים ווערן.
veren boim a oif oifhengen zol er az zei tsu ibergegeben
to be tree a on hanged up shall he that them to handed over

זיי האבן דעריבער גענומען יהושען/ישוען ; יז און טראגנדיק
trogendik un Yeshuan/Yehoshuan genumen deriber hoben zei
carrying and Yehoshua take therefore did they

to free you and I have
samchut *(authority)* to hang
you on HaEtz? 11 In reply,
Rebbe, Melech HaMoshiach
answered him, You do not
have samchut *(authority)*
against me at all, except
it had been given to you
from above; therefore,
the avon is gadol, is even
greater, the avon of the
one having handed me
over to you. 12 From this
point, Pilate began seeking
to free Rebbe, Melech
HaMoshiach; but those
of Yehudah cried out,
saying, If this man you
free, you are no friend
of Caesar's; everyone
making himself a Melech
speaks against Caesar.
13 Therefore, Pilate, having
heard these devarim, led
Rebbe, Melech HaMoshiach
out, and Pilate sat down
upon a tribunal *(seat
of judgment)* in a place
being called in Aramaic
Gabta, The Pavement.
14 Now Erev Pesach was
fast approaching, the
sha'ah *(hour, time)* being
about the shishit *(sixth,
the sixth hour, about noon)*,
and Pilate says to those
of Yehudah, Hinei your
Melech! 15 Therefore, these
cried out, Away, away,
hang him on HaEtz! Pilate
says to them, Shall I hang
on HaEtz your Melech?
In reply, the Kohen Gadol
said, We do not have a
Melech except Caesar.
16 Then, therefore, Pilate
delivered Rebbe, Melech
HaMoshiach to them that

אליין זיין בוים, איז ער ארויסגעגאנגען צו אן ארט, וואס הייסט דאס
dos heist vos ort an tsu aroisgegangen er iz boim zain alein
the called which place a to go out he is tree his himself

ארט פון א שארבן, אויף לשון קודש הייסט עס גלגלתא ; יח וואו
vu Gulgolta es heist kodesh loshen oif sharben a fun ort
where Golgotha it calls holy language in skull a of place

זיי האבן אים אויפהענגען אויף דער בוים, און מיט אים אנדערע צוויי,
tsvei andere im mit un boim der oif oifhengen im hoben zei
two others him with and tree the on hanged up him did they

אויף ביידע זייטן, און יהושען/ישוען אין דער מיט . יט און פילאטוס
Pilatus un mit der in Yeshuan/Yehoshuan un zaitn beide oif
Pilate and midst the in Yehoshua and sides both on

האט אויך געשריבן א טיטל און אים ארויפגעזעצט אויפן בוים. און
un boim oifen aroifgezetst im un titl a geshriben oich hot
and tree on the put up it and inscription a write also did

עס איז געווען געשריבן: יהושע/ישוע פון נצרת מלך היהודים .
HaYehudim Melech Natseret fun Yeshua/Yehoshua geshriben geven iz es
of the Jews king Natseret of Yehoshua written was is it

כ און א סך פון די יידן האבן געלייענט דעם דאזיקן טיטל ,
titl dozikn dem geleient hoben Yidn di fun sach a un
inscription this the read did Jews the of many a and

ווייל דאס ארט, וואו יהושע/ישוע איז אויפגעהאנגען אויף דער
der oif oifgehongen iz Yeshua/Yehoshua vu ort dos vail
the on hung up is Yehoshua where place this because

בוים געווארן, איז געווען נאענט צו דער שטאט; און עס איז געווען
geven iz es un shtot der tsu noent geven iz gevoren boim
was is it and city the to near was is become tree

געשריבן אויף לשון קודש, לאטייניש און גריכיש. כא און די הויפט
hoipt di un Grichish un Lateinish kodesh loshen oif geshriben
chief the and Greek and Latin holy language in written

כהנים פון די יידן האבן געזאגט צו פילאטוסן: שרייב נישט: דער
der nisht shraib Pilatusn tsu gezogt hoben Yidn di fun koyanim
the not write Pilate to say did Judaeans the of kohenim

מלך פון די יידן; נאר אז ער האט געזאגט: איך בין דער מלך פון
fun Melech der bin ich gezogt hot er az nor Yidn di fun Melech
of king the am I say did he that but Jews the of king

די יידן. כב האט פילאטוס געענטפערט: וואס איך האב געשריבן, האב
hob geshriben hob ich vos geentfert Pilatus hot Yidn di
have written have I what answer Pilate did Jews the

איך געשריבן!
geshriben ich
written I

כג און די זעלנער, ווען זיי האבן אויפגעהאנגען אויף דער בוים
boim der oif oifgehongen hoben zei ven zelner di un
tree the on hang did they when soldiers the and

יהושען/ישוען , האבן גענומען זיינע מלבושים , און געמאכט פיר
fir gemacht un malbushem zaine genumen hoben Yeshuan/Yehoshuan
four made and clothing his take did Yehoshua

חלקים , פאר יעדן זעלנער א חלק , און אויך דאס אויבערמלבוש. און
un oibermalbesh dos oich un cheilek a zelner yedn far chalokim
and tunic the also and share a soldier every for shares

דאס אויבערמלבוש איז נישט געווען גענייט, נאר אינגאנצן געוועבט פון
fun gevebt ingantsen nor geneit geven nisht iz oibermalbesh dos
from woven wholly but sewn was not is tunic the

he should be hanged on HaEtz. Therefore, they took Rebbe, Melech HaMoshiach.
17 And carrying by himself HaEtz *(The Tree)*, he went out to the place being called Mekom HaGulgolet *(Place of the Skull)*, which is called in Aramaic Gulgolta.
18 There they hanged Rebbe, Melech HaMoshiach on HaEtz and with him two others on this side and on that side, and, in the middle, Rebbe, Melech HaMoshiach.
19 And, also, Pilate wrote out an inscription and had it placarded on top of HaEtz *(The Tree)*. And what it said was, yehoshua, the one from natzeret, melech hayehudim.
20 This inscription, therefore, many of those of Yehudah read, because the place where Rebbe, Melech HaMoshiach was hanged on HaEtz was near the Ir *(City)*. And it had been written in Ivrit, in Latin, and in Greek. 21 Therefore, the Judean Rashei Hakohanim were saying to Pilate, Do not write Melech HaYehudim. Rather write, That one said I am Melech HaYehudim. 22 In reply, Pilate said, What I have written, I have written.

23 Therefore the chaiyalim *(soldiers)*, when they hanged Rebbe, Melech HaMoshiach on HaEtz, took his garments and divided them into arba'ah *(four)* parts, to each chaiyal *(soldier)* a part. They also took his kesones. Now the kesones was seamless, woven from the top in one piece.

אויבן (ביז אראפ). כד זיי האבן דעריבער געזאגט איינער צום אנדערן:
andern tsum einer gezogt deriber hoben zei arop biz oiben
other to the one say therefore did they bottom till top

לאמיר עס נישט צערייסן , נאר ווארפן גורל וועגן דעם, וועמעס עס זאל
zol es vemes dem vegen goral varfen nor tseraisen nisht es lomir
shall it whose this about lots cast but tear apart not it let us

זיין ; כדי דער פסוק זאל מקוים ווערן:
veren mekuyem zol pasuk der kedei zain
to be fulfilled shall verse the so that be

זיי האבן צעטיילט מיינע קליידער צווישן זיך ,
zich tsvishen kleider maine tseteilt hoben zei
themselves among clothing my divide did they

און אויף מיין לבוש האבן זיי געווארפן גורל. (תהלים כב, יט.)
it chb Tehilim goral gevorfen zei hoben levush main oif un
19 22 Psalms lots cast they did garment my on and

און די דאזיקע זאכן האבן די זעלנער געטאן. כה און ביים בוים
boim baim un geton zelner di hoben zachn dozike di un
tree at the and do soldiers the did things these the and

פון יהושען/ישוען זענען געשטאנען זיין מוטער און זיין מוטערס
muters zain un muter zain geshtanen zenen Yeshuan/Yehoshuan fun
mother's his and mother his stand did Yehoshua of

שוועסטער, מרים דאס ווייב פון קלאפאס (לוקאס כד, יח.), און מרים
Miryam un ich chd Lukas Clopas fun vaib dos Miryam shvester
Mary and 18 24 Luke Clopas of wife the Mary sister

פון מגדלה . כו און ווען יהושע/ישוע האט געזען זיין מוטער און דעם
dem un muter zain gezen hot Yeshua/Yehoshua ven un Magdala fun
the and mother his see did Yehoshua when and Magdala of

תלמיד , וועלכן ער האט ליב געהאט, שטיין דערנעבן, זאגט ער צו דער
der tsu er zogt dernebn shtein gehat lib hot er velchen talmid
the to he says nearby standing had love has he which disciple

מוטער: אשה , זע , דיין זון ! כז דערנאך זאגט ער צו דעם תלמיד : זע ,
ze talmid dem tsu er zogt dernoch zun dain ze isha muter
look disciple the to he says then son your look woman mother

דיין מוטער! און פון יענער שעה האט יענער תלמיד זי גענומען צו זיך .
zich tsu genumen zi talmid yener hot sho yener fun un muter dain
himself to take her disciple that did hour that of and mother your

כח נאך דעם, אזוויוי יהושע/ישוע האט געוואוסט, אז אלץ
alts az gevust hot Yeshua/Yehoshua azoivi dem noch
all that known had Yehoshua just as that after

האט זיך שוין געענדיקט, כדי דער פסוק זאל מקוים ווערן ,
veren mekuyem zol pasuk der kedei geendikt shoin zich hot
become fulfilled shall verse the so that completed already self has

זאגט ער: איך בין דארשטיק! כט דארט איז געשטאנען א געפעס פול
ful gefes a geshtanen iz dort dorshtik bin ich er zogt
full dish a standing is there thirsty am I he says

מיט עסיק . און זיי האבן ארויפגעלייגט אויף אן היזאפ שטענגל א
a shtengl hizop an oif aroifgeleigt hoben zei un esik mit
a stalk hyssop an upon put it on did they and vinegar with

שוואם אנגעפילט מיט עסיק און אים דערלאנגט צום מויל . ל און
un moil tsum derlangt im un esik mit ongefilt shvom
and mouth to the passed him and vinegar with filled sponge

ווען יהושע/ישוע האט גענומען דעם עסיק , האט ער געזאגט:
gezogt er hot esik dem genumen hot Yeshua/Yehoshua ven
say he did vinegar the take did Yehoshua when

24 Therefore, they said to one another, Let us not tear it but let us cast lots for it to see whose it will be. They did this in order that the Kitvei Hakodesh might be fulfilled, that which says, YECHALKU VEGADAI LAHEM V'AL LEVUSHI YAPILU GORAL *(They divide my garments among them and for my clothing they cast lots)*. Therefore the chaiyalim did these things. 25 But there had stood beside HaEtz *(Tree)* of Rebbe, Melech HaMoshiach his Em *(Mother)* and the achot *(sister)* of his Em, and Miryam the wife of Klofah, and Miryam from Magdala.
26 Rebbe, Melech HaMoshiach, therefore, having seen his Em *(Mother)* and the talmid haahuv having stood by, says to his Em, Isha, hinei your ben! 27 Then Rebbe, Melech HaMoshiach says to the talmid haahuv, Hinei, Imecha *(your Mother)*! And from that sha'ah *(hour, time)* the talmid took her into his own bais.
28 After this, having had da'as that already everything has become shleimah, Rebbe, Melech HaMoshiach, that the Kitvei Hakodesh may be fulfilled, says, Ani tzameh *(I thirst)*. 29 A k'li *(vessel)* full of sour wine chometz vinegar was set there. The sponge full of vinegar having been wrapped around a hyssop branch they brought to his mouth.
30 Therefore, when Rebbe, Melech HaMoshiach received the vinegar, he said, Nishlam!

עס איז געענדיקט, און האט גענייגט דעם קאפ און אויפגעגעבן די
di oifgegeben un kop dem geneigt hot un geendikt iz es
the gave up and head the bow did and finished is it
נשמה .
neshome
soul

לא און ווייל עס איז געווען ערב שבת , כדי די גופים זאלן
zolen gufim di kedei Shabbos erev geven iz es vail un
shall bodies the so that Sabbath Erev was is it because and
נישט בלייבן דעם שבת אויפן בוים — ווארום יענער שבת איז
iz Shabbos yener vorem boim oifen Shabbos dem blaiben nisht
is Sabbath that because tree on the Sabbath during remain not
געווען שבת הגדול — האבן די יידן געבעטן פילאטוסן, אז מען
men az Pilatusn gebeten Yidn di hoben hagadol Shabbos geven
they that Pilate ask Judaeans the did HaGadol Sabbath was
זאל צעברעכן די ביינער פון די גופים , און זיי אראפנעמען. לב זענען
zenen aropnemen zei un gufim di fun beiner di tsebrechen zol
did take down them and bodies the of bones the break shall
געקומען די זעלנער און האבן דעם ערשטן צעבראכן די ביינער און
un beiner di tsebrochen ershtn dem hoben un zelner di gekumen
and bones the break first one the did and soldiers the come
דעם אנדערן, וואס איז אויפגעהאנגען געווארן מיט אים אויף דער
der oif im mit gevoren oifgehongen iz vos andern dem
the on him with having become hung up is who other the
בוים. לג קומענדיק אבער צו יהושען/ישוען , ווי זיי האבן געזען,
gezen hoben zei vi Yeshuan/Yehoshuan tsu ober kumendik boim
see did they as Yehoshua to however coming tree
אז ער איז שוין געשטארבן, האבן זיי אים נישט צעבראכן די
di tsebrochen nisht im zei hoben geshtorben shoin iz er az
the broke not him they did died already is he that
ביינער. לד נאר איינער פון די זעלנער האט אים דורכגעשטאכן די זייט
zait di durchgeshtochen im hot zelner di fun einer nor beiner
side the pierce him did soldiers the of one but bones
מיט א שפיז; און גלייך איז ארויסגעקומען בלוט און וואסער.
vaser un blut aroisgekumen iz glaich un shpiz a mit
water and blood come out did immediately and spear a with
לה און דער , וואס האט עס געזען, האט עדות געזאגט, און זיין
zain un gezogt eides hot gezen es hot vos der un
his and said witness did see it did who the one and
עדות זאגן איז וואר; און ער ווייסט, אז ער זאגט דעם אמת, כדי
kedei emes dem zogt er az veist er un vor iz zogen eides
so that truth the says he that knows he and true is say witness
אויך איר זאלט גלויבן . לו ווארום דאס איז געשען , כדי דער פסוק
pasuk der kedei geshen iz dos vorem gloiben zolt ir oich
verse the so that happened is this because believe shall you also
זאל דערפילט ווערן:
veren derfilt zol
to be fulfilled shall

קיין ביין זאלט איר אים נישט צעברעכן . (שמות יב, מו.)
mu ib Shemot tsebrechen nisht im ir zolt bein kein
46 12 Exodus break not him you shall bone no

לז און ווידער אן אנדערער פסוק זאגט:
zogt pasuk anderer an vider un
says verse other an again and

(It is finished!) And having bowed his rosh, Rebbe, Melech HaMoshiach gave up his neshamah.

31 Therefore, those of Yehudah, vi-bahlt *(since)* it was Preparation Day, they did not want the geviyot to be left on HaEtz *(Tree)* during Shabbos, for it was Shabbat HaGadol, requested Pilate to have the legs broken and the geviyot taken away.
32 Therefore the chaiyalim *(soldiers)* came and broke the first man's legs and then the other one hanging on HaEtz. 33 But having come to Rebbe, Melech HaMoshiach, when they saw that he was already niftar *(deceased)*, they did not break his legs. 34 But one of the chaiyalim pierced his side with a romakh *(spear)*, and immediately out came dahm and mayim. 35 And the ed re'iyah *(eyewitness)* of this has given solemn edut *(testimony)*. And his edut is ne'emanah *(trustworthy)*. And that one has da'as that he speaks Emes that you might have emunah. 36 For these things happened that the Kitvei Hakodesh might be fulfilled, V'ETZEM LO TISHBERU VO *(And not a bone of him shall be broken)*. 37 And again the Kitvei Hakodesh says, V'HIBITU on him ES

זיי וועלן קוקן אויף אים,
im oif kuken velen zei
him on look will they

וועמען זיי האבן דורכגעשטאכן . (זכריה יב, י .)
i ib Zecharyah durchgeshtochen hoben zei vemen
10 12 Zecharyah pierced have they whom

לח און נאך דעם האט יוסף הרמתי , וועלכער איז געווען א
a geven iz velcher HaRamati Yosef hot dem noch un
a was is who HaRamati Joseph has that after and

פארבארגענער תלמיד פון יהושען/ישוען , אויס מורא פאר די
di far moire ois Yeshuan/Yehoshuan fun talmid farborgener
the before fear out of Yehoshua of disciple hidden

יידן , געבעטן פילאטוסן, אז ער זאל מעגן אוועקנעמען ישועס
Yeshuas aveknemen megn zol er az Pilatusn gebeten Yidn
Yeshua's take away permitted shall he that Pilate asked Judaeans

גוף ; און פילאטוס האט עס דערלויבט. ער איז דעריבער געקומען און
un gekumen deriber iz er derloibt es hot Pilatus un guf
and come therefore did he permit it did Pilate and body

האט אוועקגענומען זיין גוף . לט און נקדימון איז אויך געקומען,
gekumen oich iz Nakdimon un guf zain avekgenumen hot
come also did Nakdimon and body his taken away did

(דער , וואס איז דאס ערשטע מאל געקומען צו יהושען/ישוען
Yeshuan/Yehoshuan tsu gekumen mol ershte dos iz vos der
Yehoshua to come time first the is who the one

ביינאכט) ברענגענדיק צו טראגן א געמישטע זאלב פון מירע און
un mire fun zalb gemishte a trogen tsu brengendik bainacht
and myrrh of ointment mixture a carry to bringing by night

אלאע, אן ערך הונדערט פונט . מ און זיי האבן גענומען ישועס גוף
guf Yeshuas genumen hoben zei un funt hundert erech an aloe
body Yeshua's take did they and pound hundred about an aloe

און אים איינגעוויקלט אין תכריכים מיט די געווירצן לויט
loit gevirtsen di mit tachrichim in aingeviklt im un
according to spices the with burial shrouds in wrapped him and

דעם מנהג ביי יידן מקבר צו זיין . מא און אויף דעם ארט, וואו
vu ort dem oif un zain tsu mekaber Yidn bai minheg dem
where place that on and be to burial Jews with custom the

ער איז אויפגעהאנגען אויף דער בוים געווארן, איז געווען א גארטן, און
un gorten a geven iz gevoren boim der oif oifgehongen iz er
and garden a was is become tree the on hung up is he

אין דעם גארטן א ניי קבר , אין וועלכן עס איז נאך קיינמאל קיינער
keiner keinmol noch iz es velchen in keyver nai a gorten dem in
no one never yet is it which in tomb new a garden the in

נישט געלייגט געווארן. מב און דארטן— צוליב דעם ערב שבת
Shabbos erev dem tsulib dorten un gevoren geleigt nisht
Sabbath Erev the on account of there and become laid down not

ביי יידן , ווייל דאס קבר איז געווען נאענט—האבן זיי געלייגט
geleigt zei hoben noent geven iz keyver dos vail Yidn bai
place they did near was is tomb the because Jews among

יהושען/ישוען .
Yeshuan/Yehoshuan
Yehoshua

ASHER DAKARU *(And they will look on him whom they pierced.)*

38 Now after these things, Yosef from Ramatayim, being a talmid of Rebbe, Melech HaMoshiach, but besod *(in secret)* because of fear of those of Yehudah, requested Pilate that he might take the gufat Yehoshua *(Ps 16:9-10; Job 19:25-27; Isa 53:11)*, and Pilate allowed it. Yosef from Ramatayim came, therefore, and took the gufat Yehoshua. 39 And also Rav Nakdimon came, the one having come first to Rebbe, Melech HaMoshiach balailah, bearing a mixture of myrrh and aloes, about one hundred pounds. 40 Therefore, they took the Guf HaYeshua *(Body of Yehoshua)* and bound it in linen clothes with spices as is the burial minhag with the Yehudim. 41 Now there was in the place where Rebbe, Melech HaMoshiach was pierced on HaEtz a gahn *(garden)* and in the gahn a kever chadash *(new tomb)* in which never yet anyone had been placed. 42 And so, because it was Preparation Day for those of Yehudah and because the kever was nearby, they laid Moshiach there.

ב און דעם ערשטן טאג פון דער וואך אינדערפרי , בשעת עס איז נאך
noch iz es beshas inderfri voch der fun tog ershtn dem un
yet is it while in the morning week the of day first the and

20 Now on the Yom Rishon, Miryam of

געווען פינסטער, קומט מרים פון מגדלה צום קבר , און זעט
zet un keyver tsum Magdala fun Miryam kumt finster geven
sees and tomb to the Magdala of Mary comes dark was

דעם שטיין אוועקגענומען פון קבר . ב לויפט זי דעריבער און קומט צו
tsu kumt un deriber zi loift keyver fun avekgenumen shtein dem
to comes and therefore she runs tomb from taken away stone the

שמעון פעטרוסן און צום אנדערן תלמיד , וועמען יהושע/ישוע האט
hot Yeshua/Yehoshua vemen talmid andern tsum un Petrosn Shim'on
has Yehoshua whom disciple other to the and Peter Simon

ליב געהאט, און זאגט צו זיי : מען האט אוועקגענומען דעם האר פון
fun Har dem avekgenumen hot men zei tsu zogt un gehat lib
of L-rd the taken away have they them to says and had love

דעם קבר ארויס, און מיר ווייסן נישט, וואו מען האט אים געלייגט. ג און
un geleigt im hot men vu nisht veisen mir un arois keyver dem
and laid him has they where not know we and out tomb the

פעטרוס איז ארויסגעגאנגען און דער אנדערער תלמיד , און זענען אוועק
avek zenen un talmid anderer der un aroisgegangen iz Petros
go away did and disciple another the and went out is Peter

צום קבר . ד און ביידע זענען געלאפן צוזאמען ; און דער אנדערער
anderer der un tsuzamen gelofen zenen beide un keyver tsum
other the and together run did both and tomb to the

תלמיד איז געלאפן פארויס, גיכער ווי פעטרוס און איז דער ערשטער
ershter der iz un Petros vi gicher forois gelofen iz talmid
first the is and Peter than faster ahead run is disciple

אנגעקומען צום קבר . ה און איינבייגנדיק זיך , האט ער געזען די
di gezen er hot zich ainbeigendik un keyver tsum ongekumen
the seen he has himself stooping down and tomb to the arrive

תכריכים ליגן ; ער איז אבער נישט אריינגעגאנגען. ו דאן קומט אויך
oich kumt dan araingegangen nisht ober iz er lign tachrichim
also comes then go in not however did he lying burial shrouds

שמעון פעטרוס, נאכפאלגנדיק אים, און איז אריינגעגאנגען אין קבר אריין;
arain keyver in araingegangen iz un im nochfolgendik Petros Shim'on
into tomb in go in did and him following Peter Simon

און זעט די תכריכים ליגן , ז און דאס טיכל (מצנפת), וואס
vos mitsnefes tichl dos un lign tachrichim di zet un
which head shroud kerchief the and lying burial shrouds the sees and

איז געווען אויף זיין קאפ, איז נישט געלעגן צוזאמען מיט די תכריכים ,
tachrichim di mit tsuzamen gelegen nisht iz kop zain oif geven iz
burial shrouds the with together lying not is head his on was is

נאר באזונדער צונויפגעוויקלט אויף איין ארט. ח און דעמאלט איז אויך
oich iz demolt un ort ein oif tsunoifgeviklt bazunder nor
also is then and place one on folded up separately but

דער אנדערער תלמיד אריינגעגאנגען, ער, וואס איז געקומען דער ערשטער
ershter der gekumen iz vos er araingegangen talmid anderer der
first the come did who he go in disciple other the

צום קבר , און האט געזען און געגלויבט. ט ווארום זיי האבן נאך
noch hoben zei vorem gegloibt un gezen hot un keyver tsum
yet had they because believed and see did and tomb to the

נישט פארשטאנען די שריפט , אז ער מוז אויפשטיין פון
fun oifshtein muz er az shrift di farshtanen nisht
from standing up again must he that scripture the understood not

די טויטע. י און די תלמידים זענען ווידער אוועק צו זיך אהיים.
aheim zich tsu avek vider zenen talmidim di un toite di
home themselves to go away again did disciples the and dead the

Magdala comes early, while
it was still dark, to the kever
(tomb) and sees the stone
having been taken away
from the kever. 2 Miryam
of Magdala runs therefore
and comes to Shim'on Kefa
and to the talmid ha'ahuv
and says to them, They have
taken Adoneinu from the
kever *(tomb)* and we do not
have da'as where they laid
him. 3 Therefore, Shim'on
Kefa went forth and the
other talmid, and they were
coming to the kever *(tomb)*,
4 And were running, the two
together and the other talmid
ran ahead faster than Kefa,
and came first to the kever,
5 And having stooped down,
the other talmid sees the
tachrichin linen clothes lying
there. However, he did not
enter the kever. 6 Then comes
also Shim'on Kefa following
him and Shim'on Kefa entered
into the kever *(tomb)*, and sees
the tachrichin linen clothes
lying there. 7 And also the
mitznefet *(head wrapping)*,
which had been upon the rosh
of Rebbe, Melech HaMoshiach,
the mitznefet not lying with
the tachrichin, but apart,
having been folded up in
one place. 8 Then, therefore,
entered also the other talmid,
the one having come first to
the kever *(tomb)*, and he saw
and had emunah *(faith)*. 9 For
they did not yet have da'as of
the Kitvei Hakodesh that it is
necessary for Rebbe, Melech
HaMoshiach to have his
Techiyas HaMoshiach. 10 Then
the talmidim went away again
to their own homes.

יא מרים אבער איז געשטאנען אינדרויסן ביים קבר וויינענדיק;
veinendik keyver baim indroisen geshtanen iz ober Miryam
weeping tomb by the outside stand did however Mary

און בשעת זי האט געוויינט, האט זי זיך אראפגעבויגן צום קבר ,
keyver tsum aropgeboigen zich zi hot geveint hot zi beshas un
tomb to the bend down herself she did weep did she while and

יב און זעט צוויי מלאכים אין ווייסן זיצן , איינעם צוקאפנס און איינעם
einem un tsukopns einem zitsen vaisn in malochim tsvei zet un
one and at the head one sitting white in angels two see and

צופוסנס , וואו ישועס גוף איז געלעגן. יג און יענע זאגן צו
tsu zogen yene un gelegen iz guf Yeshuas vu tsufusns
to say those and lying was body Yeshua's where at the feet

איר: אשה , וואס וויינסטו ? זאגט זי צו זיי : ווייל מען האט
hot men vail zei tsu zi zogt veinstu vos isha ir
have they because them to she says do you weep why woman her

אוועקגענומען דעם האר מיינעם , און איך ווייס נישט, וואו מען האט
hot men vu nisht veis ich un mainem Har dem avekgenumen
have they where not know I and mine L-rd the taken away

אים געלייגט. יד דאס זאגנדיק, האט זי זיך אויסגעדרייט הינטער
hinter oisgedreit zich zi hot zogendik dos geleigt im
behind turn around herself she did saying this laid him

זיך , און זעט יהושען/ישוען שטיין , און האט נישט געוואוסט,
gevust nisht hot un shtein Yeshuan/Yehoshuan zet un zich
know not did and standing Yehoshua sees and herself

אז עס איז יהושע/ישוע . טו זאגט יהושע/ישוע צו איר: אשה ,
isha ir tsu Yeshua/Yehoshua zogt Yeshua/Yehoshua iz es az
woman her to Yehoshua says Yehoshua is it that

וואס וויינסטו ? וועמען זוכסטו ? און מיינענדיק, אז ער איז דער
der iz er az meinendik un zuchstu vemen veinstu vos
the is he that supposing and do you seek whom do you weep why

גערטנער , זאגט זי צו אים: האר, אויב דו האסט אים אוועקגעטראגן,
avekgetrogen im host du oib Har im tsu zi zogt gertner
carried away him you have you if L-rd him to she says gardeners

זאג מיר, וואו דו האסט אים געלייגט, און איך וועל אים אוועקנעמען.
aveknemen im vel ich un geleigt im host du vu mir zog
take away him will I and laid him you have you where we tell

טז זאגט יהושע/ישוע צו איר: מרים ! זי האט זיך אויסגעדרייט
oisgedreit zich hot zi Miryam ir tsu Yeshua/Yehoshua zogt
turn around herself did she Mary her to Yehoshua says

און זאגט צו אים: אויף לשון קודש : רבוני ! (דאס הייסט לערער!)
lerer heist dos Raboni kodesh loshen oif im tsu zogt un
teacher means this Rabboni holy language in him to says and

יז זאגט יהושע/ישוע צו איר: ריר מיך נישט אָן: ווארום איך בין
bin ich vorem on nisht mich rir ir tsu Yeshua/Yehoshua zogt
am I because on not me touch her to Yehoshua says

נאך נישט ארויפגעגאנגען צום פאטער; נאר גיי צו מיינע ברידער און
un brider maine tsu gei nor foter tsum aroifgegangen nisht noch
and brothers my to go but Father to the gone up not yet

זאג זיי , איך גיי ארויף צו מיין פאטער און אייער פאטער, און צו
tsu un foter eier un foter main tsu aroif gei ich zei zog
to and Father your and Father my to up go I them tell

מיין ג-ט און אייער ג-ט. יח קומט מרים פון מגדלה און דערציילט די
di dertseilt un Magdala fun Miryam kumt G-t eier un G-t main
the tells and Magdala of Mary comes G-d your and G-d my

11 Now Miryam had stood
at the kever *(tomb)* outside
weeping. Then, as she was
weeping, she bent down
into the kever *(tomb)*, 12 And
sees two malachim *(angels)*
in white, sitting, one at
the head and one at the
feet, where the Guf of
Yehoshua had previously
been lying. 13 And those
ones say to her, Isha, why
do you weep? She says to
them, They took Adoni, and
I don't have da'as of where
they placed him. 14 When
she had said these things,
she turned back around,
and she sees Yehoshua
standing there, and she
did not have da'as that it
was Yehoshua. 15 Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to her, Isha, why do you
weep? Whom do you seek?
Miryam, supposing that he
was the shomer hagahn
(the keeper of the garden),
says to him, Adon, if you
carried him away, tell me
where you placed him,
and I'll take him. 16 He
says to her, Miryam. She
turns and she says to him
in Ivrit, Rabboni. (This
means Mori [my teacher].)
17 He says to her, Do not
hold on to me, for I have
not yet made the aliyah
ascent to HaAv; but go to
my Achim and tell them,
I make the aliyah ascent
to Avi and to Avichem, to
Elohai and Eloheichem.
18 Miryam from Magdala
comes announcing to the
talmidim, I have seen HaAdon.
And she told them that

תלמידים, אז זי האט געזען דעם האר, און דאס האט ער איר געזאגט.
talmidim az zi hot gezen dem Har un dos hot er ir gezogt
disciples that she has seen the L-rd and this had he to her said

יט און אין יענעם טאג אין אוונט , דעם ערשטן פון דער וואך, בשעת
un in yenem tog in ovent dem ershtn fun der voch beshas
and in that day in evening the first of the week while

די טירן זענען געווען פארשלאסן, וואו די תלמידים האבן זיך
di tirn zenen geven farshlosen vu di talmidim hoben zich
the doors are was locked where the disciples have themselves

געפונען, אויס מורא פאר די יידן , איז יהושע/ישוע געקומען
gefunen ois moire far di Yidn iz Yeshua/Yehoshua gekumen
found out fear before the Judaeans is Yehoshua come

און האט זיך געשטעלט אין דער מיט , און זאגט צו זיי : שלום
un hot zich geshtelt in der mit un zogt tsu zei sholem
and did himself stand in the midst and says to them peace

עליכם ! כ און ווען ער האט דאס געזאגט, האט ער זיי געוויזן די
aleichem un ven er hot dos gezogt hot er zei gevizn di
be with you and when he did this say did he them show the

הענט און די זייט. און די תלמידים האבן זיך געפריידט, זעענדיק
hent un di zait un di talmidim hoben zich gefreidt zeendik
hands and the side and the disciples did self rejoiced seeing

דעם האר. כא און יהושע/ישוע האט ווידער צו זיי געזאגט: שלום
dem Har un Yeshua/Yehoshua hot vider tsu zei gezogt sholem
the L-rd and Yehoshua did again to them say peace

עליכם ! ווי דער פאטער האט מיך געשיקט, אזוי שיק איך אייך.
aleichem vi der foter hot mich geshikt azoi shik ich aich
be with you as the Father did me sent so send I you

כב און דאס זאגנדיק , האט ער אויף זיי געאטעמט, און זאגט צו
un dos zogendik hot er oif zei geotemt un zogt tsu
and this having said did he upon them breathe and says to

זיי ; זייט מקבל דעם רוח הקודש ! כג וועמען איר וועט מוחל
zei zait mekabl dem ruach Hakoidesh vemen ir vet moichel
them be receive the Spirit the Holy whomever you will forgive

זיין די זינד, וועט עס זיי זיין פארגעבן געווארן; וועמען איר וועט
zain di zind vet es zei zain fargeben gevoren vemen ir vet
be the sins will it them be forgiven become whomever you will

צוריקהאלטן, וועלן זיי זיין צוריקגעהאלטן.
tsurikhalten velen zei zain trurikgehalten
retain will they be retained

כד אבער תומא, איינער פון די צוועלף, וועמען מען האט גערופן
ober Toma einer fun di tsvelf vemen men hot gerufen
however Toma one of the twelve who they had called

דידומאס, איז נישט געווען צוזאמען מיט זיי , ווען יהושע/ישוע
Didymos iz nisht geven tsuzamen mit zei ven Yeshua/Yehoshua
Didymas is not was together with them when Yehoshua

איז געקומען. כה האבן די אנדערע תלמידים דעריבער געזאגט צו אים:
iz gekumen hoben di andere talmidim deriber gezogt tsu im
is come did the other disciples therefore say to him

מיר האבן געזען דעם האר! ער אבער האט צו זיי געזאגט: אויב איך
mir hoben gezen dem Har er ober hot tsu zei gezogt oib ich
we did see the L-rd he however did to them say if I

וועל נישט זען דעם צייכן פון די נעגל אין זיינע הענט, און ארײנשטעקן
vel nisht zen dem tseichen fun di negl in zaine hent un arainshteken
will not see the sign of the nails in his hands and put in

He had said to her these things.

[19] On that Yom Rishon, when it was erev, and the delatot *(doors)* having been shut where the talmidim were, because of fear of those of Yehudah, then came Rebbe, Melech HaMoshiach and stood in the midst and says to them, Shalom aleichem! [20] And having said this, He showed his hands and his side to them. Therefore, the talmidim were filled with simcha at having seen HaAdon. [21] Therefore He said to them again, Shalom aleichem! As HaAv has sent Me, so also I send you. [22] And having said this, Moshiach breathed on them and says to them, Receive the Ruach Hakodesh.
[23] If you grant selicha to the averos of any, they have selicha; if there be any whose averos you retain, they are retained.

[24] But T'oma, one of the Sheneym Asar, the one being called Didymus, was not with them when He came. [25] Therefore the other talmidim were saying to him, Ra'i'nu es Rebbe, Melech HaMoshiach Adoneinu! *(We have seen Rebbe, Melech HaMoshiach Adoneinu!)* But T'oma said to them, Unless I see in his hands the mark of the nails and I put my

מיין פינגער אויף דעם ארט פון די נעגל, און ארייינטאן מיין האנט אין
my finger on the place of the nails and put in my hand in
main finger oif dem ort fun di negl un arainton main hant in

זיין זייט, וועל איך בשום אופן נישט גלויבן!
his side will I never way not believe
zain zait vel ich beshum oifen nisht gloiben

כו און אין אכט טעג ארום זענען זיינע תלמידים ווידער געווען אינעווייניק
and in eight days later were his disciples again were inside
un in acht teg arum zenen zaine talmidim vider geven ineveinik

(אינם הויז), און תומא איז געווען מיט זיי. קומט יהושע/ישוע,
the house in and Toma is was with them comes Yehoshua
inem hoiz un Toma iz geven mit zei kumt Yeshua/Yehoshua

בשעת די טירן זענען געווען פארשלאסן, און האט זיך געשטעלט אין
while the doors are was locked and has himself stand in
beshas di tirn zenen geven farshlosen un hot zich geshtelt in

דער מיט און געזאגט: שלום עליכם! כז דאן זאגט ער צו תומא:
the midst and said peace be with you then says he to Toma
der mit un gezogt sholem aleichem dan zogt er tsu Toma

שטרעק אויס דיין פינגער אהער און זע מיינע הענט; און שטרעק אויס
stretch out your finger here and look my hands and stretch out
shtrek ois dain finger aher un ze maine hent un shtrek ois

דיין האנט און טו זי אריין אין מיין זייט, און זיי נישט אומגלויביק, נאר זיי
your hand and do it into in my side and be not unbelieving but be
dain hant un tu zi arain in main zait un zai nisht umgloibik nor zai

א מאמין! כח האט תומא געענטפערט און געזאגט צו אים: מיין האר און
a believer did Toma answer and said to him my L-rd and
a maimen hot Toma geentfert un gezogt tsu im main Har un

מיין ג-ט! כט זאגט יהושע/ישוע צו אים: ווייל דו האסט מיך געזען,
my G-d says Yehoshua to him because you did me see
main G-t zogt Yeshua/Yehoshua tsu im vail du host mich gezen

גלויבסטו? וואויל איז די, וואס האבן נישט געזען און גלויבן דאך!
do you believe are blessed those who have not seen and believe yet
gloibstu voil iz di vos hoben nisht gezen un gloiben doch

ל און נאך א סך אנדערע נסים האט יהושע/ישוע געטאן פאר
and yet a many other signs did Yehoshua do before
un noch a sach andere nisem hot Yeshua/Yehoshua geton far

זיינע תלמידים, וואס שטייען נישט געשריבן אין דעם דאזיקן ספר. לא און
his disciples which stand not written in the this book and
zaine talmidim vos shteien nisht geshriben in dem dozikn seifer un

די דאזיקע זענען געשריבן געווארן, כדי איר זאלט גלויבן, אז
the these are written become so that you shall believe that
di dozike zenen geshriben gevoren kedei ir zolt gloiben az

יהושע/ישוע איז דער משיח, דער זון פון דער אויבערשטער, און
Yehoshua is the Moshiach the Son of the Most High and
Yeshua/Yehoshua iz der Moshiach der zun fun der Oibershter un

אז גלויבנדיק, זאלט איר האבן לעבן אין זיין נאמען.
that believing shall you have life in his name
az gloibendik zolt ir hoben leben in zain nomen

כא

נאך דעם האט יהושע/ישוע זיך ווידער באוויזן צו
after this did Yehoshua himself again appear to
noch dem hot Yeshua/Yehoshua zich vider bavizen tsu

די תלמידים ביים ים פון טבריה; און האט זיך באוויזן
the disciples at the Sea of Tiberias and did himself appear
di talmidim baim yam fun Tiberias un hot zich bavizen

finger into the place of the nails and also put my hand into his side, I will never have emunah *(faith)*.

[26] And after shmonah yamim *(eight days)* again the talmidim of Rebbe, Melech HaMoshiach were inside, and T'oma with them. Although the delatot were shut, He comes and stood in the midst and said, Shalom Aleichem. [27] Then He says to T'oma, Bring your finger here and see My hands, and bring your hand and put it into My side, and do not be without emunah but be a ma'amin *(Messianic believer)*. [28] In reply, T'oma said to Rebbe, Melech HaMoshiach, Adoni and Elohai! [29] And Rebbe, Melech HaMoshiach says to him, Because you have seen Me, you have emunah *(faith)*? Ashrey *(Happy)* are the ones not having seen and having emunah.

[30] Therefore, many other otot *(miraculous signs)* Rebbe, Melech HaMoshiach also did before the talmidim, which have not been written in this sefer. [31] But these things have been written that you might have emunah that Yehoshua is the Rebbe, Melech HaMoshiach, the Ben HaElohim, and that, believing with emunah, you may have Chayyim *(Life)* b'Shem of Him.

21

After these things Rebbe, Melech HaMoshiach manifested himself again to His talmidim at Lake Tiberias. Now Rebbe,

אויף אזא אופן: ב עס זענען געווען צוזאמען שמעון פעטרוס און
un Petros Shim'on tsuzamen geven zenen es oifen aza oif
and Peter Simon together was are there manner such in

תומא, וואס מען האט אים גערופן דידומאס, און נתנאל פון קנה
Cana fun Natanel un Didymos gerufen im hot men vos Toma
Cana from Natan'el and Didymas called him has they who Toma

אין גליל , און זבדיס זין , און אנדערע צוויי פון זיינע תלמידים.
talmidim zaine fun tsvei andere un zin Zavdais un Galil in
disciples his of two another and sons Zavdai's and Galilee in

ג זאגט שמעון פעטרוס צו זיי: איך גיי פאנגען פיש! זאגן זיי צו
tsu zei zogen fish fangen gei ich zei tsu Petros Shim'on zogt
to they say fish to catch go I them to Peter Simon says

אים: מיר וועלן אויך קומען מיט דיר. און זיי זענען ארויסגעגאנגען,
aroisgegangen zenen zei un dir mit kumen oich velen mir im
go out did they and you with come also will we him

און זענען איינגעשטיגן אינם שיפל; און אין יענער נאכט האבן זיי
zei hoben nacht yener in un shifel inem aingeshtigen zenen un
they did night that in and boat into the step in did and

גארנישט געכאפט. ד און ווען עס איז שוין געווען אינדערפרי ,
inderfri geven shoin iz es ven un gechapt gornisht
in the morning was already is it when and catch nothing

איז יהושע/ישוע געשטאנען ביים ברעג; דאך האבן די תלמידים
talmidim di hoben doch breg baim geshtanen Yeshua/Yehoshua iz
disciples the did yet shore at the standing Yehoshua is

נישט געוואוסט, אז עס איז יהושע/ישוע . ה און יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua un Yeshua/Yehoshua iz es az gevust nisht
Yehoshua and Yehoshua is it that known not

זאגט צו זיי : קינדער, צי האט איר נישט עפעס (פאנגען פיש) צו
tsu fish fangen epes nisht ir hot tsi kinder zei tsu zogt
to fish catch something not you have children them to says

עסן? האבן זיי אים געענטפערט: ניין! ו ער אבער האט צו זיי
zei tsu hot ober er nein geentfert im zei hoben esen
them to did however he no answered him they have eat

געזאגט: ווארפט אריין די נעץ אויף דער רעכטער זייט פונם שיפל, און
un shifel funem zait rechter der oif nets di arain varft gezogt
and boat of the side right the on net the into throw say

איר וועט געפינען. און זיי האבן אריינגעווארפן און האבן זי מער
mer zi hoben un araingevorfen hoben zei un gefinen vet ir
no longer it were and throw in did they and find will you

נישט געקענט ארויסציען, צוליב דער מאסע פיש. ז זאגט יענער
yener zogt fish mase der tsulib aroistsien gekent nisht
that says fish mass of the on account of pull out be able not

תלמיד , וועלכן יהושע/ישוע האט ליב געהאט, צו פעטרוסן: עס
es Petrosn tsu gehat lib hot Yeshua/Yehoshua velchen talmid
it Peter to have love did Yehoshua whom disciple

איז דער האר! און ווי שמעון פעטרוס האט געהערט, אז עס איז דער
der iz es az gehert hot Petros Shim'on vi un Har der iz
the is it that hear did Peter Simon as and L-rd the is

האר, האט ער זיך אנגעגורט זיין אויבערמלבוש—ווארום ער איז געווען
geven iz er vorem oibermalbesh zain ongegurt zich er hot Har
was is he because tunic his girded self he did L-rd

נאקעט—און האט זיך אריינגעווארפן אין ים אריין. ח די אנדערע
andere di arain yam in araingevorfen zich hot un naket
other the into sea in throw in self did and naked

Melech HaMoshiach was
manifested thus. 2 Together
there were Shim'on Kefa
and T'oma *(his name means
Twin)* and Natan'el, the
one from Kanah in the
Galil and the Bnei Zavdai
and two others of the
talmidim of Rebbe, Melech
HaMoshiach. 3 Shim'on
Kefa says to them, I am
going to fish. They say
to Shim'on Kefa, We are
coming also with you. They
went forth and embarked
into the sirah. And during
that lailah they caught not
one thing. 4 Now when the
beginning of Shacharis had
already come, Rebbe, Melech
HaMoshiach stood on the
shore. The talmidim had
not, however, realized it
was he. 5 Rebbe, Melech
HaMoshiach says, therefore,
to them, Yeladim, surely
not any dagim *(fish)* you
have? In reply, they said to
Rebbe, Melech HaMoshiach,
Lo. 6 And Rebbe, Melech
HaMoshiach said to them,
Throw the reshet *(net)* to
the right side of the sirah
(boat), and you will find
dagim. Therefore, they threw
it. And now they were not
strong enough to draw in
the reshet *(net)*, because
of the multitude of dagim.
7 Therefore, the talmid
ha'ahuv says to Shim'on
Kefa, It is Rebbe, Melech
HaMoshiach Adoneinu!
Therefore, Shim'on Kefa,
having heard this, strapped
his gartel around his kaftan,
for he was unclothed, and
threw himself into the sea.

תלמידים אבער זענען געקומען אינם שיפל, ווארום זיי זענען נישט
nisht zenen zei vorem shifel inem gekumen zenen ober talmidim
not are they because boat in the come did however disciples

געווען ווייט פון דער יבשה , נאר אן ערך צוויי הונדערט איילן ,
elln hundert tsvei erech an nor yaboshe der fun vait geven
cubits hundred two about an only dry land the from far were

שלעפנדיק די נעץ מיט פיש. ט און ווען זיי זענען ארויסגעשטיגן אויפן
oifen aroisgeshtigen zenen zei ven un fish mit nets di shlependik
on the step out did they when and fish with net the pulling

לאנד, זען זיי א פייער פון קוילן אנגעלייגט און א פיש ליגן דערויף
deroif lign fish a un ongeleigt koiln fun faier a zei zen land
thereon lying fish a and heaped up coals of fire a they see land

און ברויט. י זאגט יהושע/ישוע צו זיי : ברענגט אהער פון די
di fun aher brengt zei tsu Yeshua/Yehoshua zogt broit un
the from here bring them to Yehoshua says bread and

פיש, וואס איר האט איצט געכאפט. יא איז שמעון פעטרוס איינגעשטיגן
aingeshtigen Petros Shim'on iz gechapt itst hot ir vos fish
step in Peter Simon is caught now have you which fish

און האט ארויסגעצויגן די נעץ אויף דער יבשה , פול מיט גרויסע
groise mit ful yaboshe der oif nets di aroisgetsoigen hot un
large with full land the upon net the pull out did and

פיש, הונדערט דריי און פופציק, און הגם עס איז געווען אזויפיל ,
azoifil geven iz es hagam un fiftsik un drai hundert fish
so much was is it although and fifty and three hundred fish

האט זיך די נעץ דאך נישט צעריסן. יב זאגט יהושע/ישוע צו זיי :
zei tsu Yeshua/Yehoshua zogt tserisn nisht doch nets di zich hot
them to Yehoshua says rip not yet net the self has

קומט, עסט אנבייסן ! און קיינער פון די תלמידים האט זיך
zich hot talmidim di fun keiner un onbaisen est kumt
themselves did disciples the of none and breakfast eat come

נישט אונטערגעשטעלט אים צו פרעגן: ווער ביסטו ? ווייל זיי האבן
hoben zei vail bistu ver fregen tsu im untergeshtelt nisht
did they because are you who ask to him dare not

געוואוסט, אז עס איז דער האר. יג קומט יהושע/ישוע און נעמט דאס
dos nemt un Yeshua/Yehoshua kumt Har der iz es az gevust
the takes and Yehoshua comes L-rd the is it that know

ברויט און גיט עס זיי , און אויך אזוי דעם פיש. יד דאס דאזיקע
dozike dos fish dem azoi oich un zei es git un broit
these the fish the in this way also and them it gives and bread

איז שוין דאס דריטע מאל ווי יהושע/ישוע האט זיך באוויזן צו
tsu bavizen zich hot Yeshua/Yehoshua vi mol drite dos shoin iz
to shown Himself has Yehoshua that time third the now is

די תלמידים, נאך דעם ווי ער איז אויפגעשטאנען פון די טויטע.
toite di fun oifgeshtanen iz er vi dem noch talmidim di
dead the from stand up again is he when that after disciples the

טו און ווען זיי האבן אפגעגעסן אנבייסן , זאגט יהושע/ישוע
Yeshua/Yehoshua zogt onbaisen opgegesen hoben zei ven un
Yehoshua says breakfast finish eating did they when and

צו שמעון פעטרוסן: שמעון בן יונה , צי האסטו מיך ליב מער
mer lib mich hostu tsi Yonah ben Shim'on Petrosn Shim'on tsu
more love me do you Jonah son of Simon Peter Simon to

ווי די דאזיקע? זאגט ער צו אים: יא , האר, דו ווייסט, אז איך
ich az veist du Har yo im tsu er zogt dozike di vi
I that know you L-rd yes him to he says these the than

8 But the other talmidim in the sirah, for they were not far from the land but about two hundred cubits out, came dragging the reshet of the dagim. 9 Therefore, when the talmidim disembarked onto the shore, they see a hadlakah *(bonfire)* there and dagim lying on it and lechem. 10 Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, Bring some from the dagim which you caught now. 11 Therefore, Shim'on Kefa went up and dragged the reshet *(net)* onto the shore, full of large dagim, me'ah vchamishim ushloshah *(one hundred and fifty three)*, and, though being so many, did not split the reshet *(net)*. 12 Rebbe, Melech HaMoshiach says to them, Come, eat! Now not one of the talmidim was daring to ask him, Who are you? — having had da'as that it is Rebbe, Melech HaMoshiach Adoneinu. 13 Rebbe, Melech HaMoshiach comes and takes the lechem and gives to them, likewise the dagim. 14 This was now the shlishit *(third)* time Rebbe, Melech HaMoshiach, having been made to stand up alive from the mesim, was manifested to the talmidim.

15 Then when they ate, he says to Shim'on Kefa, Shim'on Bar-Yochanan, do you have ahavah for me more than these? Shim'on Kefa says to him, Ken, Adoni, You have da'as that I have ahavah for You. He says

האב דיך ליב. זאגט ער צו אים: פאשע מיינע לעמער. טז ווידער צום
tsum vider lemer maine pashe im tsu er zogt lib dich hob
for the again lambs my feed him to he says love you do

צווייטן מאל זאגט ער צו אים: שמעון בן יונה , צי האסטו מיך
mich hostu tsi Yonah ben Shim'on im tsu er zogt mol tsveitn
me do you Jonah son of Simon him to he says time second

ליב? זאגט ער צו אים: יא, האר, דו ווייסט, אז איך האב דיך ליב.
lib dich hob ich az veist du Har yo im tsu er zogt lib
love you do I that know you L-rd yes him to he says love

זאגט ער צו אים: פאשע מיינע שאף. יז צום דריטן מאל זאגט ער צו
tsu er zogt mol dritn tsum shof maine pashe im tsu er zogt
to he says time third for the sheep my feed him to he says

אים: שמעון בן יונה , צי האסטו מיך ליב? איז פעטרוס טרויעריק
troierik Petros iz lib mich hostu tsi Yonah ben Shim'on im
grieved Peter is love me do you Jonah son of Simon him

געווארן, ווייל ער האט צו אים געזאגט צום דריטן מאל: צי האסטו
hostu tsi mol dritn tsum gezogt im tsu hot er vail gevoren
do you time third for the say him to did he because become

מיך ליב? און ער האט צו אים געזאגט: האר, דו ווייסט אלץ ;
alts veist du Har gezogt im tsu hot er un lib mich
everything know you L-rd say him to did he and love me

דו ווייסט, אז איך האב דיך ליב. זאגט יהושע/ישוע צו אים:
im tsu Yeshua/Yehoshua zogt lib dich hob ich az veist du
him to Yehoshua says love you do I that know you

פאשע מיינע שעפעלעך. יח באמת , באמת זאג איך דיר: ווען דו ביסט
bist du ven dir ich zog beemes beemes shefelech maine pashe
are you when you I tell in truth in truth sheep my feed

געווען יונג , האסטו דיך ארומגעגארטלט און ביסט געגאנגען, וואו
vu gegangen bist un arumgegartlt dich hostu yung geven
where go did and gird around yourself you did young were

דו האסט געוואלט; אבער ווען דו וועסט אלט ווערן , וועסטו
vestu veren alt vest du ven ober gevolt host du
will you become old will you when however want did you

אויסשטרעקן דיינע הענט, און אן אנדערער וועט דיך ארומגארטלען
arumgartelen dich vet anderer an un hent daine oisshtreken
gird around you will other an and hands your stretch out

און פירן, וואוהין דו וועסט נישט וועלן. יט און דאס דאזיקע האט ער
er hot dozike dos un velen nisht vest du vuahin firen un
he has these the and want not will you where lead and

געזאגט, מרמז זייענדיק, מיט וואס פאר א טויט ער וועט פארהערלעכן
faherlechen vet er toit a far vos mit zaiendik meramez gezogt
glorify will he death a for what with making alluding said

ה׳ . און נאך דעם ווי ער האט דאס געזאגט, זאגט ער צו אים: פאלג
folg im tsu er zogt gezogt dos hot er vi dem noch un Hashem
follow him to he says said that has he as the after and Hashem

מיר נאך! כ אויסדרייענדיק זיך , זעט פעטרוס דעם תלמיד נאכפאלגן,
nochfolgen talmid dem Petros zet zich oisdreiendik noch mir
following disciple the Peter see himself turning around after me

וועלכן יהושע/ישוע האט ליב געהאט און וועלכער האט זיך
zich hot velcher un gehat lib hot Yeshua/Yehoshua velchen
himself did who and had love did Yehoshua which

אויך אנגעלענט אויף ישועס ברוסט ביי דער סעודה, און האט געזאגט:
gezogt hot un sude der bai brust Yeshuas oif ongelent oich
said had and feast the at breast Yeshua's on lean also

to him, Feed My lambs.
[16] He again a second time
says to him, Shim'on Bar-
Yochanan, do you have
ahavah for me? Shim'on
Kefa says to him, Ken,
Adoni, You have da'as that
I have ahavah for You.
He says to him, Take care
of My sheep. [17] Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to him the shlishit time,
Shim'on Bar-Yochanan,
do you have ahavah for
me? Kefa was grieved
because Rebbe, Melech
HaMoshiach said to him
the shlishit time, Do you
have ahavah for me? And
he says to Rebbe, Melech
HaMoshiach, Adoni, You
have da'as of all things.
You have da'as that I have
ahavah for You. Rebbe,
Melech HaMoshiach says
to him, Feed My kevasim.
[18] Omein, omein, I say to
you, that when you were
young, you were girding
yourself and were walking
where you wanted, but
when you grow old you
will extend your hands
and another will gird you
and carry you where you
do not wish to go. [19] And
this He said signifying
by what mavet Shim'on
Kefa will glorify Hashem.
After this, He said to
him, Follow Me. [20] Having
turned, Kefa sees the talmid
ha'ahuv following them,
who also was reclining
at tish during the seudah
upon the kheyk of Rebbe,
Melech HaMoshiach, and
this talmid was the one

האר, ווער איז עס, וואס פארראט דיך? כא און ווען פעטרוס האט אים
im hot Petros ven un dich farrat vos es iz ver Har
him did Peter when and you betrays who it is who L-rd

דערזען , זאגט ער צו יהושען/ישוען : האר, און וואס וועגן
vegen vos un Har Yeshuan/Yehoshuan tsu er zogt derzen
about what and L-rd Yehoshua to he says caught sight of

דעם דאזיקן ? כב זאגט יהושע/ישוע צו אים: אויב איך וויל ער זאל
zol er vil ich oib im tsu Yeshua/Yehoshua zogt dozikn dem
shall he will I if him to Yehoshua says same one that

בלייבן, ביז איך קום , וואס גייט דאס דיך אָן? דו פאלג מיר נאך.
noch mir folg du on dich dos geit vos kum ich biz blaiben
after me follow you on you this goes why come I until remain

כג און דאס דאזיקע ווארט איז ארויסגעגאנגען צווישן די ברידער, אז
az brider di tsvishen aroisgegangen iz vort dozike dos un
that brothers the among go out is word these the and

יענער תלמיד וועט נישט שטארבן; יהושע/ישוע אבער האט נישט
nisht hot ober Yeshua/Yehoshua shtarben nisht vet talmid yener
not did however Yehoshua die not will disciple that

געזאגט צו אים, אז ער וועט נישט שטארבן, נאר: אויב איך וויל , אז
az vil ich oib nor shtarben nisht vet er az im tsu gezogt
that want I if only die not will he that him to say

ער זאל בלייבן ביז איך קום , וואס גייט דאס דיך אָן?
on dich dos geit vos kum ich biz blaiben zol er
on you this goes why come I until remain shall he

כד דאס איז דער תלמיד , וואס זאגט עדות וועגן די דאזיקע זאכן ,
zachn dozike di vegen eides zogt vos talmid der iz dos
things these the about witness says who disciple the is this

און האט זיי געשריבן; און מיר ווייסן, אז זיין עדות זאגן איז
iz zogen eides zain az veisen mir un geshriben zei hot un
is say witness his that know we and write them did and

אמת. כה עס זענען אבער פאראן נאך א סך אנדערע זאכן ,
zachn andere sach a noch faran ober zenen es emes
things other many a still there however are there truth

וואס יהושע/ישוע האט געטאן, וועלכע, אויב זיי זאלן באשריבן
bashriben zolen zei oib velche geton hot Yeshua/Yehoshua vos
described should they if which done has Yehoshua which

ווערן, איינע נאך דער אנדערער, בין איך מיך משער , אז אין דער
der in az meshaer mich ich bin anderer der noch eine veren
the in that suppose myself I am other the after one to be

וועלט וואלט נישט געווען גענוג ארט פאר די ספרים, וואס וואלטן
volten vos sforim di far ort genug geven nisht volt velt
would which books the for place enough be not would world

אנגעשריבן געווארן.
gevoren ongeshriben
become written

who had said Adoni, who is the one betraying you?
21 Then Kefa, having seen this one, says to Rebbe, Melech HaMoshiach, Adoni, and what about this man? 22 He says to him, If I want him to remain until I come, what is that to you? You follow Me.
23 Therefore, a rumor went out saying to the achim B'Moshiach that that talmid would not die. But Rebbe, Melech HaMoshiach did not tell him that he would not die, but rather, If I want him to remain until I come, what is that to you?

24 This is the talmid, the one giving solemn edut *(testimony)* about these things, and the one having written these things and we have da'as that his edut is emes. 25 And there are many other things which Rebbe, Melech HaMoshiach did, which if they are written one by one, not the Olam Hazeh itself I suppose would have room enough for the sfarim being written.

© 2024 Artists for Israel International
All Rights Reserved.